

**T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AİGAİ (AİOLİS) BOULEUTERİONU
HELLENİSTİK DÖNEM SERAMİĞİ**

Deniz ERGÜN

**Danışman
Prof. Dr. Yusuf SEZGİN**

Manisa, 2023

**T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**AİGAİ (AİOLİS) BOULEUTERİONU HELLENİSTİK DÖNEM
SERAMİĞİ**

Deniz ERGÜN

**Danışman
Prof. Dr. Yusuf SEZGİN**

MANİSA-2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “AİGAİ (AİOLİS) BOULEUTERİONU HELLENİSTİK DÖNEM SERAMİĞİ” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

06/07/2023

Deniz ERGÜN

ÖZET

AİGAI (AIOLIS) BOULEUTERİONU HELLENİSTİK DÖNEM SERAMİĞİ

Bu çalışmada Aigai Bouleuterionundan ele geçen Hellenistik Dönem'e ait seramikler değerlendirilmiştir. Çalışılan seramik grubu MÖ 4. yüzyıl ile MÖ 1. yüzyıla tarihlenmekte dönemin neredeyse bütün seramik gruplarının temsil edilmektedir. Tezi giriş bölümünde amaç, yöntem ve kapsamla ilgili bilgi verilmiştir. Tezin ikinci bölümünde bağlamın anlaşılması adına seramiklerin buluntu yerleri tanıtılmıştır. Seramiklerin analogik olarak değerlendirildiği üçüncü bölümde ise diğer merkezlerdeki benzerler tartışılmış; mimari dolgu tabakalarından ele geçen seramiklerin ve kapalı kontekt grupların tarihlemeleri yapılmıştır. Dördüncü bölümde seramik değerlendirmelerinin sağladığı veriler yorumlanmıştır.

Aigai Hellenistik Dönem seramiğinin Pergamon, Atina ve Kyme üretimi etkisinde olduğu görülmüştür. Buluntular Batı Anadolu yerleşimleriyle paralel olmakla birlikte Aigai'da dönem içinde Atina geleneğinde üretim yapıldığını gösterir bir buluntu yeni soruları ortaya çıkarmıştır. Yapıyla ilgili ise Eski Bouleuterion'un MÖ geç 4. yüzyıl/ MÖ erken 3. yüzyıl arasında inşa edilmiş olması ve Yeni Bouleuterion'un inşasının MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı başlarında gerçekleştiği görülmektedir. Eski Bouleuterion'un MÖ 3.- MÖ 2. yüzyıl başlarında yapının tabanını etkileyen bir tadilat evresine sahip olduğu ve yapının doğusundaki bölümün MÖ erken 1. yüzyıla kadar prytaneion işlevi gördüğü ve bu tarihte odalara bölünerek bu işlevini kaybetmiş olabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aigai, Aiolis, Bouleuterion, Hellenistik Dönem Seramikleri

ABSTRACT

HELLENISTIC POTTERY FROM THE BOULEUTERION OF AIGAI (AEOLIS)

In this study, Hellenistic pottery recovered from the Aigai Bouleuterion were evaluated. Almost all pottery groups and wares had been used during the 4th century BC and the 1st century BC are represented within the scope of the thesis. The purpose, methodology and scope of the study are given in the introduction part. In order to be evaluating the pottery with its context, the architectural units and stratas where pottery obtained are introduced in the second part of the thesis. In the third part, pottery are evaluated and dated by drawing analogies. In the fourth chapter, the data acquired from the study of pottery are interpreted.

There is an clear influence of Pergamon, Attic and Kyme production on the Hellenistic pottery had been used in the city during the period. Also resemblance with Western Anatolian settlements observed. The finds suggest that Attic pottery imitations could have been produced in Aigai bring new arguments.

It is understood that the Old Bouleuterion was built at the end of the 4th century BC/early 3rd century BC, and the New Bouleuterion at the early years of the second half of the 2nd century BC. It was concluded that the Old Bouleuterion has a renovation phase possibly affected the pavement of the building in the 3rd century/early 2nd century BC, and that the New Bouleuterion's eastern part was likely functioned as a prytaneion until the beginning of the 1st century BC.

Key Words: Aigai, Aeolis, Bouleuterion, Hellenistic Pottery

TEŞEKKÜR

Öncelikle Aigai Antik Kenti kazısına beni kabul eden ve bu süreçte yetkin bir arkeolog olmam için beni yüreklendirip fırsatlar sunan Prof. Dr. Yusuf Sezgin'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez kapsamındaki oldukça çeşitli ve araştırarak çokça şey öğrenmemi sağlayan bu seramik grubunu çalışmamı önerdiği ve uzmanlaşmak istediğim Hellenistik Dönem seramiği hakkında bilimsel bir çalışma yapmama olanak sağladığı için ayrıca teşekkür ederim.

2004 yılından beri Aigai Kazı ekibinin parçası olmuş ve çalışmalarda emeği geçmiş bütün ekip üyelerine saygılarımı sunarım. Arş. Gör. Baykal Başdemir'e tez sürecindeki yardım ve önerileri için; Uzman Arkeolog Burkay Kızılbuğa'ya teknik çizim, katalog ve vektörel çizim konusunda sorularımı bıkmadan yanıtlayarak yardımcı olduğu için ayrıca teşekkür etmek isterim.

Bu süreçte desteğini ve yardımlarını esirgemeyen, tez hakkındaki saatler süren konuşmalarımı sabırla dinleyen ve kataloglarda emeği geçen değerli meslektaşım Uzman Arkeolog Murat Sarıgül'e minnetlerimi sunarım.

Hayatım boyunca yanımda olan, en zor zamanlarda cesaretlendiren ve sevgisini esirgemeyen saygıdeğer annem Berrin Ergün ve babam Mehmet Emin Ergün'e sonsuz teşekkürler.

Deniz ERGÜN

Kocaeli, Mayıs 2023

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK SAYFASI	i
İÇ KAPAK SAYFASI	ii
TEZ ONAY SAYFASI	iii
TEZ VERİ GİRİŞ VE YAYINLAMA İZİN FORMU	iv
YEMİN METNİ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xv
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
GÖRSELLER LİSTESİ.....	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM AİGAİ ANTİK KENTİ

1. AİGAİ ANTİK KENTİ'NİN COĞRAFİ KONUMU VE KISA TARİHÇESİ..... 4

İKİNCİ BÖLÜM AİGAİ BOULEUTERİONU

2.1 AİGAİ BOULEUTERİONU	6
2.1.1 YENİ BOULEUTERİON.....	7
2.1.2 ESKİ BOULEUTERİON	8
2.2 SERAMİK GRUPLARININ ELE GEÇTİĞİ ALANLAR.....	9
2.2.1 Ön Odalar/Prytaneion (?).....	9
2.2.2 Portiko	11
2.2.3 Orkestranın Güneyi.....	12
2.2.4 Merdiven Altı	12
2.2.5 Orkestra.....	13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BOULEUTERION TABAKALARINDAN ELE GEÇEN HELLENİSTİK DÖNEM
SERAMİKLERİ

3.1 I NO.LU BOTHROS	14
3.1.1 Tamamı Firnisli Seramikler	15
3.1.1.1 Dışa Çekik Ağızlı Tabak (A1).....	16
3.1.1.2 İçe Dönük Ağızlı Kâseler (A2-A3).....	17
3.1.1.3 Tek Kulplu Testicik (A4)	19
3.1.1.4 Kantharos Kulp Kalıbı (A5)	20
3.1.2 Dış Yüzeyi Batı Yamacı Bezemeli Kâse (A6).....	21
3.1.3 Kısmi Firnisli Seramikler.....	23
3.1.3.1 İçe Dönük Ağızlı Kâse (A7).....	23
3.1.4 Kalıp Yapımı Kâseler (A8-A10)	25
3.1.5 Kalıp Yapımı Gövdeli Skyphos (A11).....	29
3.1.6 Kalıp Yapımı Kandil (A12).....	30
3.1.7 Plastik Gövdeli Testi (A13)	31
3.1.8 Kap Eklentisi (A14)	32
3.1.9 Mutfak, Servis ve Pişirme ile İlişkili Seramikler	32
3.1.9.1 Testiler (A15-A25)	33
3.1.9.2 Lekane (A26).....	36
3.1.9.3 Krater (A27).....	37
3.1.9.4 Tava (A28).....	38
3.1.9.5 Depolama Kapları (A29-A30).....	38
3.1.9.6 Maltız ve Pişirme Ayakları (A31-A33)	39
3.1.10 Değerlendirme.....	40
3.1.11 I No.lu Bothros Kataloğu	45
3.2 II NO.LU BOTHROS	62
3.2.1 Tamamı Firnisli Seramikler	63
3.2.1.1 Kantharoslar (B1-B7).....	63
3.2.1.2 Küresel Gövdeli Kâseler (B8-B9)	66
3.2.1.3 Yarı-Küresel Gövdeli Kâse (B10).....	67
3.2.1.4 Sarkık Ağız Kenarlı Kâse (B11)	67
3.2.1.5 Yandan Akıtacaklı Lekythoslar (B12-B15)	68
3.2.1.6 Maşrapalar (B16-B17).....	69
3.2.2 Kısmi Firnisli Seramikler.....	70
3.2.2.1 İçe Dönük Ağızlı Kâse (B18).....	71

3.2.2.2 Balık Tabakları (B19-B20).....	71
3.2.2.3 Rezerve Bant Bezemeli Tabaklar (B21-B25).....	73
3.2.3 Kalıp Yapımı Kâseler (B26-B28).....	75
3.2.4 Lagynos Seramiği ve Lagynoslar (B29-B32)	76
3.2.5 Gri Tabak/Tepsi (B33)	79
3.2.6 Mutfak, Servis ve Pişirme ile İlişkili Seramikler	80
3.2.6.1 Testiler (B34-B46).....	80
3.2.6.2 Lekaneler (B47-B53).....	82
3.2.6.3 Krater (B54)	83
3.2.6.4 Lopaslar (B55-B57)	83
3.2.6.5 Khytralar (B58-B62).....	84
3.2.6.6 Yayvan Pişirme Kabı (B63)	85
3.2.6.7 Pişirme Kaplarına Ait Kapaklar (B64-B65).....	86
3.2.6.8 Depolama Kabı (B66)	86
3.2.6.9 Akıtacaklı Kap (B67).....	87
3.2.6.10 Altıklar (B68-B75)	87
3.2.6.11 Maltız ve Pişirme Ayakları (B76-B78).....	89
3.2.7 İç Kademeli Ağızlı Kâseler (B79-B80)	89
3.2.8 Fincan (B81)	90
3.2.9 Değerlendirme.....	91
3.2.10 II No.lu Bothros Kataloğu.....	97
3.3 PORTİKO	138
3.3.1 Tamamı Firnisli Seramikler	138
3.3.1.1 Kantharoslar (C1-C7)	138
3.3.1.2 Dışa Çekik Ağızlı Kâseler (C8-C12).....	140
3.3.1.3 İç Dönük Ağızlı Kâseler (C13-C18).....	142
3.3.2 Batı Yamacı Seramiği.....	142
3.3.2.1 Kantharoslar (C19-C21)	143
3.3.2.2 İç Yüzeyi Batı Yamacı Bezemeli Kâse (C22).....	144
3.3.2.3 Krater (C23).....	144
3.3.2.4 Masa Amphorası (C24)	145
3.3.2.5 Guttus (C25).....	146
3.3.3 Kısmi Firnisli Seramikler.....	147
3.3.3.1 Balık Tabağı (C26)	147
3.3.3.2 Rezerve Bant Bezemeli Tabaklar (C27-C29)	148
3.3.4 Kalıp Yapımı Kâseler (C30-C35)	149
3.3.5 Kalıp Yapımı Gövdeli Testicik (C36).....	150

3.3.6 Mutfak ve Servis ile İlişkili Seramikler	151
3.3.6.1 Testiler (C37-C39)	151
3.3.6.2 Depolama Kabı (C40).....	152
3.3.7 Değerlendirme.....	152
3.3.8 Portiko Kataloğu.....	156
3.4 ORKESTRANIN GÜNEYİ	176
3.4.1 Tamamı Firnisli Seramikler	176
3.4.1.1 Kantharos (D1)	177
3.4.1.2 İçe Dönük Ağızlı Kâse (D2).....	177
3.4.1.3 Dışa Çekik Ağızlı Kâse (D3)	177
3.4.1.4 Küresel Gövdeli Kâse (D4).....	178
3.4.1.5 Parabolik/Konik Kâseler (D5-D7).....	178
3.4.1.6 Balık Tabacı (D8)	180
3.4.1.7 Sarkık Ağız Kenarlı Tabak (D9)	180
3.4.1.8 Lagynos (D10)	181
3.4.1.9 Tuzluk (D11)	181
3.4.2 Batı Yamacı Seramiği.....	182
3.4.2.1 Kantharos (D12)	182
3.4.2.2 Skyphos (D13)	182
3.4.2.3 Krater (D14).....	183
3.4.3 Kısmi Firnisli Seramikler.....	183
3.4.3.1 İçe Dönük Ağızlı Kâseler (D15-D16).....	184
3.4.4 Kalıp Yapımı Kâseler (D17-D20)	184
3.4.5 Mutfak ve Servis ile İlişkili Seramikler	186
3.4.5.1 Testiler (D21-D23)	186
3.4.5.2 Lekane (D24).....	187
3.4.6 Değerlendirme.....	188
3.4.7 Orkestranın Güneyi Kataloğu	191
3.5 MERDİVEN ALTI.....	203
3.5.1 Kantharoslar (E1-E2)	203
3.5.2 Değerlendirme.....	204
3.5.3 Merdiven Altı Kataloğu	205
3.6 III NO.LU BOTHROS VE ORKESTRA DOLGUSU	206
3.6.1 Kantharoslar (F1-F6)	206
3.6.2 İçe Dönük Ağızlı Kâseler (F7-F9).....	207
3.6.3 Dışa Çekik Ağızlı Kâseler (F10-F12).....	208
3.6.4 Tuzluk (F13).....	208

3.6.5 Balık Tabacı (F14)	209
3.6.6 Değerlendirme.....	209
3.6.7 III No.lu Bothros ve Orkestra Dolgusu Kataloğu	211

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SERAMİKLERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ VE BOULEUTERİON TABAKALARININ TARİHLENMESİ

4.1 SERAMİKLERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ	218
4.2 BOULEUTERİON TABAKALARININ TARİHLENMESİ	224
SONUÇ	227
KAYNAKÇA.....	229
GÖRSELLER	

KISALTMALAR

Bkz	Bakınız
Katalog No.	Katalog Numarası
Env. No.	Envanter Numarası
Ça	Ağız Çapı
Çd	Dip Çapı
Çk	Kaide Çapı
Ço	Omuz Çapı
KY	Korunan Yükseklik
Y	Yükseklik
K.F.	Kısmi Firnisli
T.F.	Tamamı Firnisli
K.Y.	Kalıp Yapımı
cm	Santimetre
m	Metre
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: I No.lu Bothros Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı	42
Grafik 2: I No.lu Bothros Seramiklerinin İşlev Dağılımı	42
Grafik 3: I No.lu Bothros Kaba Seramiklerinin Form Dağılımı.....	43
Grafik 4: I No.lu Bothros İnce Seramiklerinin Bezemeye Göre Dağılımı	43
Grafik 5: II No.lu Bothros Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı	91
Grafik 6: II No.lu Bothros Seramiklerinin İşlev Dağılımı.....	93
Grafik 7: II No.lu Bothros Kaba Seramiklerinin Form Dağılımı	93
Grafik 8: II No.lu Bothros İnce Seramiklerinin Bezemeye Göre Dağılımı	94
Grafik 9: Portiko Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı.....	153
Grafik 10: Portiko Seramiklerinin İşlev Dağılımı	154
Grafik 11: Portiko Kaba Seramiklerinin Form Dağılımı.....	154
Grafik 12: Portiko İnce Seramiklerinin Bezemeye Göre Dağılımı.....	154
Grafik 13: Orkestranın Güneyi Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı.....	188
Grafik 14: Orkestranın Güneyi Seramiklerinin İşlev Dağılımı	189
Grafik 15: Orkestranın Güneyi İnce Seramiklerinin Bezemeye Göre Dağılımı..	189
Grafik 16: Merdiven Altı Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı.....	204
Grafik 17: III No.lu Bothros ve Orkestra Dolgusu Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı	209
Grafik 18: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramiklerinin İşlev Dağılımı.....	218
Grafik 19: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri Kaba Seramiklerin Form Dağılımı	219
Grafik 20: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri İnce Seramiklerin Bezemeye Göre Dağılımı	219
Grafik 21: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri İnce Seramiklerin Form Dağılımı	220
Grafik 22: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri Batı Yamacı Seramiği Form Dağılımı	221
Grafik 23: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri Kısmi Firnisli Seramiklerin Form Dağılımı.....	221

Grafik 24: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri Kalıp Yapımı Seramiklerin Form Dağılımı.....	221

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: I No.lu Bothros Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları	41
Tablo 2: II No.lu Bothros Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları.....	92
Tablo 3: Portiko Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları	153
Tablo 4: Orkestranın Güneyi Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları	188
Tablo 5: Merdiven Altı Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları	204
Tablo 6: III No.lu Bothros ve Orkestra Dolgusu Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları	209
Tablo 7: İçki Kabı Formlarının Tarih Aralıkları	222
Tablo 8: Kâse Formlarının Tarih Aralıkları	222
Tablo 9: Tabak Formlarının Tarih Aralıkları	223
Tablo 10: Sıvı Servisinde Kullanılan İnce Seramik Formlarının Tarih Aralıkları.	223
Tablo 11: Diğer İnce Seramik Formlarının Tarih Aralıkları.....	223
Tablo 12: Kaba Seramik Formlarının Tarih Aralıkları	224

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Aigai Antik Kentinin Konumu	
Görsel 2: Aigai Kent Planı	
Görsel 3: Batı Anadolu Antik Bölgeler Haritası	
Görsel 4: Bouleuterion'un Agora Terasındaki Konumu	
Görsel 5: Eski ve Yeni Bouleuterion Yapıları Planı	
Görsel 6: Bouleuterion Yapısının Bölümleri	
Görsel 7: Ön Odalar/Prytaneion (?)	
Görsel 8: 2 ve 3 No.lu Mekânlar, Podyum ve I No.lu Bothros	
Görsel 9: 4 No.lu Mekân, II No.lu Bothros.....	
Görsel 10: Kazı Çalışması Sırasında Portiko	
Görsel 11: Kazı Çalışması Öncesi Orkestranın Güneyi	
Görsel 12: Kazı Çalışması Sırasında Merdiven Altı	
Görsel 13: Kazı Çalışması Sonrası Orkestra	
Görsel 14: III No.lu Bothros.....	
Görsel 15: II No.lu Bothros Buluntusu Khytra ve Altlık	

GİRİŞ

Aigai Antik Kenti kazılarının ilk yılında (2004), oturma sıraları kısmen görülebilen, enkaz molozu altındaki Bouleuterion'un açığa çıkarılması hedeflenmiştir. 2011'e kadar Bouleuterion Sektörü kazıları devam etmiş, yapı ve bağlantılı mekânlarda; kısmen ayakta duran yapının izin verdiği alanlarda anakayaya kadar inilerek tabakalanma ve yapının altından geçen su kanalı ağı hakkında veri elde edilmiştir.

Aigai Bouleuterionu Hellenistik Dönem Seramikleri başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında Eski Bouleuterion ve Yeni Bouleuterion'a ait tabakalardan ele geçen tümlenmiş ya da tek parça olarak ele geçmiş çeşitli formlara ait 192 seramik, kantharos kulp kalıbı ve kalıp yapımı kandil çalışılmıştır. Yapının taban üstü buluntuları olan akıntı toprakla alana gelmiş ve yapının son kullanım evresine ait olan MS 3. yüzyıla tarihlenen¹ seramikler tezin kapsamı ve amacı itibarıyla teze dahil edilmemiştir.

Tezin başlıca amacı Eski ve Yeni Bouleuterion tabakalarından ele geçen seramiklerin birlikte incelenerek kapsamlı olarak çalışılmasıdır. Böylece iki yapı için de Mehmet Gürbüz tarafından seramiklerin bir kısmı ve mimari çalışılarak, hali hazırda önerilmiş olan tarihlendirme² daha detaylı olarak irdelenmiş ve desteklenmiştir. Bu noktada tabakalardan ele geçen ve Uzman Arkeolog Mehmet Önder tarafından çalışılmış olan sikkelerden de yararlanılmıştır.

Tezin bir diğer amacı ise Hellenistik Dönem boyunca kentte kullanılan seramik formlarının, tiplerinin kapsamlı olarak çalışılması, tanıtılması ve üretim yeri saptanabilen seramikler yardımıyla kentin ticari ilişkileri hakkında veriler sunulmasıdır.

Tez kapsamındaki seramiklerin seçilmesinde yapıların tabakalanması en önemli unsur olmuştur. Değindiği üzere tezin amacına uygun olan tabakalardan gelen farklı dönemlere ait seramik buluntular incelenmiştir ve tezin ilgili bölümlerinde bu verilerden yararlanılmıştır. Daha sonra Hellenistik Dönem'e ait profilli seramikler seçilmiş; öncelikle buluntu yerlerine göre "I No.lu Bothros", "II. No.lu Bothros",

---

¹ Ersin Doğer, Lale Doğer, Şükrü Tül, Yusuf Sezgin, Mehmet Önder, Sevgiser Akat, M. Hamdi Kan, Barış Yener, Emel Dereboyu, Ünal Türkan, Elif Atay, Münteha Şahan, Funda Genç, O. Kürşad Serttürk, İ. Sabri Çakır, "Aigai 2004-2006 Yılı Kazıları", **29. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:1, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 2008, s. 217.

² Mehmet Gürbüz, **Aigai Bouleuterionu**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2015.

“Portiko”, “Orkestranın Güneyi”, “Merdiven Altı” ve “III No.lu Bothros ve Orkestra Dolgusu” isimli altı gruba ayrılmıştır. Bu gruplar içinde bezeme unsurları ve işlevleri göz önüne alınarak tasnifleme yapılmıştır. Tez boyunca tasnifleme kıstaslarına gerekli görüldüğünde değinilmiştir.

Teknik çizimi ve katalogları önceki yıllarda kazı ekibi üyeleri tarafından yapılmış olan seramikler tespit edilmiş, çizimler kontrol edilmiş ve gerekli durumlarda ekleme, düzeltme ya da yeniden teknik çizim ve katalog yapılmıştır. Çizimi ve katalogu kazı arşivinde olmayan seramikler çalışılarak bütün malzemenin detaylı envanteri oluşturulmuştur. Teknik çizimlerde dikey kesit, gerekli durumlarda yatay kesit ve bezeme gibi kabın yüzeylerinde kayıt altına alınması gereken veriler aktarılmıştır. Katalog çalışması kapsamında hamur ve yüzey renklerinin tespiti Munsell kataloğuyla³, gün içinde ışık alan fakat doğrudan güneş ışığı almayan alanlarda yapılmıştır. Aynı şekilde hamur yapısı incelemesi de aynı koşullarda ve çıplak gözle yapılmıştır. Munsell kataloğunda yer alan renk isimleri karışıklığa yol açmaması amacıyla orijinal dilinde Türkçeye çevrilmeden kullanılmıştır.

Teknik çizimler vektörel çizimlere dönüştürülmüştür. Dijital çizimlerde kesitlerin daha anlaşılabilir olması ve yüzey detaylarının hem kataloglardan hem de fotoğraflardan anlaşılabilir olması sebebiyle sadece kesit ve buluntunun profilini anlamlandırmaya yarayacak, dış yüzeyde bulunan profil çizgileri yer almaktadır.

Hali hazırda kazı arşivinde bulunan seramik fotoğrafları kullanılmış olup gerekli durumlarda seramikler ölçekli olarak; dijital kompakt fotoğraf makinesi, 90 derecelik açıyla çekimi sağlayan fotoğraf sehpası ve fotoğraf ışıkları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tez kataloğuna her buluntunun fotoğrafına yer verilmemiş sadece bezeme ve yüzey detayına sahip seramiklerde, tanımı desteklemek için fotoğraf kullanılmıştır. Seramik tanımları ve seramiklerin parallelllerine ait bilgi ve atıflar metin içinde verilmiştir

Belgeleme çalışmasının ardından Hellenistik Dönem Seramiği ile ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiş ve tasniflenen seramikler diğer merkezlerdeki benzerleri tespit edilerek analogik olarak incelenmiştir. Bu incelemede öncelikle tarihlemesi sikke gibi diğer küçük buluntularla ya da mimari verilerle desteklenerek güvenilir olarak yapılmış kontekst buluntu gruplarından ve bu kontekst grupların yayınlandığı ana kaynaklardan yararlanılmıştır. Kontekst olmayan ya da ana kaynaklardan

---

³ Munsell Color, **Munsell® Soil Color Book**, Grand Rapids, United States, 2013.

yararlanılarak analogik olarak tarihlendirilmiş buluntulara tezde sınırlı olarak yer verilmiştir.

Grupların buluntu yerleri ile ilgili arkeolojik verilere günlük arazi raporları, arazi sonuç raporları ve ekip üyelerinin yayınlarından yararlanılarak ulaşılmıştır.

Elde edilen veriler yardımıyla her grubun analogik incelemesinden sonra yer alan “Değerlendirme” başlığında kontekstler seramik buluntulara ve varsa sikkelere göre tarihlendirilmiştir.⁴ Kontekst içindeki seramik buluntuların diğer merkezlerdeki tarihlendirilmeleri göz önüne alınarak tarih aralıkları belirlenmiş ve bu aralıkların hepsinin örtüştüğü daha dar bir tarih aralığı belirlenerek kapalı kontekst gruplar tarihlenmiştir. Mimari dolgu içinden gelen gruplar için ise analogik inceleme ve tarihleme birlikte yapılmış; grup içinde varsa tabakalanma ile ilgili çıkarımlar grubun “Değerlendirme” başlığı altında verilmiştir. Tarihlemeden sonra gruplar genel olarak değerlendirilip elde edilen veriler yardımıyla yapılan çıkarımlar ve yorumlar açıklanmıştır. Anlatımı desteklemek ve verileri görselleştirmek adına hazırlanan grafik ve tablolardan yararlanılmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde grup başlıkları altında ayrı ayrı değerlendirilmiş olan seramik gruplarının hepsi formların tarihleri, kullanılan form tercihlerindeki değişiklik ve üretim yerleri ile ilgili sınırlı da olsa çıkarımlar yapılarak Aigai Hellenistik Dönem seramiği hakkında, seramik buluntuların el verdiği ölçüde değerlendirilmiştir. Yine aynı bölümde grupların tarihlenmesi yardımıyla, relatif (göreceli) kronoloji metoduyla Eski ve Yeni Bouleuterion yapıları ve evreleri tarihlenmiştir.

Sonuç bölümünde çalışma sonucunda elde edilen verilerin sentezi ve yapılan çıkarımlar derlenerek aktarılmış olup tez çalışması sonucunda ortaya çıkan yeni sorunsal ve önerilere yer verilmiştir.

---

⁴ A. Tuba Ökse, **Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 174-175.

BİRİNCİ BÖLÜM

AİGAI ANTİK KENTİ

1. AİGAI ANTİK KENTİ'NİN COĞRAFI KONUMU VE KISA TARİHÇESİ

Aigai Antik Kenti Manisa ili Yunusemre İlçesi, Yuntdağı Köşeler Mahallesi sınırları içinde bulunmaktadır (**Görsel 1**). Kıyıda yaklaşık olarak 15 km içeride konumlanan kent, Yuntdağı (Asperdone) grubu içerisindeki Gün Dağı üzerinde, Seklik Çayı (Kaikos) ve Kocaçay (Pythikos) Vadileri arasında kalan tepenin zirvesi ve eteklerinde kurulmuştur (**Görsel 2**). Kentin geniş bir alana yayıldığı yapılan yüzey araştırmaları sonucunda saptanmıştır.⁵ Antik Dönem’de Aigai’in da içinde bulunduğu Aiolis Bölgesi (**Görsel 3**) ile Mysia’yı Lidya topraklarından ayıran doğal sınır olan Yuntdağı üzerinde kurulmuş en önemli yerleşim Aigai’dır.⁶

Kentteki arkeolojik çalışmalar Prof. Dr. Ersin Doğer’in başkanlığında 2004’te başlamış olup 2017 yılından beri Prof. Dr. Yusuf Sezgin başkanlığında yürütülmektedir. 2021 yılında yayımlanan Aigai I: Aigai (Aiolis) 2004-2016 Çalışmaları adlı kitap ekip üyeleri tarafından yapılan yayınlardan da yararlanılarak Aigai’da gerçekleştirilen kazılar ve çalışmalar hakkında en güncel bilgiyi sunmaktadır. Bu başlık altında aktarılan bilgiler de söz konusu kitaptan alınmıştır.

Kent Antik Dönem’de ana kıta Yunanistan’ın kuzeyinden gelerek Batı Anadolu kıyılarında kolonileşme faaliyetleri gerçekleştiren Aioller sebebiyle Aiolis olarak adlandırılan bölgede yer almaktadır. Bölge coğrafi olarak Gediz (Hermos) Vadisi ile Bakırçay (Kaystros) arasında kalan bölgeyi kapsamakta ve Midilli (Lesbos) Adası da Aiolis Bölgesi içinde yer almaktadır. Bölgeyi kolonileştiren Aiollerin, MÖ 1140’da Boiotia ve Thesselia’dan göç ederek Batı Anadolu kıyılarında koloni faaliyetlerine başladığı Pseudo Herodotos tarafından aktarılmaktadır.⁷ Midilli’nin bu tarihte işgali sonrasında sırasıyla Kyme (MÖ 1120), Neonteikhos (MÖ 1112) ve Smyrna (MÖ 1102) kentleri Aioller tarafından kurulmuştur. Fakat bölgedeki kentlerde gerçekleştirilen kazı ve arkeolojik yüzey araştırmalarından ele geçen buluntular uzun

⁵ Ersin Doğer, Yusuf Sezgin, Şükrü Tül, Baykal Başdemir, Mehmet Gürbüz, Mesut Eroğlu, Esen Kaya, Mehmet Hamdi Kan ve Uğur Özışık, **Aigai I: Aigai (Aiolis) 2004-2016 Çalışmaları**, Ege Yayınları, İstanbul, 2021, s. 30.

⁶ Yusuf Sezgin, **Aigai: An Archaeological Guide**, Homer Kitabevi, İstanbul, 2022, s. 10.

⁷ Pseudo-Herodotos, **The Life of Homer**, Living Poets: https://livingpoets.dur.ac.uk/w/Pseudo-Herodotus_Life_of_Homer, Pasaj 9, 38.

yıllar kabul gören bu aktarımı doğrulayamamakta ve iki veri arasında büyük bir tarih aralığı bulunmaktadır.⁸ Aigai’da gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalarda bulunan en erken buluntular olan Kuzey İonia tipi kuşlu kotyle, kuşlu oinokhoe parçaları ve gri krater ağız parçasıdır. Geç Geometrik Dönem özellikleri gösteren buluntular MÖ 8. yüzyıl sonu ile MÖ 7. yüzyıl başına tarihlenmektedir.⁹

MÖ 7. yüzyılın sonlarında kentte Aiollerle ilişkilendirilen gri seramiğin arttığı; MÖ 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen “Aiolis Orientalizan Seramiği”nin diğer Aioli kentlerinden daha farklı karakterde örneklerinin, Lydia üretimi ve taklidi seramiklerin görüldüğü saptanmıştır.¹⁰ Bu buluntular sınır kenti olarak Aigai’nin Lydia ve Hellen kültürüyle bağını göstermektedir. MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen buluntuların azlığı ise Pers hareketlerinin bölgede yarattığı baskıdan Aigai’nin da etkilendiğini ortaya koymaktadır.¹¹ MÖ 5. ve 4. yüzyıllara ait buluntular ve Aigai’den bahseden antik kaynaklar ise kentin Pers Savaşları, İonia Ayaklanması, Peloponnesos Savaşları ve II. Philippos’un Pers Seferi sürecinde oldukça çalkantılı olan bölgedeki karışıklıkların dışında kaldığına işaret etmektedir.¹²

Ersin Doğer tarafından kentin parlak dönemi olarak nitelenen Hellenistik Dönem’de bölge önce Büyük İskender’in emriyle özgürleştirilmiş sonra Seleukoslar ve Pergamon Krallığının güç çekişmelerine sahne olmuştur.¹³ Aigai’nin bu değişen güç dengelerine çabuk adapte olduğu kentte bulunan bir dekrette açıkça görülmektedir.¹⁴ Aigai ve kıyı kentlerinin MÖ 218’de Pergamon Krallığı topraklarına katılmasından sonra bölgede Pergamon hakimiyeti ve Aigai’nin, “Küçük Pergamon” olarak adlandırılmasına¹⁵ sebep olacak olan, başkent ve krallık ile yakın ilişkileri¹⁶ başlamış olur. MÖ 159’da Bithynia Krallığı II. Prusias’ın Pergamon Krallığına saldırısı sonrası ödediği savaş tazminatından Aigai’nin da yararlandığı ve Bouleuterion, Agora Binası

⁸ Doğer ve diğerleri, 2021, ss. 25-26.

⁹ Ersin Doğer, “First Observations Regarding The Establishment of Aigai (Aeolis)”, (Ed. Antonio La Marca) **Studi su Kyme eolica VI**, Università della Calabria Dipartimento di Studi Umanistici, Rende, 2017, ss. 325-331; Doğer ve diğerleri, 2021, s. 26.

¹⁰ Doğer ve diğerleri, 2021, ss. 29-30.

¹¹ Doğer ve diğerleri, 2021, s. 30.

¹² Doğer ve diğerleri, 2021, ss.31-32.

¹³ Doğer ve diğerleri, 2021, ss. 33-34.

¹⁴ Doğer ve diğerleri, 2021, s. 34.

¹⁵ Wolfgang Radt, **Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları**, (Çev. Suzan Tammer), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002, s. 19.

¹⁶ Aigai ve Pergamon arasındaki Hellenistik Dönem boyunca devam eden ilişkiler için bkz.: Yusuf Sezgin, “Antik Dönemde Pergamon-Aigai İlişkileri”, **Arkeoloji Dergisi**, Sayı: 17, 2012, ss. 81-96.

ve Yukarı Agora’da bulunan Batı Stoa’nın inşasında bu tazminattan yararlanılmış olabileceği düşünülmektedir.¹⁷

Bu parlak dönemin ardından III. Attalos’un Pergamon Krallığını Roma Cumhuriyetine bırakmasıyla Aigai da Roma topraklarına katılmıştır. Roma Devleti’nde yaşanan iç karışıklıklardan ve yeni güç savaşlarından etkilenen Aigai, Roma İmparatorluğunun ilanından sonra tekrar canlanmıştır.¹⁸ Kentin birçok noktasında elde edilen arkeolojik verilere göre kentin, MS 3. yüzyıl içlerine kadar varlığını ve gelişimini devam ettirdiği görülmektedir. Daha sonra Roma İmparatorluğunun doğusuna büyük hasarlar veren Got akınlarından dolayı olarak etkilenerek küçüldüğü ve MS 7. yüzyıla kadar kentte yaşamın kısıtlı olarak devam ettiği görülmektedir.¹⁹ Kilise kayıtlarından da varlığı takip edilebilen kentteki son yerleşim evresi MS erken 13. yüzyılda son bulmuştur.²⁰

İKİNCİ BÖLÜM

AİGAİ BOULEUTERİON’U

2.1 AİGAİ BOULEUTERİONU

Kentin kurulduğu Gün Dağı’nın kuzeydoğusunda bulunan Bouleuterion, Agora Meydanı’na bağlanan Agora Caddesi’nin kenarındaki eğimli kayalık alanda doğu-batı doğrultuludur (**Görsel 4**). 2004 ve 2009 yılları arasında yapıda gerçekleştirilen çalışmalarda moloz kaldırıldıktan sonra elverişli alanlar anakayaya kadar kazılmış ve günümüze kadar korunmuş yapının altında daha eski bir yapının kalıntılarına rastlanmıştır (**Görsel 5**). Bu daha küçük boyutlu yapının da aynı amaçla kullanılmış olduğu düşünülmektedir ve Eski Bouleuterion²¹ olarak adlandırılmıştır.

Yapının adak yazıtlı arşitrav bloklarında Bouleuterion’un Apollonidas oğlu Antiphanes tarafından Zeus Bollaaios, Hestia Bollaia ve halka adandığı yazmaktadır.²² Kutsal bir alan ve siyasi bir kamu yapısı olma özelliği taşıyan Bouleuterion ile ilişkili

¹⁷ Doğer ve diğerleri, 2021, s. 38.

¹⁸ Doğer ve diğerleri, 2021, s. 43.

¹⁹ Yusuf Sezgin, “Manisa’da Antik Döneme Ait Endüstriyel Bir Alan: Aigai Sanayi Mahallesi”, **Manisa Organize Sanayi Bölgesi Dergisi**, Sayı: 1, 2019, ss. 20-21.

²⁰ Sezgin, 2022, s. 27; Eda Armağan, “Aigai’in (Aiolis) Bizans Dönemi Piskoposluk Tarihi”, **Arkeoloji Dergisi**, Sayı: 19, 2014, ss. 209-219.

²¹ Doğer ve diğerleri, 2021, ss. 125-136.

²² Doğer ve diğerleri, 2021, s. 38.

diğer bir epigrafik buluntu ise MÖ 280 civarına tarihlenen dekrettir.²³ Yazıt boule tarafından alınan, kentteki prytaneion ve strategionun isimlerinin güncel siyasi değişikliğe uygun olarak değiştirilmesi kararını aktarmakta ve o tarihlerde kentte hali hazırda bir prytaneionun ve olasılıkla bouleuterionun da olduğunu kanıtlamaktadır.

2.1.1 Yeni Bouleuterion

Yeni Bouleuterion bugün kentte gördüğümüz, 24x14 m ölçülerinde, mimari açıdan üç katlı olarak yorumlanabilecek olan yapıdır. Bu üç kata karşılık gelen; doğudan batıya doğru Ön Odalar/Prytaneion (?), Toplantı Salonu ve Portiko bölümlerinden oluşmaktadır (**Görsel 6**).

Ön Odalar/Prytaneion (?) yapının doğu kısmında, Agora Caddesi düzleminde bulunmakta; Toplantı Salonu'ndan ve birbirinden bağımsız olan, her biri iki odalı dört mekândan oluşmaktadır. Kuzeyden güneye 1 No.lu, 2 No.lu, 3 No.lu ve 4 No.lu Mekân olarak isimlendirilen mekânlar Yeni Bouleuterion'un ikinci evresinde alanın duvarlarla bölünmesiyle oluşmuştur.²⁴ Bu evre için Gürbüzer MS 17'nin hemen sonrasını vermekte ve bu tarihte bölgede yaşanan yıkıcı depremde hasar gören yapının hem güçlendirilip tadilat görmüş hem de ön odaların oluşturulmuş olabileceğini önermektedir.²⁵

Ön odaların bulunduğu alan kentte gerçekleştirilen erken arkeolojik araştırmalarda prytaneion olarak tanımlanmış olup²⁶ günümüzde bu olasılık ispatlanamamış ya da reddedilememiştir. Fakat diğer kentlerle analogik olarak değerlendirildiğinde alanın bir süre prytaneion olarak kullanılmış olması muhtemeldir.²⁷ Bu duruma 4 No.lu Mekân'da açığa çıkarılan ve seramik buluntuları tez kapsamında incelenmiş olan II No.lu Bothros hakkındaki değerlendirmede daha detaylı olarak değinilecektir. Mekânların taban üstü buluntu konteksti yapının; kentin MS 3. yüzyılda terkedilişine kadar yaklaşık dört yüzyıl boyunca kullanıldığını göstermektedir.

²³ Hasan Malay ve Marijana Riel, "Two New Hellenistic Decrees from Aigai in Aiolis", **Epigraphica Anatolica. Zeitschrift für Epigraphik und historische Geographie Anatoliens**, Sayı: 42, 2009, ss. 42-43.

²⁴ Gürbüzer, s. 121.

²⁵ Gürbüzer, s. 121.

²⁶ Richard Bohn ve Carl Schuchhardt, **Altertümer von Aegae**, Reimer, Berlin, 1889, ss. 33-35.

²⁷ Gürbüzer, ss. 104-105.

Yapının ikinci bölümü orkestra ve theatronun bulunduğu Toplantı Salonu'dur. Yarım daire planlı orkestranın doğusunda, alt kottaki Ön Odalar/Prytaneion (?)'un tavanının üst yüzü olan; olasılıkla ahşap bir düzlem bulunmaktaydı.²⁸ Bu düzlem üzerinde ise 2 ve 3 No.lu Mekânları ayıran duvarın altında bulunan I No.lu Bothros'un ortasından yükselen taş örgü bir platformun taşıdığı Hestia heykeli, bukranion kabartmalı mermer bir altar ve konuşmacı kürsüsü bulunmaktaydı.²⁹ On iki oturma sırasına sahip, kuzeyde ve güneyde birer klimaks ve merkezde bir kerkidesi olan theatron yaklaşık iki yüz kişinin aynı anda toplantılara katılabilmesine imkân vermektedir.³⁰ Salona girişler ilk evrede hem bir üst seviye olan Portiko'dan hem de Toplantı Salonu seviyesinden; güney ve kuzey duvarlarda bulunan birer kapı ile sağlanmaktaydı.³¹

Yapının en yüksek seviyesini oluşturan Portiko, theatronun en üst basamağı ile aynı düzlemde, dikdörtgen planlı bir bölümdür. Theatrondan ion sütun sırası ve payelerle ayrılmış olan alan, giriş ve çıkışın sağlandığı bir hol olarak kullanılmıştır.

2.1.2 Eski Bouleuterion

Eski Bouleuterion'a ilişkin veriler Yeni Bouleuterion'un orkestrasında, theatronun korunmamış olan güney kısmında, orkestranın kuzey ve güneyindeki sahanlıklar ile Portiko'da mimari dolgunun kaldırılmasıyla elde edilmiştir. Yapının güney duvarının bir kısmı Yeni Bouleuterion'un güney duvarında takip edilmiş ve bu 10 m uzunluğundaki kısmın uzatılarak Yeni Bouleuterion için de kullanıldığı görülmüştür. Yapının doğu sınırı için farklı ihtimaller bulunsa da orkestra terası duvarı kabul görmektedir.³² Kuzey sınır theatron dolgusunun içinde kalmıştır ve takip edilememektedir fakat duvarın batı ucu Portiko'da gerçekleştirilen kazılarda açığa çıkarılmıştır. Batı duvarı ise Yeni Bouleuterion duvarından daha içeridedir ve Portiko taban altı dolgusunun kaldırılmasıyla duvara ait taşların bir kısmına erişilmiştir.

Eski Bouleuterion biri doğuda biri batıda olmak üzere iki bölümlüdür. Batı bölüm diğer bölümden daha küçük olmakla birlikte birbirine kapı ile bağlanan güney ve kuzey mekânlardan oluşmakta ve yapıya giriş güney mekândan sağlanmaktaydı.

---

²⁸ Gürbüzer, s. 148.

²⁹ Gürbüzer, ss. 148-149.

³⁰ Gürbüzer, s. 189.

³¹ Gürbüzer, s. 190.

³² Gürbüzer, s. 79.

Orkestradaki çalışmalarda ise birden fazla evreye sahip olduğu tespit edilen yapının inşasıyla ilişkilendirilen diğer bir anakaya çukuru olan III No.lu Bothros orkestrayı destekleyen mimari dolgu altında ortaya çıkarılmıştır.

2.2 SERAMİK GRUPLARININ ELE GEÇTİĞİ ALANLAR

Bouleuterion sektöründe gerçekleştirilen kazılar sonucunda yapının korunmuş kısımlarının el verdiği ölçüde, yukarıda belirtilen alanlarda anakayaya kadar inilmiştir. Alandaki en erken tarihli tabaka III No.lu Bothros'tur. Eski Bouleuterion için terminus ante quem sağlayan bothros yapının orkestra dolgusu ve orkestra tabanı altında kalmıştır. Orkestra dolgusu olasılıkla Eski Bouleuterion'a ait olmakla birlikte ikinci tabakalanma olan Eski Bouleuterion'a ait Portiko ve Orkestranın Güneyi'nde ulaşılan tabanlar ve yapı duvarları yer yer açığa çıkarılmıştır. Böylece eski yapının kısmen kaldırılarak; gerekli alanlarda yeni yapı için kullanıldığı ya da yeni yapının mimari dolgusu altında kaldığı anlaşılmıştır.

Günümüzde kısmen ayakta kalan yapı olan Yeni Bouleuterion'a ait tabakalar ise Ön Odalar/Prytaneion (?)'da açığa çıkarılan iki bothros; Portiko, theatron ve sahanlıklarda anakayaya kadar kaldırılmış olan mimari dolgulardır.

2.2.1 Ön Odalar/Prytaneion (?)

Ön Odalar/Prytaneion (?)'da Yeni Bouleuterion'un son kullanım evresine ait taban altında açığa çıkarılan I No.lu Bothros³³ 2 ve 3 No'.lu Mekânların doğu odalarını ayıran ortak duvarın altında, anakayaya açılmış bir çukurdur (**Görsel 7, Görsel 8**). Üstünden geçen mekân duvarının aksına dik bir doğrultuda açılmış oval biçimli çukur, dibe doğru daralmaktadır. En geniş ölçüleri 2,5x0,75 m ve en yüksek derinliği 0,79 m'dir. Bouleuterion'un orkestra düzleminde yer alan Hestia'yı betimleyen giyimli kadın heykelini taşıyan podyum, anakaya çukurunun tam ortasına inşa edilmiştir. Podyum ile kısmen de olsa bloke olan çukur kapalı konteksttir.

Buluntular yapının inşasının erken döneminde, podyum inşa edilmeden önce Bouleuterion'un adak yazıtından da anlaşıldığı üzere³⁴ Hestia Bollaia ve Zeus

³³ I No.lu Bothros için bkz.: Gürbüz, ss. 116-121 (Bothros II); Doğer ve diğerleri, 2021, ss. 150-152.

³⁴ Doğer ve diğerleri, 2021, s. 113.

Bollaios'a sunu olarak anakaya çukurunun içine yerleştirilmiştir. Buluntuların tarihlemeleri göz önüne alındığında da kontekstin kapalı kontekst olduğu; mekânların tabanı ve aradaki toprak dolgu sayesinde günümüze kadar herhangi bir müdahaleye maruz kalmadan korunduğu görülmektedir.

2 ve 3 No.lu Mekânlarda Arkaik Dönem'e ait seramik buluntular içeren doğal anakaya çukurları açığa çıkarılmıştır. Kazılar sonucunda ön odaların olduğu alanda daha erken bir yapı izine rastlanmamıştır. Fakat kentteki imar faaliyetlerinin gerçekleşebilmesi için eski yapıların tamamen ya da kısmen ortadan kaldırıldığını kentin başka alanlarında gözlemlendiğinden³⁵; daha erken bir yapı olup olmadığına ilişkin bir kanıt ortaya koymak mümkün değildir.

II No.lu Bothros³⁶ ise 4 No.lu Mekân'ın doğu odasının güneybatı köşesinde yer almaktadır (**Görsel 9**). Ölçüleri 1,25x0,70 m olan çukur dikdörtgen formudur. Çukurun tabanı ve tabana yakın yan yüzeyleri kalın bir kil tabakasıyla kaplanmıştır. Bu tabakanın cürufişmiş olması ve dibe yakın kotlarda cürufişmiş cam ve bronz parçaların bulunması çukurda çok güçlü bir ateşin varlığını göstermektedir. Yapıda açığa çıkarılan diğer iki bothrostan hem dikdörtgen formu olması hem de cidarlarının kille sıvanmış olması ile yapısal olarak farklılık göstermektedir.

Benzer formu ve cidarları kille sıvanan çukurlar Antik Yunan yerleşimlerinde Neolitik Dönem itibariyle görülmekte ve bir çeşit tandır ya da fırın olarak kullanıldıkları düşünülmektedir.³⁷ Mekân içinde kullanılan ve zeminin üstüne inşa edilen sabit ocakların ise daha önce mekânların ortalarındaiken Hellenistik Dönem'de mekân köşelerinde konumlandırılmaları da II No.'lu Bothrosun mekân içindeki konumuyla paraleldir.³⁸ Roma'da ise Vesta tapınaklarında kentin kutsal ateşinin *mundus* olarak adlandırılan ve yeraltı dünyasına açılan geçit olarak görülen bir çukurda yandığı ve bu çukurun üstünde taş bir altının yer aldığı bilinmektedir.³⁹ Bu gelenek benzeri bir uygulamanın II No.lu Bothros'ta da gerçekleşmiş olabileceği kuvvetle muhtemeldir.

³⁵ Ada 1 sektörü, Akropolis ve Aşağı Agora'da yapılan kazılarda benzer durum gözlenmiştir.

³⁶ Gürbüzer, ss. 109-125 (Bothros I); Doğer ve diğerleri, 2021, ss. 149-150 (II No.lu Bothros).

³⁷ R. W. Hutchinson, "Bothroi." **The Journal of Hellenic Studies**, Sayı: 55, 1935, s.1.

Sayfa 1,

³⁸ Barbara Tsakirgis, "Fire and Smoke: Hearths, Braziers and Chimneys in the Greek House" *British School at Athens Studies* 15, 2007, ss. 226-228.

³⁹ Joseph Rykwert, **The Idea of a Town: The Anthropology of Urban Form in Rome, Italy and the Ancient World** Faber and Faber Press, Londra, 1976, ss. 104-5.

Olasılıkla ocak ya da fırın olarak kullanılmış çukur, Hestia Bollaia'ya adandığını gösterir yazıt ve seramik buluntular arasında incelenecek olan **B81** katalog numaralı fincan alanın prytaneion olarak kullanıldığı görüşünü desteklemektedir.

2.2.2 Portiko

Portikoda gerçekleştirilen kazılar sonucunda moloz temizliği ardından Yeni Bouleuterion'un son kullanım evresine ait taban ve taban altı dolgusu ile Eski Bouleuterion'a ait toprak taban ve taban altı dolgusu kaldırılarak anakayaya ulaşılmıştır (**Görsel 10**). Yeni Bouleuterion'un taban dolgusu kaldırılmaya başlandığında doğu-batı ve kuzey-güney doğrultulu iki duvar açığa çıkmıştır. Doğubatı doğrultulu duvar Eski Bouleuterion'un batı bölümünü ikiye ayıran duvar olup mekânlar arasındaki kapıya ait eşik taşı da in situ olarak bulunmuştur. Bu duvarın güneyindeki mekânda taş döşeme ve mekânı ikiye ayıran kuzey-güney doğrultulu duvar açığa çıkarılmıştır. Kuzey-güney doğrultulu bu duvar doğu-batı doğrultulu duvarla dik olarak birleşmektedir. Kuzey-güney doğrultulu duvarın batısında döşeme kotundan biraz daha yüksekte toprak bir taban açığa çıkarılmış olup bu alanın vestiyer olarak kullanılmış bir seki olabileceği düşünülmektedir. Tespit edilen taş döşeme ise Portiko'nun doğuda sınırını oluşturan duvarın inşasında tahrip edilmiş olsa da Orkestranın Güneyi'nde tespit edilen taş döşemenin devamı niteliğindedir.

Doğubatı doğrultulu duvarın kuzeyindeki mekân ise toprak tabanlıdır. Kısmi olarak korunmuş olan taban Yeni Bouleuterion'un inşası sırasında tahrip edilmiştir. Taban kaldırıldığında, yukarıda bahsedilen eşik taşının yakınında tümlenebilir olarak ele geçmiş kalıp yapımı gövdeli bir testicik bulunmuştur. Bilinçli olarak eşğin yakınına bırakıldığı düşünülen testicik, Eski Bouleuterion'un inşasıyla ya da Eski Bouleuterion'da gerçekleştirilen bir tadilat tabakasıyla ilişkili olmalıdır. Hem Eski Bouleuterion hem de Yeni Bouleuterion hakkında önemli bilgiler sağlayan alandan ele geçen tek tarihlenebilir sikke güney mekânın batısındaki sekinin killi toprak tabanı altından ele geçmiş; bir yüzünde Apollon portresi ve diğerinde keçi figürü olan bronz sikkedir. Aigai kent sikkesi olan örnek Hellenistik Dönem'e ait olup MÖ 3. yüzyıl – 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.⁴⁰

⁴⁰ Söz konusu sikkeler Uzman Arkeolog Mehmet Önder tarafından çalışılmış olup yayın basım aşamasındadır.

2.2.3 Orkestranın Güneyi

Theatronun oturma sıralarının korunmamış olduğu güney kısmında (**Görsel 11**) gerçekleştirilen kazı çalışmalarında theatronu destekleyen mimari dolgu tamamen kaldırılarak anakayaya inilmiştir. Yatay ve dikey plakalardan oluşan oturma sıralarının altında kalan boşluk orta boy taşlarla doldurularak desteklenmiştir. Sıralar kabaca işlenmiş plaka taşlardan oluşturulmuş eğimli bir düzleme oturmaktadır. Düzlemin altında ise yine orta boy taşlar ve alt kotlarda irileşen kaba taşlardan oluşan gevşek bir dolgu; iri taşların altında orta-küçük boyutlu taşlar ve dolguyu sağlamlaştırmak için düzgün olarak yerleştirilmiş taş sıraları bulunmaktadır.

Bu dolgunun kaldırılmasıyla, anakayanın üstünde Eski Bouleuterion’la ilişkili biri kireç ve biri toprak olan iki farklı taban açığa çıkarılmıştır. Üst üste olan tabanların arasında olası yangın tabakalarına ilişkin verilerin yanında üstte bulunan sıkıştırılmış toprak tabanın bir bölgede üç katmanlı olması sebebiyle birden fazla tadilata ya da tabanın geri kalanından farklı bir uygulamaya maruz kalmış olabileceği de gözlemlenmiştir. Tamamı korunmamış olan taban iki alanda hasarsız olarak korunmuş, bir alanda ise yer yer tahrip edilmiştir. Kısmen korunduğu alanlarda taban içi ve taban altından gelen az sayıda seramik buluntu ve iki sikke ele geçmiştir. Bir yüzünde Apollon portresi diğerinde ise keçi figürü bulunan bronz sikkeler Hellenistik Dönem’e ait olup MÖ 3. yüzyıl – MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen Aigai kent sikkesidir. Portiko’da ele geçen sikke de aynı tiptedir. Bu buluntular arasındaki diagnostik tek parça siyah firnisli açık bir kaba aittir. Tabanın tahrip olduğu alandaki taban içi ve taban altı buluntularının Yeni Bouleuterion’un inşa faaliyetleri sebebiyle karışık malzeme içermektedir.

2.2.4 Merdiven Altı

Merdiven Altı, kuzeyde yapının kuzey duvarı, doğuda orkestra dolgusunu destekleyen duvar, batıda theatronu kuzeyde sınırlayan klimaksın son basamağı ve güneyde theatronun sınırını oluşturan bloklar ile sınırlanmaktadır (**Görsel 12**). Orkestra düzleminde olan alan güneybatısında devşirme bloklarla oluşturulmuş bir paye sebebiyle “L” şeklindedir. Mimari dolguyu, yapının duvarlarını ve erken yapının sınırlarını anlamak için yapılan çalışmalar sonucunda anakayaya kadar inilmiştir. Az sayıda buluntunun ele geçtiği alan mimari hakkında da kısıtlı veri sağlamıştır.

2.2.5 Orkestra

Yarım daire planlı orkestrada (**Görsel 13**) gerçekleştirilen çalışmalarda mimari dolgu tamamen kaldırılıp anakaya seviyesine kadar inilmiştir. Taban altı dolgusu toprak bir seviye ardından; güneyde toprak, kuzeyde orta boy taşlarla oluşturulmuştur fakat iki dolgu da çağdaştır. Taş dolgunun olduğu kuzey kısımda, anakayaya oyulmuş; sikke, figürin, kemik ve seramik içeren III No.lu Bothros açığa çıkarılmıştır (**Görsel 14**). Bir kısmı korunmuş oturma sıralarının altında kalan çukurun ölçüleri tespit edilememiştir fakat dikdörtgen formdadır. Çukurun derinliği 0,60 m'dir. Dolgu ve bothrostan ele geçen seramikler değerlendirildiğinde bothrostaki ve mimari dolgudaki en geç tarihli seramik buluntuların çağdaş olduğu görülmekte dolayısıyla dolgunun Eski Bouleuterion'la ilişkili olduğu ve yeni yapının inşası sırasında tamamen kaldırılmadığı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BOULEUTERION TABAKALARINDAN ELE GEÇEN HELLENİSTİK DÖNEM SERAMİKLERİ

3.1 I NO.LU BOTHROS

I No.lu Bothros'tan ele geçen buluntuları çok sayıda figürin parçası, pynaks, figürin kalıbı, az sayıda sikke; tam, tama yakın ve küçük parçalarla temsil edilen seramikler, kantharos kulp kalıbı ve pişmiş toprak ağırşaklar oluşmaktadır. Üst kotlarda taşsız ve yumuşak olan toprak dolgunun, çukurun zeminine doğru kül, karbonlaşmış madde ve kemik içerdiği tespit edilmiştir. Kemikler üzerinde kesici alet izleri bulunmaktadır.

Bothrosta çoğunluğu Ana Tanrıça (Meter) betimli otuz üç tam ve tama yakın pişmiş toprak figürin ve figürlü levha parçası bulunmuştur.⁴¹ Giyimli kadın tipine ait olduğu düşünülen figürin kalıbı parçası ve tamamlanmamış pişmiş toprak eserler de buluntular arasındadır.⁴²

Çukurda bulunan dördü tam biri yarım, beş pişmiş toprak ağırşak şüphesiz ki sunu olarak çukura yerleştirilmiştir. Ağırşaklarla birlikte kantharos kulp kalıbı, figürin kalıbı ve tamamlanmamış eserlerin de ele geçtiği göz önüne alındığında, bir Hellen kentindeki herkesin her gün kullandığı belki de en önemli ve yaygın malzemelerin üretimine ait ekipmanların da sunu olarak çukura konulduğu öne sürülebilir. Bu objelerin de çukurda yer almasının sebebi Hellen kültürünün ve halkın devamlılığını, tanrı ve tanrıçalarla ilişkiyi sağlayan seramik, figürin ve tekstil üretiminin temsil edilmesi ve kutsanması olmalıdır. Aigai'nin en azından Roma Dönemi ekonomisinin başlıca üretim faaliyetleri olan kemik ve deri işçiliği, zeytinyağı ve şarap üretimine dair obje ya da alet ele geçmemesi bu bağlamda ilginçtir.⁴³

Bothrostaki diğer buluntu grubu ise dört sikkeden oluşmaktadır. Tamamı Aigai kent sikkesi olan sikkelerden iki sikkenin ön yüzlerinde Athena portresi, arka yüzlerinde ise (sırasıyla) Zeus ve Nike figürleri bulunmaktadır. Sikkelerden ilki MÖ 2 .- MÖ 1. yüzyıllara; ikincisi ise MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Diğer

---

⁴¹ Emel Dereboyu, **Aigai Pişmiş Toprak Figürinleri**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012, ss. 93-94.

⁴² Dereboyu, 2012, s. 24.

⁴³ Sezgin, 2022, ss. 29-36.

iki sikke MÖ 3. yüzyıla tarihlenmekte ve ön yüzlerinde Apollon portresi; arka yüzlerinde ise keçi betimi yer almaktadır. Sikkelerin verdiği tarih aralığı MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı olarak görünmektedir.

Kontekstte sayıca daha fazla olan grup ise seramiklerdir. Seramik buluntuların önemli bir bölümünü mutfak, servis ve pişirme kapları oluşturmaktadır. Çukurun üst kotlarında tam ve tama yakın kaplar çoğunlukta, çukurun zeminine yakın seviyelerde seramikler tekil ve küçük parçalar halinde ele geçmiştir. Bu parçalar arasında daha erken dönemlere ait seramikler de vardır. Bu seramikler olasılıkla dolgu toprakla çukura taşınmıştır. Tezin bu bölümünde I No.lu Bothros'tan ele geçen seramik buluntular arasından seçilen otuz bir seramik, bir kandil ve bir kulp kalıbı; bezeme özellikleri, işlevleri ve formlarına göre başlıklar altında gruplanarak incelenmiştir.

3.1.1 Tamamı Firnisli Seramikler

Tamamı firnisli seramikler olarak tez boyunca sınıflandırılan seramik buluntular hem form hem de firnis özellikleri itibarıyla Atina geleneğinde üretilmiş ya da form olarak Atina üretimini takip etmeyen ama tamamına, görece kaliteli firnis uygulanmış, kaliteli ve ince seramiklerdir.

Atina üretimi siyah firnisli seramikler, Klasik Dönem'de üretimi başlamış olan ve Hellenistik Dönem'de de üretilen kaliteli seramiklerdir ve ithal edildiği merkezlerde MÖ 3. ve MÖ 2. yüzyıl boyunca taklit edilmişlerdir.⁴⁴ Taklit üretim zamanla formların yerel olarak farklılaşmasına, kalitenin Atina üretimine eş olmamasına ve farklı firnis renklerinin görülmesine yol açtığı için taklit üretim Atina üretiminden ayrılmaktadır.⁴⁵ Atina üretiminde de yaygın firnis uygulamasının değiştiği Rotroff tarafından belirtilmektedir. Parlak siyah firnis yerine metalik firnis MÖ 250'den sonra yoğun olarak görülmeye başlanmış ve MÖ 1. yüzyıla kadar popülaritesini mat firmise bırakmıştır.⁴⁶

Yukarıda belirtilen seramikleri içeren “Tamamı Firnisli Seramikler” başlığı altında sırasıyla I No.lu Bothros buluntusu dışı çekik ağızlı tabak, iki içe dönük ağızlı

⁴⁴ Jörg Schäfer, **Hellenistische Keramik aus Pergamon**, Walter de Gruyter, Berlin, 1968, s. 32.

⁴⁵ Schäfer, ss. 32-42.

⁴⁶ Susan I. Rotroff, **Hellenistic Pottery Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material - The Athenian Agora Volume XXIX**, American School of Classical Studies at Athens, 1997, s. 11.

kâse ve bir testicik incelenmiştir. Bu buluntulara ek olarak, kantharos kulp kalıbı da bu başlık altında incelenmiştir.

Bothrostan ele geçen tamamı firnisli örnekler Klasik siyah firnisli seramiğin devamı olan kaliteli siyah firnisli, metalik firnisli, kullanım öncesi veya sonrası yüksek ısıya maruz kaldığı için kabuklanmış alacalı firnisli ve koyu kırmızı firnisli seramiklerdir. Firnis uygulaması dışında başka bir bezeme unsuru görülmemektedir.

Dışa çekik ağızlı tabak ve içe dönük ağızlı kâse formları ile kantharos kulp kalıbı Atina geleneğinde üretilen seramikleri temsil ederken; içe dönük ağızlı kâse ve tek kulplu testicik yerel ya da Batı Anadolu geleneğinde örneklerdir. Dönemin farklı firnis uygulamalarını temsil eden seramikler işlevleri göz önüne alındığında içki ve sofraya ile ilişkili ince kaplardır.

3.1.1.1 Dışa Çekik Ağızlı Tabak (A1)

Dışa çekik ağızlı tabak parçası olan **A1** tam profil vermektedir. Hellenistik Dönem'in geç dışa çekik tabaklarına göre daha dik ve yuvarlatılmış uçla sonlanan ağız profili ile oldukça sık bir gövdeye sahiptir. Kalın cidarı ve masif görünümüyle erken bir tarihe işaret etmektedir. Firnis, tabak genelinde metalik koyu gri ve tabağın tondosunda oldukça parlak ve canlı kırmızıdır. Kırmızı firnisli alan fırınlamada kapların iç içe konması sebebiyle oluşmuştur. Grup içindeki metalik firnisli tek örnektir.

Benzer örnekler Atina Agorası ve Pergamon'dan ele geçmiştir. Atina Agorası buluntusu olan benzerler “Yuvarlatılmış Ağızlı Tabaklarla İlişkili Tabaklar”⁴⁷ olarak adlandırılmaktadırlar. MÖ geç 4. yüzyıl ve erken 3. yüzyıla tarihlenen tabaklar **A1** gibi kalın cidarlı ve yuvarlatılmış ağız ucuna sahip örneklerdir. Gövde cidarları, Aigai örneğinden daha dışa yatık olan bu örneklerde tondo ve gövde arasında daha yuvarlak geçişli karın da bulunmamaktadır fakat gerek kaide yapıları gerekse ağız profilleriyle Aigai örneğine oldukça yakın özellikler göstermektedirler. Ağız profilleri Atina örneklerinde de Aigai örneğinde de yuvarlatılıp, kalınlaştırılmış uçla sonlanmaktadır. Yine Atina Agorası buluntularından olan benzer örnekler MÖ 2. yüzyıla tarihlenen

⁴⁷ Rotroff, 1997, s. 145, Figure 50: 701-707.

Kuyu C ve MÖ 4. ve MÖ 3. yüzyıllara tarihlenen A Grubu kontekstinden gelmektedir.⁴⁸

Pergamon'dan ele geçen benzer, “Düz Tabak” olarak⁴⁹ adlandırılmaktadır ve A1 ile hem form hem de firnis özellikleri olarak oldukça yakındır. Schäfer tarafından, yukarıda bahsedilen Agora örneği göz önünde bulundurularak MÖ erken 2. yüzyıla tarihlenmektedir.⁵⁰

3.1.1.2 İçe Dönük Ağızlı Kâseler (A2-A3)

İçe dönük ağızlı kâseler Klasik Dönem’de ortaya çıkmış ve Hellenistik Dönem’in başlarında Klasik formun devamı niteliğinde üretilmiştir. Zamanla form gelişerek daha derin gövdeye sahip örnekler yaygınlaşmıştır. Bütün Hellenistik yerleşimlerde dönem boyunca yaygın olarak kullanılan bu kâseler hem Attik taklidi kaliteli örnekler hem de daha kaba ve daha kalitesiz örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. A2, Bothros’taki Atina geleneğinde üretilmiş tamamı siyah firnisli içe dönük ağızlı tek kâsedir. Ağız-gövde parçası olan buluntunun firnisi kalitelidir. Ağız profili yuvarlatılmış ve inceltilmiş uçla sonlanmaktadır. Geniş bir ağız çapına sahip olan kâse sığ gövdelidir. İç ve dış yüzeyinde, -korunduğu kadarıyla- firnis dışında başka bir bezeme unsuru görülmemektedir.

A2 14 cm olan ağız çapı ve sığ gövdesi sebebiyle Rotroff’un “Klasik Orta Boyutlu Sığ Kâseler” olarak sınıflandırdığı kâselere benzemektedir.⁵¹ Bu tipteki kâselerin tarihlendirilmesi kaide, kaide geçişi ve tondodaki bezekler kıstas alındığında daha dar bir tarih aralığı vermektedir,⁵² fakat A2 için kesin bir tarihlleme sunmak buluntunun durumu sebebiyle mümkün değildir.

Bahsedilen Atina Agorası benzerleri MÖ geç 4. yüzyıl ile 3. yüzyılın ilk çeyreği arasına tarihlendirilmektedir. Fakat gövde şekli ve ağız profili olarak en benzer örnek 19,2 cm ağız çapına sahip olup, Rotroff tarafından “Klasik Büyük Sığ Kâseler” olarak adlandırılan gruptandır ve MÖ 325-300 arasına tarihlendirilmektedir.⁵³

⁴⁸ Homer A. Thompson, “Two Centuries of Hellenistic Pottery”, *Hesperia*, Cilt: 3, Sayı: 4, 1934, s. 327, 347, Figure 28: C1, Figure 116: A70.

⁴⁹ Schäfer, ss. 33-34, Tafel 1: C1-C3.

⁵⁰ Schäfer, s. 34.

⁵¹ Rotroff, 1997, s. 162, Figure 62: 973-978.

⁵² Rotroff, 1997, s. 162.

⁵³ Rotroff, 1997, Figure 62: 979.

Pergamon buluntusu örneklerin ağız profilleri daha fazla sivriltilmiş olup bir kısmı Schäfer tarafından Atina üretimi olarak tanımlanmıştır. Sığ ve benzer gövde formuna sahip bir örnek Atina üretimi olarak değerlendirilmiş olup Atina Agorası'nda A Grubu'ndaki içe dönük kâselerle⁵⁴ benzerlik gösterdiğinden MÖ 300 civarı, Schäfer tarafından önerilmiştir.⁵⁵ Söz konusu Pergamon buluntusu kâse parçası MÖ 230 ile MÖ 201/190 yılları arasına tarihlenen "Hellenistik II" tabakasından ele geçmiştir.⁵⁶

Paphos buluntusu sığ içe dönük ağızlı kâseler Hayes tarafından formun erken tipleri olarak ele alınmış olup MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir.⁵⁷ Fakat Klasik tipin devamı niteliğinde olan sığ içe dönük ağızlı kâselerin, farklı üretim merkezlerinden ithal edilen çeşitli hamur renklerine sahip örneklerinin MÖ erken 2. yüzyıla kadar Paphos'ta görüldüğü de belirtilmiştir.⁵⁸

Korinth'te içe dönük ağızlı kâse formu MÖ 4. yüzyıl ile MÖ 146 arasında üretilmiştir.⁵⁹ Form, kalite, firnis özellikleri ve firnislenen alan açısından farklı özellikler gösteren geniş bir grup kentte ele geçmiştir. Diğer merkezlerde olduğu gibi sığ kâseler, formun erken örnekleridir. A2'nin benzeri olan kâse MÖ 4. yüzyıl - MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir.⁶⁰

Gruptaki diğer firnisli içe dönük ağızlı kâse olan A3 konik ve derin gövdeli, geniş ağızlıdır. İç ve dış yüzeydeki firnis yüksek ısıya maruz kaldığı için kabuklaşmıştır. Kâsenin dış yüzeyinde fırınlanma esnasında kapların iç içe konması sebebiyle firnis, bant olarak kırmızı renk almış ve bu alanda cidar içe doğru bastırıldığı için deforme olmuştur. Ağız profili kalınlaştırılmış ve yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. Ağız dönüşü keskindir. Fırnisin kabuklanması ve cidardaki deformasyon kâsenin hatalı üretim olduğunu göstermektedir ve bu sebeple Aigai Hellenistik Dönem seramik üretimi için önemli bir buluntudur.

Benzer forma sahip Atina Agorası buluntuları Retroff tarafından "Hellenistik Derin Kâseler" olarak adlandırılmıştır. Bu örnekler MÖ 3. yüzyıldan itibaren Atina'da yaygınlaşmış ve kısmi firnisli olan örnekleri MÖ geç 2. yüzyıl ve erken 1. yüzyılda da kentte kullanılmıştır. MÖ 150 itibarıyla daha az görülen içe dönük ağızlı kâseler artık

⁵⁴ Thompson, ss. 317-318, Figure 3: A14, 4: A18- A20.

⁵⁵ Thompson, ss. 317-318.

⁵⁶ Schäfer, s. 37, Tafel 4: C13.

⁵⁷ John W. Hayes, **The Hellenistic and Roman Pottery - Paphos III**, Imprinta LTD., Nicosia, 1991, s. 26.

⁵⁸ Hayes, 1991, s. 26.

⁵⁹ G. Roger Edwards, **Corinthian Hellenistic Pottery - Corinth VII:III**, American School of Classical Studies at Athens, 1975, s. 27.

⁶⁰ Edwards, 1975, s. 31, Plate 2: 20.

yarı küresel gövdeli kâselere benzemektedir ve ağız içeriye doğru hafifçe çekiktir.⁶¹ Formun Atina Agorası'nda görülen gelişimi göz önüne alındığında **A3** neredeyse düz ve ince cidarıyla, konik gövde formuyla ve keskin profilli ağız dönüşüyle Atina Agorası'nda bulunan MÖ 150 öncesine tarihlenen, daha geç örneklerle benzemektedir. En yakın benzeri MÖ yaklaşık 175'e tarihlenmektedir.⁶²

Paphos buluntusu kâselerde de Atina Agorası buluntularında görülen form gelişimine paralel bir gelişim Hayes tarafından saptanmıştır. Derin konik ve yine derin ama daha yuvarlak hatlara sahip kâseler MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir ve bu yüzyılın ortasından itibaren yarı küresel gövdeli kâselere öykünen içe dönük ağızlı kâseler repertuara girmiştir.⁶³ Paphos buluntuları arasından, Kuyu 11'den ele geçen, konik gövdesi ve benzer kalınlaştırılmış ağız profili ile en yakın örnek MÖ 150 - 140/130 arasına tarihlenmektedir.⁶⁴

Benzer konik gövdeli kâseler Sardis'te geç Hellenistik Dönem'e,⁶⁵ Ephesos'ta MÖ 2. yüzyılın son çeyreğine⁶⁶, Letoon'da ise MÖ 2. ya da 1. yüzyıla⁶⁷ tarihlenmektedir.

3.1.1.3 Tek Kulplu Testicik (A4)

Gruptaki kırmızı firnisli tek seramik buluntu olan **A5**, küçük boyutlu bir servis kabıdır. Ağız kısmı korunmamış olan buluntu hem formu hem firnis özellikleriyle I No.lu Bothros buluntusu diğer seramiklerden oldukça farklıdır. Dış yüzeyinde yatay, içbükey ve kabartma yivler bulunmaktadır. Dış yüzeyin dip altı hariç hepsini, iç yüzeyin ise bir kısmını kaplayan koyu kırmızı firnis tamamen korunmuş ve kaliteli olup, hafifçe parlaktır. Testiciğin cidarları oldukça incedir. Formun en yakın benzerleri Atina Agorası'nda ele geçmiştir.⁶⁸ Dış yüzeyleri kırmızı firnisli olan iki benzerden biri

⁶¹ Rotroff, 1997, ss. 162-163.

⁶² Rotroff, 1997, Figure 63: 1022.

⁶³ Hayes, 1991, s. 26.

⁶⁴ Hayes, 1991, s. 156, Figure 57: 41.

⁶⁵ Susan I. Rotroff ve Andrew Oliver, **The Hellenistic Pottery from Sardis: Finds Through 1994**, Mass. Harvard University Press, London, 2003, s. 26, Plate 7: 35.

⁶⁶ Verena Gassner, **Das Südost der Tetragonos-Agora Keramik und Kleinfunde**, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 1997, s.40, Tafel 5: 78, 80.

⁶⁷ Banu Özdilek, "Letoon Teras Duvarı Kazısından Ele Geçen Hellenistik Seramikler", **Cedrus**, Sayı: VII, 2019, s. 280, Figure 17.

⁶⁸ Henry S. Robinson, **Pottery of the Roman Period: Chronology - The Athenian Agora VI**, American School of Classical Studies at Athens, 1959, Plate 5: G 88, Plate 1: F 44.

MÖ 1. yüzyılın son üç çeyreği içine, diğeri MS 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.⁶⁹

A4, yine Atina Agorası buluntusu MÖ 2. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenen tek kulplu, bikonik testilerle⁷⁰ de benzerlik göstermektedir. Knidos üretimi olan bu testi formu Erken Hellenistik Dönem ve İmparatorluk Dönemi'nde kesintisiz olarak üretilmiştir.⁷¹

Yukarıda belirtilen örnekler dışında, Aigai Ada 1 Mahallesi'nde bulunan 6 No.lu Sarnıç buluntuları arasında aynı formun daha büyük ve firnissiz örnekleri bulunmaktadır. Sarnıç içinden ele geçen ve kontekst olarak değerlendirilen buluntu grubu MS 3. yüzyıla tarihlenmektedir.⁷² Aigai'da formun Roma Dönemi'nde de kullanımda kaldığı ve olasılıkla yerel ya da bölgesel üretim olduğu öne sürülebilir.

3.1.1.4 Kantharos Kulp Kalıbı (A5)

Mahmuz kulplu kantharoslar Hellenistik seramik repertuarında Klasik kantharos formunda görülmektedir.⁷³ Form kalıp yapımı ya da sade ağız kenarlı olmak üzere iki tipe ayrılmaktadır. Kap-kantharos formuyla çağdaş olarak kullanılan Klasik kantharos forumunda kulplar, gövde altından çıkıp ağıza bağlanmakta ve ağızla aynı hizada ve paralel doğrultudadır ve kulbun üst bölümünde baş parmak desteği görevi gören mahmuz çıkıntı bulunmaktadır.⁷⁴ Atikka ve Korinth'te MÖ 5. yüzyılda da görülen mahmuzlu kulpların kullanımı MÖ 4. yüzyılda artmış ve formsal olarak bir dizi değişiklik saptanmıştır.⁷⁵ Mahmuz erken kantharoslarda küçük ve bitişe doğru sivrilen profildeyken daha sonra formun gövdesinin yükselmesi sebebiyle uzar, kulp bitişi **A5**'de de görüldüğü gibi daha köşeli bir profil alır.

A5 tam olarak korunmuş ve kulp çıkışında monogram kabartması olan Klasik tipte mahmuzlu kantharos kulp kalıbıdır. Kalıptan alınan kulp, kantharosun ağızına paralel olarak bağlanır ve hafifçe yukarı eğimli duruşludur. Dikdörtgen formlu mahmuzun kenarları yuvarlatılmıştır. Benzer profilli kulba sahip kantharos örneği

⁶⁹ Robinson, s. 10, 27-28.

⁷⁰ Rotroff, 1997, ss. 129-30, Figure 38: 511-514.

⁷¹ Patricia Kögler, "Table Ware From Knidos: The Local Production During the 2nd and 1st centuries BC", **Black Sea Studies 16**, Aarhus University Press, Lancaster, 2014, ss. 157-173.

⁷² Sezgin, 2022, ss. 32-34.

⁷³ Brian A. Sparkes ve Lucy Talcott, **Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th Centuries BC - The Athenian Agora XII**, American School of Classical Studies at Athens, 1970, s. 122.

⁷⁴ Sparkes ve Talcott, s. 122.

⁷⁵ Sparkes ve Talcott, s. 122.

Atina Agorası'ndan gelmekte ve MÖ yaklaşık 310'a tarihlenmektedir.⁷⁶ Pergamon buluntusu benzer kulplara sahip örnekler ise MÖ 300 civarına tarihlenmektedir.⁷⁷ Buluntu gurubunun geneline göre daha erken bir tarih verse de kalıp, kentte siyah firnisli seramik üretimi olduğunu destekler nitelikteki bir buluntu olması sebebiyle önemlidir.

Kalıbın alt kısmında, iç yüzeyde kabartma olarak AI kısaltması/monogramı bulunmaktadır. Bu kısaltma üretici ya da atölyeyle ilişkili olabileceği gibi ürün ve üretim süreciyle de alakalı olabilir. Atina Agorası⁷⁸ ve Sardis'ten⁷⁹ ele geçen kantharos kulp kalıpları arasında sadece bir Atina örneğinde kalıbın üst kısmında grafitto bulunmaktadır. Bu kalıpların üst kısmının Aigai örneğinin tersine kapalı olması dolayısıyla kalıptan çıkan kulbun mahmuzu daha şişkin ve kalınken, Aigai örneğinden alınan kulp örneği ise üst kısmı düz profilli ve daha incedir.

Kulp kalıbı Aigai'da Atina üretimi taklidi siyah firnisli seramik üretimi olup olmadığını akla getirmektedir fakat bu üretime dair başka bir buluntu ya da veri olmaması sebebiyle şu an üretimi onaylamak ya da reddetmek mümkün değildir, dolayısıyla bu olasılık göz önünde bulundurulmalıdır.

3.1.2 Dış Yüzeyi Batı Yamacı Bezemeli Kâse (A6)

Batı Yamacı Seramiği ismini örnekleri ile ilk defa karşılaşılan Atina Akropolis'i'nin batı yamacından almaktadır.⁸⁰ Bu stil aslında bir bezeme stili olup kabın tamamını kaplayan siyah firnis üzerine kilin sulandırılmasıyla elde edilen pembe, krem, devetüyü, beyaz gibi açık renkli ek boya ve kazıma çizgilerle oluşturulan yoğunlukla floral motiflerin kullanıldığı bir stildir. Bu stilde bezenen kaplar repertuara yeni giren Hellenistik formlar ya da Klasik formlardan gelişen formlardır. Bezeme şeması da Hellenistik Dönem içinde farklılaşmış olup Pergamon⁸¹ ve Atina⁸² gibi

⁷⁶ Sparkes ve Talcott, s. 287, Plate 29: 714.

⁷⁷ Schäfer, s. 38, Tafel 5: C24.

⁷⁸ Rotroff, 1997, Plate 5: 48-51.

⁷⁹ Rotroff ve Oliver, Plate 4: 9.

⁸⁰ Carl Watzinger, "Vasenfunde aus Athen", *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts*, Sayı: 26, 1901, ss. 70-84.

⁸¹ Oskar Zieganus ve Gioia de Luca, *Das Asklepieion I. Der Südliche Temenosbezirk in hellenistischer und frühromischer Zeit - Altertümer von Pergamon XI:I*, Walter de Gruyter, Berlin, 1968, s. 93; Doris Behr, "Neue Ergebnisse zur Pergamenischen Westabhangkeramik", *Istanbul Mitteilungen*, Sayı: 38, 1988, ss. 97-178.

⁸² Thompson, ss. 438-447; Susan I. Rotroff, "Attic West Slope Vase Painting", *Hesperia*, Sayı: 60, Cilt: 1, 1991, ss. 59-102.

üretim merkezlerinden ele geçen Batı Yamacı Seramikleri hem bezeme gelişimi hem de tipolojik olarak incelenmiştir.

Batı Yamacı Seramiğinin kökeni Atina olarak kabul görmektedir⁸³ ve Atina'daki üretim atölye tespitleri de yapılarak Rotroff⁸⁴ tarafından yayınlanmıştır. MÖ 4. yüzyılda başlayan Atina üretimi, büyük yapraklı motiflerin sıklıkla kullanıldığı MÖ 1. yüzyıl içlerine kadar devam etmiştir.⁸⁵ Batı Yamacı Seramiğinin görüldüğü merkezler arasındaki Knossos, Filistin ve İskenderiye gibi merkezler Batı Yamacı Seramiğinin yayılımını ve Hellenistik coğrafyadaki popülaritesini göstermektedir.⁸⁶ Anadolu'daki üretim merkezleri arasında geniş bir coğrafyaya ihracat yapan Pergamon öne çıkmaktadır. Ephesos, Sardis ve Knidos'un da küçük yerel atölyeler olduğu bilinmektedir.⁸⁷

I No.lu Bothros grubundaki Batı Yamacı stilinde bezemeli tek örnek olan **A6**, parabolik formlu kâse ağız-gövde parçasıdır. **A6**'nın ağız kenarının hemen altında beyaz ek boyalı nokta bezeme bordür ve bu bordürün altında (ek boyası korunmamış) sarmaşık yaprağı ve üç noktayla oluşturulmuş meyveli, insize dal bordürü bulunmaktadır. İç ve dış yüzeydeki firnis siyah ile kırmızı kahverengi tonlarında alacalıdır.

A6 hem bezeme şeması hem de form olarak Pergamon üretimi "İnce Cidarlı, Dış Yüzeyi Bezemeli Kâseler" ile oldukça benzerdir. Pergamon atölyelerinde üretimin MÖ 3. yüzyıldan MÖ 1. yüzyıl içlerine kadar devam ettiği bilinmekte ve bu grup Schäfer tarafından MÖ geç 3. yüzyıl ile MÖ erken 2. yüzyıl arasına tarihlenmektedir.⁸⁸ Yine Pergamon üretimi Batı Yamacı bezemeli skyphoslar arasında nokta bezeme bordür altında üç nokta meyveli insize dal bordürlü iki örneğin MÖ erken 2. yüzyıla tarihlenmektedir.⁸⁹

⁸³ Thompson, ss. 446-447; Schäfer, s. 45.

⁸⁴ Rotroff, 1997.

⁸⁵ Rotroff, 1997, s. 43.

⁸⁶ Susan I. Rotroff, "West Slope in the East", **Ceramique Hellenistiques et Romaines, Productions et Diffusion en Mediterranee Orientale**, Travaux de la Maison De L'Orient Meditteranean, Bordeaux, 2001, s. 98.

⁸⁷ Rotroff, 2001, ss. 98-115; Veronika Mitsopoulos-Leon, **Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos. Kleinfunde 1. Teil: Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit - Forschungen in Ephesos IX/2/2**, Schindler, Wien, 1991, ss. 32-74.

⁸⁸ Schäfer, s. 47, 58, Tafel 12: D12-D14, D17-D19.

⁸⁹ Schäfer, s. 53, Tafel 16: D 63-64.

3.1.3 Kısmi Firnisli Seramikler

Kısmi Firnisli Seramikler tez boyunca tamamına firnis uygulanmamış daldırma firnis tekniği, rezerve bant bezeme ve firnis bant bezeme gibi farklı firnis uygulamalarına sahip seramikleri belirtmektedir. Tamamı firnisli seramikler olarak sınıflandırılan bazı örneklerde gövde altı ve kaide kısımlarında firnis uygulanmamış olsa da bu örneklerdeki firnislemenin bir teknikten ya da bezeme şemasından kaynaklanmaması sebebiyle kısmi firnisli olarak değerlendirilmemişlerdir.

Kısmi firnisli seramikler yukarıda belirtilen teknik ve bezeme şeması ile firnislenmiş, Korinth ve Sardis gibi birçok merkezde görülen seramiklerdir. Kâse ve tabak gibi açık formlara uygulanan kısmi firnis, farklı tenkiklerle uygulanmış olarak yerel üretimlerde görülmekte; teknik ve uygulandığı formun yoğunluğu yerleşimlerde farklılık göstermektedir.

I No.lu Bothros'tan ele geçen ve kısmi firnis uygulanmış seramikler içe dönük ağızlı kâseyle temsil edilmektedir.

3.1.3.1 İçe Dönük Ağızlı Kâse (A7)

A7 ağız kenarında mat kırmızı firnis bant bulunan içe dönük ağızlı kâse ağız-gövde parçasıdır. Ağız ve üst gövdenin bir kısmı korunmuştur. Hamur yapısı gruptaki içe dönük ağızlı kâselere göre daha kaba, iri ve yoğun katkılıdır. Bu sebeple günlük kullanıma yönelik bir kâsedir. Sadece ağız kısmında firnis bulunan içe dönük ağızlı derin kâseler MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 1. yüzyıl arasında ana kıta Yunanistan ve Anadolu'da yaygın olarak görülmektedir.⁹⁰

A7'nin ağız profili A3'e benzemekle birlikte daha sığ bir gövdeye sahiptir. Kalınlaştırılmış ağız kenarı iki kâse de ortak olup gövde formu A7'den daha yuvarlaktır. Ağız neredeyse dike yakın duruşu ve kalınlaştırılmış olması sebebiyle, form "eğimli ağızlı kâse" adlı formla benzerlik göstermektedir. Hayes tarafından "eğimli ağız" içe dönük ağızlı kâselerde görülen bir özellik olarak tanımlanmışken, Rotroff⁹¹ ve Edwards⁹² tarafından bu özelliğe sahip örnekler ayrı bir form olarak ele

⁹⁰ Massimo Frasca, "Aiolic Kyme: A Hellenistic-Roman Cistern on the South Hill", **Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan/ Studies in Honour of Ömer Özyiğit**, Ege Yayınları, İstanbul, 2015, s. 182.

⁹¹ Rotroff, 1997, s. 164.

⁹² Edwards, 1975, ss. 34-35.

alınmıştır A7'nin fakat ağız kenarındaki çıkıntı ve eğim çok keskin olmadığından içe dönük kâse olarak sınıflandırılması daha uygundur.

A7 Rotroff tarafından “Hellenistik Sığ İçe Dönük Ağızlı Kâseler” olarak adlandırılan gruba girmektedir.⁹³ Bu tür kâseler Atina Agorası buluntularına göre MÖ 300 civarında üretilmeye başlanmış ve MÖ 250 sonrasına tarihlenen kontekstlerde ele geçmemiştir. Bu tipteki kâseler hem tamamı firnisli hem de kısmi firnisli olarak üretilmiştir. Bu grup içerisinde yer alan ve A7'nin en yakın benzeri olan kâse MÖ yaklaşık 250'ye tarihlenmektedir.⁹⁴

Korinth'te ele geçen en benzer örnek ise “Eğimli Ağızlı Tabak” olarak isimlendirilmiştir.⁹⁵ Tamamı firnisli olan bu formdaki örneklerin ağız çapları 8 ile 9 cm arasında değişmektedir. Bu özellikleriyle A7 ile sadece form açısından benzerlerdir. Formun Korinth'te MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreği ile MÖ 3. yüzyıl içlerinde üretildiği düşünülmektedir. Örneklerin kısıtlı olması sebebiyle formun kronolojik gelişimi ve hangi zaman aralığında üretildiği kesin olarak ortaya konulamamış olsa da A7 için verilebilecek en benzer örnek MÖ yaklaşık 275 civarına tarihlenmektedir.⁹⁶

Daha yakın tarihli Korinth yayınında ise yerel üretim küçük içe dönük ağızlı kâselerin MÖ 3. ve 2. yüzyıllarda tamamına firnis uygulanırken büyük boyutlu kâselerde kısmi, daldırma firnis uygulandığı ve kaidelerinin daraldığı; böylece formun konikleştiği belirtilmiştir.⁹⁷

Paphos benzerlerinden biri Hayes tarafından “Erken Hellenistik” olarak adlandırılan hamur türünde üretilmiş olup bulunduğu kontekst MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir.⁹⁸ Fakat MÖ geç 2. yüzyıl kontekstinden de benzer ağız ve gövde özelliklerine sahip bir örneğin⁹⁹ ele geçmesi benzer örneklerin Paphos'ta uzun bir süre kullanımda kaldığını göstermektedir.

---

⁹³ Rotroff, 1997, s. 162.

⁹⁴ Rotroff, 1997, Figure 62: 989.

⁹⁵ Edwards, 1975, Plate 3: 95.

⁹⁶ Edwards, 1975, Plate 3: 95

⁹⁷ Sarah A. James, **Hellenistic Pottery: The Fine Wares - Corinth VII:7**, The American School of Classical Studies at Athens, 2018, s. 102.

⁹⁸ Hayes, 1991, s. 96, Figure 40: 24.

⁹⁹ Hayes, 1991, s. 131, Figure 49: 68.

3.1.4 Kalıp Yapımı Kâseler (A8-A10)

Hellenistik Dönem'in yaygın formlarından olan kalıp yapımı kâseler Erken Hellenistik Dönem'de kantharosların yerini alarak hemen hemen her Hellenistik yerleşimde karşımıza çıkan buluntuları oluşturmaktadır.¹⁰⁰ Benndorf'un¹⁰¹ isimlendirmesi üzerine literatürde "Megara Kâseleri" olarak geçen kâseler güncel olarak Rotroff'un¹⁰² isimlendirmesiyle "Kalıp Yapımı Kâseler" olarak bilinmektedir. Üretim merkezleri ve kronoloji sorunlarına sahip bu grubun uluslararası literatürde iki ana forma sahip olduğu kabul edilmektedir. Bunlardan ilki Attika Tipi olarak adlandırılan form gövde altı şişkin, ağıza doğru genişleyen gövdeli ve dışa çekik ağızlıdır.¹⁰³ Diğer ana form ise Delos ya da İonia Tipi olarak adlandırılan daha sığ, yarı küresel gövdeli, ağız içe dönük kâselerdir.¹⁰⁴ Üretim yeri olarak Delos önerilmiş olsa da güncel çalışmalara göre Delos örneklerinin İyonya atölyelerinden ithal edildiği düşünülmektedir.¹⁰⁵ Üretim yeri önerilerinde Ephesos-İyonya atölyeleri olarak adlandırılan atölyeler öne çıkıyor olsa da bu tip kâseler Anadolu'da birçok merkezde görülmektedir.¹⁰⁶ Pergamon, Kyme ve Myrina gibi Hellenistik Dönem seramik atölyelerine sahip kentlerde üretilen kâseler ise Delos Tipine yakın fakat ağızdan gövdeye geçişte "s" profillidir.¹⁰⁷

Atina Agorası'nda ele geçen ithal kâseler arasındaki İyonya kökenli olarak tanımlanan kâseler Agora'nın MÖ 2. yüzyıl ve sonrasına tarihlenen kontekstlerinden gelmektedir.¹⁰⁸ Delos ve Ephesos'taki en erken örnekler MÖ 200 civarı, Pergamon'da MÖ 3. yüzyıl sonu, Tarsus'ta MÖ 3. ve erken 2. yüzyıla tarihlenen kontekstlerden ele geçmiştir.¹⁰⁹ Antikythera Batığı buluntularından biri olan ve bezeme stili sebebiyle kalıp yapımı kâselerin erken gruplarından olarak kabul edilen bindirmeli bezemeli

¹⁰⁰ Binnur Gürler, **Metropolis'in Hellenistik Dönem Seramiği**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1994, s. 37.

¹⁰¹ Otto Benndorf, **Griechische und sizilische Vasenbilder**, Berlin, 1869-1883, ss. 117-118

¹⁰² Susan I. Rotroff, **Hellenistic Pottery Athenian and Imported Moldmade Bowls - The Athenian Agora XXII**, The American School of Classical Studies at Athens, 1982.

¹⁰³ Fernand Courby, **Les Vases Grecs à Relief**, Diffusion de Boccard, Paris, 1922, s. 279, Figure 47; Thompson, s. 454.

¹⁰⁴ Edwards, 1975, s. 97.

¹⁰⁵ Rotroff, 1982, s. 7 (8 numaralı dipnot).

¹⁰⁶ Rotroff, 1982, s. 42.

¹⁰⁷ Jan Bouzek ve Libuse Jansová, "Megarian Bowls.", **Anatolian Collection of Charles University-Kyme I** (Jan Bouzek Ed.), Charles University, Prague, 1974, s. 65.

¹⁰⁸ Rotroff, 1982, ss. 42-43, 87-92, Plate 65-69: 365-404.

¹⁰⁹ Rotroff, 1982, s. 10.

kâse örneği¹¹⁰ ve Metropolis'te tarihlendirilebilen tabakalardan ele geçen kalıp yapımı kâseler¹¹¹ sebebiyle kalıp yapımı kâselerin MÖ 1. yüzyılda da kullanımda oldukları görülmektedir.

I No.lu Bothros grubunda üç adet kalıp yapımı kâse bulunmaktadır. Tam profil veren örnek olmasa da kâseler büyük oranda korunmuş ya da parçalar halinde ele geçip birleştirilmiştir. **A9** ve **A10** ince cidarlı, kaliteli firnisli ve hamurlu olan kâselerken **A8** daha kaba ve alacalı firnise sahiptir ve ağız altında beyaz ek boya nokta dizisi bulunmaktadır.

A9 ve **A10**'da görülen kaliteli, parlak siyah firnis, kalıp yapımı kâselerde Klasik Dönem geleneğinin devamı olarak erken örneklerde ve Atina, Delos, Kyme üretimi kâselerde yaygın olarak kullanılmıştır fakat Doğu merkezlerde üretilen kâselerde kırmızı, kahverengi tonlarında firnis yaygındır.¹¹² **A8**'de ise alacalı ve ince bir tabaka olarak uygulanmış siyah-kahverengi firnis sadece ağız ve üst gövdede korunmuştur.

A8'in tamamen yakını korunmuş olup mastoid kâsenin gövde bezemesi yumru formunda kabartmalara ve kalyks bezemesi ise atlamalı akantus-lotus yaprağı kabartmalara sahiptir. Yumrular kozalak bezemeli kâselerde yaygın olarak görülen piramidal, köşeli kabartmalardan farklıdır; iri ve yuvarlak kabartmalardır fakat kâse kozalak bezemeli kâseler grubundadır. Mastoid form ise kalıp yapımı kâselerde oldukça az olarak görülmektedir.

Form ve kozalak kabartmaların şekli itibariyle yaygın kozalak bezemeli kalıp yapımı kâselerden oldukça farklı olan **A8** ağız altında Batı Yamacı stili nokta dizisi bordüre sahip olmasıyla da farklılık göstermektedir. Kalıp yapımı tekniği ve Batı Yamacı bezemenin bir arada kullanıldığı örnekler oldukça azdır ve bu erken bir tarihe işaret etmektedir.¹¹³ Batı Yamacı bordürlü kalıp yapımı kâseler Atina Agorası'nda tek örnekle temsil edilmektedir.¹¹⁴ Retroff tarafından MÖ yaklaşık 225 ile MÖ 175 arasına tarihlenen ve Atina üretimi olabileceği belirtilen kâse parçasının paraleli, Batı Yamacı bezemeli bordürü sebebiyle Kyme üretimi kâseler arasındadır. Kyme buluntuları arasında lokal üretim olduğu tespit edilen kâselerde nokta dizisi bordür

¹¹⁰ G. Roger Edwards, "The Hellenistic Pottery from the Shipwreck of Antikythera", **Antikythera Shipwreck Reconsidered**, American Philosophical Society, 1965, s. 19.

¹¹¹ Gürler, 1994, s. 45.

¹¹² Tanju Anlağan, **Sadberk Hanım Müzesi Kalıplı Kâseler ve Kabartmalı Kaplar**, Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul, 2000, s. 30.

¹¹³ Thompson, ss. 455-456.

¹¹⁴ Retroff, 1982, s. 80: no. 294, Plate 56: 294.

bulunmaktadır.¹¹⁵ Bouzek ve Jansová tarafından Kyme üretimi kalıp yapımı kâselerin karakteristik özellikleri arasında gösterilen ağız altı bordürünün üstündeki iki adet yiv¹¹⁶ de, **A8** ve yine I No.lu Bothros buluntusu kalıp yapımı gövdeli skyphos olan **A11**'de görülmekte ve hem bu sebeple hem de Batı Yamacı stilinde nokta dizisine sahip olmaları sebebiyle iki parçanın Kyme üretimi olabileceği düşünülmektedir.

Atina Agorası'nda ele geçen kozalak kabartmalı kâseler sayıca az olmakla birlikte diğer bezeme gruplarına göre de en erken örneklerdir.¹¹⁷ Atina örnekleri için Rotroff, Thompson¹¹⁸ ile aynı zaman aralığını önerir. Bu tipteki kâseler MÖ 3. yüzyılın son çeyreğine ve MÖ 2. yüzyıl ortasına tarihlenen kontekstlerden ele geçmiş olsa da MÖ 3. yüzyıldan sonra Atina'da üretilmemiştir. Rotroff, Atina için kozalak kabartmalı kâse üretimini MÖ 3. yüzyıla sınırlasa da daha doğudaki merkezlerde üretimin MÖ 1. yüzyıla kadar devam etmiş olabileceğini öne sürmüştür.¹¹⁹ Yine Rotroff tarafından piramidal olmayan, yuvarlak yumru kabartmalı kâselerin ana kıta Yunanistan üretimi olabileceği belirtilmiştir.¹²⁰ Yumru kabartmalı Delos buluntusu bir örnek MÖ geç 3. yüzyıla tarihlenmektedir.¹²¹ Pergamon örnekleri ise MÖ 2. yüzyılın ilk yarısında görülmektedir.¹²²

Korinth buluntusu kalıp yapımı kâseler arasında da sayıca oldukça az olan kozalak kabartmalı kâseler için MÖ 250 ile MÖ 200 arası önerilmektedir ve piramidal, konik çıkıntılı örnekler kozalak kabartmalı kâselerin geç örneklerinden olduğu belirtilmektedir.¹²³

Paphos paraleli MÖ 1. yüzyıl kontekstinden gelmekle birlikte Hayes I No.lu Bothros örneğiyle benzer olan bu konik formlu kalıp yapımı kâselerin kalıp yapımı kâse üretimi süresince üretildiğini belirtmektedir.¹²⁴

¹¹⁵ Bouzek ve Jansová, s. 60, Plate 8: MB54-MB55.

¹¹⁶ Bouzek ve Jansová, s. 48.

¹¹⁷ Rotroff, 1982, s. 16.

¹¹⁸ Thompson, s. 147.

¹¹⁹ Rotroff ve Oliver, s. 93.

¹²⁰ Rotroff ve Oliver, s. 93.

¹²¹ Charles M. Edwards, "Corinth 1980: Molded Relief Bowls.", *Hesperia*, Sayı: 50, Cilt: 2, The American School of Classical Studies at Athens, 1981, s. 197, Plate 54: C-1980-128; Alfred Laumonier, **Delos XXXI: La ceramique hellenistique a reliefs, 1, Ateliers 'ioniens'**, Diffusion de Boccard, Paris, 1977, Plate 112: 6081.

¹²² Zieganus ve de Luca, s. 139, 144, Plate 49: 258, Plate 51: 293; Oskar Zieganus ve Gioia de Luca, **Das Asklepieion II. Der Südliche Temenosbezirk in Hellenistischer und Frühhömischer Zeit - Altertümer von Pergamon XI:II**, Walter de Gruyter, Berlin, 1975, s. 75, Plate 48: 148.

¹²³ Edwards, 1981, s. 158, Plate 65: 783-785.

¹²⁴ Hayes, 1991, s. 17, Figure 9: 28.

Ephesos buluntularını değerlendiren Gassner, bu tipteki kâselerin MÖ 3. yüzyıl ortalarından itibaren üretildiğini ve tüm Hellenistik Dönem boyunca, popülerlik kazanmasalar da kullanıldıklarını söylemektedir.¹²⁵ Ephesos 2 numaralı Teras Ev’de ele geçen kozalak kabartmalı kâselerde¹²⁶ köşeli, piramidal çıkıntılar görülmektedir fakat 24 numaralı parça mastoid bir kâseye aittir. Yine Ephesos’ta bulunan bir örnek hem form hem de bezeme olarak oldukça benzer olup MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.¹²⁷

İllion’dan kontekst buluntusu olmasa da hem form hem de kabartma stili açısından çok yakın bir örnek¹²⁸ tam profil verir şekilde ele geçmiştir. Priene’den de benzer konik formlu kalıp yapımı kâse örneği¹²⁹ ele geçmiştir.

Bitkisel ve figüratif motiflerin bir aradığı kullanıldığı kâseler olan **A9** ve **A10** form, firnis ve bezeme kompozisyonları itibarıyla aynı üretim merkezi ve atölyeye ait olabilecek kâselerdir. İki kâsede de figüratif motifler doldurma elemanı olarak kullanılmış, motif yoğunluğu ise floral motiflerdedir.

A9 yüksek ağızlı, ion kymationu bordürlü; atlamalı uzun petal, lotus yaprağı, palmetli asa figürleri ve bunların üstünde kalan boş alanda, palmetli asa motiflerinin üstünde uçar pozisyonda geriye bakan kuğu motifi vardır. Ağız dike yakın hafifçe dışa çekiktir.

A10 kıvrımlı dallardan oluşan bordür altında atlamalı akantus ve palmetli asa motifi altında tam korunmadığı için tanımlanamayan içi ağ motifli olasılıkla oval bir obje motifi vardır. Ağız neredeyse dik profillidir. İki kâsede de aynı palmetli asa motifi bulunması aynı üretim merkezi hatta atölye üretimi olduklarını göstermektedir. Form olarak Attika¹³⁰ ve Delos/İyonya¹³¹ tiplerinden farklı olan kâseler Pergamon¹³² ve Kyme¹³³ üretimi kâselerle paraleldir.

¹²⁵ Gassner, 1997, s. 81, Tafel 19: 244-245.

¹²⁶ Emel Dereboyu, "Weissgrundige Keramik Und Hellenistische Reliefbecher aus dem Hanghaus 2 in Ephesos", **Studien Zur Hellenistischen Keramik in Ephesos**, Österreichisches Archäologisches Institut, Viyana, 2001, s. 35, Tafel 17: 122, 124, 126-128.

¹²⁷ Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 32, 33, 36, 37; B41-43, B52-56.

¹²⁸ Sebastian Heath ve Billur Tekkök, **Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia)**, (dijital yayın), <http://classics.uc.edu/troy/grbpottery/>, 2007, s. 24, Figure 8.

¹²⁹ Theodor Wiegand ve Hans Schrader, "XI. Die Einzelfunde aus den Privathauser", **Priene: Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895- 1898**, G. Reimer, Berlin, 1904, s. 407, Abbildung 531: 43.

¹³⁰ Rotroff, 1982, s. 14-15.

¹³¹ Laumonier, ss. 1-3.

¹³² Alexander Conze, **Stadt und Landschaft - Altertümer von Pergamon I:II**, Walter de Gruyter, Berlin, 1913, Beiblatt 40-43.

¹³³ Bkz.; Bouzek ve Jansová, Figure 10: 37, 40-41.

Floral ve figürlü kabartmalı kâselerin uzun taç yapraklı kâselerin öncülü olduğunu belirten Rotroff, Atina için üretim aralığını MÖ 3. yüzyılın son çeyreği ile MÖ 150 civarına vermektedir.¹³⁴ Pergamon’da ise MÖ 3. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyıl içlerine kadar kalıp yapımı kâselerin kullanıldığı görülmekte¹³⁵ ve floral bezemeli kâselerin yoğun olarak MÖ 2. yüzyılın ikinci çeyreğinde¹³⁶ kullanıldığı tespit edilmiştir. Kyme’de üretimin, Pergamon’dan geç olarak MÖ 200 civarında başladığı düşünülmekte ve kuş figürlü kâseler belli bir atölyeye ithaf edilmekle birlikte MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedirler¹³⁷. Floral bezemeli kalıp yapımı kâselerin üretiminin başlangıcı için Ephesos’ta MÖ 200 civarı¹³⁸ önerilmektedir. Metropolis’te ise üretim aralığı MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreği ile MÖ 1. yüzyıl içlerine verilmektedir.¹³⁹ Form, figüratif öğeler ve firnis benzerlikleri göz önünde bulundurularak A9 ve A10’un olasılıkla Kyme üretimi olduğu düşünülmektedir.

3.1.5 Kalıp Yapımı Gövdeli Skyphos (A11)

Literatürdeki benzer örnekler sebebiyle tezde skyphos olarak isimlendirilen A11, kulp altındaki kabartma bordüre kadar korunmuştur. Hafifçe içe dönük ağızlı, ağız altında beyaz ek boya nokta dizisi bordür bulunan, makara eklentili kulplu ve kulbun altında ion kymationu bordürlüdür. Makara eklentinin yan yüzeyleri beyaz ek boyayla boyanmıştır.

Hellenistik Dönem boyunca kalıp yapımı kâse üreten Delos, Atina ve Pergamon gibi atölyelerde kantharos, skyphos, krater gibi çok sayıda form gövdesi kalıp yapımı olarak üretilmiştir ve Roma İmparatorluk Dönemi’nde de bu kapların üretimi devam etmiştir.¹⁴⁰ Tespit edilebilen benzerlerden biri Delos¹⁴¹ buluntusu diğeri ise Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi¹⁴² koleksiyonunda yer alan örneklerdir. Benzer kaplar Pontik repertuarda da görülmekte, MÖ geç 2. yüzyıl ile MÖ 1. yüzyıla tarihlenmekte ve Pergamon üretimi olarak değerlendirilmektedir.¹⁴³ Pergamon üretimi

¹³⁴ Rotroff, 1982, s. 33.

¹³⁵ Zieganus ve de Luca, 1975, Beiblatt 57, 59, 61.

¹³⁶ Zieganus ve de Luca, 1968, s.140, Beiblatt 50: 294a.

¹³⁷ Bouzek ve Jansová, s. 36, 38, 44-45.

¹³⁸ Mitsopoulos, 1991, ss. 67-68.

¹³⁹ Gürler, 1994, s. 45.

¹⁴⁰ Anlağan, ss. 27-28, kat. no. 46-47.

¹⁴¹ Laumonier, Plate 132: 4336, 98: 1965.

¹⁴² Hatice Çorbacı, “Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi Kalıp Yapımı Kâseler ve Kalıplı Skyphos”, **Anadolu Araştırmaları**, Sayı: 27, 2022, s. 229, Çizim 3, Resim 3a-3b.

¹⁴³ Çorbacı, s. 229.

geç örnekler MÖ 1. yüzyıl ortasına tarihlenmektedir.¹⁴⁴ Gruptaki diğer Batı Yamacı bezemeli örnek ve bordür üstünde çift yivli örnek gibi **A11** de Kyme üretimi olarak değerlendirilmektedir.

3.1.6 Kalıp Yapımı Kandil (A12)

Kalıp yapımı kandil olan **A12**'nin kulbu dışında tamamı korunmuştur fakat omuz kısmında dejenerasyon vardır. Benzer kandillerde omuz üzerinde de kabartma bezemeler bulunduğu ve bu hem sınıflandırma hem de tarihlendirme için önemli bir kıstas olduğundan **A12**'nin tarihi için kesin bir yargıya varılamamaktadır.

Diskus üzerinde bezeme bulunmamaktadır ve gövdenin iki yanında üçgenimsi, literatürde kulakçık ya da kalp yaprak olarak adlandırılan çıkıntılar mevcuttur. Kulp çıkışı ikiye ayrılarak diskus halkası üzerinden devam etmektedir. Yer yer korunmuş olan firnis sebebiyle kandilin tamamının siyah firnislili olduğu anlaşılmaktadır. Hamur mavimsi gri renkli ve sıkı, küçük katkılıdır.

Bu tipteki kandiller Pergamon'da yoğun olarak ele geçmiştir¹⁴⁵ ve kentte, üretimi destekler nitelikte kalıplara da rastlanmıştır.¹⁴⁶ Bu tip kulakçıklı ve gri hamurlu kandiller için üretim yeri olarak Ephesos ve Pergamon önerilmektedir fakat iki atölyenin farklı özellikleri vardır ve karşılıklı etkileşim içinde oldukları da bilinmektedir.¹⁴⁷ Kalp yaprak çıkıntıları ve kulp çıkışının ikiye ayrılarak diskus üzerinden devam etmesi tipik Pergamon üretimi kalp yapraklı kandilleri özelliklerindendir. MÖ geç 3. yüzyıl itibariyle MÖ 1. yüzyıl içlerine kadar üretilen bu kandiller, Schäfer tarafından alt tiplere ayrılmıştır fakat Aigai örneğinin korunma durumu sebebiyle kesin olarak hangi alt tipte olduğunu saptamak olanaklı değildir. Sadece form açısından değerlendirecek olursak; Schäfer'in yayınladığı grup içindeki Q 63 katalog numaralı örnekle oldukça benzerdir. Bu sebeple **A12** "varyasyon g"¹⁴⁸ olarak isimlendirilen varyasyon olabilir. Bu grup MÖ geç 2. ve MÖ 1. yüzyıl içlerine

¹⁴⁴ Meyer-Schlitmann, Tafel 10: 76.

¹⁴⁵ Gamze Günay Tuluk, "İonia Bölgesindeki Hellenistik Döneme Ait Kandiller", **Varia Anatolica 15**, (Ed. Catherine Abadie-Reynal), Institut Français d'Études Anatoliennes, İstanbul, 2003, ss. 22-23; Schäfer, Tafel 56-67; Conze, s. 280, Beiblatt 50-51.

¹⁴⁶ Schäfer, s. 143, Tafel 66: Q65.

¹⁴⁷ Dominique Kassab-Tezgör ve Tahsin Sezer, "İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu, Cilt 1. Protohistorik, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemler", **Varia Anatolica 6**, Institut Français d'Études Anatoliennes, İstanbul, 1995, s. 107-108.

¹⁴⁸ Schäfer, s. 143.

tarihlenmektedir. Bir diğer benzer grup ise “varyasyon c”¹⁴⁹ olarak isimlendirilen ve MÖ 2. yüzyıl ortasından MÖ 1. yüzyıla kadar üretilen gruptur.

3.1.7 Plastik Gövdeli Testi (A13)

Gruptaki diğer gri hamurlu buluntu olan **A13** ağız-boyun özellikleri lagynoslarla benzer, plastik gövdeli testiye aittir. Testinin omuz kısmı, boynu, kulp çıkışı ve ağızı tam olarak korunmuştur. Ağız lagynos formuyla benzer dışarı doğru kalınlaştırılıp yuvarlatılmış ucla sonlanmaktadır. Omuza doğru hafifçe açılır profildeki kısa silindirik boyun çark çekimi değildir ve ayrı olarak şekillendirilip gövdeye eklenmiştir. Birleşim yeri kabın dış yüzeyinde özenli bir şekilde düzeltilmiştir. Ağız altından ikiye ayrılarak boyuna sabitlenmiş burgu kulpludur. Omuz kısmında saç örgüleri¹⁵⁰ kabartmaları görülmektedir. Firnis omuz üzerinde ve boyunda yer yer korunmuştur ve siyahtır.

Yabancı literatürde “head vase/jug” olarak adlandırılan, plastik gövdeli testi formunun kökeni Minos ve Miken Uygarlıklarına kadar dayanmaktadır¹⁵¹. Korinth ve Rodos’ta üretilen MÖ 6. yüzyıl örnekleri aryballos formundadır. Paralel olarak Attika’daki üretim aryballos formuyla başlamıştır fakat kantharos ve testi gibi çeşitli formlar da repertuara girmiştir.

Pergamon buluntusu ağız kısmında grotesk erkek başı bulunan bir vazo¹⁵² ve Samothrake’de MÖ 25’e tarihlenen mezar konteksti buluntusu yerel üretim Afrikalı başı gövdeli vazo¹⁵³, plastik gövdeli vazo üretiminin Hellenistik Dönem ve sonrasında da devam ettiğini kanıtlamaktadır. Dusenbery¹⁵⁴, plastik gövdeli vazo üretiminin Atina, Rodos ve Etruria gibi merkezlerde MÖ 4. yüzyıl sonu itibariyle sona erdiğini fakat MÖ 1. yüzyılda Karadeniz’in Kuzey kıyısındaki yerleşimlerde yoğun olmak üzere Kos ile Tunus arasındaki birçok merkezde tekrar üretildiklerini söylemektedir. Bunun sebebi Campania üretimi Magenta Grubu seramiğin yayılımı olarak gözükmektedir. Samothrake’de ise üretimin MÖ 1. yüzyılın sonuna kadar devam ettiği

¹⁴⁹ Schäfer, ss. 139-140.

¹⁵⁰ Benzer saç stili Pergamon buluntusu Afrikalı erkek başı betimli bir figürinde görülmektedir: Conze, Beiblatt 33: 11.

¹⁵¹ François Lissarague, "Identity and Otherness: The Case of Attic Head Vases and Plastic Vases", **Notes in the History of Art**, Cilt: 15, Sayı: 1, 1995, s. 4.

¹⁵² Conze, s. 264, Beiblatt 33: 62.

¹⁵³ Elsbeth B. Dusenbery, **Necropoleis: Catalogues of Objects by Categories - Samothrace II:II**, Princeton University Press, New Jersey, 1998, ss. 259-260: S151-A.

¹⁵⁴ Dusenbery, ss. 771-781.

saptanmıştır. Lagynos benzeri ağızlı bu vazolar form olarak Aigai örneğine benzemekle birlikte kırmızı tonlarında hamurlu ve kırmızı astarlıdır.

3.1.8 Kap Eklentisi (A14)

Gruptaki bir diğer gri hamurlu seramik olan **A14** kalıp yapımıdır. Dış yüzeyi siyah firnisli olan buluntu stilize nar formundadır. Yine Minos ve Miken Uygarlıkları'ndan itibaren kutsal olarak kabul edilen nar; figürin, kernos eklentisi¹⁵⁵, minyatür vazo¹⁵⁶ ve kâse¹⁵⁷ gibi çeşitli şekillerde kült amaçlı kullanılmıştır. **A14**'ün üzerindeki kırık bölgeler ve parçanın üst kısmında korunmuş olan; parçanın bir yüzeye kille eklendiğini düşündüren çıkıntı sebebiyle bu parça kap aplığı ya da figürin olarak değerlendirilmiştir. Olasılıkla sunu seramiğidir.

3.1.9 Mutfak, Servis ve Pişirme ile İlişkili Seramikler

I No.lu Bothros grubundaki seramiklerden sayıca fazla olan grup mutfak, servis ve pişirmeyle ilişkili olan seramiklerdir. Bu seramiklerin hamur yapısı kabadır ve sayıca az olan bir kısmında bezeme unsuru olarak ele alınabilecek mat firnis bantlar bulunmaktadır. Testilerin çoğunluğunda örtü sıva¹⁵⁸ olarak adlandırılan geçirgenliği azaltmak amacıyla kullanılmış, açık renkli bir tabaka uygulanmıştır. Pişirmeyle ilişkili kapların çoğunluğunda kullanım sırasında oluşmuş yanık izi olarak bahsettiğimiz kararma görülmektedir.

Günlük kullanım kapları ya da kaba seramik olarak adlandırılan bu seramiklerle ilgili yayınlar sınırlıdır. Olasılıkla yerel üretilen ya da bölgesel olarak ticareti yapılan bu seramiklerde formlar, tez boyunca görüleceği üzere çok uzun yıllar

¹⁵⁵ Zvi Gal, "Two Kerno from Lower Galilee", **Atiqot**, Volume 22, Israel Antiquities Authority, 1993, s. 121, Figure 2.

¹⁵⁶ Sara A. Immerwahr, "The Pomegranate Vase: Its Origins and Continuity." **Hesperia**, Cilt: 58, Sayı: 4, The Journal of the American School of Classical Studies at Athens, 1989, s. 397; Oded Borowski, "The Pomegranate Bowl from Tell Halif", **Israel Exploration Journal**, Cilt: 45, Sayı: 2/3, Israel Exploration Society, 1995, s. 150.

¹⁵⁷ Borowski, 1995, s. 151, Figure. 2-4.

¹⁵⁸ "Örtü sıva" terimi amphora ve testi gibi genellikle kaba, ticari işlevli ve sıvı depolanmasında/taşınmasında kullanılan formların dış yüzeyine, geçirgenliği düşürmek amacıyla uygulanan sert, kalın ve küçük boyutlu pürüzlü astardır. Detaylı bilgi ve örtü sıvalı örnekler için bkz.: Ersin Doğer, **Klazomenai Kazısındaki Arkaik Dönem Ticari Amphoraları**, (Doktora Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1988; Yusuf Sezgin, **Arkaik Dönem İonia Üretimi Ticari Amphoralar**, Ege Yayınları, İstanbul, 2012.

değişmeden kullanımda kalmıştır. Uzun rotalı bir ticaretle uzak merkezlerdeki marketlere girmeseler de etkileşim, göç, kısa rotalı ticaretler ve en önemlisi kültür içinde önemli yer tutan yeme içme alışkanlıkları sebebiyle Hellenistik yerleşimlerde benzer formların kullanıldığı görülmektedir. Fakat yerel/bölgesel üretim sonucu farklı özellikler göstermektedirler. Tez boyunca bu durum tarihleme açısından zorluklara sebep olsa da ince seramikler yardımıyla daha dar tarih aralıklarının önerilmesi sağlanmıştır.

Bu başlık altında incelenecek formlar arasında testiler sayıca öne çıkmaktadır. Tama yakın ya da tümlenebilir olarak ele geçen testiler libasyon ritüeliyle ilişkilendirilmektedir. Lekane, pişirme ve depolama kapları grup içinde temsil edilmektedir. Bothrosta ele geçen maltız ve pişirme ayakları parçaları, toprak dolgudaki kül, karbonlaşmış madde ve hayvan kemikleri de göz önüne alındığında grubun kurban yemeği ritüeliyle ilişkili olduğunu kanıtlayan buluntulardır.

3.1.9.1 Testiler (A15-A25)

Testi formu grupta dokuz buluntuyla temsil edilmektedir. Bunlardan bir tanesi tam olarak korunmuşken altı kaide-gövde parçası ve beş ağız-boyun parçasıdır.

A15 ve **A16** dar ve silindirik boyunlu, tek kulplu testilere aittir. İki örnekte de dış yüzeyde örtü sıva vardır. Bant görünümünde dışa doğru kalınlaştırılmış ağız kenarı, gövdeye doğru açılan silindirik boyun ve boyun-gövde geçişi lagynos formuyla benzer olsa da kulbun boyuna dik olarak değil de yukarı doğru kavisten sonra bağlanıyor olması yaygın lagynos formlarında birkaç örnek dışında görülmemektedir. **A15** ve **A16**'da boyun uzunluğu yaygın lagynos formuna göre kısadır.

Benzer örnekler Gassner tarafından lagynos olarak isimlendirilmiştir fakat bazı parçaların kataloglarında "lagynos benzeri testi" ifadesi kullanılmıştır.¹⁵⁹ Farklı ağız profillerine sahip olan bu Ephesos örneklerinde dışa doğru kalınlaştırılıp profillendirilmiş ağız kenarı ortaktır. I No.lu Bothros örneklerinde de farklı ağız kenarı profilleri görülmektedir. Gassner bu örnekler için MÖ 2. yüzyıl ile MÖ 1. yüzyıl arasını önermektedir.

Atina Agorası'ndaki en yakın örnekler I No.lu Bothros buluntuları gibi beyaz astarsız ve bezemesiz lagynoslardır. Bu örnekler Rotroff tarafından şarap ticaretinde

---

¹⁵⁹ Gassner, ss. 95-96, Tafel 27: 338-341.

kullanılan testiler olarak değerlendirilmiştir.¹⁶⁰ Bu bezemesiz örneklerin tamamında dışa doğru kalınlaştırılıp profillendirilen farklı ağız kenarları görülmektedir. Çok hafifçe yay yaparak boyundan çıkan kulplu örnekler MÖ 3. yüzyıl sonu ile MÖ erken 2. yüzyıla tarihlenen lagynoslarda görülmektedir.¹⁶¹ MS 1. - 2. yüzyıl kontekstinden gelen bir örnekte ise kulp çıkışının Aigai örneklerine benzer olarak yay yaptığı görülmektedir.¹⁶² Tarsus buluntusu bir benzer ise Hellenistik Dönem ortasına tarihlenmektedir.¹⁶³

A17 dışa çekik, yuvarlatılmış uçla sonlanan ağıza sahiptir. Paphos buluntusu olan benzer bir örnek Kuyu 11’de ele geçmiştir ve kontekst MÖ 2. yüzyıl ortası ile MÖ 140/130 arasına tarihlenmektedir.¹⁶⁴

A18’de de dışa çekik, dışa doğru kalınlaştırılmış ağız profili görülmektedir. Geniş ağız, boyun çapı ve ağız kenarında kalın bir bant görünümü alan dışa doğru kalınlaştırılmış ağız kenarıyla Atina Agorası’nın MÖ 225 ile 165 arasına tarihlenen kontekstinden gelen, “Hellenistik Testi Form 2”¹⁶⁵ grubundan bir örnekle¹⁶⁶ ve Rotroff tarafından Batı Anadolu’dan ithal olduğu belirtilen ve MÖ 325 ile 260 arasına tarihlenen diğer bir örnekle¹⁶⁷ benzerdir. Korinth’te düz dipli benzer örnekler MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.¹⁶⁸ **A18** oldukça kalın örtü sıvalıdır ve dış yüzeyinde keskin profilli kabartı çizgiler bulunmaktadır.

A19 dip-gövde parçasıdır. Masif, altında derin bir yiv bulunan, hafifçe yükseltilmiş dipli parçanın gövdesi dipten açılarak yükselmektedir. Bu özellikleriyle parça, Paphos’taki dar olupeler grubuna ait örneklerin dip ve gövde altı formlarına benzemektedir.¹⁶⁹ Atina Agorası buluntusu MÖ 2. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenen tek kulplu, bikonik testilerle¹⁷⁰ de benzerlik göstermektedir fakat gerek bu testilerin siyah firnisli olması gerekse cidarlarının daha ince olması sebebiyle direkt paraleller değildir.

¹⁶⁰ Susan I. Rotroff, **Hellenistic Pottery: The Plain Wares -The Athenian Agora XXXIII**, American School of Classical Studies at Athens, 2006, s. 83.

¹⁶¹ Rotroff, 2006, s. 84, Figure 16: 105, Figure 17: 107.

¹⁶² Rotroff, 2006, s. 84, Figure 18: 111.

¹⁶³ Frances. F. Jones, **The Pottery - Tarsus Vol. I The Hellenistic and Roman Period Excavations at Gözlü Kule**, (Ed. Hetty Goldman), Princeton University Press, New Jersey, 1950, s. 227, Figure 185: 199.

¹⁶⁴ Hayes, 1991, s. 156, Figure 16: 8.

¹⁶⁵ “Hellenistik Testi Form 2” MÖ 265 ile 86 arasına tarihlenmektedir.

¹⁶⁶ Rotroff, 2006, s. 77, Figure 8: 44.

¹⁶⁷ Rotroff, 2006, s. 77, Figure 9: 45.

¹⁶⁸ James, s. 133, Figure 41: 301.

¹⁶⁹ Hayes, 1991, s. 156, s. 166, Figure 16: 8-10, Figure 58: 5.

¹⁷⁰ Rotroff, 1997, ss. 129-130, Figure 38: 511-514.

Çukurdaki testilere ait diğer kaide-gövde parçalarında şişkin gövde ve ovoid gövde formu; halka kaide ve yükseltilmiş dip görülmektedir. Gövde altı şişkin örneklerde sadece halka kaide, ovoid gövdeli örneklerde hem halka kaide hem de yükseltilmiş dip görülmektedir.

A20 gövde altı şişkin, halka kaideli ve dış yüzeyi örtü sıvalıdır. Taban cidarı oldukça ince olan testi, basık bir form olmalıdır. Korunduğu kadarıyla testi için kesin bir form belirlemek güç olsa da buluntunun Atina Agorası'nda ele geçen en yakın örneklerinden biri trifoil ağızlı testidir.¹⁷¹ Bu örnek MÖ 2. yüzyıl sonu ile 1. yüzyıl sonu arasına tarihlenmektedir ve Atina üretimi değildir. Bir diğer benzer örnek ise Hellenistik repertuarın uzun boyunlu testilerindendir ve bu örnek de Atina üretimi değildir.¹⁷² Paphos buluntusu küresel gövdeli testiler ise MÖ 2. yüzyıl kontekstlerinde yaygın olarak görülmektedir.¹⁷³ Benzer küresel gövdeli fakat dar boyunlu bir testi MÖ erken 1. yüzyıla tarihlenmektedir.¹⁷⁴ Korinth buluntusu benzer formu bir örnek MÖ 2. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenmektedir¹⁷⁵ ve “kulp çıkıntılı testi” olarak isimlendirilmektedir.¹⁷⁶

A21 halka kaideli, alt kısmı şişkin ve boyuna doğru daralan gövdeli, tek kulplu bir örnektir. Yukarıda bahsedilen Paphos buluntusu dar boyunlu ve küresel gövdeli örnek **A21**'in de benzeridir. Yine Paphos'ta MS 1. yüzyıla tarihlenen kontekstten gelen bir örnek formun uzun yıllar kullanıldığını göstermektedir.¹⁷⁷

A22 ve **A23** yükseltilmiş dipli ve gövde altı yuvarlak formu ovoid gövdeli testilere aittir. İki buluntuda da örtü sıva vardır. Atina Agorası buluntusu, MÖ 280 ile MÖ 180 arasına tarihlenen, “Hellenistik Testi, Form 4” grubunun düz dipli ve yükseltilmiş dipli (disk dipli) örnekleriyle benzerlik göstermektedirler.¹⁷⁸

A24 ve **A25** gövde altı, yukarıda ele alınan iki örneğe göre daha düz cidarla inen ovoid gövdeli testilerdir. **A24** halka kaideye sahipken **A25** halka kaide görünümü veren yükseltilmiş dibe sahiptir ve iki testinin arasında belirlenebilen tek farklılık kaide olduğu için iki testi aynı formun varyasyonları olarak değerlendirilmiştir.

¹⁷¹ Rotroff, 2006, s. 71, Figure 2: 7.

¹⁷² Rotroff, 2006, s. 77, Figure 9: 49.

¹⁷³ Hayes, 1991, s. 28, Figure 16.

¹⁷⁴ Hayes, 1991, s. 166, Figure 16: 4.

¹⁷⁵ Edwards, 1975, Plate 24: 636.

¹⁷⁶ Edwards, 1975, ss. 113-115.

¹⁷⁷ Hayes, 1991, s. 64, Figure 23: 3.

¹⁷⁸ Rotroff, 2006, ss. 78-9, Figure 11: 60-67.

Pergamon buluntusu benzer ovoid gövdeli ve dışa çekik ağızlı testiler Hellenistik Döneme aittir fakat bulundukları kuyu konteksti tarihlendirilememiştir.¹⁷⁹ Boyun profilleri **A25** ile oldukça benzerdir.

Gövde altı düz cidara sahip testiler Atina Agorası'nda ele geçen testilerin büyük kısmını oluşturmaktadır. Rotroff tarafından "Hellenistik Testi, Form 1 ve Form 2" olarak adlandırılan gruptaki testilerde de halka kaide ve yükseltilmiş dip görülmektedir. "Form 1" MÖ 4. yüzyılın son çeyreğinden MÖ 1. yüzyıla kadar¹⁸⁰, "Form 2" MÖ erken 3. yüzyıldan MÖ 86'ya kadar¹⁸¹ Atina'da kullanımda kalmıştır. Gövde ve kaide/dip özellikleri dışındaki diğer form özellikleri Aigai örnekleriyle birebir paralel değildir fakat kalınlaştırılmış ve dışa çekilmiş ağız Atina örneklerinde de Aigai örneklerinde de benzerdir.

Paphos benzeri örnek ise MÖ 2. yüzyıl yarısı ile MÖ 140/130 arasına tarihlenen Kuyu 11 kontekstinden gelmektedir.¹⁸² Kyme'de oldukça benzer bir testi ele geçmekle birlikte formun MÖ 3. yüzyıldan itibaren Roma Dönemi'nde de görüldüğü belirtilmiştir.¹⁸³

3.1.9.2 Lekane (A26)

Lekaneler antik mutfak kültüründe hamur yoğurmada, kısa süreli olarak sıvı ya da katı yiyeceklerin depolanmasında ve ürünlerin karıştırılmasında kullanılan geniş gövdeli, sağlam duruşu sağlayan kaideli ya da düz dipli, yatay çift kulplu kaplardır.¹⁸⁴ Düz ve dik cidarlı ya da dışbükey gövdeli bu kaplar geniş hacimli ve derindir.

Grupta tek örnekle temsil edilen lekane formuna ait **A26** ağız-gövde parçasıdır. Ağız kenarı dışa doğru köşeli bir profile uzatılmıştır. İçe eğimli duran ağız kenarının üstünde iki adet kalın kazıma yiv bulunmaktadır. Karakteristik bir ağız tipine sahip bu lekaneler MÖ 5. yüzyıl itibarıyla geniş bir coğrafyada yayılım göstermiştir.¹⁸⁵

¹⁷⁹ Friedrich Krauss ve Erich Boehringer, **Das Temenos für den Herrscherkult - Altertümer von Pergamon IX**, Walter de Gruyter, 1937, ss. 104-105, Tafel 49.

¹⁸⁰ Rotroff, 2006, s. 73.

¹⁸¹ Rotroff, 2006, s. 76

¹⁸² Hayes, 1991, s. 156, Figure 16: 3.

¹⁸³ Frasca, s. 183, Figure 5.

¹⁸⁴ Brian A. Sparkes, "The Greek Kitchen", **The Journal of Hellenic Studies**, Sayı: 82, 1962, s. 129.

¹⁸⁵ Alice Waldner, "Keramik und Glasfunde", **Das Theater von Ephesos: Archäologische Befunde, Funde und Chronologie** (Ed. Friedrich Krinzinger ve Peter Ruggendorfer), Austrian Academy of Sciences Press, 2017, s. 137.

Atina Agorası benzerleri, derin kâse olarak isimlendirilen ve benzer ağız kenarı profiline sahip, derin gövdeli, kulpsuz örneklerdir. MÖ 165 ile MÖ 50 arasında tarihlenmektedir.¹⁸⁶ Paphos buluntuları arasındaki benzerleri içe doğru eğimli ağız kenarlarıyla, **A26** için daha yakın paralellerdir ve formun MS 1. ve 2. yüzyıllarda da kullanıldığını göstermektedir.¹⁸⁷ Ephesos buluntusu paraleller ise içe eğimli ağız kenarlarıyla yine yakın örneklerdir ve MÖ 3. ve 2. yüzyıllara tarihlenmektedir.¹⁸⁸

3.1.9.3 Krater (A27)

Hamuru ve mat firnis bezemesiyle günlük kullanıma yönelik kratere ait ağız-gövde parçası olan **A27** küresel gövdeye sahip, iç yüzeyde kademeli ağız geçişine, yatay kulplara ve dışa doğru uzatılmış, hafif içe eğimli, yuvarlatılmış uçla sonlanan ağız kenarına sahiptir. Ağız kenarı üzerinde ek boyayla yapılmış dik, kalın bant ya da ovaler şeklinde uygulanmış mat firnis bezeme bulunmaktadır. İç yüzeyde ve dış yüzeyde kalın firnis bant uygulanmış ve firnis kulbun bir kısmına da bulaşmıştır. Kyme’de Hellenistik ve Roma Dönemi’ne ait kuyu kontekstinden ele geçen bir örnek Aigai örneğiyle hem bezeme hem de form olarak birebir paraleldir ve yakın benzerlerinin Pergamon yakınlarındaki yerleşimlerin MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen kontekstlerinden ele geçtiği belirtilmiştir.¹⁸⁹

Oldukça benzer örnekler Klazomenai Arkaik Dalga Çizgi Bezekli Kraterleri arasında görülmektedir.¹⁹⁰ Bu örnekler MÖ 6. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen “Tip I” kraterler olarak sınıflandırılmıştır.

Kyme ve bölgedeki diğer yerleşimlerde ele geçen benzerler ve I No.lu Bothros’tan ele geçen Aigai örneği göz önüne alındığında formun Aiolis Bölgesi’nde, Hellenistik Dönem’de de kullanımda kaldığını söylemek mümkündür. Ephesos

¹⁸⁶ Rotroff, 2006, s. 114, Figure 50: 287-290; Thompson, s. 343, Figure 122: B41.

¹⁸⁷ Hayes, 1991, s. 195, 203, Figure 24: 1-2, 7.

¹⁸⁸ Sabine Ladstätter, “Keramik”, **Das Prytaneion in Ephesos - Funde**, (Ed. Barbara Beck-Brandt ve Andrea M. Pülz), Austrian Academy of Sciences Press, Viyana, 2010, s. 96, Tafel 189-190: K431, K439, K440, K445; Waldner, 2017, s. 137, Tafel K56, K57; Veronika Mitsopoulos-Leon ve Claudia Langauinger, **Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos 2. Teil: Funde Klassischer bis Römischer Zeit - Forschungen in Ephesos Volume IX/2/3**, Austrian Academy of Sciences Press, Viyana, 2007, s. 18, Tafel 2: KK13; Gassner, s. 104, Tafel 31: 376-377.

¹⁸⁹ Frasca, s. 182, Figure 4.

¹⁹⁰ Kozan Uzun, **Klazomenai Dalgalı Çizgi Bezekli Seramiği**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007, ss. 179-82, Figure 127.

buluntusu yakın benzeri bezemesizdir ve ağızdan şişkin gövdeye geçiş daha yumuşaktır. Kulpsuz olan örnek MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.¹⁹¹

3.1.9.4 Tava (A28)

A28 kapaksız bir pişirme kabına aittir ve tam profil vermektedir. Çok hafifçe dışa eğimli, düz cidarlı ve sıg gövdeli kabın ağız kenarı dışa doğru uzatılmış olup, ağız kenarı üstünde oldukça sıg bir yiv bulunmaktadır. Atina Agorası örnekleri “Tava, Form 6” olarak isimlendirilmektedir ve ağız kenarı üstündeki yiv sebebiyle *orlo bifido* ismi de bu gruba verilmektedir.¹⁹² Retroff tarafından MÖ 150 ile MS 1. yüzyıla sınırlanan bu form oldukça geniş bir coğrafyada kullanım görmüştür.¹⁹³ Paphos örnekleri MÖ geç 2. yüzyıl ve MÖ 1. yüzyıl kontekstlerinden¹⁹⁴; “fırın kabı” olarak isimlendirilen Korinth örneği MÖ 146 kontekstinden¹⁹⁵ ele geçmiştir. Ephesos örneği¹⁹⁶ ise dışa çekilip, kalınlaştırılmış ve yuvarlatılmış ağız kenarıyla farklı ağız kenarı tiplerinin bu formda kullanıldığını göstermektedir.

3.1.9.5 Depolama Kapları (A29-A30)

Bothros’tan depolama kaplarına ait iki parça ele geçmiştir. Ağız-gövde parçası olan iki örneğin ağız çapları sebebiyle oldukça büyük kaplar oldukları aşikârdır fakat gövde ve dip kısımlarına ait parçalar ele geçmemiştir. **A29**’un iç ve dış yüzeyinde fırınlama aşamasında ya da daha sonra oluşmuş, ince bir katman görünümünde koyu gri bir tabaka vardır. Oldukça büyük bir kaba ait olan parça dinoid formudur. Ağız kenarı dışarı doğru uzatılmış olup yuvarlatılmıştır. Dış yüzeyde ağız kenarından sonra iki adet kalın yiv bulunmaktadır. Tespit edilen Paphos buluntusu benzeri Hayes tarafından Geç Hellenistik olarak değerlendirilmektedir.¹⁹⁷

A30 ise hafifçe içe dönük ağızlı ve ağız kenarı dışa doğru uzatılıp üçgenimsi profil verilmiş hem içe hem dışa doğru kalınlaştırılmıştır. Dış yüzeyinde kırmızı ile

¹⁹¹ Gassner, s. 91, Tafel 22: 291.

¹⁹² Retroff, 2006, ss. 192-193, Figure 89.

¹⁹³ Retroff, 2006, s. 192.

¹⁹⁴ Hayes, 1991, s. 128, s. 153, Figure 27: 8-9.

¹⁹⁵ Edwards, 1975, s. 133, Plate 32: 703.

¹⁹⁶ Ladstätter, s. 97, Tafel 200: K548.

¹⁹⁷ John W. Hayes, “Hellenistic and Roman Pottery Deposits from the ‘Saranda Kolones’ Castle Site at Paphos.” *The Annual of the British School at Athens*, Cilt: 98, 2003, ss. 477-478: Figure 17: 171.

koyu gri arasında renk almış mat firnis uygulanmıştır. Atina Agorası'ndan ele geçen en yakın benzeri MÖ 100-50 arasına tarihlenmektedir.¹⁹⁸ Troas bölgesinde Arkaik Dönem'den itibaren yaygın olarak görülen formun¹⁹⁹ Troia örnekleri Tekkök tarafından farklı tip ve alt tiplere ayrılmış olup, "Tip 1 Varyasyon 1" olarak isimlendirilen grup arasındaki benzerler MÖ 200 ile MS 50 arasına tarihlenen kontekstten gelmektedir.²⁰⁰ Bu kontekstten gelen örnekler arasında Tip 1'in erken bir tip olduğu görülmektedir. Pergamon ve Ephesos'tan da farklı profillere sahip benzer ağız parçaları ele geçmiştir.²⁰¹

3.1.9.6 Maltız ve Pişirme Ayakları (A31-A33)

Maltızlar erken dönemlerden itibaren yemek pişirmek için kullanılmış olup Atina Agorası'nda bulunan en erken pişmiş toprak örnekleri MÖ 7. yüzyılda görülse de²⁰² olasılıkla metal formların yaygın olması sebebiyle MÖ 2. yüzyıla kadar pişmiş topraktan üretilen maltızlar yoğun olarak görülmemektedir²⁰³. Knidos'ta maltız parçalarının dağılımı değerlendirildiğinde, maltızların evlerde değil ritüellerde kullanılan portatif ocaklar olduğuna dair bir öneri Mustafa Şahin tarafından sunulmuştur.²⁰⁴ Aigai Bouleuterionu bothros kontekstlerinde maltız parçalarının bulunması bu öneriyi desteklemektedir.

Tezin bu bölümünde ele alınan I No.lu Bothros'tan üç adet maltız parçası ele geçmiştir. Bunlardan iki tanesi el yapımı destekli, kâse hazneli maltızlardır. Haznenin kâse formunda olması sebebiyle, maltızların alt kısmında ayak olması gerekmektedir. Pişirme kabının oturduğu destekler, iki örnekte de farklı profillidir. İki örnekte de havalandırma deliği olduğu görülmektedir. **A31**'de kazıma dalga bant ve kırmızımsı alacalı mat firnis; **A32**'de ise gövde üzerindeki oval bir eklenti bezeme unsuru olarak kullanılmıştır.

¹⁹⁸ Rotroff, 2006, Figure 28: 173.

¹⁹⁹ Billur Tekkök-Biçken, **The Hellenistic and Roman Pottery from Troia: Second Century B.C. to Sixth Century A.D.**, the Faculty of the Graduate School University of Missouri-Columbia, 1996, ss. 67-68, Figure 30: A162.

²⁰⁰ Tekkök-Biçken, s. 11, Table 1.

²⁰¹ Krauss ve Boehringer, s. 117, Abbildung 38: b grubu; Gassner, Tafel 24: 314.

²⁰² Eva T. H. Brann, **Late Geometric and Protoattic Pottery: Mid 8th to Late 7th Century B.C. - The Athenian Agora VIII**, The American School of Classical Studies at Athens, 1962, s. 27, Plate 11: 211, Plate 40: 623-627.

²⁰³ Rotroff, 2006, s. 199.

²⁰⁴ Mustafa Şahin, "Hellenistische Kohlenbecken mit figürlich verzierten Attaschen aus Knidos", **Knidos-Studien 3**, Bibliopolis Verlag, Möhnesee, 2003, ss. 103-113.

Atina Agorası'nda ele geçen benzer örnekler MÖ 165 ile MÖ 1. yüzyıl arasına tarihlenmektedir.²⁰⁵ Atina örneklerinde yaygın olarak desteklerin arka kısmında yükseltilmiş oval ya da dikdörtgen paneller bulunmaktadır. Panelsiz destekli örnekler “At Nalı Pişirme Ayakları”²⁰⁶ olarak isimlendirilmektedir fakat silindirik gövdeli bu örneklerle I No.lu Bothros örnekleri form olarak benzememektedir. Yine Atina Agorası'nda bulunan kâse hazneli, sade destekli bir örnek Ephesos ya da Batı Anadolu üretimi olarak değerlendirilmektedir ve bulunduğu kontekst MÖ 200 – 160 civarına tarihlenmektedir.²⁰⁷ Bodrum Müzesi'nde bulunan maltızlar arasındaki benzer örnekler ise Hellenistik Döneme aittir.²⁰⁸ Bu örneklerde sığ, at nalı ya da “u” formlu, alt kısmı kapalı (bazı örneklerde delikli) sığ hazne görülmektedir.

Paphos'ta hem arkası panelli destekli hem de el yapımı destekli parçalar yaygındır ve MÖ 150 öncesinde de Paphos'ta görülmektedirler.²⁰⁹

Bothros'ta ele geçen diğer bir maltız olan **A33** oldukça kalın cidarlı, geniş halka kaideli ve ağıza doğru daralan haznelidir. Ağız kenarı dışa doğru uzatılmış ve çok hafifçe içe eğimlidir. Masif yapısı ve ağız profili sebebiyle maltız olarak değerlendirilmiş olup at nalı formlu ayaklara benzemektedir fakat alt kısmının kapalı olması sebebiyle bu formdan farklıdır. Havalandırma deliği ya da at nalı formlu ayaklarda olduğu gibi gövdede açıklık maltızın buluntu durumu sebebiyle tespit edilememiştir. Yakın benzeri de tespit edilemediğinden at nalı formlu ayak benzeri maltız olarak değerlendirilmiştir.

3.1.10 Değerlendirme

İncelenen seramiklerin diğer merkezlerdeki benzerlerinin tarihlendirmeleri ele alındığında geniş bir zaman aralığı karşımıza çıkmaktadır (**Tablo 1**). Bunun sebebi içe dönük ağızlı kâse, testi, lekane gibi yaygın olarak kullanılan, muhtemelen yerel olarak üretilen ve uzun yıllar boyunca form olarak çok değişiklik göstermeyen formların çoğunlukta olmasıdır.

²⁰⁵ Rotroff, 2006, ss. 219-220, Figure 95: 815-822.

²⁰⁶ Sparkes, 1962, s. 131, Plate 5: 4; Rotroff, 2006, ss. 220-221, Figure 96: 823-827.

²⁰⁷ Rotroff, 2006, s. 221, Figure 96: 829.

²⁰⁸ Marie Ryan Leonard, “Braziers in the Bodrum Museum”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 77, Sayı: 1, Archaeological Institute of America, 1973, ss. 22-23, Illustration 1: 4, 5, 18.

²⁰⁹ Hayes, 1991, s. 26.

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
A1						
A2						
A3						
A4						
A5						
A6						
A7						
A8						
A9						
A10						
A11						
A12						
A13						
A14						
A15						
A16						
A17						
A18						
A19						
A20						
A21						
A22						
A23						
A24						
A25						
A26						
A27						
A28						
A29						
A30						
A31						
A32						
A33						
	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı

Tablo 1: I No.'lu Bothros Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları

Üretimi MÖ 1. yüzyıl ya da sonrasında sınırlı bir form örneği bothrostan ele geçmediği için bothrosun kapanış tarihi MÖ 1. yüzyıldan önce olmalıdır. Genel itibarıyla incelenen seramiklerin diğer merkezlerdeki tarihlendirilmeleri ele alındığında hemen hemen bütün seramik buluntularının tarih aralığı MÖ 2. yüzyılda

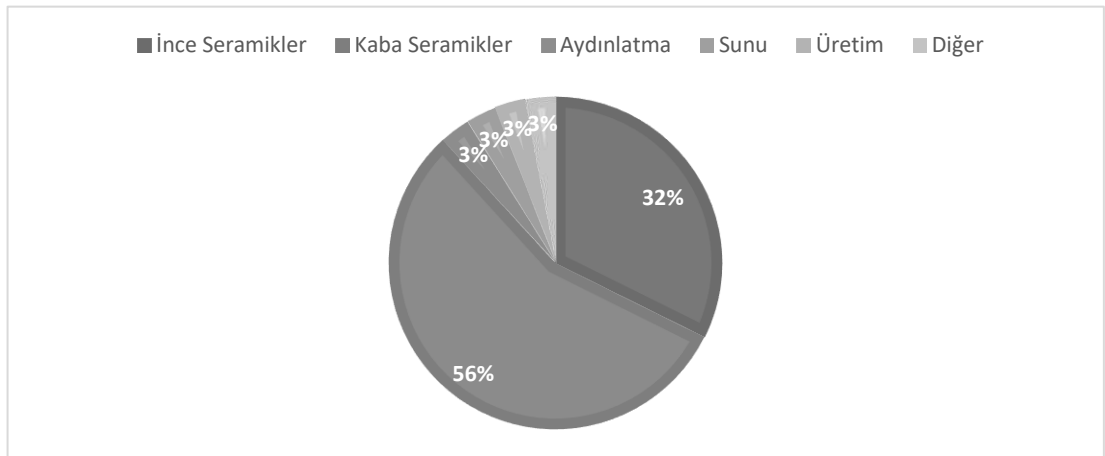
örtüşmektedir (**Grafik 1**). MÖ 2. yüzyılın ilk ve ikinci yarısı istatistiksel olarak birbirine çok yakındır.

Grafik 1: I No.'lu Bothros Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı

Daha dar bir aralığın tespiti için tam ve tama yakın ele geçen seramik buluntular önem taşımaktadır. Diğer merkezlerde bulunan benzerleri göz önünde bulundurulduğunda **A4** benzeri testilerin MÖ geç 2. yüzyıl ile MÖ geç 1. yüzyıl arasında Hellenistik kontekstlerde ele geçtiği ve Aigai Roma Dönemi kontekstlerinde de aynı formun daha büyük boyutlu olarak kullanımda kaldığı görülmektedir. **A12** için tespit edilen aralık MÖ 2. yüzyıl ortası/geç 2. yüzyıl - MÖ 1. yüzyıl; **A25** için ise MÖ 3. yüzyıl/4. yüzyıl - MÖ 1. yüzyıl aralığıdır.

Bothros buluntusu sikkeler de dahil olmak üzere bütün veriler değerlendirildiğinde bothrosun kapatıldığı -I No.lu Bothros'un ve yapının inşa tarihi olarak daha önce de önerilmiş olan²¹⁰ - MÖ yaklaşık 2. yüzyılın ikinci yarısının başları önerilmektedir.

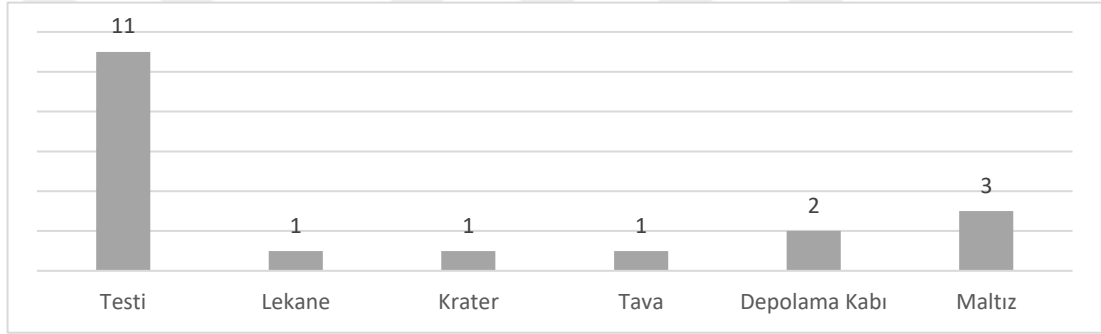

Grafik 2: I No.'lu Bothros Seramiklerinin İşlev Dağılımı

²¹⁰ Gürbüzer, 2015, s. 186.

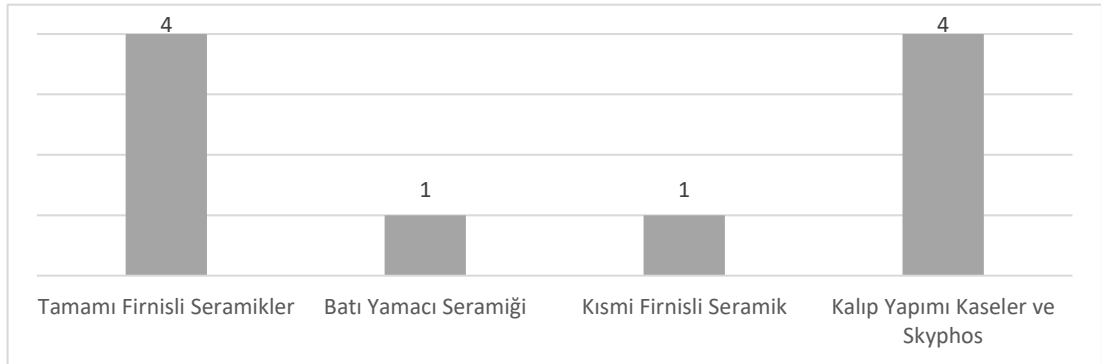
Grup içindeki seramik buluntuların işlevlerine göre dağılımı (**Grafik 2**) buluntu yoğunluğunu, %56 oranıyla, mutfak, servis ve pişirmeyle ilişkili kaba seramiklerin oluşturduğunu göstermektedir. Grubun %32'si ise yine sofraya ve servisle ilişkili ince seramiklerden oluşmaktadır. Sunu, aydınlatma, üretim ile ilişkili buluntular ve işlevi belirlenemeyen kap eklentisi/figürin ise birer örnekle temsil edilmektedir.

Analojik incelemeleri yapılan seramiklerin çoğunluğunun pişirme, depolama, servis gibi mutfakla ilişkili işlevlere sahip olması daha önce de belirtildiği gibi kurban yemeğinde kullanılan seramiklerin sunu olarak çukura yerleştirildiği görüşünü öne çıkarmaktadır. Mustafa Şahin tarafından, ritüellerde kullanılan portatif ocaklar olarak değerlendirilen maltızlara ait parçaların Bothros'tan ele geçmesi de bu görüşü güçlendirmektedir.

Grafik 3: I No.'lu Bothros Kaba Seramiklerinin Form Dağılımı

Kaba seramiklerin form dağılımının ise sırasıyla testi, maltız, depolama kabı, krater ve tava olduğu görülmektedir (**Grafik 3**). Tava ve maltızlar dışında pişirmeyle ilişkili seramik ele geçmemesi ve servis kaplarının azlığı olasılıkla kurban yemeğine küçük bir grubun katıldığını ya da pişirilen etin tüketilmeden çukura yerleştirdiğini öne sürmemize yol açmaktadır. Testilerin çoğunlukta olması ise libasyon ritüeliyle ilişkili olmalıdır.

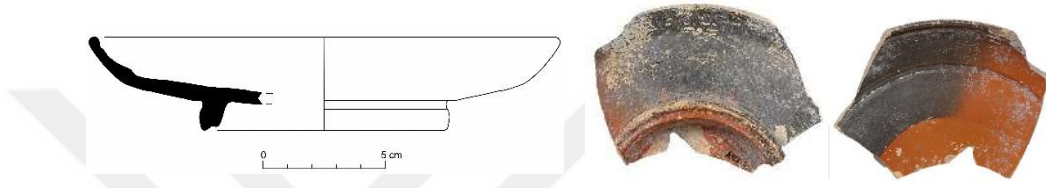
Grafik 4: I No.'lu Bothros İnce Seramiklerinin Bezemeye Göre Dağılımı

İnce seramiklerin bezemeye göre dağılımı incelendiğinde (**Grafik 4**), grubun çoğunluğunu tamamı firnisli seramikler ve kalıp yapımı seramikler oluşturmaktadır. Batı Yamacı Seramiği tek bir kâse örneğiyle temsil edilmektedir fakat kalıp yapımı kâse ve skyphos örneklerinde Batı Yamacı bezemeli bordür kullanılmış olduğu da göz ardı edilmemelidir. Kısmi firnisli seramik de firnis bantlı bir kâse ile grupta temsil edilmektedir.

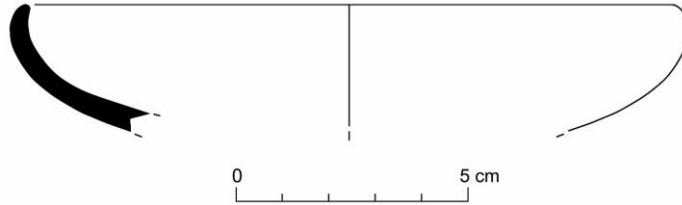
Gruptaki seramik buluntuların analogik değerlendirmesi sonucunda kaba ve ince seramiklerin Atina, Korinth, Kıbrıs ve Batı Anadolu yerleşimlerinde ele geçen formlarla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Tamamı firnisli tabak ve kâse olan **A1** ve **A2** Atina üretimi örneklerle paralellik göstermektedir. Gruptaki Batı Yamacı Seramiği **A6** Pergamon üretimi dış yüzeyi bezemeli kâselerle ve bezeme şeması göz önüne alındığında skyphoslarla yakın benzer olup olasılıkla Pergamon üretimidir. Kalıp yapımı gri hamurlu kandil olan **A12** de yine Pergamon üretimidir. Kalıp yapımı kâselerde ise Kyme üretimi kâselerle yakın benzerlikler tespit edilmiş olup kalıp yapımı kâseler olasılıkla Kyme üretimi olmalıdır.

3.1.11 I No.lu Bothros Kataloğu

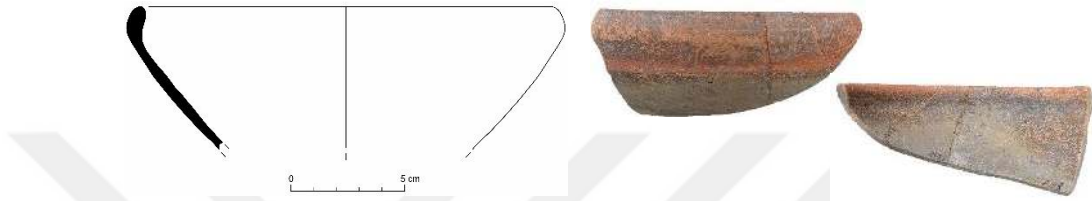
Katalog No.	A1 (AVU.1)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.06 TN 19/20 362,15-362,00
Form :	Dışa Çekik Ağızlı Tabak
Ölçüler :	Ça: 19 cm Çk: 9 cm Y: 4 cm
Hamur :	5YR 7/4 pembe, az yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun küçük taşçık, az yoğunlukta küçük kireç ve şamot katkılı.
Yüzey/Firnis :	Metalik 2.5YR 4/8 red ve 2.5 Y 2.5/1 reddish black firnisli.

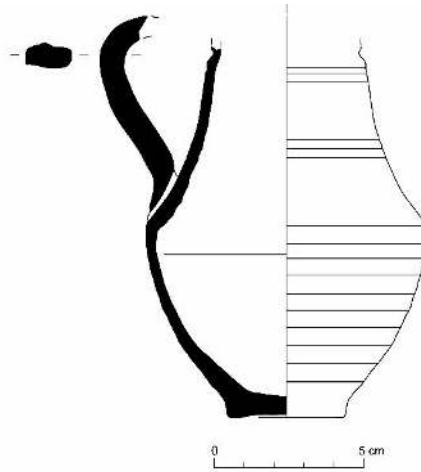
Katalog No.	A2 (AYD.12)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form :	İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler :	Ça: 14 cm KY: 2,6 cm
Hamur :	5YR 7/6 reddish yellow, sıkı, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Firnis :	Tamamı 7.5YR 2.5/1 black firnisli.

Katalog No. A3 (AVV.3)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 21 362,00-361,85 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 18 cm KY: 6,2 cm
Hamur : 2.5YR 8/4 pink, az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, az yoğunlukta irili ufaklı mikalı, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Firnis : Tamamı 10 R 6/8 light red ile 2.5YR 3/1 dark reddish gray arasında alacalı firnisli.

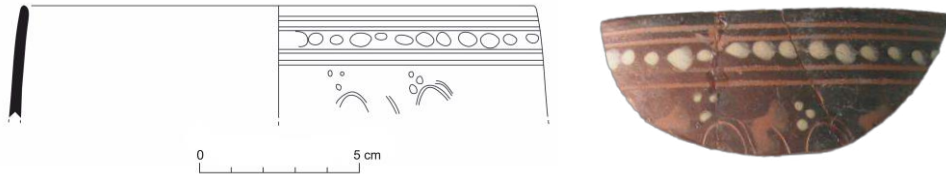
Katalog No. A4 (AYD)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Testicik
Ölçüler : Çd: 3,8 cm KY: 13,3 cm
Hamur : 10R 6/6 light red, az yoğunlukta iri gözenekli, yoğun küçük taşçık, orta yoğunlukta iri kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Dip altı dışında dış yüzeyin tamamı ve iç yüzeyin bir kısmı 10R 4/6 red firnisli.

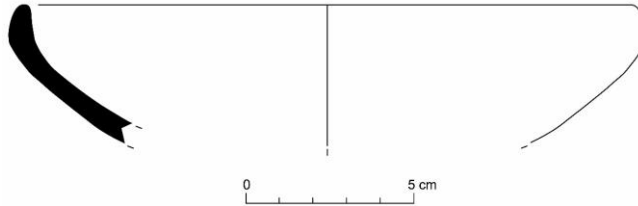
Katalog No. A5 (AYC)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Kantharos Kulp Kalıbı
Ölçüler : KY: 8 cm
Hamur : 2.5YR 5/8 red, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 2.5YR 6/6 light red

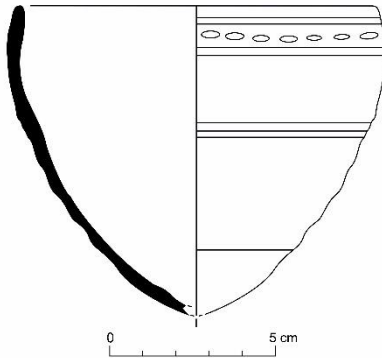
Katalog No. A6 (ASZ.4)
(Env. No.) :
TN/Seviye : III No.lu Mekân Batı Bölümü Kapının Güneyi
362,45-362,20
Form : Dış Yüzeyi Batı Yamacı Bezemeli Kâse
Ölçüler : Ça: 16 cm KY: 3,7 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük taşçık ve kireç katkılı.
Firnis : Tamamı 2.5YR 4/4 reddish brown firnisli.
Ek Boya: 10YR 8/2 10YR 8/2 very pale brown.

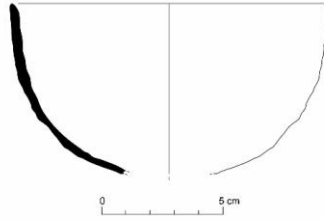
Katalog No. A7 (AYD.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 18 cm KY: 4,2 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, yoğun irili ufaklı taşçık ve orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzey rengi 2.5YR 5/6 red, dış yüzey rengi 2.5YR 6/8 light red, ağzın dış yüzeyinde 2.5YR 4/8 red firnis bant bulunmaktadır.

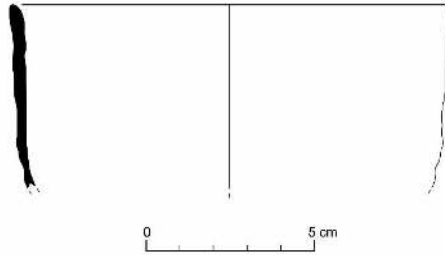
Katalog No. A8 (AVV.7)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 21 362,00-361,85 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 11,4 cm KY: 9,5 cm
Hamur : 2,5YR 6/4 light reddish brown az yoğunlukta mikalı.
Yüzey/Firnis : 2,5YR 3/3 dark reddish brown.
Ek Boya : 10YR 9.5/1 white (white page).

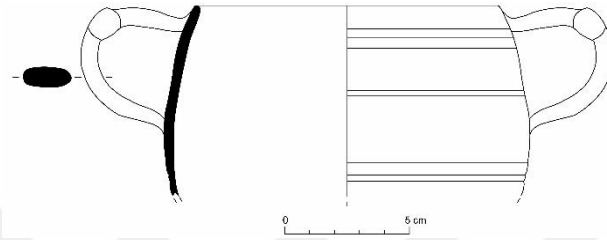
Katalog No. A9 (ASZ.7)
(Env. No.) :
TN/Seviye : III No.lu Mekân Batı Bölümü Kapının Güneyi 362,45-362,20
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 13 cm KY: 5,3 cm
Hamur : 7.5YR 6/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük taşçık katkılı, yoğun küçük boyutlu mikalı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 2.5/N black, iç yüzeyi 2.5YR 4/2 weak red firnisli.

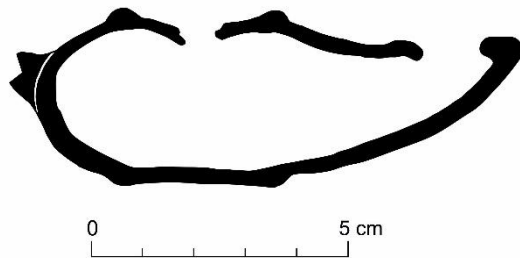
Katalog No. A10 (ASZ.8)
(Env. No.) :
TN/Seviye : III No.lu Mekân Batı Bölümü Kapının Güneyi 362,45-362,20
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 13 cm KY: 6,3 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, yoğun küçük boyutlu kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 2.5/N black firnisli.

Katalog No. A11 (ASZ.6)
(Env. No.) :
TN/Seviye : III No.lu Mekân Batı Bölümü Kapının Güneyi 362,45-362,20
Form : Kalıp Yapımı Skyphos
Ölçüler : Ça: 12 cm KY: 7,2 cm
Hamur : 2.5YR 5/8 red, az yoğunlukta küçük gözenekli ve az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 2.5/N black, iç yüzeyi 2.5YR 4/4 weak red firnisli.
Ek Boya: 10YR 8/2 very pale brown (white page).

Katalog No. A12 (AVU.3)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 19/20 362,15-362,00
Form : Kandil
Ölçüler : KU: 9.6 cm KG: 6.6 cm Y: 3.7 cm
Hamur : 7.5YR 7/1 light gray, orta yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 7.5YR 7/1 light gray ve yer yer korunmuş siyah firnisli.

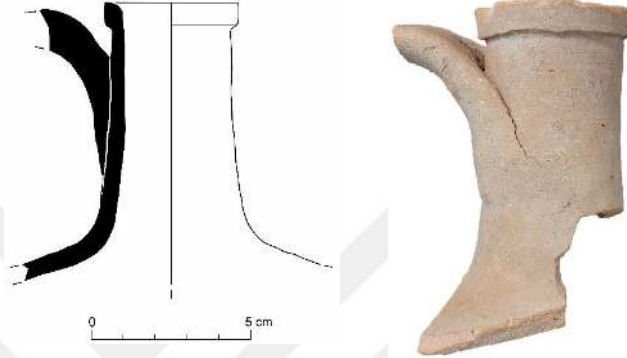
Katalog No. A13 (AVV.4)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 21 362,00-361,85 m
Form : Plastik Gövdeli Testi
Ölçüler : Ça: 4,6 cm KY: 10 cm
Hamur : 10 YR 7/1 light gray, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta ince mika, orta yoğunlukta küçük kireç ve az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10 YR 7/1 light gray.

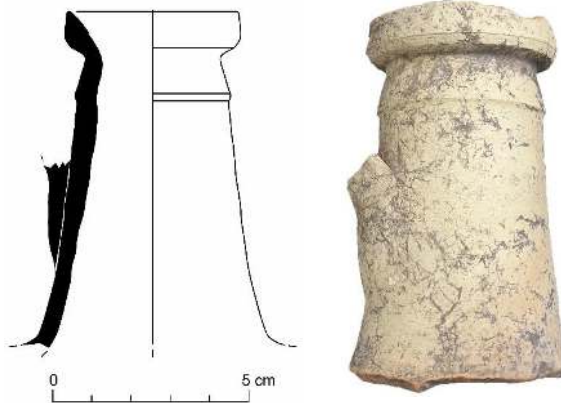
Katalog No. A14 (AVU.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 19/20 362,15-362,00
Form : Kap Aplikesi
Ölçüler : KY: 3.8 cm Çd: 4 cm
Hamur : 10 YR 5/1 gray, oldukça az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10 YR 5/1 gray. Yer yer korunmuş siyah firnisli.

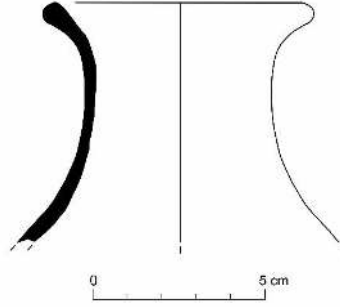
Katalog No. A15 (AVV.1)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 21 362,00-361,85 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 4,3 cm KY: 8,8 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, yoğun küçük kireç ve az yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzey 7.5YR 7/1 light gray örtü sıvalı.

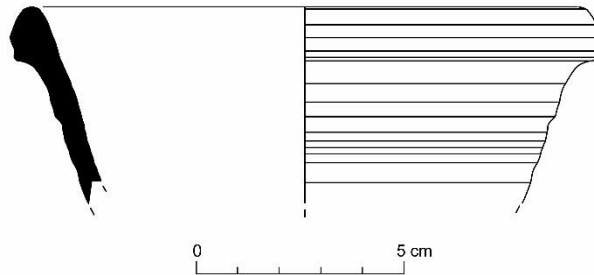
Katalog No. A16 (AVV.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 21 362,00-361,85 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça:4,3 cm KY: 8,5 cm
Hamur : 2,5YR 7/6 light red, yoğun ince mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzey 8.5/2 light yellow örtü sıvalı, iç yüzeyi 2,5YR 7/6 light red.

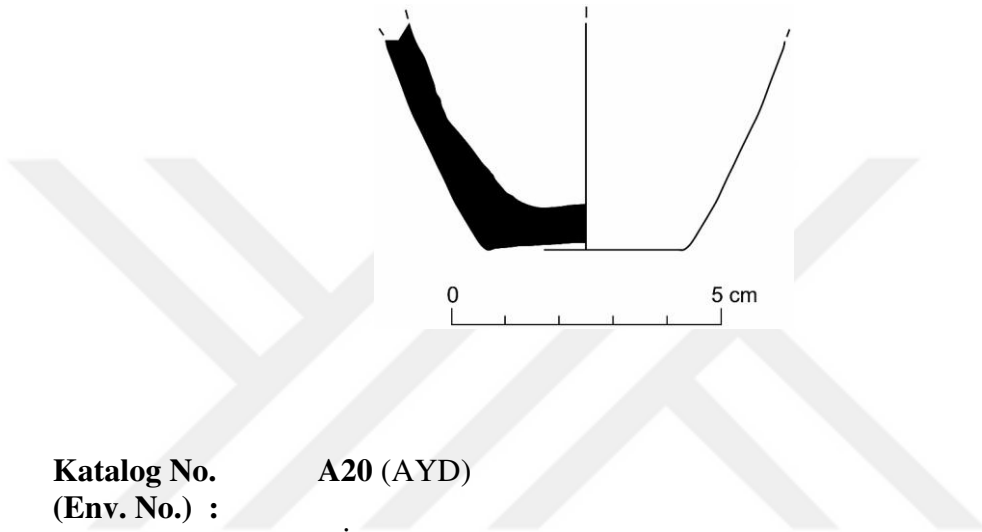
Katalog No. A17 (AYD.8)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Olpe (?)
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 6,9 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta küçük taşçık ve yoğun irili ufaklı kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 7/4 pale red.

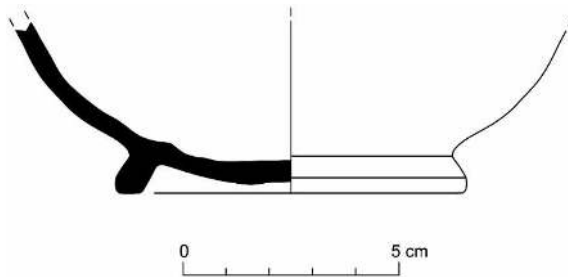
Katalog No. A18 (AYC
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 13 cm KY: 4,7 cm
Hamur : 10R 6/4 pale red, az yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta ince mikalı, küçük kireç ve şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 7.5YR 6/2 pinkish gray.

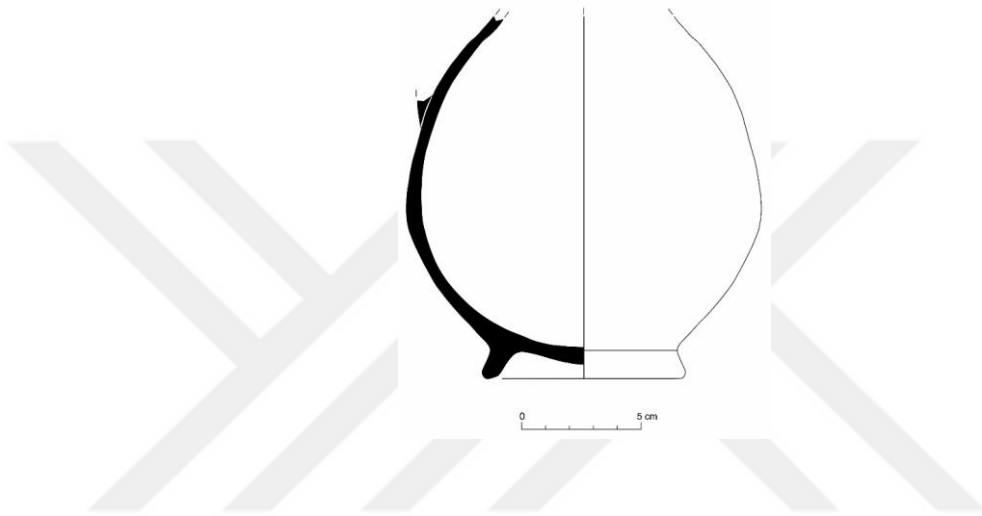
Katalog No. A19 (AYD.11)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Olpe (?)
Ölçüler : Çd: 3,6 cm KY:4,2 cm
Hamur : 10R 6/8 light red, az yoğunlukta küçük ve orta boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta küçük kireç az yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey : İç ve dış yüzeyi 10R 6/8 light red.

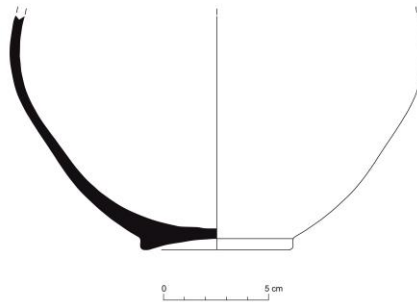
Katalog No. A20 (AYD)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Testi
Ölçüler : Çk: 7,8 cm KY: 4 cm
Hamur : 2.5YR 6/4 light reddish brown, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç katkılı. Orta yoğunlukta küçük mikalı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 10YR 8/2 very pale brown örtü sıvalı, iç yüzeyi 5YR 7/3 pink.

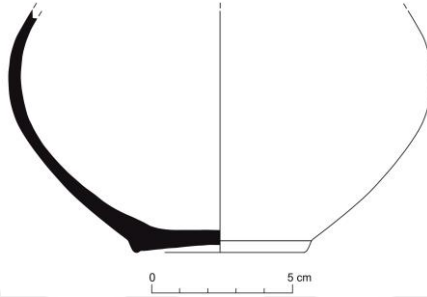
Katalog No. A21 (AVV.5)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 21 362,00-361,85 m
Form : Testi
Ölçüler : Çk: 8 cm KY: 15 cm
Hamur : 5YR 6/4 light reddish brown, az yoğunlukta mikalı ve az yoğunlukta kireç katkılı.
Yüzey/Firnis İç ve dış yüzeyi 5YR 4/3 reddish brown.

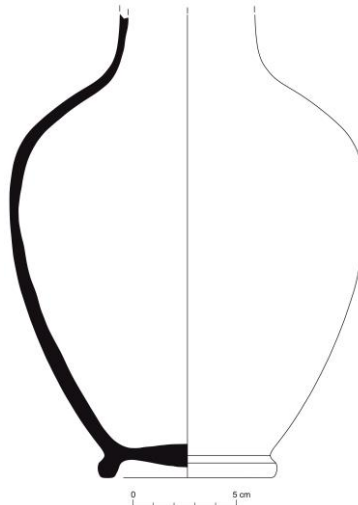
Katalog No. A22 (AYD.1)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Testi
Ölçüler : Çd: 7 cm KY: 11,1 cm
Hamur : 7.5YR 7/2 pinkish gray, yoğun orta boyutlu gözenekli, az yoğunlukta ince mika, yoğun küçük kireç ve orta yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis İç ve dış yüzeyi 7.5YR 6/3 light brown.

Katalog No. A23 (AYD)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Testi
Ölçüler : Çd: 6 cm KY: 8,5 cm
Hamur : 2.5YR 8/3 pink, az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, az yoğunlukta ince mika, yoğun küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 5YR 6/4 light reddish brown, iç yüzeyi 5YR 7/4 pink.

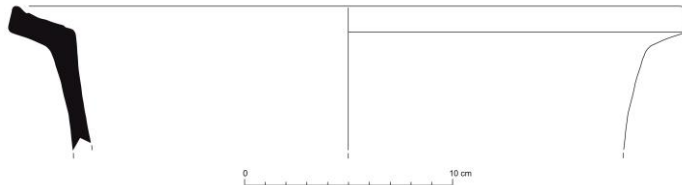
Katalog No. A24 (AVV.6)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 21 362,00-361,85 m
Form : Testi
Ölçüler : Çk: 8,4 cm KY: 22,5 cm
Hamur : 2,5YR 5/8 red, orta yoğunlukta mikalı ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 5YR 6/6 reddish yellow.

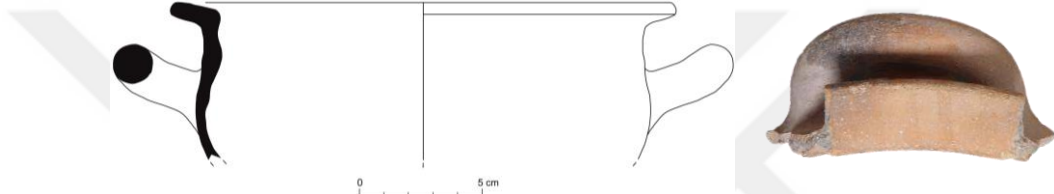
Katalog No. A25 (AZE.6)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 21 362,00-361,15 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 9,2 cm Çk: 8,4 cm Y: 26,2 cm
Hamur : 5 YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük kireç ve taşık katkı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 5YR 6/6 reddish yellow.

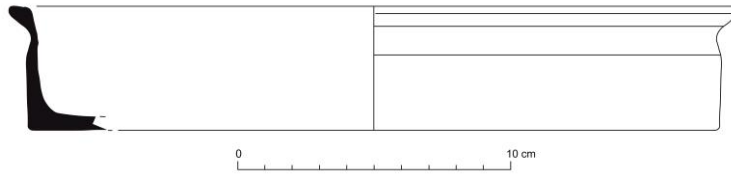
Katalog No. A26 (AYC)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Lekane
Ölçüler : Ça: 32 cm KY: 6,8 cm
Hamur : 10YR 6/4 light yellowish brown, yoğun küçük mikalı, yoğun irili ufaklı gözenekli, oldukça yoğun irili ufaklı kireç ve taşık katkı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10YR 5/1 gray.

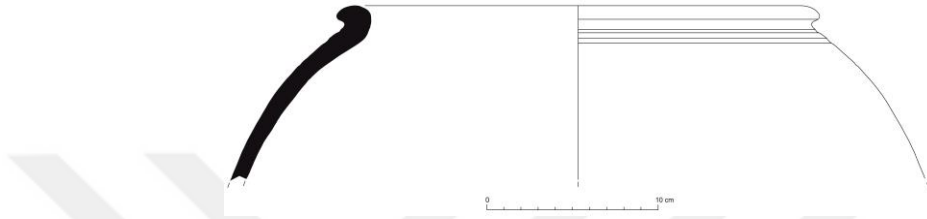
Katalog No. A27 (AYD.5)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Krater
Ölçüler : Ça: 20 cm KY: 6,3 cm
Hamur : 2.5YR 8/4 pembe ve 7.5YR 7/1 light gray (çekirdek), yoğun orta ve küçük gözenekli, oldukça yoğun küçük kireç katkı.
Yüzey/Firnis : İç yüzey rengi 2.5YR 8/3 pink, dış yüzey rengi 5YR 7/3 pinkish gray. Ağız kenarının üst ve dış yüzeyinde 2.5YR 5/6 red firnis banth.
Ek Boya : Ağız kenarının üst yüzeyinde dikey bloklar olarak uygulanmış ek boya izi vardır.

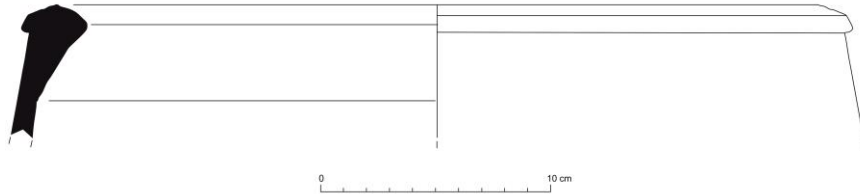
Katalog No. A28 (AYD.3)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Tava
Ölçüler : Ça: 26,4 cm Çd: 25 cm KY: 4,5 cm
Hamur : 5YR 7/1 light gray, oldukça yoğun irili ufaklı kireç, oldukça az iri şamot katkı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzey 5YR 7/2 pinkish gray. Dış yüzeyde kullanım kaynaklı kararmalar vardır.

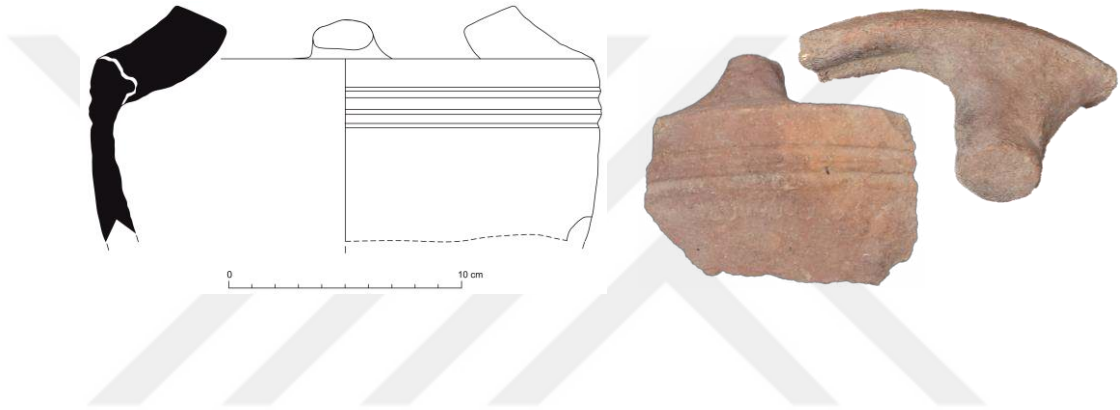
Katalog No. A29 (AYC)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Depolama Kabı
Ölçüler : Ça: 26 cm KY: 10,1 cm
Hamur : 7.5YR 6/6 reddish yellow ve 2.5YR 7/4 light reddish brown (çekirdek), yoğun irili ufaklı gözenekli, yoğun iri kireç ve az yoğunlukta iri şamot katkılı.
Yüzey/Firnis İç ve dış yüzeyi 7.5YR 4/1 dark gray.

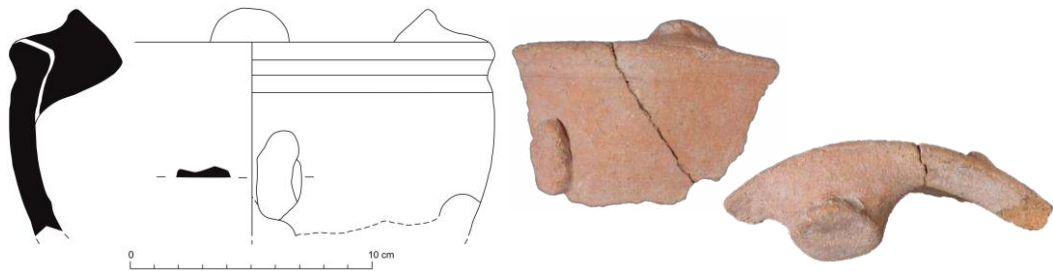
Katalog No. A30 (AYD)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Depolama Kabı
Ölçüler : Ça: 33 cm KY: 5,6 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, yoğun iri mikalı, yoğun irili ufaklı taşçık ve orta boyutlu kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 6/6 light red, dış yüzeyi 10R 5/8 red ile 10R 4/1 dark reddish gray arasında alacalı.

Katalog No. A31 (AYC)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Maltız
Ölçüler : Ça: 20 cm KY: 7,9 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, yoğun küçük mikalı, yoğun iri şamot, oldukça az yoğunlukta orta boyutlu kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzey 10R 5/3 weak red ile 2.5YR 7/6 light red arasında alacalı. Dış yüzeyde kullanım kaynaklı kararmalar vardır. Gövde üzerinde bir kısmı korunmuş 19 mm çapında havalandırma deliği vardır.

Katalog No. A32 (AYD.7)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 23 362,64-362,23 m
Form : Maltız
Ölçüler : Ça: 19 cm KY:8 cm
Hamur : 5YR 6/8 redish yellow, yoğun irili ufaklı gözenekli, yoğun irili ufaklı kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis İç ve dış yüzeyi 10R 6/6 light red.
Gövde üzerinde oval bir eklenti ve 19 mm çapında kısmen korunmuş olan iki adet havalandırma deliği vardır.

Katalog No. A33 (AVU.4)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 19/20 362,15-362,00
Form : Pişirme Ayağı
Ölçüler : Ça: 21 cm Çk: 31 cm Y: 12,7 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, orta yoğunlukta büyük boyutlu kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 7.5YR 4/1 dark gray.

3.2 II NO.LU BOTHROS

Ön Odalar/Prytaneion (?)’da yer alan diğer bothros olan II No.lu Bothros’taki buluntular I No.lu Bothros buluntularıyla benzerdir; iki pişmiş toprak piramidal ağırlık ve bir ağırşak, iki figürin, on altı sikke ve çok sayıda seramik buluntu ele geçmiştir. Bu gruplarla beraber, figürin ya da seramik yapımı sırasında sıyrılan kil topağı ve cürufişmış topaklar da çukurda bulunmuştur.²¹¹ Çukurdaki figürinlerden biri elle şekillendirilmiş²¹², olasılıkla başka bir figürine eklenti olarak üretilmiş²¹³ minyatür bir kitharadır. I No.lu Bothros’ta da olduğu gibi, II No.lu Bothros’tan da MÖ 2. - 1. yüzyıllara tarihlenen on altı sikke ele geçmiştir. On beşi Aigai kent sikkesi olan sikkelerin on üçünde Athena portresi ve Zeus figürleri, birinde Apollo portresi ve çift labris figürleri bulunmaktadır. Aigai kent sikkesi olmayan sikkede ise Persephone portresi ve çelenk içinde meşale figürü bulunmaktadır.

Bütün buluntu grupları değerlendirildiğinde, I No.lu Bothros’un olduğu gibi II No.lu Bothros da kurban yemeği ritüeli ve kentteki üretimle ilişkili sunu malzemelerini içermektedir. Fakat II No.lu Bothros grubu seramik buluntuları sayıca ve form çeşitliliği açısından daha geniş bir gruptur.

Oldukça zengin olan seramik grubu yine çoğunlukla kaba seramiklerden oluşmakla birlikte ince seramikler I No.lu Bothros’a göre daha fazla sayıda ve çeşitlidir. Seramiklerin bir kısmı tam ve tümlenebilir şekilde ele geçmiştir. Pişirme ile ilişkili seramiklerde yanık izleri görülmektedir. I No.lu Bothros seramik grubunun aksine daha geç bir tarih aralığı veren seramikler; yemek pişirmek, tüketmek ve sofrayla ilişkili neredeyse bütün kap formlarını temsil etmektedir. Ayrıca sunu seramiği olarak değerlendirdiğimiz bir kısmı firnisli fincan da grup içinde yer almaktadır. I No.lu Bothros buluntuları arasından seçilen 81 seramik buluntu bu bölümde firnis, bezeme ve işlevlerine göre başlıklar altında tipolojik ve analogik olarak incelenecektir.

---

²¹¹ Dereboyu, 2012, s. 24.

²¹² Dereboyu, 2012, s. 48.

²¹³ Dereboyu, 2012, s. 247.

3.2.1 Tamamı Firnisli Seramikler

Tamamı Firnisli Seramikler başlığı altında sırasıyla kantharoslar, kâseler, yandan akıtacaklı lekythoslar ve maşrapalar ele alınmıştır. Seçilen ve incelenecek olan seramiklerin hemen hepsinde firnis kahverengi ile kırmızı arasında çeşitli tonlardadır ve bazılarında alacalı, birden fazla renk tonuna sahip firnis görülmektedir. Hellenistik Dönem boyunca firnis kalitesinin azaldığı ve Klasik Dönem'in siyah, parlak ve tek tondaki firnisinin giderek kalitesiz ve farklı renk tonlarında görüldüğü Rotroff tarafından belirtilmiştir.²¹⁴

Firnis özellikleri kesin olarak kronolojik bir yargıya varılmasını sağlamasa da Atina Agorası özelinde, MÖ 150 sonrasında tamamı siyah firnisli seramiklerin oranı %50'nin altına inmiştir.²¹⁵ Bothros'taki firnisli seramiklerin geneline bakıldığında alacalı ve kahverengi, kırmızımsı firnisli seramiklerden oluşan grup MÖ 150 sonrasını işaret etmektedir. Gruptaki tamamı firnisli seramiklerde firnis uygulaması dışında Batı Yamacı stili gibi başka bir bezeme unsuru kullanılmamış olması da bu tarihi desteklemektedir.

Seramiklerin büyük çoğunluğunda, firnis iç ve dış yüzeyde farklı renktedir. Bothros'tan ele geçen tamamı firnisli seramiklerin firnis özellikleri ve aşağıda detaylı olarak verilecek analogik değerlendirilmeleri göz önünde bulundurulduğunda seramiklerin Geç Hellenistik Dönem özellikleri gösterdiği görülmektedir.

3.2.1.1 Kantharoslar (B1-B7)

II No.lu Bothros'tan beş kantharos örneği tek parça ya da tümlenebilir halde ele geçmiştir. Bunlardan bir tanesi tam profil vermekten diğör örneklerden biri kaide-gövde parçası, diğörleri gövde altı ve kaideleri korunmamış ağız-gövde parçalarıdır. Üç örnek torba gövdeye, iki örnek köşeli gövde altı geçişine, son örnek de düz cidarlı gövdeye sahiptir. Rotroff tarafından Hellenistik kantharoslar²¹⁶ olarak adlandırılan kantharoslarla benzerlerdir.

---

²¹⁴ Rotroff, 1997, s. 11.

²¹⁵ Rotroff, 1997, s. 11.

²¹⁶ Rotroff, 1997, ss. 97-107.

Üç adet torba gövdeli örnekte farklı ağız profilleri ve kulp görülmektedir. Örneklerden sadece birinin kaidesi korunmuştur. Üç örnekte de gövde üzerinde, farklı yerlerde yatay yivler bulunmaktadır. Firnis renkleri ise birbirinden farklıdır.

Tam korunmuş olan **B1**'in ağız dışı doğru çekilmiş ve yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. Dikey kulpları üzerinde asma yaprağı eklenti parmak desteği vardır. Ağızdan gövdeye geçişteki daralan kısımda yatay yivler bulunmaktadır. Kaideye doğru kavisli daralan gövdenin ardından, dışı doğru açılan yüksek halka kaide vardır. Firnis alacalıdır.

B2 ise incelenerek sonlanan, dışı çekik ağız profiline sahip; gövdesi daha az şişkin olan bir örnektir. Dikey kulpları üzerinde çok belirgin olmayan makara eklentiler bulunmaktadır. Gövdenin en şişkin noktasında yatay yivlere sahiptir. Firnis alacalı ve kırmızımsı kahverengidir.

B3'ün ağız bölümü diğer iki örneğe göre daha yüksek olmakla birlikte dışbükey bir profile sahiptir. Oldukça hafifçe içe çekilmiş ağız yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. Dikey kulplar üzerinde oldukça belirgin makara eklentiler vardır. Gövdenin üst kısmı **B1**'de olduğu gibi oldukça şişkinken gövde üzerinde yükseltilmiş ağız kısmı boyunca, gövdenin en şişkin olduğu alanda ve daha alt kısımda yatay yivler bulunmaktadır. Firnis kırmızı ve kırmızımsı kahverengi tonlarında alacalıdır.

B1-B3 farklı ağız ve kulp özellikleri göstermekte ve Atina Agorası buluntuları arasında birebir paraleller bulunmamaktadır. Atina Agorası'ndaki örneklerde farklı kulp eklentileri ve yivler görülmektedir.²¹⁷ MÖ 250 öncesi ile MÖ 200 arasında üretildiği düşünülen grubun geç örnekleri arasında kısa, geniş örneklerle birlikte yüksek ve dar örnekler de bulunmaktadır.²¹⁸ Korinth benzerleri “Kyma Kantharos” olarak adlandırılmaktadır.²¹⁹ Attika skyphoslarından esinlenen ve yerel olarak üretilen bu grubun üretim aralığı MÖ 250'ler ile MÖ 170-160 yılları olarak belirlenmiştir.²²⁰ Pergamon benzeri bir buluntu Schäfer tarafından “Yivli Skyphos” olarak adlandırılmıştır.²²¹ Meyer-Schlittmann tarafından çalışılan bir benzer daha basık bir gövdeye sahip olmakla birlikte en yakın örneklerden biridir.²²² “Skyphos Grup 2 Tip S 9” olarak adlandırılan tipin üretimi için MÖ 2. yüzyılın son çeyreği ile MS 1.

²¹⁷ Rotroff, 1997, s. 103, Figure 16-18: 232-271.

²¹⁸ Rotroff, 1997, s. 103.

²¹⁹ James, 2018, ss. 84-86, Figure 7-12: 48-76.

²²⁰ James, 2018, s. 85.

²²¹ Schäfer, s. 117, Tafel 51: G4.

²²² Meyer-Schlittmann, Tafel 8: 37.

yüzyıl başı aralığı verilmiştir ve başka merkezlerde birebir paraleli bulunmadığından yerel/bölgesel üretim olarak değerlendirilmiştir.²²³

B4 torba gövdeli örneklerle benzer; dışa çekik ve inceltilmiş uçla sonlanan ağıza sahiptir. Gövde, gövde altına doğru açılır profildedir ve gövde altına geçişte keskindir. Dikey kulplar üzerinde makara eklentiler bulunmaktadır. Firis dış yüzeyde oldukça koyu gri ile kırmızımsı kahverengi arasında alacalıdır. **B5** dış yüzeyi gövde altına kadar, iç yüzeyi tamamen firisli kaide-gövde parçasıdır. Kaideden neredeyse yatay olarak genişleyen gövde yukarı doğru keskin dönüş yapmaktadır. Açık kap kaidesi olarak değerlendirilen parça hem kaide çapı hem de gövde özellikleriyle aşağıda örnekleri incelenen keskin geçişli gövdeli skyphoslarla benzerlik göstermektedir. **B4** ve **B5** hamur ve firis renklerinin farklılığı sebebiyle aynı kaba ait değildir fakat aynı formun örnekleridir.

Bu formun en yakın paralelleri Pergamon Sigillatları “Skyphos Grup 1 Tip S 8” olarak isimlendirilen tiptir.²²⁴ Üretim aralığı MÖ 2. yüzyılın son çeyreği ile MÖ 1. yüzyıl sonu - MS 1. yüzyıl başı olarak verilmektedir.²²⁵ Yine Pergamon’da formun, MÖ 150 civarına tarihlenen ek boya bezemesiz ve Batı Yamacı stilinde bezemeli örnekleri de görülmektedir.²²⁶

B6’nın sadece ağzı ve gövdesinin bir kısmı korunmuştur. Diğer örneklerle göre daha dik yükselen gövde cidarlarına sahiptir. Kulpları korunmamıştır. Dış yüzeyde ağız kenarı altında ve gövdede derin yivler bulunmaktadır. Parçanın en yakın benzeri Pergamon skyphosları arasından gelmektedir ve “Grup 1 Tip S 4” adlandırılan tip MÖ 1. yüzyıl ortası ile MS 1. yüzyıl arasına tarihlenmektedir.²²⁷

Paphos’ta kontekst dışı olarak ele geçen, ek boya bezemeli bir paralel Hayes tarafından Pergamon üretimi olarak tanımlanmıştır.²²⁸

B7 yarı-küresel gövdeli Hellenistik kantharos örneği tam profil vermektedir. Ağız hafifçe içe dönük ve sivriltilmiş uçla sonlanmaktadır. Gövde yarı-küreseldir ve sığdır. Yüksek halka kaideli olan örneğin kaidesi geniş ve dışa açılan profillidir. Dikey kulpların üzerinde sarmaşık yaprağı parmak desteği vardır. Kulp ağız altına ikiye ayrılarak birleşmekte ve plastik eklenti niteliğindedir. Direkt paraleli tespit

²²³ Meyer-Schlitmann, ss. 70-71.

²²⁴ Meyer-Schlitmann, ss. 69-70, Tafel 8: 28.

²²⁵ Meyer-Schlitmann, s. 69; Schäfer, s. 37, Tafel 5-6: C21.

²²⁶ Schäfer, s. 57, Tafel 6: C21, 9: D31.

²²⁷ Meyer-Schlitmann, s. 66, Tafel 7: 15.

²²⁸ Hayes, 1991, s. 9, Figure 4: 6.

edilememiştir fakat benzer gövde formuna sahip kantharoslar Atina ve Pergamon'da MÖ 3. yüzyıl ile MÖ erken 2. yüzyıla tarihlenen kâse kantharos olarak isimlendirilmektedir.²²⁹

3.2.1.2 Küresel Gövdeli Kâseler (B8-B9)

B8 ve **B9** küresel gövdeli kâselere ait ağız-gövde parçalarıdır. Bu form Pergamon seramiği repertuarındandır ve ele geçtiği diğer merkezlerde Pergamon üretimi olarak tanımlanmaktadır.²³⁰ **B8**, dışa doğru çekilip, inceltip, yuvarlatılmış uçla sonlanan ağızlı; gövdeye geçişte içbükey profilli ve şişkin gövdelidir. İstifleme sonucu, kâsenin üst kısmında kırmızı olan firnis kabın gövde altında koyu gridir. Kâsenin iç kısmındaki firnis kırmızı ve koyu gri tonlarında alacalıdır. **B9** dışa doğru çekilip, kalınlaştırılmış ve iç kenarı yuvarlatılmışken dış kenarı daha keskin geçişli uçla sonlanan ağıza sahiptir. **B8**'den hem ağız profili olarak hem de gövdesinin daha az şişkin olması sebebiyle form olarak farklıdır.

Atina Agorası'nda MÖ 100 ile MÖ 50 arasına tarihlenen kontekstte ele geçen bir benzer, ithal olarak değerlendirilmiş olup daha büyük boyutludur ve turuncumsu firnise sahiptir.²³¹ Paphos'ta MÖ 110-100 civarına tarihlenen kontekstte ele geçen bir başka benzer ise Hayes tarafından Pergamon'la ilişkili olarak tanımlanmıştır.²³² Smintheion'da domestik kontekstlerde bulunan siyah firnisli tam örnekler ise MÖ 2. yüzyıl sonuna tarihlenmektedir.²³³ Pergamon üretimi olan küresel gövdeli kâseler Meyer-Schlitmann tarafından "Kâseler Grup 4 Sü 25" olarak isimlendirilmiş olup, MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl başı arasına tarihlenmektedirler.²³⁴ Ağız profili ve cidarın gövdeye geçişteki derin içbükey profili ile **B8**, Pergamon'un MÖ 1. yüzyılın ikinci çeyreği civarına tarihlenen erken örneğiyle²³⁵ daha çok benzerlik gösterirken **B9** MÖ 1. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyıl başı arasına tarihlenen geç örnekle²³⁶ benzerlik göstermektedir.

²²⁹ Rotroff, 1997, s. 94, Figure 12: 147-149; Behr, Abbildung 7: 24.

²³⁰ Tekkök-Bıçken, s. 43, Figure 14: A75. Hayes, 1991, s. 125, Figure 4: 4.

²³¹ Rotroff, 1997, s. 415, Figure 101: 1700. Thompson, Figure 84: E46.

²³² Hayes, 1991, s. 125, Figure 4: 4.

²³³ Tekkök-Bıçken, ss. 43-44.

²³⁴ Meyer-Schlitmann, s. 167, Tafel 23: 366, Tafel 33: 366-367.

²³⁵ Meyer-Schlitmann, Tafel 33: 367.

²³⁶ Meyer-Schlitmann, Tafel 33: 366.

3.2.1.3 Yarı-Küresel Gövdeli Kâse (B10)

B10 yarı-küresel gövdeli kâse ağız-gövde parçasıdır. Ağız hafifçe dışa çekik ve yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. Gövde altı şişkindir. Tespit edilen benzerleri gibi olasılıkla halka kaideli olan kâsenin iç ve dış yüzeyi firnislidir. Ağız kenarında beş ince yiv bulunmaktadır.

Atina Agorası'nda MÖ 2. yüzyıl itibariyle içe dönük ağızlı kâselerin, Hellenistik repertuardaki baskınlığını bitirmiş olan yarı-küresel gövdeli kâseler çeşitli varyasyonlarla ve rulet, palmet gibi bezemeli örneklerle temsil edilmektedir.²³⁷ MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ erken 1. yüzyıl içlerine tarihlenen kontekstlerden ele geçen benzerler halka kaidelidir. Ephesos buluntusu benzerler ise Atina örnekleri sayesinde MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.²³⁸

3.2.1.4 Sarkık Ağız Kenarlı Kâse (B11)

Ağız çapı oldukça geniş olan sarkık ağız kenarlı kâse ağız-gövde parçası **B11**'in yakın benzerleri literatürde kâse olarak sınıflandırılmaktadır. Dışa çekik ve sarkık ağız kenarlı ağız kenarı, içbükey ve kaideye doğru eğimli üst gövdesi vardır. Gövde altına geçişte hafifçe köşe yapmaktadır. Form Klasik Dönem ve erken Hellenistik Dönem'de görülen dışa çekik ağızlı kâselerin daha büyük versiyonu olarak düşünülebilir.

Pergamon'da üretilen kırmızı, kahverengi ve alacalı firnis renklerine sahip formun Meyer-Schlitmann tarafından Ephesos, Antiochia, Samaria, Samos merkezlerinde yerel olarak üretildiği belirtilmektedir.²³⁹ Pergamon buluntusu örnekler için MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl aralığı verilmekte olup diğer merkezlerdeki örnekler MÖ 2. yüzyıl sonu ile MS 1. yüzyıl arasına ve çoğunlukla MÖ 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.²⁴⁰

²³⁷ Rotroff, 1997, s. 164, Figure 64: 1039-1044.

²³⁸ Gassner, s. 40, Tafel 5: 77-79.

²³⁹ Meyer-Schlitmann, s. 126: Sa 24a.

²⁴⁰ Meyer-Schlitmann, s. 126.

3.2.1.5 Yandan Akıtacaklı Lekythoslar (B12-B15)

II No.lu Bothros'ta iki tam, bir kaide kısmı korunmamış ve bir adet ağız-boyun-kulp kısmı korunmuş olarak dört yonca ağızlı lekythos ele geçmiştir. Tam örneklerde dış yüzey kaide dışında firnislidir. Kaidesi korunmamış örnekte gövdenin alt yarısı firnissizdir. Ağız-boyun parçasının da tamamında firnis vardır. Örneklerin hepsinde firnis kahverengimsi, turuncumsu ve alacalıdır. Küçük boyutlu olan formun dikey kulbu, üç bölmeli (trifoil) yonca ağızdaki akıtacak kısımla 90 derecelik açı yapmaktadır.

Atina Agorası'nda "yandan-akıtacaklı" olarak isimlendirilen bu tipteki basık lekythoslar MÖ 2. yüzyılın son çeyreği itibariyle görülmeye başlanmıştır.²⁴¹ Rotroff tarafından yayınlanan üç örnek MÖ 110 ile MÖ 86 arasına tarihlenen kontekstlerde ele geçmiştir.²⁴² Rotroff üç bölmeli (trifoil) yonca ağızlı lekythos formunda MÖ geç 2. yüzyılda ortaya çıktığını; düz cidarlı olan ağız bölümünün MÖ 1. yüzyılda çiçeğimsi bir form aldığını ve bu gelişimin Delos'ta da saptandığını söylemektedir.²⁴³ Aigai örneklerinden birinde görülen ince cidarlı, tek yivle pekiştirilmiş firfir görünümlü ağız kısmı MÖ 1. yüzyıl Atina üretimi örneklerden daha özenli görünmektedir ve diğer bothros örnekleri gibi düz yükselen ağızlı değildir. Yine Atina Agorası'nda ele geçen küresel gövdeli, yonca ağızlı ve yandan akıtacaklı bir testi Robinson tarafından MÖ geç 1. yüzyıl ile MS erken 1. yüzyıl arasına tarihlenmekte ve kıvrımlı firfir görünümüne sahip formlu ağız bu örnekte de görülmektedir.²⁴⁴

Delos örneklerinde II No.lu Bothros örneklerinde olduğu gibi ovoid ve daha basık, köşeli profilli gövdeli örnekler bir arada görülmektedir.²⁴⁵ Pergamon'da, MÖ 201 ile 190 arasına tarihlenen "Hellenistik II" tabakasından ele geçen, sadece gövdesi korunmuş bir oinokhoe²⁴⁶ basık ve geniş gövdesiyle II No.lu Bothros lekythoslarına benzerlik göstermektedir.

²⁴¹ Rotroff, 1997, s. 170.

²⁴² Rotroff, 1997, s. 350-351, Figure 70: 1122-1124.

²⁴³ Rotroff, 1997, s. 170.

²⁴⁴ Robinson, s. 85, Plate 18: M5.

²⁴⁵ Philippe Bruneau ve diğerleri, "L'îlot de la Maison des Comédiens", **Exploration Archéologique de Délos XXVII**, Diffusion de Boccard, Paris, 1970, s. 257, Planche 47: D183, D192.

²⁴⁶ Schäfer, s. 44, Tafel 5-6: C27.

3.2.1.6 Maşrapalar (B16-B17)

II No.lu Bothros'tan biri tam biri sadece dip kısmı eksik durumda iki ince cidarlı maşrapa ele geçmiştir. İki örnekte de firnis kırmızımsı ve kahverengi arasında alacalıdır. Kulpsuz olan maşrapaların ağızları dışa doğru çekilmiş olup, inceltilmiş uçla sonlanmaktadır ve ağız kenarı dışbükey profillidir. Hafif bir girintinin ardından gövdeye geçen formun iki örneğinden biri daha şişkin diğeri omuz kısmında şişkin ve gövde altına doğru daralan ovoid formda farklı gövde yapılarına sahiptir.

Ege ve Akdeniz'de Pergamon, Phokaia, Ephesos, Priene, Knidos, Ainos ve Troia Geç Cumhuriyet-Erken İmparatorluk Dönemi'nde ince cidarlı seramik üreten merkezler arasındadır.²⁴⁷ Hayes özellikle silindirik gövdeli ince cidarlı maşrapaların Kuzey Ege'de üretildiğini vurgulamaktadır.

Paphos'un MÖ 1. yüzyıl kontekstlerinde ele geçen “ince cidarlı beher” olarak isimlendirilen ve Hayes tarafından İtalya yapımı olarak değerlendirilen örnekler²⁴⁸ form olarak çok yakın benzerlerdir. Yine Hayes tarafından yayınlanan Saranda Kolones buluntuları arasında da benzeri bulunmakta ve MÖ 1. yüzyıl ortasına tarihlenmektedir.²⁴⁹

Atina Agorası buluntusu gri hamurlu iki örnek²⁵⁰ Doğu kökenli, olasılıkla Knidos üretimi olarak değerlendirilmiş olup yine form olarak yakın örneklerdir. Geç Hellenistik ve MÖ 110 ile MS 1. yüzyıl arasına tarihlenen örnekler oluklarla oluşturulmuş bezemeye sahiptir.²⁵¹

Ainos Nekropolisi'nin alt tabakalarında bulunan ve MÖ 1. yüzyıl sonlarına tarihlenen mezar kontekstlerinden gelen kulplu ve kulpsuz örnekleri olan maşrapaların birinci tipine ait maşrapalar²⁵² II No.lu Bothros maşrapalarıyla yakın benzerlerdir. Gri ve kırmızımsı hamurlu örnekler, gri renkli, ince bir katman olarak uygulanmış firnise sahiptir. Gövde profilleri form içinde farklılık göstermektedir.

²⁴⁷ Reyhan Şahin, “Miletos'tan Ele Geçen İnce Cidarlı Keramikler ve Üretim Yerleri Sorunu”, **Mediterranean Journal of Humanities**, Sayı: 8, Cilt: 1, 2018, s. 346.

²⁴⁸ Hayes, 1991, s. 59-60, 174, Figure 22: 2, 5.

²⁴⁹ Hayes, 2003, s. 475, Figure 15: 153.

²⁵⁰ Rotroff, 1997, s. 235, Figure 96: 1586, 1589.

²⁵¹ Rotroff, 1997, s. 400.

²⁵² Sait Başaran, “Ainos'un Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi Seramik Buluntuları” **Varia Anatolica** 15, (Ed. Catherine Abadie-Reynal), Institut Français d'Études Anatoliennes, İstanbul, 2003, s. 72, Plate XLVI: 1-7.

Sardinia'daki ovoid gövdeli benzerler MÖ geç 1. yüzyıla tarihlenmektedir.²⁵³ Stobi'deki yakın benzerler de ovoid ve şişkin olmak üzere iki gövde tipinde örnekler olup Moevs'in, Cosa'da bulunan benzerler için tarihlendirmesi²⁵⁴ kabul edilip MÖ 1. yüzyıl Stobi örnekleri için de önerilmiştir.²⁵⁵

3.2.2 Kısmi Firnisli Seramikler

II No.lu Bothros'ta bulunan kısmi firnisli seramikler sadece iç yüzeyi firnisli bir balık tabağı, tabak ve içe dönük ağızlı kâse formlarında firnis bantve rezerve bant bezemeli örneklerdir. I No.lu Bothros'taki örnekler içe dönük ağızlı kâselerken, II No.lu Bothros'ta tabaklar da temsil edilmektedir. Sadece ağız-gövde parçaları olarak ele geçen ve korunduğu kadarıyla firnisli olan örnekler, rezerve bant bezemeli olduğu tespit edilebilen örneklerle ağız profili olarak paralel olduğu için rezerve bant bezemeli olarak değerlendirilmiştir.

Rezerve bant bezeme, yaygın olarak MÖ 2. yüzyıl ile MS erken 1. yüzyıl arasında balık tabaklarında görülmektedir.²⁵⁶ Atina Agorası'nda ele geçen iki adet rezerve bant bezemeli balık tabağı Rotroff tarafından Anadolu kıyıları ya da yakın adalar kökenli olarak değerlendirilmiştir ve bu bölgelerde yaygın olarak görüldükleri belirtilmiştir.²⁵⁷ Paphos buluntusu, MÖ 2. yüzyıl sonuna tarihlenen rezerve bantlı bir balık tabağı için Knidos orijini olası görülmekle birlikte, Hayes tarafından benzer örneklerin Troia, Tell Dor, Pergamon ve Samos'ta görüldüğü belirtilmiştir.²⁵⁸ Troia örnekleri ise MÖ 2. yüzyıl kontekstlerinden ele geçmiş ve hem Pergamon ithali hem de yerel üretim olan bu örnekler (MÖ 2. yüzyıl ortası itibariyle) kentte

²⁵³ John W. Hayes, **Handbook of Mediterranean Roman Pottery**, British Museum Press, London, 1997, s. 67, Plate 24.

²⁵⁴ Maria Teresa Marabini Moevs, "The Roman Thin Walled Pottery: From Cosa (1948-1954)", **Memoirs of the American Academy in Rome** 32, University of Michigan Press for the American Academy in Rome, 1973, ss. 59-64.

²⁵⁵ Virginia R. Anderson-Stojanovic, "The Hellenistic and Roman Pottery", **Stobi I**, Princeton University Press, New Jersey, 1992, s. 37, Plate 20-21: 159-173.

²⁵⁶ Frasca, s. 182.

²⁵⁷ Rotroff, 1997, s. 222.

²⁵⁸ Hayes, 1991, s. 163: 1, Figure 58: 1.

kullanılmıştır.²⁵⁹ Pergamon²⁶⁰, Smyrna²⁶¹ ve Kyme²⁶² buluntusu örnekler MÖ geç 3. yüzyıl, MÖ 2. ve MÖ. 1. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.2.2.1 İçe Dönük Ağzılı Kâse (B18)

B18 derin gövdeli içe dönük ağzılı kâseye ait ağız-gövde parçasıdır. Kaide geçişine kadar korunmuş olan parçanın ağız kısmında daldırma tekniğiyle firnis bant uygulanmıştır. Firnis dış yüzeyde alacalıyken iç yüzeyde kırmızımsı ve tek tondadır. I No.lu Bothros grubunda incelenen örnekler gibi derin bir gövdeye sahip olsa da gövde konik değil, daha yuvarlak hatlı ve şişkindir.

B18, Rotroff'un "Hellenistik Derin Ekinus Kâseler"²⁶³ olarak grupladığı Atina Agorası buluntusu kâselerle derin ama yarı küresel kâselere benzeyen gövdesiyle benzerlik göstermektedir. Rotroff'un grubu içindeki bazı örnekler MÖ 150'den sonra yaygınlaşan yarı küresel gövdeli kâselere öykünür biçimde üretilmiş örneklerdir ve MÖ 150 ile MÖ 140 arasına tarihlendirilmektedir.²⁶⁴ Paphos buluntusu benzer, tamamı siyah firnisli bir kâse yaklaşık MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen kontekstten gelmektedir.²⁶⁵

3.2.2.2 Balık Tabakları (B19-B20)

II No.lu Bothros grubunda balık tabakları biri tam profil veren diğeri kaide-gövde parçası olan iki örnek ile temsil edilmektedir. Balık tabakları kaide profilleri ve tondodaki sosluk bölümünün derinliğiyle benzerlerdir. Örneklerden birinin iç yüzeyi tamamen siyah firnisliyken diğeri iç yüzeyi geniş rezerve bantlıdır.

B19 çekiç başına benzer bir şekilde yuvarlatılmış hem iç hem de dışa doğru kalınlaştırılmış ve dışa doğru uzatılmış ağız kenarlıdır. Sadece tabağın iç yüzeyine uygulanmış siyah firnis metalik görünümündedir ve yüzeyde yer yer korunmuştur.

²⁵⁹ Tekkök-Biçken, s. 19.

²⁶⁰ Zieganus ve de Luca, 1975, ss. 86-88, Tafel 51, 262, 269.

²⁶¹ Gizem Alkan, **Smyrna Agorası Bouleuterion Seramikleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir, 2019.

²⁶² Tuncay Küçük, **Ege Gübre Kazısı Hellenistik Dönem Seramikleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir, 2006.

²⁶³ Rotroff, 1997, ss. 162-1663, Figure 63.

²⁶⁴ Rotroff, 1997, s. 342: 1012, 1013, Figure 63: 1012, Plate 76: 1013.

²⁶⁵ Hayes, 1991, s. 103-104: 21, Figure 42: 21.

Atina Agorası örnekleri arasında çekiç başı profile sahip ağızlı balık tabağı bulunmamaktadır fakat benzer ağız yapısına sahip “yuvarlatılmış ağızlı” sığ bir tabak MÖ 200 civarına tarihlenmektedir.²⁶⁶ Atina Agorası balık tabakları için Rotroff, kaide altında MÖ 4. yüzyılda görülen yivlerin MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğinde kaybolduğunu, kaide altının düzleştiğini –yuvarlatılmış ya da eğimli kaide altlı tabaklar da çağdaş olarak üretilmiştir- ve kaidenin dış yüzeyinin de düzleştiğini saptamıştır.²⁶⁷ Geç Hellenistik tabaklarda kaidenin ağız yarıçapından daha dar olduğu ve gövdenin derinleşip, dışbükey profilde olduğu da Rotroff tarafından belirtilmektedir.²⁶⁸ MÖ 225 sonrasında sosluk bölümünün çapının, ağız çapının beşte birine kadar küçüldüğü ve sosluk bölümüne geçişte görülen yiv ve çıkıntılı kademenin daha az belirgin hale geldiği görülmektedir.²⁶⁹ Atina’daki form gelişimine göre **B19**’un geç bir örnek olduğunu söylemek mümkündür.

Çekiç başı şeklinde yuvarlatılmış ağızlı tabaklar Pergamon Sigillatısında “Grup 2 Tip Sa 10”²⁷⁰ olarak isimlendirilen tabaklarda da görülmektedir. MÖ 2. yüzyıl ve MS 1. yüzyıla tarihlenen kontekstlerden ele geçen örneklerin en yakın benzeri Tarsus’un MÖ 2. yüzyıla tarihlenen tabakalarından gelmektedir.²⁷¹ Ephesos buluntusu MÖ 2. yüzyıla tarihlenen düz tondolu, tamamı firnisli ve tondosunda palmet bezeme bulunan bir örnekte aynı ağız profili görülmektedir.²⁷²

Paphos buluntusu bir balık tabağı, benzer ağız profili ve sığ, belirginleştirilmemiş sosluk bölümü geçişiyle **B19**’a benzemektedir.²⁷³ Bu tabakta MÖ 2. yüzyıla tarihlenen kontekstten gelmiştir. Paphos’ta bu tip balık tabaklarının MÖ 2. yüzyıl boyunca görüldüğü ve yüzyılın sonlarına doğru bazı örneklerde sosluk bölümünün daha az belirgin olduğu ve sosluk bölümü olmayan düz tondolu örneklerin de görüldüğü belirtilmiştir.²⁷⁴

Yukarıda incelenen paraleller ve Sardis’te ele geçen bir balık tabağı²⁷⁵, Korinth’te MÖ 200 civarına tarihlendirilen derin tabak²⁷⁶, Ephesos’ta ele geçen derin

²⁶⁶ Rotroff, 1997, s. 312, Figure 48: 669.

²⁶⁷ Rotroff, 1997, s. 147.

²⁶⁸ Rotroff, 1997, s. 147.

²⁶⁹ Rotroff, 1997, s. 147.

²⁷⁰ Meyer-Schlittmann, s. 120, 229, Tafel 14: 206. Sa 10.

²⁷¹ Meyer-Schlittmann, s. 120.

²⁷² Mitsopoulos-Leon, 1991, s. 24, Tafel 13: A63.

²⁷³ Hayes, 1991, s. 104, Figure 42: 20.

²⁷⁴ Hayes, 1991, s. 26.

²⁷⁵ Rotroff ve Oliver, s. 30, Plate 13: 66.

²⁷⁶ Edwards, 1975, s. 37, Plate 4: 104.

tabaklar²⁷⁷ yuvarlatılmış ağız profilinin hem balık tabaklarında hem de tabaklarda, geniş bir coğrafyada kullanıldığını göstermektedir.

Bothrosta bulunan diğer balık tabağı olan **B20**, kaide-gövde parçası olup, iç yüzeyinde kalın rezerve bantlar bulunmaktadır. Sosluk bölümüne geçişin **B19**'da olduğu gibi belirginleştirilmemiş olması ve sosluk bölümünün çapının hemen hemen aynı genişliktedir. Kaidenin dış yüzü ve kaide altı düz olan tabak yukarıda açıklanan Atina Agorası tipolojisine göre MÖ 225 sonrasında üretilmiş olmalıdır. Tabağın iç yüzeyindeki rezerve bant bezeme, üretim yeri için Doğu Yunan yerleşimlerini işaret etmektedir.²⁷⁸

Atina Agorası buluntusu benzer bir örnek MÖ geç 2. yüzyıl ile erken 1. yüzyıl arasına tarihlenmektedir.²⁷⁹ Kaide profili ve sosluk geçişinde benzerlikler bulunan bu örneğin sosluk bölümü daha derindir.

3.2.2.3 Rezerve Bant Bezemeli Tabaklar (B21-B25)

Gruptaki rezerve bant bezemeli tabaklar ağız-gövde ve sadece ağız kenarı parçası olan beş örnekle temsil edilmektedir. Söz konusu parçaların ağız kenarı profilleri, diğer merkezlerde ele geçen balık tabaklarında ve sosluksuz, düz tondolu tabaklarda görüldüğü için kaide kısmı korunmamış parçaların iki forma da ait olabileceği ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Parçalar incelendiğinde konik, düz cidarlı ve dışbükey olmak üzere iki tip gövde formuna sahip oldukları görülmektedir. Konik ve dışbükey gövdeli örneklerin ağız kenarlarının da farklı profillendirilmiş olması sebebiyle parçalar gövde tiplerine gruplandırılmıştır.

Bothros'taki konik gövdeli tabaklar, kaideye doğru daralan gövdeli, düz cidarlı tabaklardır. Ağız, iç yüzeyde keskin ve köşeli profildeyken ağız kenarı dışa doğru uzatılıp kalınlaştırılmış ve düzdür. Bazı örneklerde ağız kenarı üzerinde yiv bulunurken, diğer örneklerde hemen ağız geçişinin altında, tabağın iç yüzeyinde yiv bulunmaktadır. Dışa doğru uzatılmış ağız kenarı yuvarlatılmış, daha köşeli olarak kalınlaştırılmış ya da uca doğru inceltip yuvarlatılmış, üçgenimsi profildedir. Ağız kenarı bütün örneklerde firnis bantlıdır. Gövde kısmı korunmuş olan örneklerde

²⁷⁷ Gassner, ss. 45-46, Tafel 4: 97-99; Ladstätter, s. 95, Tafel 178: K248- K251.

²⁷⁸ Rotroff, 1997, s. 222.

²⁷⁹ Rotroff, 1997, s. 317, Figure 51: 732.

rezerve bant bezemenin gövdede de devam ettiği görülmektedir. Tabakların dış yüzeyinde firnis uygulanmamıştır. Gövde altı ve kaide kısmı korunan örnek yoktur.

Korinth buluntusu, benzer ağız profiline ve konik gövdeye sahip bir tabak, “eğimli ağızlı balık tabağı”²⁸⁰ olarak isimlendirilmekte ve MÖ yaklaşık 188 ile MÖ 2. yüzyılın ikinci çeyreği arasına tarihlendirilen kontekstten gelmektedir.²⁸¹ Bütün örneklerinde daldırma firnis uygulaması görülen bu tip tabaklar Korinth’te MÖ 280 itibariyle görülmeye başlanmışsa da MÖ erken 2. yüzyıl kontekstlerinde yoğun olarak ele geçmiştir.²⁸²

Atina Agorası buluntusu benzer formdaki tabaklar “çıkıntılı ağızlı” olarak tanımlanmaktadır.²⁸³ Rotroff tarafından MÖ erken 3. yüzyıl ile MÖ erken 1. yüzyıl arasına tarihlendirilen tabakların çeşitli gövde formlarında çağdaş olarak üretildiği saptanmıştır.²⁸⁴ II No.lu Bothros örneklerine en yakın benzerler MÖ geç 2. yüzyıl ile MÖ erken 1. yüzyıl arasına tarihlendirilen Sulla Tahribatı kontekstinden ele geçmiştir.²⁸⁵

Paphos buluntusu konik gövdeli ve dışa doğru eğimli uzatılmış ağız kenarlı bir örnek MÖ 2. yüzyıl sonuna tarihlenen kontekstten ele geçmiştir.²⁸⁶

Gruptaki diğer tabaklar konik gövdeli tabaklardan hem dışbükey gövdeleriyle hem de ağız kenarlarının orta kısımda inceliyor, uca doğru tekrar kalınlaşmasıyla farklılık göstermektedir. Konik gövdeli tabaklarda olduğu gibi çukur gövdeli tabaklarda da ağız kenarında ve gövdenin iç yüzeyinde rezerve bant bezeme bulunmaktadır. Dış yüzey yukarıdaki örneklerde olduğu gibi bezemesiz ve firnissizdir. İki örnek ile temsil edilen tabakların biri derin gövdeye sahipken diğeri daha sığ gövdelidir. Gövde altı ve kaide bölümleri korunmamıştır.

Yukarıda belirtildiği gibi Atina Agorası buluntusu “çıkıntılı ağızlı” tabaklar arasında dışbükey gövdeli örnekler de görülmektedir. Konik gövdeli örneklerle çağdaş olarak kullanılmış çukur gövdeli, uzatılmış ağız kenarlı örnekler MÖ 250 ile MÖ erken 1. yüzyıl aralığına tarihlenen kontekstlerden ele geçmiştir.²⁸⁷ Çukur gövdeli tabakların koniklere göre daha önce ortaya çıktığı görülse de iki gövde tipi de çağdaş olarak

²⁸⁰ James, Figure 34: 263 (tabağın gövde altı korunmamıştır fakat balık tabağı olarak yayınlanmıştır).

²⁸¹ James, ss. 115-117, Figure 34: 263.

²⁸² James, s. 116.

²⁸³ Rotroff, 1997, ss. 149-150, Figure 52-53: 734-773.

²⁸⁴ Rotroff, 1997, s. 150.

²⁸⁵ Rotroff, 1997, s. 320, Figure 53:769-770.

²⁸⁶ Hayes, 1991, s. 163, Figure 58: 3.

²⁸⁷ Rotroff, 1997, ss. 318-321, Figure 52-53: 740, 744-768, 772-773.

üretlmifltir. Ephesos'ta da aynı durum görölmektedir.²⁸⁸ II No.lu Bothros örneklarine en yakın benzerleri, konik gövdeli tabaklarda olduğu gibi, MÖ geç 2. yüzyıl ile MÖ erken 1. yüzyıl arasına tarihlenen Sulla Tahribatı kontekstinden gelmektedir.²⁸⁹

Korinth buluntuları arasındaki yakın benzerler MÖ yaklaşık 188 ile MÖ 2. yüzyılın ikinci çeyreği arasına tarihlenmektedir.²⁹⁰ Balık tabağı olarak sınıflandırılan tabakların gövde altları korunmamıştır.

Paphos buluntusu düz tondolu benzer bir örnek, Korinth ve Atina Agorası benzerlerinden daha geç bir tarihe işaret etmekte, MÖ yaklaşık 1. yüzyıl ortasına tarihlenmektedir.²⁹¹

Rezerve bantlı tabakların benzerleri diğer merkezlerde MÖ 2. yüzyıl ile MÖ 1. yüzyıl arasında kullanımda kaldığı görölmektedir.

3.2.3 Kalıp Yapımı Kâseler (B26-B28)

II No.lu Bothros grubunda üç kalıp yapımı kâse bulunmaktadır. **B26** ve **B27** ağız-gövde parçasıyken **B28** ise parçalar halinde ele geçmiş ve büyük kısmı eksik olmasına rağmen tam profil vermektedir. Üç örnek de sığ, basık, neredeyse yarı-küresel gövdelidir. Çark yapımı ağız kısmının yüksekliği hemen hemen aynı olan kâseler İyonya/Delos Tipindedir.

Kırmızımsı kahverengi hamur rengine sahip kâselerin hem form özellikleri hem de hamur özellikleri sebebiyle üretim yerinin aynı olduğu düşünölmektedir. Firnis, kâselerin iç ve dış yüzeylerinde istifleme sonucu farklı renktedir.

B26 korunduğu kadarıyla floral kabartmalı bordüre sahiptir. Kabartmalar korunma düzeyi ve olasılıkla kalıpta oluşan dejenerasyon sebebiyle çok belirgin değildir fakat küçük ve bol kıvrımlı yapraklı dallardan oluşan bir motif kullanılmıştır. Bordürün altında olasılıkla boncuk kabartması bulunmaktadır. Bordür üstte içbükey ve dışbükey iyi yiv ile sınırlandırılmış; motifin altında da içbükey yiv vardır. Cidarlar ince, hamur kaliteli ve sıkıdır. Bezeme ve form benzerleri Delos üretimi kâseler arasından gelmektedir.²⁹²

²⁸⁸ Gassner, ss. 44-45, Tafel 6: 94-104; Mitsopoulos-Leon, 1991, s. 24, Tafel 13-14: A61-A67.

²⁸⁹ Rotroff, 1997, s. 320, Figure 53: 764, 766.

²⁹⁰ James, s. 185, Figure 34: 266-267.

²⁹¹ Hayes, 1991, s. 148, Figure 51: 11.

²⁹² Laumonier, Plate 3: 2192, Plate 133: 8861.

B27'de ağız altında lesbos kymationu bordür korunmuştur. **B26**'da olduğu gibi floral bordür kabartması çok belirgin değildir, alçaktır. Bordür üst ve altta birer dışbükey yivle sınırlandırılmıştır. Bordürün altında meander düzeninde spirallerden oluşan bir sıra kabartma korunmuştur. Meander düzenindeki spiral motifi Delos²⁹³ örneklerinde görülmektedir.

B28 yüksek ağız kısmının altında ion kymationu motifli bordüre; bordür altında üzüm salkımı ve asma dallı girland motifleri bezemeli gövdeye ve atlamalı akantus-lotus yaprağı kabartmalı kalyks ortasında çiçek rozete sahiptir. Kâse oldukça ince cidarlı, kaliteli kırmızı firnislidir ve keskin, yüksek kabartmalara sahiptir. Üzüm salkımı ve asma dallı girland motifi İyonya ve Anadolu atölyelerinde sıkça kullanılan bir motiftir. Delos²⁹⁴, Pergamon²⁹⁵ ve Sardis²⁹⁶ örneklerinde aynı motife sahip kâseler görülmektedir.

3.2.4 Lagynos Seramiği ve Lagynoslar (B29-32)

Lagynos formu MÖ 3. yüzyılda ortaya çıkmış ve MÖ 1. yüzyıl içlerine kadar şarap servisinde ve taşınmasında yaygın olarak kullanılmış Hellenistik Dönem testilerindendir.²⁹⁷ Kalınlaştırılarak farklı şekillerde profillendirilmiş ağıza, gövdeye doğru hafifçe açılan genelde uzun ince görünümlü silindirik boyuna, omuzdan çıkarak boyuna bağlanan tek dikey kulba ve genelde dışbükey omuzdan sonra keskin bir dönüşle kaideye doğru daralan ya da şişkin gövdeye sahip form firnislî, firnissiz ve beyaz zemin üzerine koyu renk ek boyayla uygulanan motiflerle bezeli olarak Hellenistik yerleşimlerde yaygın olarak görülmektedir. Beyaz astarlı örneklerinin çokluğu sebebiyle bu stilde bezemeye sahip her türlü formdaki seramiğe de Lagynos Seramiği denmektedir.

Literatürde Lagynos Seramiği ya da Pitane Seramiği²⁹⁸ olarak adlandırılan grup beyaz, krem gibi açık renkli astarlanmış üzerine ağırlıklı olarak kahverengi, turuncu ve siyah tonlarında figür ve motiflerin uygulandığı bezeme şemasına sahiptir. Motif repertuarı floral motiflerden müzik aletlerine kadar oldukça geniş ve genellikle

²⁹³ Laumonier, Plate 30: 1427.

²⁹⁴ Laumonier, Plate 18.

²⁹⁵ Krauss ve Boehringer, Tafel 58; Zieganus ve de Luca, 1975, Tafel 52-55.

²⁹⁶ Rotroff ve Oliver, Plate 99: 568, Plate 113: 650.

²⁹⁷ Rotroff, 1997, s. 227.

²⁹⁸ Krauss ve Boehringer, s. 188.

Dionyziak göndermeler yapan motiflerdir. Grup farklı üretim merkezlerinde karşımıza çıkar. Anadolu’da form çeşitliliğine sahip, kaliteli üretim yapan ve bezeme stiline gelişiminin takip edilebildiği Pergamon atölyesi öne çıkan üretim merkezidir.²⁹⁹ Sarmaşık, girland ve çelenkler gibi floral motifler, yunus ve keçi gibi hayvan figürleri, lagynos ve kantharos gibi içki servisiyle ilişkili kaplar ve müzik aletleri Pergamon repertuarında sıklıkla kullanılan motiflerdir ve motiflerin stilistik gelişimi üretimin devam ettiği MÖ 2. yüzyıldan 1. yüzyıl içlerine kadar iki boyutlu, doğrusal motiflerden betimsel motiflere değişmiştir.³⁰⁰ Pergamon Büyük Sunağı temelinden Lagynos Seramiği ele geçmemesi ve tespit edilen erken parçaların Asklepieion “Hellenistik III” tabakasından ele geçmesi sebebiyle Pergamon üretiminin başlangıcı MÖ 2. yüzyıl olarak kabul edilmektedir.³⁰¹

Bothros’ta olasılıkla Lagynos Seramiğinde kullanılan beyaz astarlı iki ağız-boyun parçası, bir kaidesi dışında tamamı korunmuş gövde ve bir tümlenmiş, tam profil veren lagynos ele geçmiştir. Firnis ve astar özellikleri farklı olan örnekler, formları aynı olduğu için bu başlık altında birlikte ele alınmıştır.

B29 ve **B30** I No.lu Bothros’taki örtü sıvalı örneklerle benzer ağız profiline sahiptir fakat sert örtü sıva II No.lu Bothros örneklerinde yoktur. Açık renkli, dokunulduğunda az miktarda toz bırakan yapıda bir kaplamaya sahiptirler. Hamurları incelendiğinde bu durumun fırınlama ile alakalı olmadığı görülmektedir. Astarsız, firnissiz ve örtü sıvasız olan ve tezin sonraki bölümlerinde incelenecek olan örneklerde bu kaplamaya ait bir ibare görülmemektedir. Bu sebeple Lagynos Seramiğinde kullanılan beyaz astarın korunmadığı ve geride böyle bir tabaka bıraktığı düşünülmektedir.

B29 hafifçe dışa çekilip yuvarlatılmış ve kalınlaştırılmış ağız, dış yüzeyi içbükey olarak profillendirilmiş, kalınlaştırılmış çıkık ağız kenarına sahiptir ve keskin bir kademedan sonra boyun genişleyerek devam etmektedir. **B30** hafifçe yukarı doğru eğimli ağıza, yuvarlatılmış ve kalınlaştırılmış ağız kenarına sahiptir. Ağız kenarından sonra belirgin bir kademe yaparak gövdeye doğru genişleyen boyunludur. Ağız profilleri dışında benzer özellikler gösteren iki örnek I No.lu Bothros örnekleriyle de (**A15-16**) benzerdir.

²⁹⁹ Conze, s. 17; Schäfer, ss. 101-104; Conze, s. 277; Krauss ve Boehringer, s. 122.

³⁰⁰ Schäfer, s. 104; Mitsopoulos-Leon, 1991, s. 76.

³⁰¹ Schäfer, s. 112; Zieganus ve de Luca, 1975, Tafel 43: 101-102, 206-208.

B31 ise yer yer alacalı, ağırlıklı olarak koyu kahverengi firnise sahiptir. **B32** beyaz astar üzerine dört çelenk motifi arasına yerleştirilmiş keçi, kuş, lagynos ve louthrophoros figürleri bulunmaktadır. Ağız kalınlaştırılmış, dışbükey profille yükselmekte ve içe dönüktür. Hafifçe inceltilmiş ucla sonlanmaktadır. Boyun orta bölümünde hafifçe içbükey profilli ve kısadır. Halka kaide dış yüzeyde içbükey profillidir ve dışa doğru eğimlidir.

B31 ve **B32** siyah firnisli ve beyaz astarlı örnekler olmasına rağmen benzer gövde profiline sahiptir. Omuz kısmı karından daha sığ ve kavislidir. Keskin bir dönüşten sonra gövde altı kaideye doğru daralmaktadır. Gövde altı üst bölümden daha yüksektir. Westholm ve Vessberg'in Kıbrıs örnekleri üzerinden oluşturduğu sınıflandırmaya göre MÖ 150 ile 50 arasına tarihlendirilen "Hellenistik II" grubundaki³⁰² örneklerle benzer bu gövde tipi Thompson'ın E Grubundaki lagynoslarda³⁰³ da görülmekte ve kontekst MÖ 2. yüzyıl sonu ile 1. yüzyılın erken yıllarına³⁰⁴ tarihlendirilmektedir. Rotroff'un köşeli gövdeli lagynoslar arasında "Shape I" olarak isimlendirdiği benzer gruptaki örnekler MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 1. yüzyıla tarihlenen kontekstlerden ele geçmiştir³⁰⁵. Doğu'daki merkezlerde bulunan en erken örnekler ise Tarsus'ta MÖ geç 3. yüzyıla, Kıbrıs'ta MÖ 225 ile 218 arasına ve Sardis'te Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenmektedir.³⁰⁶ Aigai örneğindeki bezeme şemasının Pergamon üretimi lagynoslarda³⁰⁷ görülmesi sebebiyle **B32** Pergamon üretimi olmalıdır.

Siyah ya da kahverengi firnisli, boyundan gövdeye geçişte ve gövde üzerinde yivli lagynoslar Rotroff tarafından beyaz astarlı örneklerin yerel imitasyonları olarak değerlendirilmiştir fakat form olarak beyaz astarlı örneklerle paralel bir gelişim söz konusu olmamakla birlikte Atina Agorası için beyaz astarlı lagynosların ithalatının artması sebebiyle geç tabakalarda tamamı koyu firnisli örnekler repertuardan kalkmıştır.³⁰⁸

MÖ 2. yüzyıla tarihlenen kontekstlerden gelen Atina Agorası örnekleri³⁰⁹ **B32** ile oldukça benzerdir. Özellikle daha geç olan örneklerde görülen daralan kaide, daha

³⁰² Alfred Westholm ve Olof Vessberg, "The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus", **Swedish Cyprus Expedition IV:3**, Stockholm, 1956, s. 65, 78, Figure 28: 5-11.

³⁰³ Thompson, s. 401, Figure 92: E 70-72.

³⁰⁴ Thompson, s. 394.

³⁰⁵ Rotroff 1997, s. 228, 390-391.

³⁰⁶ Rotroff 1997, s. 228. Rotroff ve Oliver, ss. 72-78.

³⁰⁷ Karşılaştırma için: Schäfer, Tafel 45: F11, Tafel 43: F12, F13, F15.

³⁰⁸ Rotroff 1997, s. 127.

³⁰⁹ Rotroff 1997, s. 296, Figure 37: 494-498.

ince form ve köşeli gövde örneğimizle paraleldir. Paphos buluntusu benzer örnekler de MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına ve MÖ 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen kontekstlerden gelmektedir.³¹⁰ Antikythera Batığı buluntuları arasındaki hem firnisli hem beyaz astarlı lagynos örnekleri MÖ 1. yüzyıl içlerinde de formun hem firnisli hem de yüksek ve basık gövdeli beyaz astarlı örneklerinin bir arada kullanıldığını kanıtlamaktadır.³¹¹

3.2.5 Gri Tabak/Tepsi (B33)

II No.lu Bothros'taki tek gri seramik örneği olan **B33** tabak kaide parçası olup, tondoda konsantrik daireler düzenindeki rulet bezemenin bir kısmı korunmuştur. İç yüzeyi kahverengine yakın siyah firnislidir, dış yüzeyine -korunduğu kadarıyla- firnis uygulanmamıştır.

Geç Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri'nde Batı Anadolu kıyılarındaki yerleşimlerde yaygın olarak görülen bu tip düz tabakların üretim yeri için Ephesos ve Lesbos öne çıkan merkezler olmakla birlikte Rotroff, Sardis örnekleri üzerinden birden fazla üretim yeri olabileceğini vurgulamaktadır.³¹² Atina Agorası'nda ele geçen az sayıdaki örnek MÖ 1. yüzyıl kontekstinden gelmekte ve Rotroff tarafından erken örnekler olarak tanımlanmaktadır.³¹³ Hayes siyah firnisli, gri hamurlu bu tabakların MÖ geç 1. yüzyıl ile MS erken 1. yüzyılda kullanıldığını, İtalyan ve Doğu Sigillatalarıyla da paralel formlara sahip olduklarını belirtmektedir.³¹⁴ Ephesos üretimleri için de MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl arası önerilmektedir.³¹⁵ Troia'da ele geçen benzerler Fimbria Tahribatı tabakası üzerinden (MÖ 85)³¹⁶ ve MÖ 2. yüzyıl - MS 1. yüzyıla tarihlenen tabakadan³¹⁷ beyaz astarlı lagynos seramiği, Pergamon Sigillatası ve Ephesos Tipi gri kandillerle bir arada ele geçmiştir.

³¹⁰ Hayes, 1991, s. 149, 151, Figure 52: 26, s. 156, 160, Figure 10: 55.

³¹¹ Edwards, 1965, s. 21: Figure 9-10, Figure 29: 24-26.

³¹² Rotroff ve Oliver, ss. 32-33, Plate 16-17: 88-96.

³¹³ Rotroff, 1997, s. 233, Figure 95: 1573-1575.

³¹⁴ Hayes, 1991, s. 8; John W. Hayes, **Roman Pottery: Fine-Ware Imports - The Athenian Agora XXXII**, American School of Classical Studies at Athens, 2008, s. 59.

³¹⁵ Susanne Zabehlicky-Scheffenecker, ve diğerleri, "Graue Platten aus Ephesos und vom Magdalensberg", **Hellenistische und Kaiserzeitliche Keramik des Östlichen Mittelmeergebietes: Kolloquium Frankfurt 24.-25. April 1995**, Archäologisches Institut der Johann Wolfgang Goethe-Universität, Frankfurt, 1996, ss. 41-60. s. 45.

³¹⁶ Tekkök-Biçken, s. 14, Figure 19: A100.

³¹⁷ Tekkök-Biçken, s. 74, Figure 40: B5-B6.

3.2.6 Mutfak, Servis ve Pişirme ile İlişkili Seramikler

II No.lu Bothros seramik buluntuları arasında da sayıca en fazla olan grubu mutfak, servis ve pişirmeyle ilişkili; büyük katkılı hamurlu, kaba seramikler oluşturmaktadır. Bu kapların çoğunluğunda firnis bezeme bulunmamaktadır. Bazı örneklerde ise alacalı mat firnis uygulanmıştır. I No.lu Bothros'ta olduğu gibi testi, pişirme ve depolama kapları, maltız ve pişirme ayakları grup içinde temsil edilmektedir. Kap altlıkları ve akıtacaklı kap I No.lu Bothros'ta temsil edilmezken II No.lu Bothros'ta bulunan formlardır.

3.2.6.1 Testiler (B34-B46)

Tümlenebilir şekilde, sadece gövde altı ya da ağız-kulp parçası olarak ele geçen testilerin çoğunluğu Hellenistik Testi olarak adlandırılan forma aittirler. Ağızları köşeli bir profille dışa doğru keskince çekilip, önce kalınlaştırılıp sonra inceltilerek yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. Üçgenimsi bir görünüme sahip ağız kısmı yükseklikleri farklıdır ve bir örnek dışında hepsinde hafifçe dışa doğru eğik olarak yükselmektedir. Hafifçe içbükey, kalın ve yatay yivlerle çevrili uzun boyundan sonra gövde ortasında şişkinleşen ve aynı şekilde kaideye doğru daralan gövdeli, dış yüzeyi farklı şekillerde profillendirilmiş çok yüksek olmayan halka kaideli örneklerdir. Kulpları korunan beş örnekte dört farklı kulp profilleri görülmektedir.

B34-B42 Hellenistik Dönem'de benzer formlar Hellenistik yerleşimlerde görülmektedir. Atina Agorası örnekleri farklı ağız profilleri ve ovoid ya da şişkin gövdeye sahiptir ve farklı tiplere sahip olan testiler MÖ geç 4. yüzyıl ile 1. yüzyıl arasına tarihlenen kontekstlerden gelmektedir.³¹⁸ Rotroff tarafından "Form 1"³¹⁹ olarak adlandırılan alt tip Roma Dönemi'nde de kullanımda kalmıştır.

Kyme buluntusu ovoid gövdeli en yakın benzer MÖ 3. yüzyıl ile MS erken 1. yüzyıl arasına tarihlenen kuyu kontekstinden ele geçmiştir.³²⁰ Ephesos buluntusu testilerde de benzer ağız kenarı profillerine rastlanmakta ve örnekler MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 1. yüzyılın içlerine tarihlenmektedir.³²¹

³¹⁸ Rotroff, 2006, s. 73-77.

³¹⁹ Rotroff, 2006, s. 73-75.

³²⁰ Frasca, 2015, s. 183, 189: Figure 5.

³²¹ Gassner, ss. 95-96, Tafel 26: 326-328.

Paphos buluntusu ağız kısmı oldukça kısa olan ve çift kulplu benzer bir örnek Kuyu 3'ün MÖ 2. yüzyıl ortasına tarihlenen dolgu tabakasının üstündeki tarihlendirilmesi yapılmamış dolgu tabakasından gelmektedir.³²² Yine çift kulplu olan, ovoid gövdeli Korinth örneği MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilmektedir.³²³

Mısır ve Levant Bölgesi'nde de ele geçen benzer ağız kısmı bant görünümünde, dışarı çekilmiş ağızlı testiler farklı profillere sahip olmakla birlikte MÖ 3. ve MÖ 2. yüzyıllara tarihlenmektedir.³²⁴

Kesin bir tarihlemeye imkân sunan kontekstlerden gelen direkt paraleli bulunmayan bu testilerin ağız profilinin Erken Hellenistik Dönem'den itibaren kullanıldığını ve Roma Dönemi'nde de benzer ağızlı testilerin repertuarda kaldığını söylemek mümkündür.

Bu yüksek ağızlı testiler dışında üç kaide-gövde altı (**B43-B46**); bir ağız-boyun parçası (**B46**) da ele geçmiştir. **B43** ve **B44** Hellenistik Testilerden daha küçük çaplı ve ince cidarlıdır. Gövde altı yukarıda tartışılan testilerle benzerdir bu sebeple daha küçük boyutlu örnekleri olarak değerlendirilebilir.

B45'in gövde altı daralarak kaideye inmekte ve koniktir. Dış yüzeyinde alacalı firnis bulunmaktadır. Yüksek halka kaideli testi form olarak Knidos üretimi bikonik testilere benzemekle birlikte direkt paraleli tespit edilememiştir.

B46 ise dışarı doğru kalınlaştırılıp, aşağıya doğru uzatılmış ağız kenarına sahiptir. Ağız çapı diğer örneklerden oldukça küçük olan örnek MÖ geç 4. yüzyıl ile geç 2. yüzyıl arasına tarihlenen, Rotroff tarafından mantar testi olarak adlandırılan³²⁵ yonca ağızlı (trifoil) testilerle benzer ağız çapına ve profiline sahiptir. Atina Agorası³²⁶ ve Korinth³²⁷ örnekleriyle ağız ve boyun geçişi olarak benzerdir fakat **B46** tek kulpludur.

³²² Hayes 1991, s. 120-121, Figure 16:1.

³²³ Edwards, 1975, s. 61, Plate 12: 301.

³²⁴ Peter Gendelman, "Pottery Vessels and Oil Lamps from the Iron Age, Persian, Hellenistic, Roman and Byzantine Periods from Ben Gamli'el Street, Yafo (Jaffa)", *Atiqot*, Cilt: 100, 2020, s. 413, Figure 3: 18-19.

³²⁵ Rotroff, 2006, ss. 72-73.

³²⁶ Rotroff, 2006, Figure 2: 9-12.

³²⁷ Edwards, 1975, ss. 58-61, Plate 12: 287, 291.

3.2.6.2 Lekaneler (B47-B53)

Bothros'tan lekanelere ait yedi örnek ele geçmiştir. Biri tam profil veren, ikisi dip- gövde parçası; diğerleri ağız kenarı ya da ağız-gövde parçası olan örneklerin biri I No,'lu Bothros örnekleriyle benzerlik göstermektedir.

Tam profil veren **B47** dışa doğru uzatılıp, kalınlaştırılmış, şişkin ağızlı, kaideye doğru daralan, derin, dışbükey gövdeli ve halka kaidelidir. Kulpsuz olan örneğin benzerleri Rotroff tarafından derin kâse olarak adlandırılmış ve derin lekanelerin daha küçük ve kulpsuz versiyonları olarak tanımlanmıştır.³²⁸ Kulplu benzerler ise Sparkes tarafından karıştırma kapları olarak nitelenmektedir.³²⁹ Atina Agorası benzerleri daha ince cidarlıdır ve ağız kenarı daha incedir. Bu örnekler MÖ 165 ile MÖ 1. yüzyıl içlerine tarihlenmektedir.³³⁰ Korinth benzeri, yine yatay kulplu bir örnek krater olarak isimlendirilmiştir ve MÖ 300 civarına tarihlenmektedir.³³¹

B48-B49 düz dipli lekanelere ait dip-gövde parçalarıdır. Atina Agorası benzerleri “Lekane Form 4” olarak isimlendirilen düz dipli, köşeli formlu ve sığ gövdeli örneklerdir. Bu tip lekaneler farklı varyasyonlarıyla, Atina Agorası'nın MÖ 2. yüzyıl ile MÖ erken 1. yüzyıl Hellenistik kontekstlerinde yaygın olarak görülmektedir.³³² Form 4'ün düz dipli varyasyonu MÖ 160 ile MÖ erken 1. yüzyıla tarihlenen kontekstlerden gelmektedir.³³³ Form 4 grubundan, ağız kenarı üzerinde -II No.lu Bothros buluntusu lekane ağız-gövde parçalarının hemen hepsinde bulunan- kazıma yivler bulunan bir örnek MÖ 100 ile MÖ 50 arasına tarihlenmektedir.³³⁴ Paphos buluntusu düz dipli, dışa doğru uzatılmış ağız kenarlı lekane örnekleri Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen kontekstlerden ele geçmiştir.³³⁵ **B50** I No.lu Bothros buluntusu **A26** ile aynı formda ve bezemesizdir.

B51-53 eğimli olarak dışarı doğru uzatılmış ve kazıma sığ ya da derin yivlere sahip ağızlı, düz cidarlı lekanelerdir. Atina Agorası buluntusu “Lekane Form 4” örneklerinde ve Rotroff'un derin kâse olarak sınıflandırdığı -yukarıda ve **A26**'da tartışılan- lekanelerde³³⁶ derin kazıma yivlerle profillendirilmiş, dışarı uzatılmış,

³²⁸ Rotroff, 2006, s. 114.

³²⁹ Sparkes, 1962, Plate 5: 2.

³³⁰ Rotroff, 2006, s. 114, Figure 50: 287-290.

³³¹ Edwards, 1975, s. 108, Pl 21: 616.

³³² Rotroff, 2006, ss. 112-113, Figure 46-49; Thompson, s. 343, Figure 122: B41.

³³³ Rotroff, 2006, ss. 112-113, Figure 47: 271-273, Figure 48: 280.

³³⁴ Rotroff, 2006, s. 275, Figure 48: 280.

³³⁵ Hayes, 1991, ss. 66-67, Figure 24: 1-3,7.

³³⁶ Thompson, 1987, Figure 122: A61

eğimli ağız kenarları görülmektedir. Knossos Dionysos Villası'nın buluntuları arasında bulunan düz dipli, ağız kenarları **B51-B53** ile oldukça benzeyen örnekler Hayes tarafından MS 2. yüzyıl ortasına tarihlenmekte ve aynı lekane formlarının yüzyıllar boyunca değişmeden kullanımda kaldığını göstermektedir.³³⁷

3.2.6.3 Krater (B54)

B54 I No.lu Bothros buluntusu **A27** ile aynı formdur. **A27**'in ağız ve gövdesinde bulunan ek boya ve mat firnisle uygulanmış bezeme bulunmakyaten **B54**'de sadece ağız kenarı üstünde firnis bant bezeme vardır..

3.2.6.4 Lopaslar (B55-B57)

Antik Yunan mutfak kapları arasındaki kısa gövdeli, oval dipli ve ağızları kapak oturması için girintiyle profillendirilen güveçler olan lopaslar MÖ 5. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmış Hellenistik Dönem'de daha keskin hatlara sahip formlara dönüşmüştür. Yayınlarda güveç olarak da adlandırılan bu kaplar oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmış olup Roma Dönemi'nde de kullanımda kalmışlardır.³³⁸ Yine antik ismini bildiğimiz Antik Yunan mutfak kapları arasındaki khytralara³³⁹ göre daha sığ olan gövdeleriyle az sulu yemeklerin pişirilmesinde kullanılmışlardır.

Bothrosta üç farklı lopas tipi tespit edilmiştir. Biri hafifçe dışbükey dipliye diğer ikisinin dip kısmı korunmamıştır. Atina Agorası buluntuları arasındaki benzer ağız profillerine sahip lopaslar dışbükey dipli lopaslar olduğu için, dip bölümü korunmamış II No.lu Bothros örnekleri de dışbükey dipli olmalıdır. Rotroff tarafından "Lopas Form 4, kanonik form" olarak isimlendirilen benzerler MÖ 180 itibaren kentte görülmekte ve Roma Dönemi'nde de formun varlığı sürmektedir.³⁴⁰ Ephesos buluntusu benzer lopasların ise Geç Hellenistik Dönem'de kentte yaygın olarak görüldüğü tespit edilmiştir.³⁴¹ Troia örnekleri oval ve köşeli gövde profillerine sahip

³³⁷ John W. Hayes, "The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The Pottery", **The Annual of the British School at Athens**, Cilt: 78, British School at Athens, 1983, s. 166, Figure 15: 185.

³³⁸ Rotroff, 2006, s. 178; Sparkes, 1962, s. 120.

³³⁹ Sparkes, 1962, s. 130.

³⁴⁰ Rotroff, 2006, s. 183, Figure 84: 663-668.

³⁴¹ Ladstätter, s. 97, Tafel 198-199: 535-537.

lopaslardan oluşmakta ve Aigai örneklerine benzer köşeli gövde daha geç lopaslarda görülmekte, MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmektedir.³⁴²

3.2.6.5 Khytralar (B58-B62)

Khytra formu kapaklı ya da kapaksız olarak kullanıma uygun farklı ağız profillerine sahip, derin ve genellikle küresel gövdeli, tek ya da çift kulplu olan bol sulu yemeklerin pişirildiği kaplardır.³⁴³ MÖ 6. Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan khytralar Hellenistik Dönem’de genellikle yükseklikleri gövde genişliklerine eşit, küresel gövdeli, yuvarlak dipli ve çift kulplu formlar.³⁴⁴

Form grupta beş örnekle temsil edilmektedir. Biri tam profil veren tümlenmiş, diğerleri ağız-gövde-kulp parçasıdır. Farklı ağız ve gövde profillerine sahip örneklerden üçü kapaklı formlardır.

B58 ağız dışarı doğru kalınlaştırılıp, üçgenimsi profilde, yuvarlatılmış uçla sonlanan ve dış yüzeyi kademeli olarak fillendirilmiş ağız kenarlıdır. Dikey kulbu kısmen korunmuştur ve paralelleri çift kulpludur. **B59** ise yine benzer şekilde dışarı çekilmiş, dışa doğru eğimli, yuvarlatılmış uçla sonlanan, dış yüzeyde kalınlaştırılıp keskin bir dönüş yaparak gövdeye geçen ağız kenarına sahiptir. Korunduğu kadarıyla kulp çıkışı bulunmamakta fakat benzerleri çift kulpludur. İki örnek de kapakla kullanılabilir kaplardır.

B58 ve **B59**’un Atina Agorası benzerleri Rotroff tarafından “Khytra Form 4” olarak sınıflandırılmaktadır ve MÖ 170 ve MS 1. yüzyıl kontekstlerinden ele geçmiştir³⁴⁵. **B58**’in en yakın benzeri MÖ 110 ile MS 20 arasına tarihlenirken³⁴⁶ **B59**’un en yakın benzeri MÖ 175 ile MÖ 150 arasına tarihlenmektedir³⁴⁷. Benzer olarak, formun tespit edilen erken örnekleri Tarsus ve Samos’ta ele geçmiş ve MÖ 2

³⁴² Tekkök-Biçken, s. 62, 64, Figure 26-27: 138-141, 144-145.

³⁴³ Sparkes, 1962, s.130.

³⁴⁴ Rotroff, 2006, ss. 165-168.

³⁴⁵ Rotroff, 2006, ss. 172-173, Figure 74: 589-594.

³⁴⁶ Rotroff, 2006, s. 306, Figure 74: 592.

³⁴⁷ Rotroff, 2006, s. 306, Figure 74: 594.

yüzyıl ortasına tarihlenmektedir.³⁴⁸ Ephesos buluntusu benzerler de MS 1. yüzyıl olarak tarihlendirilmiştir.³⁴⁹

B60 dışa doğru çekilip kalınlaştırılmış, yuvarlatılmış kenardan sonra keskin köşe yapan ve yuvarlatılmış uçla sonlanan ağıza; tek dikey kulba sahip, küçük boyutlu bir örnektir. Atina Agorası buluntuları arasındaki benzer örnekler Rotroff tarafından “Khytra Form 1” olarak adlandırılmakta ve formun tarihi MÖ 550 ile MÖ erken 1. yüzyıl arası olarak önerilmektedir ve **B60**’ın en yakın örneği MÖ 115 ile MÖ 86 arasına tarihlenmektedir.³⁵⁰

B61 ise boyundaki kademedan sonra dik duruşlu, kalınlaştırılmış ve yuvarlatılmış uçla sonlanan ağızlı, küresel gövdelidir. Atina Agorası çift kulplu benzerleri “Khytra Form 10” olarak adlandırılmakta ve MÖ 180/160 ile MÖ erken 1. yüzyıl arasına tarihlenmektedir.³⁵¹ Benzer formlar Korint’te MÖ 146 öncesine tarihlenmekte³⁵² ve Girit’te MÖ geç 1. yüzyıla kadar görülmektedir.³⁵³

B62 büyük boyutlu, gri hamurlu; ağız kısmı dışa doğru oldukça eğik olarak uzatılmış ve gövde geçişi oldukça keskin olarak dışa doğru kaburgalıdır. Atina Agorası benzeri küresel gövdeli khytra olarak isimlendirilen ve ithal olarak değerlendirilen örnek MÖ 115 ile MÖ 86 arasına tarihlenmektedir.³⁵⁴

3.2.6.6 Yayvan Pişirme Kabı (B63)

Bothros’tan ele geçen sığ, yatay tutamaklı büyük çanak formu pişirme kabı Foça Roma İmparatorluk Dönemi günlük kullanım kapları arasında sayıca en fazla bulunmuş olan ve “Yayvan Kap” olarak adlandırılan formdur. Dikdörtgen formu, üzerinde parmak baskıyla yapılmış çukurlar bulunan yatay tutamaklara sahiptir. Aigai örneği, Phokaia’da seramik çöplüğü kazılarında ele geçen yayvan kapların bazılarıyla hamur rengi ve yapısıyla da benzerdir bu sebeple **B63**’ün Phokaia üretimi olduğunu

³⁴⁸ Renate Tolle-Kastenbein, **Das Kastro Tigani: Die Bauten und Funde Griechischer, Römischer, und Byzantinischer Zeit Samos XIV**, Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1974, s. 118, No. Z122:E; Jones, 1950, s. 179, 240, Figure 191: G.

³⁴⁹ Alice Waldner, “Keramik”, **Hanghaus 2 in Ephesos die Wohneinheit 7: Baubefund, Ausstattung, Funde**, (Ed. Johanna Auinger ve Susanne Lorenz), Austrian Academy of Sciences Press, Viyana, 2016, s. 368, Tafel 190: K306-K309.

³⁵⁰ Rotroff, 2006, s. 167, Figure 71-72: 555-573.

³⁵¹ Rotroff, 2006, ss. 177-178, Figure 80-81: 626-633.

³⁵² Edwards, 1975, s. 122, Plate 27: 651.

³⁵³ Gassner, 1971, s. 92.

³⁵⁴ Rotroff, 2006, ss. 180-182.

söyleyebiliriz. Özyiğit tarafından dışbükey profilli örnekler MS 1. yüzyıla tarihlenmektedir.³⁵⁵

Atina Agorası kontekstlerinden ele geçen yatay kulplu benzer örnekler tava olarak isimlendirilmekte ve MÖ 125 ile MÖ 86 arasına tarihlenmektedir.³⁵⁶ Bu örneklerde parmak baskılı tutamaklar bulunmamaktadır. Rotroff parmak baskılı tutamaklı örneklerin Akdeniz yerleşimlerinde görüldüğünü ve Tarsus'ta bu gelişimin MÖ 1. yüzyıl sonundan önce gerçekleşmiş olduğunu belirtmektedir.³⁵⁷ Rotroff'un bu tespitine göre Aigai örneğinin de en erken MÖ geç 2. ve MÖ erken 1. yüzyıla tarihlenmesi mümkündür.

3.2.6.7 Pişirme Kaplarına Ait Kapaklar (B64-B65)

Tam profil veren **B64** ve **B65** pişirme kaplarıyla kullanılan konik kapaklara aittir. Atina Agorası'ndan ele geçen benzer örneklerinin "Lopas Form 4" ve Lopas Form 5" tipindeki lopaslarla kullanılan kapaklar olduğu belirtilmektedir³⁵⁸ ve II No.lu Bothros'un lopas örnekleri **B55-57** de "Form 4" paralelleridir. Fakat **B64**'ün uç kısmındaki kararma, kapağın kendi çapından daha küçük ağız çaplı bir kabın üstünde de kullanıldığını göstermektedir. Paphos'ta aynı durum görülmektedir. Atina Agorası buluntuları MÖ 180 ile MÖ geç 1. yüzyıl arasına tarihlenmekteyken Paphos örnekleri MÖ 2. yüzyıl sonuna tarihlenen kontekstlerden ele geçmiştir.³⁵⁹ Phokaia buluntusu Erken Roma Dönemi'ne tarihlendirilen konik bir kapak, tutamağın profilendiriliş şekliyle oldukça benzerdir.³⁶⁰

3.2.6.8 Depolama Kabı (B66)

Depolama kapları grupta tek örnekle temsil edilmektedir. Ağız-gövde parçası olan **B66** oldukça kaliteli, turuncu astarlıdır. Kabın ağızı içe doğru çekilip, inceltilip, yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. Dik duruşa sahip ağızdan sonra kalınlaştırılıp,

³⁵⁵ Ahmet Aydemir, **Phokaia Erken Roma Dönemi Pişirme Kapları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1995, s. 60: Y.K. Tip Ia.

³⁵⁶ Rotroff, 2006, s. 190-191, Figure 87: 689.

³⁵⁷ Rotroff, 2006, s. 191.

³⁵⁸ Rotroff, 2006, s. 198, Figure 91: 731-735.

³⁵⁹ Hayes, 1991, s. 164, Figure 27: 2, 58: 11.

³⁶⁰ Aydemir, s. 78, Levha LXXV: K3.

dışbükey profil verilmiş kalın bir bant görünümünde çıkıntı bulunmaktadır. Kapaklı olan kap, dikey çift kulba sahiptir.

B66'nın Atina Agorası benzerleri için Rotroff MÖ 5. yüzyıl ile MÖ geç 1. yüzyıl arasını önermektedir.³⁶¹ I No.lu Bothros'ta tartışıldığı üzere form Troia'da da oldukça uzun süre kullanımda kalmıştır ve Tekkök'ün tipolojisine göre **B66**, **A30** benzerlerinden daha geç bir tiptir. **B66**'nın astar ve hamur özellikleri DSC grubu seramikleri ile oldukça benzerdir bu sebeple formun geç bir örneği olarak değerlendirilmiştir.

3.2.6.9 Akıtacaklı Kap (B67)

Bothros'ta tek örnekle temsil edilen akıtacaklı kap derin silindirik gövdeli ve büyük boyutludur. Ağız dışı doğru eğimli yükselen, kalınlaştırılıp dışı çekilerek üçgenimsi profil verilmiştir. İçbükey boyun keskin bir dönüşle geniş gövdeye bağlanmaktadır. Ön kısmında diagonal olarak yükselen silindirik akıtacak bölümü bulunmakta ve bu kısımda ağız dik yükselen dışarı doğru kalınlaştırılmış, yüksek üçgen profildedir. Dikey kulplu kabın dış yüzeyine ağız altından gövdeye kadar alacalı firnis uygulanmıştır. Atina Agorası'ndan iki benzeri ele geçmiştir. Rotroff kapların pişirme ile ilişkili olmadığını ve buluntu yerleri sebebiyle olasılıkla endüstriyel üretim sürecinde kullanıldığını söylemektedir.³⁶² Bothros buluntusu tezgâh ağırlıkları, üretim artığı kil ve cüruflaşmış parçalar göz önüne alındığında akıtacaklı kabın da kentteki üretimi simgeler nitelikte olduğu öne sürülebilir. Formun Atina benzerleri MÖ 2. yüzyıl sonu ile MÖ erken 1. yüzyıla tarihlenmektedir. Aynı formun Pergamon atölyelerinde MS 3. yüzyılda da üretildiği görülmektedir.³⁶³

3.2.6.10 Altlıklar (B68-B75)

Bothros'tan ele geçen kap altlıkları ince cidarlı, dışı doğru uzatılmış kenarlı ağız ve düz dibe sahip örneklerdir. Ağız çapları 4,3 cm ile 13 cm; dip çapları 4,4 ile 16 cm arasında değişen sekiz örneğin bir kısmı tam profil vermektedir. Farklı ağız

³⁶¹ Rotroff, 2006, s. 94, Figure 24-26: 155-163.

³⁶² Rotroff, 2006, s. 117, Figure 55: 327-328.

³⁶³ Octavian Bounegru, "La Production des Ateliers de Céramique de Pergame (vallée de Kestel): un Aperçu Général", *Varia Anatolica* 15 (Ed. Catherine Abadie-Reynal), Institut Français d'Études Anatoliennes, İstanbul, 2003, pp. 137-140, Planche 89.

kenarına sahip, farklı boyutlu ve cidar kalınlıklı örnekler çağdaş olarak kullanılmıştır. Çoğunluğu firnissiz olan örneklerden birinde pembemsi firnisin dip dönüşüne kadar düzensizce uygulandığı görülmektedir.

Yabancı literatürde yaygın olarak tuzluk olarak adlandırılan formun dip kısmı kapalı olduğu için böyle bir işleve sahip olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında pyxides olarak da yorumlanmışlardır.³⁶⁴ İşlevlerine dair bir diğer görüş ise düz dipli ya da kaideli olmayan seramik formlarının devrilmemesi için ayak olarak kullanılmalarıdır fakat dipleri olduğu için bu öneri kesin olarak kabul görmemiştir.

Kapalı yüzü yukarıda kalacak şekilde yerleştirilip figürin kaidesi olarak kullanılmış olabilecekleri de işlevlerine ilişkin öneriler arasındadır. Bunun sebebi bazı merkezlerde figürinlerle ve figürin üretimiyle ilişkili buluntularla bir arada ele geçmeleridir. Ayrıca bazı örneklerin deliklere sahip olması ve yanmış yüzeylerinin bulunması sebebiyle tütsülük olarak da yorumlanmışlardır. Bütün bu önerileri değerlendiren Rotroff, kap ayağı önerisinin daha az karşıt argümana sahip olduğunu belirtmektedir.³⁶⁵

Aigai örneklerinin de farklı boyutları ve kapak, havalandırma deliği, yanık izi gibi işlevlerini yorumlamada yardımcı olabilecek belirteçlerle ele geçmemiş olması sebebiyle ve gruptaki diğer buluntular da göz önüne alındığında khytra, lopus, konik profilli kâse ya da Hellenistik Dönem’de yaygın olarak kullanılan parabolik kâse gibi düz dipsiz ve kaidesiz formların devrilmeden durabilmesi için ayak olarak kullanıldıkları düşünülmektedir (**Görsel 15**).

Pergamon buluntusu çeşitli boyutlardaki firnisli ve firnissiz örnekler aynı form özelliklerine sahiptir ve pyxides olarak tanımlanmışlardır.³⁶⁶ Atina Agorasında ele geçen biri ithal üç örnek MÖ 150 ile MÖ 86/75 arasına tarihlenen kontekstlerden gelmektedir.³⁶⁷ Thompson’ın D Grubu arasında da büyük boyutlu ve bezemesiz bir örnek yayınlaşmıştır.³⁶⁸ Düz dipli kâse olarak tanımlanmış olan bu örnek MÖ 2. yüzyıl ortasına tarihlenmektedir.

³⁶⁴ Krauss ve Boehringer, 1937, Tafel 56: 1-5.

³⁶⁵ Rotroff, 2006, ss. 121-122.

³⁶⁶ Krauss ve Boehringer, 1937, s. 118-119, Tafel 56: 1-5.

³⁶⁷ Rotroff, 2006, s. 281, Figure 57: 344-345; Rotroff, 1997, s. 420, Figure 103: 1743.

³⁶⁸ Thompson, s. 370, 389: D64.

3.2.6.11 Maltız ve Pişirme Ayakları (B76-B78)

Bothros'tan maltız ve ayaklara ait üç parça ele geçmiştir. **B76** konik hazneli maltıza; **B77** ve **B78** düz cidarlı, gövde altına doğru genişleyen ayaklara aittir.

I No.lu Bothros buluntusu **A31** ve **A32** oval formu kâse hazneli örneklerle aittir fakat **B76** konik haznelidir. Pişirme kabının oturduğu çıkıntılar her üç örnekte de el yapımı ve panelsizdir. Çeşitli merkezlerde MÖ 2. yüzyıl ortası ve MÖ 1. yüzyıl içine tarihlenen benzerler, iki bothros örnekleri için de bir tarih aralığı verse de sadece tipoloji göz önüne alınarak daha dar bir zaman aralığına tarihleme yapmak mümkün değildir.

Düz cidarlı, bezemesiz pişirme ayakları olan **B77** ve **B78** ise MÖ 2. yüzyıl ortası ile MÖ erken 1. yüzyıl arasına tarihlenen Atina Agorası buluntusu at nalı formu pişirme ayaklarına³⁶⁹ benzemektedir.

3.2.7 İçe Kademeli Ağızlı Kâseler (B79-B80)

Bothrosta biri geniş diğeri daha dar ağıza sahip iki örnek, sıkı ve az yoğunlukta katkılı hamura sahip olmalarına karşın iç ve dış yüzeyde herhangi bir bezeme unsuruna sahip olmadıkları için mutfak kaplarından ve firnisli seramiklerden ayrı olarak gruplanmıştır. Pürüzsüz yüzeye sahip kaplara olasılıkla perdahlama uygulanmıştır.

En yakın benzerleri Pergamon ve Çandarlı'da ele geçmiştir ve yayınlarda kâse ya da çanak olarak isimlendirilmişlerdir.³⁷⁰ Bahsedilen benzerlerden küçük boyutlu bir örneğin halka kaideli olması sebebiyle büyük boyutlu ve farklı ağız kenarı varyasyonlarına sahip diğer örneklerin de halka kaideli oldukları Meyer-Schiltmann tarafından önerilmiştir.³⁷¹ MÖ 1. yüzyıl ortası ile MS 1. yüzyıla tarihlenen bu benzerler; kırmızı, kahverengi, siyah ya da alacalı firnislidir. Bu bağlamda firnissiz olan Aigai örneklerinin bölgesel taklitler ya da Pergamon üretimi kalitesiz örnekler oldukları söylenebilir çünkü karakteristik ağız ve gövde geçişine sahip kapların benzerleri Pergamon dışında başka bir merkezde tespit edilememiştir. Bu nedenle kesinlikle Pergamon Sigillatalarıyla ilişkili olmalılardır.

³⁶⁹ Rotroff, 2006, ss. 120-121, Figure 96: 823-827.

³⁷⁰ Meyer-Schiltmann, ss. 163-164, Tafel 22: 356-357 (Sü 19), ss. 110-111, Tafel 13: 177 (N 36).

³⁷¹ Meyer-Schiltmann, s. 163.

Atina üretimi siyah firnisli Hellenistik benzerler ise yine çeşitli ağız çaplarına sahip örneklerdir.³⁷² Kapaklı olarak kullanılan bu örnekler halka kaideli olup Rotroff tarafından kulpsuz lekanis olarak isimlendirilmektedir. Geç Hellenistik örneklerin daha büyük boyutlu olduğu ve gövde altına geçişin yumuşak ya da çok keskin olduğu aktarılmaktadır. **B79**'da görülen keskin gövde altı geçişi ve **B80**'in geniş ağız/gövde çapı Sulla Tahribatı'nın hemen öncesine tarihlenen Atina Agorası örnekleriyle paralellik göstermektedir.

Benzer içe doğru kademeli ağız ve dışa doğru karina yapan gövde geçişi yine Atina Agorası³⁷³ ve Ephesos³⁷⁴ buluntusu, MS 1. yüzyıla tarihlenen, firnissiz maşrapa örneklerinde görülmektedir. Daha ince cidara ve yumuşak gövde geçişine sahip bu örnekler birebir paraleller olmasa da benzer profilin Erken İmparatorluk Dönemi'nde de tercih edildiğini göstermektedir.

Eğimli, yüksek ağızları ve gövdeye geçişteki keskin, dışa doğru kalınlaşan profilleri sebebiyle kâseler kapakla kullanılıyor olmalıdır. Bu sebeple ve Ephesos ve Korinth buluntusu içe doğru eğimli ağızlı lopas örnekleri³⁷⁵ göz önünde bulundurulduğunda kapların pişirme kabı olabileceği ihtimali akla gelmektedir. Fakat yukarıda da bahsedilen hamur, yüzey özellikleri; Aigai örneklerinin benzer ağız profilli lopaslardan daha küçük boyutlardaki iki örnek olması ve Pergamon benzerleriyle neredeyse aynı profildeki ağızları sebebiyle bu ihtimal göz ardı edilmelidir.

3.2.8 Fincan (B81)

Bothrosta tek örnekle temsil edilen fincan, tek kulplu ve düz diplidir. Ağız kısmına daldırma firnis uygulanmıştır. I No.lu Bothros repertuarında olmayan formun daha kalın dipli benzeri Bouleuterion Sektörü 7 No.lu Mekân anakaya çukuru kontekstinde de bulunmaktadır.

Diğer merkezlerde günlük kullanım kapları arasında görülmeyen formun benzerleri kutsal alanlardan gelmektedir. Samos Heraionu'nun Arkaik Dönem'e

³⁷² Rotroff, 1997, s. 192, Figure 78: 1254-1262.

³⁷³ Robinson, ss. 26-27, Plate 4: G41.

³⁷⁴ Waldner, 2016, s. 368, Tafel 184: K202.

³⁷⁵ Gassner, s. 103, Tafel 30: 371-372.

tarihlenen seramikleri arasında sayıca kalabalık bir grup olarak görülen fincanlar³⁷⁶, düz dipli, disk kaideli ya da yalancı halka kaideli; dışa çekik ağızlı ve tek kulpludur. İç ve dış yüzeylerinde kısmi olarak siyah, açık kırmızı ya da kızıl kahve gibi tonlarda firnise sahiptirler ve bazılarının altında HA, AH kazımaları vardır. Knossos Demeter Kore kutsal alanından ele geçen firnisli ve firnissiz benzerler ise MÖ 4. yüzyıl ile erken 2. yüzyıl arasına tarihlenmektedir.³⁷⁷

3.2.9 Değerlendirme

II No.lu Bothros grubu diğer yerleşimlerde MÖ 3. ve MÖ 1. yüzyıla tarihlenen oldukça çeşitli formlardan oluşmaktadır (**Tablo 2**). Seramik buluntular arasında beyaz astarlı lagynos ve MÖ 3. yüzyıla tarihlenen kantharoslar grup içindeki en erken tarihli seramiklerdir fakat daha geç tarihli seramiklerin çoğunlukta olması ve farklı merkezlerde de benzer tarih aralıklarına tarihlenmeleri sebebiyle Bothros'un kapanış tarihi MÖ geç 2. yüzyıl ile MÖ erken 1. yüzyıl aralığı olmalıdır (**Grafik 5**). Bu noktada Bothros'taki seramiklerin farklı dönemlerde çukura yerleştirilmesi ya da erken tarihli örneklerin başka bir çukurdan getirilmesi ile grup içindeki tarih farklılığı açıklanabilir.

Grafik 5: II No.lu Bothros Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı

³⁷⁶ Hans Peter Isler, **Das Archaische Nordtor und seine Umgebung im Heraion von Samos Samos IV**, Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1978, s. 160, Beilage 20-21: 608-623.

³⁷⁷ John Nicholas Coldstream, **Knossos The Sanctuary of Demeter Kore British School at Athens Supplementary Volume 8**, British School of Archaeology at Athens, 1973, s. 27, 31, 35.

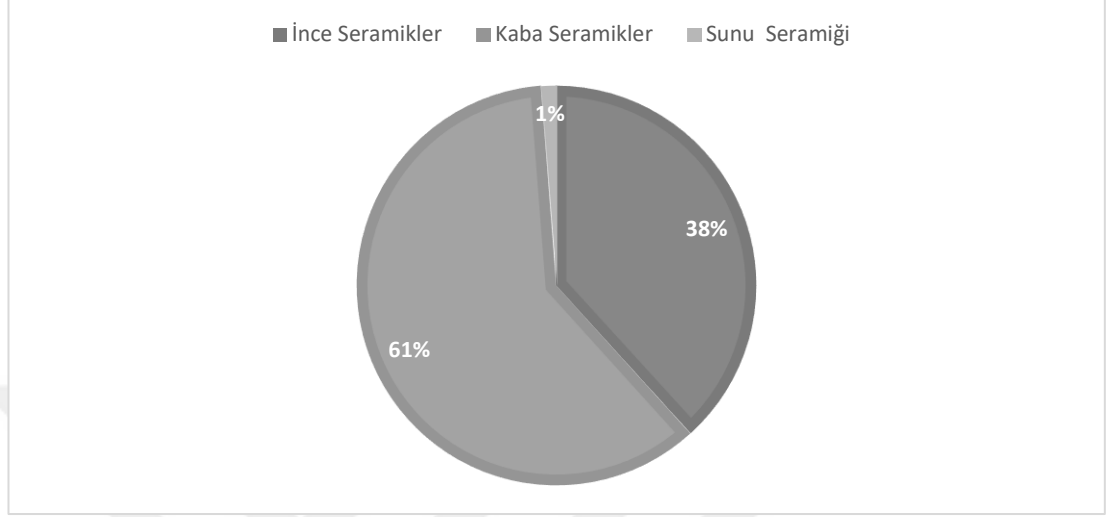
	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı		4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
B1							B41						
B2							B42						
B3							B43						
B4							B44						
B5							B45						
B6							B46						
B7							B47						
B8							B48						
B9							B49						
B10							B50						
B11							B51						
B12							B52						
B13							B53						
B14							B54						
B15							B55						
B16							B56						
B17							B57						
B18							B58						
B19							B59						
B20							B60						
B21							B61						
B22							B62						
B23							B63						
B24							B64						
B25							B65						
B26							B66						
B27							B67						
B28							B68						
B29							B69						
B30							B70						
B31							B71						
B32							B72						
B33							B73						
B34							B74						
B35							B75						
B36							B76						
B37							B77						
B38							B78						
B39							B79						
B40							B80						
							B81						

Tablo 2: II No.lu Bothros Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları

I No.lu Bothros'un değerlendirilmesinde tümlenebilen ve tam seramikler tarihleme için önemli veriler vermektedir fakat II No'lu Bothros'ta bu kıstas göz önünde bulundurulduğunda **B32**'nin tümlenebilen parçalar halinde ele geçmesi ve daha narin, kırılğan yapıdaki ince cidarlı maşrapalar olan **B16** ve **B17**'den birinin tam olarak diğerinin sadece dip kısmı eksik tek parça halinde ele geçmesi erken tarihli seramiklerin başka bir yerden taşınarak getirildiği tam korunmuş seramiklerin ise doğrudan çukura konduğu fikrini desteklemektedir. **B16** ve **B17**'nin diğer merkezlerdeki tarihlendirilmeleri göz önüne alındığında MÖ geç 2. yüzyıl ile MÖ erken 1. yüzyılın öne çıktığı görülmekte ve yine çukur içinden ele geçen sikkelerin

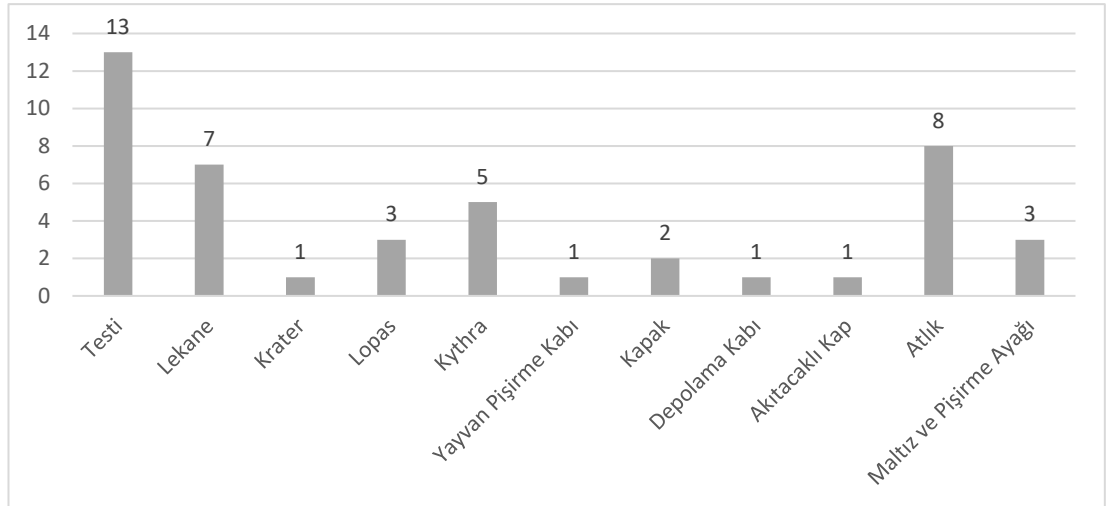
MÖ 2. ve 1. yüzyıla tarihlenmesi sebebiyle II No.lu Bothros'un kapatılması MÖ geç 2. yüzyıl ile erken 1. yüzyıla tarihlenmektedir.

II No.lu Bothros grubu seramiklerinin işlev dağılımına göre mutfak, servis ve pişirmeyle ilişkili kaba seramikler sayıca en yoğundur (**Grafik 6**). İnce seramikler

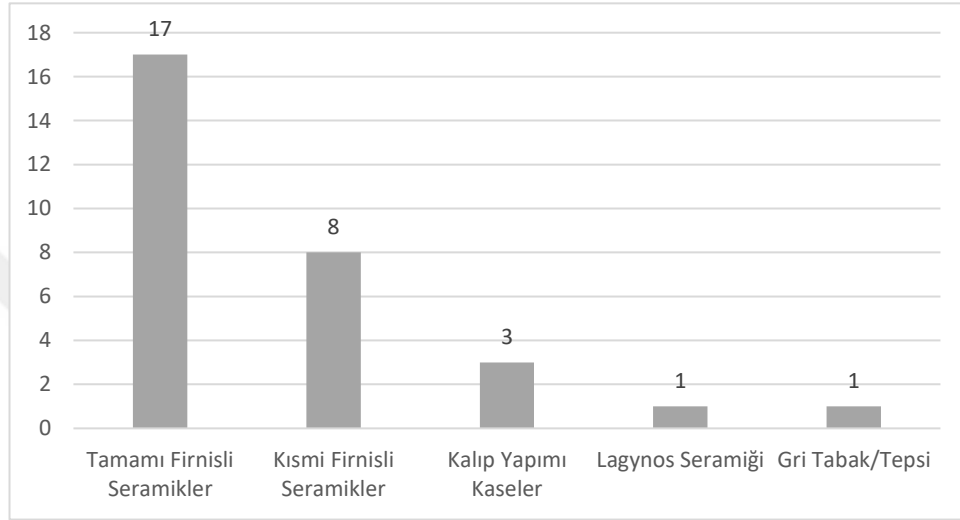
Grafik 6: II No.lu Bothros Seramiklerinin İşlev Dağılımı

%38 ve sunu seramiği %1 oranıyla grubun geri kalanını oluşturmaktadır. I No.lu Bothros'ta olduğu gibi pişirme, depolama, servis gibi mutfakla ilişkili işlevlere sahip kapların çoğunlukta olması kurban yemeğinin hazırlanması ve servisinde kullanılan seramiklerin bothrosa sunu olarak yerleştirildiğini göstermektedir.

Grafik 7: II No.lu Bothros Kaba Seramiklerinin Form Dağılımı

Kaba seramiklerin form dağılımı (Grafik 7) incelendiğinde testilerin oranı I No.lu Bothros'ta olduğu gibi fazladır. Libasyon ritüelini akla getiren bu oranın sonrasındaki buluntu yoğunluğu fazla olan formlar sırasıyla kap altlıkları, lekane, khytra, lopus ve maltızlardır. Yemek hazırlanması ve pişirimiyle ilişkili olan kapların yoğunluğu I No.lu Bothros'a göre daha kalabalık bir gruba yemek hazırlandığını göstermektedir. Lopus ve khytralar ise hem sulu hem de güveç gibi daha az sulu yemeklerin hazırlandığına işaret etmektedir.

Grafik 8: II No.lu Bothros İnce Seramiklerinin Bezemeye Göre Dağılımı

Grup içindeki ince seramiklerin bezemeye göre dağılımı (Grafik 8) ise sırasıyla tamamı firnisli seramikler, kısmi firnisli seramikler, kalıp yapımı kâseler ve birer örnekle temsil edilen Lagynos Seramiği ve Gri Tabak/Tepsi olarak tespit edilmiştir. İnce seramiklerin de I No'lu Bothros'a göre sayısal ve seramik grupları bağlamında daha fazla çeşitliliğe sahip olduğu göz önüne alındığında yine daha büyük bir katılımcı grubundan söz edilebilmektedir.

I No.lu Bothros ve II No.lu Bothros seramik buluntuları karşılaştırıldığında akıtacaklı lekythos, ince cidarlı maşrapa, akıtacaklı leğen ve içe kademeli ağızlı kâse gibi formların Roma Dönemi'nde de kullanılmaya devam edilmesi I No.lu Bothros'ta da olduğu gibi seramiklerin geçiş dönemi özelliği taşıdığını göstermektedir. Ancak I No.lu Bothros grubu ile sadece mutfak ve servis ile ilişkili seramiklerde benzerlikler görülmektedir. Bu benzerlikler analogik incelemelerde ortaya konduğu gibi günlük kullanım kaplarının benzer formlarda yüzyıllarca üretilmesinden kaynaklanmaktadır. Sadece kalıp yapımı kâseler ele alındığında bile iki gruptaki kâselerin firnis, bezeme ve form özellikleri birbirinden oldukça farklıdır.

II No.lu Bothros'un ilgi çekici buluntulardan biri olan **B81** bothros ve yapının ön odalarıyla ilgili yorum yapmamızı sağlayan önemli bir buluntudur. Bouleuterion Sektöründe bulunan bazı mekânlarda tespit edilen anakaya çukurlarında Arkaik Döneme ait, kaide altında HA kazıması olan kalathos benzeri tek dikey kulplu maşrapalara ait kaide parçaları ve tümlenebilir örnekler ele geçmiştir.³⁷⁸ Bu seramikler ile Bothros'tan ve Bouleuterion yapısıyla çağdaş ve bağlantılı olarak inşa edilmiş ana yapının güneyindeki mekânlardan biri olan 7 No.lu Mekân'ın taban altındaki anakaya çukurundan ele geçen ve yukarıda benzerleri incelenen fincanlar ve hydriskoslar Pergamon'da³⁷⁹ gördüğümüz; prytaneionun Hera Kutsal Alanı ile yakın olarak konumlandırılmış olması geleneğinin Aigai için de geçerli olduğunu düşünmemize yol açmaktadır. Pergamon'da "Yapı Z" olarak adlandırılan yapı büyük olasılıkla kentin prytaneionuydu ve yapının taban altında bir sunu çukurunun açığa çıkarılmış olması hem Aigai Bouleuterionu ön odalarının bulunduğu alanın prytaneion olarak önerilmesine yardımcı olmakta hem de yapının kutsal bir yapı olduğunu göstermektedir. Ephesos Prytaneionu'nda Artemis ile Demeter'in de tapınım görmesi³⁸⁰ prytaneionların diğer tanrıçalarla da ilişkili olabildiğini göstermektedir.

Tanrıçalarla ilişkili sunularda gördüğümüz seramikler ve Bouleuterion'un Hestia Bollaia'ya adanmış olması hem bothrosların sunu öğelerinin içerdiğini hem de Bouleuterion'un konumunda ya da civarında Arkaik Dönem'den beri -mevcut buluntular ışığında- Hera ve Hestia'ya ait kutsal alan ya da yapıların olduğunu göstermektedir. Öte yandan yazıt aracılığıyla kentte varlığını bildiğimiz prytaneionun içinde güçlü ve uzun süreli ateş yakılan bu anakaya çukuru sebebiyle bu konumda olabileceği ve Aigai Bouleuterionu'nun ön odalarının bulunduğu alanın belli bir döneme kadar prytaneion olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

Kontekstin tarihlenmesi ve ön odaların olduğu alanın işlevine dair yorum; II No.lu Bothros'un I No.'lu Bothros'a göre daha geç bir kontekst olduğunu ve bu tarihte alanın olasılıkla prytaneion işlevini kaybetmesi sebebiyle ocağın sunu yapılarak kapatıldığını düşündürmektedir. Gürbüzer'in aktardığı üzere Geç Hellenistik Dönem'e gelindiğinde ksenianın artık kent geleneği içinde olmaması da prytaneionun bu

³⁷⁸ Söz konusu seramiklerin de içinde olduğu kentin Geometrik ve Arkaik Dönem seramiği, Prof. Dr. Yusuf Sezgin ve Doç. Dr. Nezih Aytaçlar tarafından yayıma hazırlanmaktadır.

³⁷⁹ Radt, 2002, s. 184.

³⁸⁰ Martin Steskal ve Sabine Ladstätter, "Asia'nın Metropolis'nde Yer Alan Ana Kült Yapısındaki Son Araştırmalar: Ephesos Prytaneion'u", *Anadolu /Anatolia*, Sayı: 35, 2009, ss. 133-134.

dönemde işlevini kaybetmiş olabileceğini desteklemektedir.³⁸¹ Ayrıca yapı adağı/sunu çukuru uygulaması nadir örneklerle karşımıza çıkmaktayken Aigai Bouleuterionu'nun aynı tarihe ait, birbirine çok yakın olarak konumlandırılmış iki farklı sunu çukuruna sahip olması sorunsalını da çözmektedir.

Seramik buluntuların analogik değerlendirmesi Atina, Korinth, Kıbrıs ve Batı Anadolu yerleşimlerinde ele geçen formlarla benzerlikler olduğunu göstermektedir. Kantharos örneklerinden **B5** ve **B6**, küresel gövdeli kâseler **B8** ve **B9**, sarkık ağızlı kâse **B11**, Beyaz astarlı lagynos **B31** ve içe kademeli kâseler **B78** ve **B79** Pergamon Hellenistik Dönem Seramiği repertuarına ait formlar olup olasılıkla Pergamon üretimidir. Gri hamurlu düz tabak/tepsi **B33** ise olasılıkla Ephesos üretimi olup Batı Anadolu üretimidir. Mutfak, servis ve pişirmeyle ilişkili kaba seramikler ise yine Atina, Korinth ve Batı Anadolu yerleşimlerindeki formlarla yakın benzerler olup yayvan pişirme kabı olan **B63**'ün ise yakın benzerleri Phokaia üretimidir.

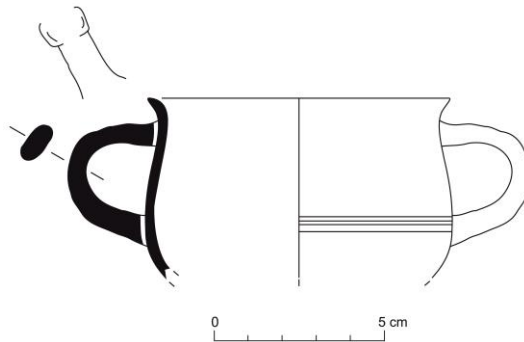
³⁸¹ Gürbüzer, s. 104.

3.2.10 II No.lu Bothros Kataloğu

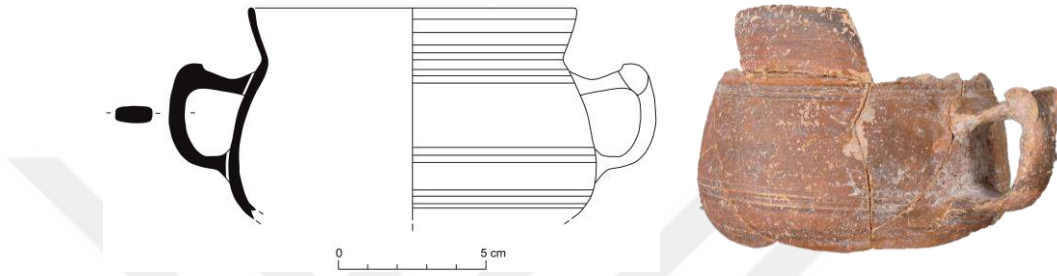
Katalog No.	B1 (BAM.1)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Ça: 8,4 cm Çk: 5 cm Y: 7,8 cm
Hamur :	5YR 6/6 reddish yellow, ince gözenekli, orta yoğunlukta ince kireç katkılı.
Yüzey/Firnis :	Tamamı 2.5YR 2.5/1 reddish black firnisli.

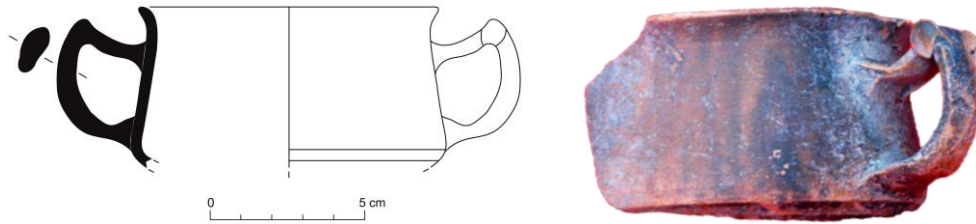
Katalog No.	B2 (BAM.34)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Ça: 8,6 cm KY: 5 cm
Hamur :	5YR 7/3 pink, oldukça az yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta mikalı.
Firnis :	İç yüzeyi 2.5Y 3/N very dark gray, dış yüzeyi 5YR 6/4 light reddish brown firnisli.

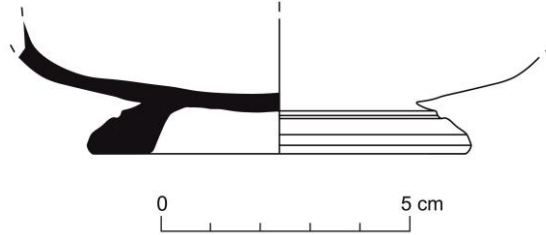
Katalog No. B3 (BAM.35)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 11 cm KY: 7,2 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 6/6 light red, dış yüzeyi 2.5YR 5/6 red ile 2.5YR 3/3 dark reddish brown arasında alacalı firnisli.

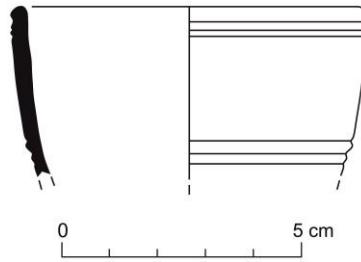
Katalog No. B4 (BAM.28)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 9,4 cm KY: 4,9 cm
Hamur : 5YR 7/4 pink, az yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta küçük taşçık ve az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 5/8 red; dış yüzeyi 5YR 5/4 reddish brown ile 5YR 3/1 very dark gray arasında alacalı firnisli.

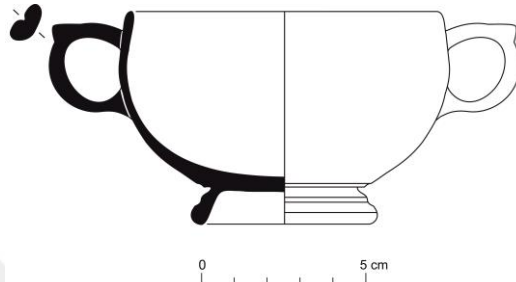
Katalog No. B5 (BAM.18)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Çk: 7.5 cm KY: 2.7 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta ince mikalı, yoğun küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 2.5YR 6/6 light red firnisli.

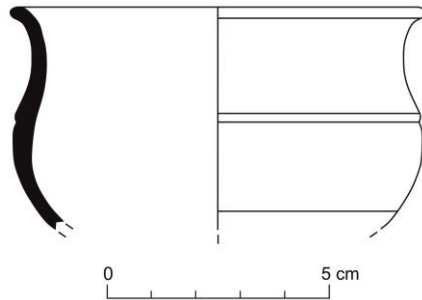
Katalog No. B6 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 3,6 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta ince kireç ve taşçık katkılı. Az yoğunlukta ince mikalı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 7/8 light red, dış yüzeyi 2.5YR 5/4 reddish brown firnisli.

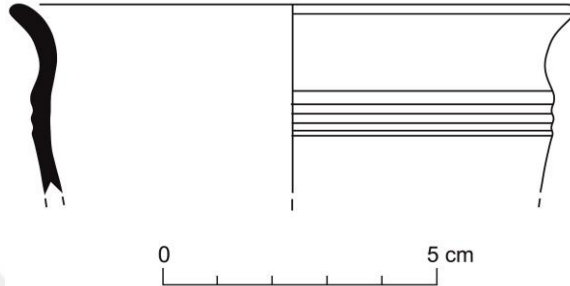
Katalog No. B7 (BAM.25)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 9 cm Çk: 5,3 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Firnis : İç yüzeyi 5YR 7/6 reddish yellow, dış yüzeyi 10R 2.5/1 reddish black firnisli.

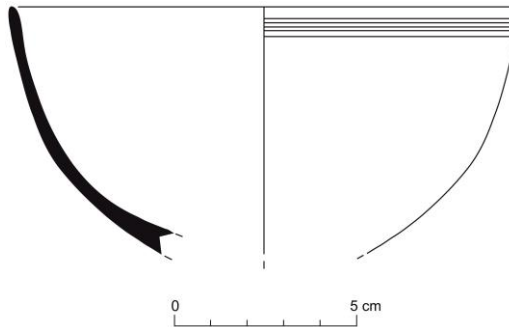
Katalog No. B8 (BAM.57)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Küresel Gövdeli Kâse
Ölçüler : Ça: 9 cm KY: 5 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta küçük mikalı, az yoğunlukta küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/8 red firnisli, dış yüzeyde gövde altına geçişte düzgün bir bant halinde 2.5YR 2.5/1 reddish black firnisli.

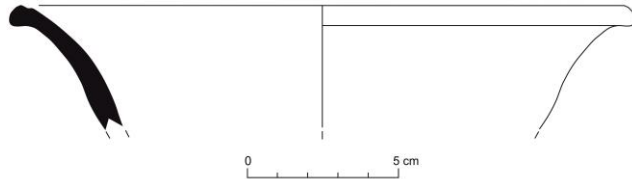
Katalog No. B9 (BAM.58)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Küresel Gövdeli Kâse
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 3,5 cm
Hamur : 2.5YR 7/8 light red, az yoğunlukta küçük kireç katkılı, az yoğunlukta küçük boyutlu mikalı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 10R 6/8 light red, dış yüzeyi 10R 5/8 red ile 2.5YR 4/3 reddish brown alacalı firnisli.

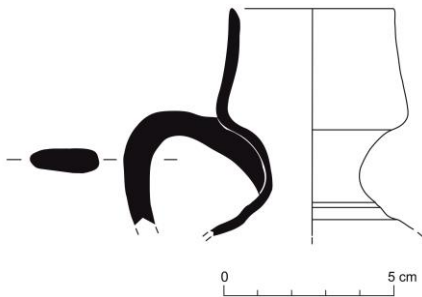
Katalog No. B10 (BAM.17)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Yarı-Küresel Gövdeli Kâse
Ölçüler : Ça: 14 cm Y: 6,1 cm
Hamur : 5YR 8/4 pink, küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 6/6 light red, dış yüzeyi 5YR 4/1 dark gray firnisli.

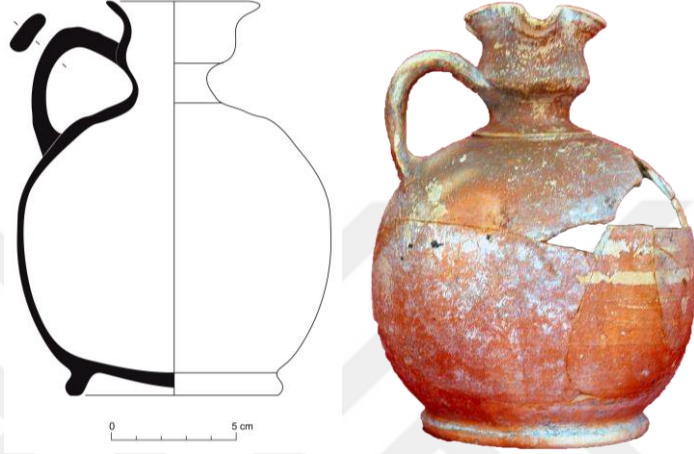
Katalog No. B11 (BAM.45)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Sarkık Ağız Kenarlı Kâse
Ölçüler : Ça: 20 cm KY: 3,7 cm
Hamur : 5YR 6/8 reddish yellow, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, irili ufaklı kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi GLEY1 2.5/N black ile 10R 5/6 red arasında alacalı firnisli.

Katalog No. B12 (BAM.38)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Yandan Akıtacaklı Lekythos
Ölçüler : Ça: 4,9 cm. KY: 6,6 cm.
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta küçük kireç ve az yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : 10 R 5/6 red, dış yüzeyde mat firnis uygulaması bulunmakta.

Katalog No. B13 (BAM.40)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Yandan Akıtacaklı Lekythos
Ölçüler : Ça: 5 cm. Çk: 8,4 cm. Y: 14,5 cm
Hamur : 5YR 8/4 pink, ince gözenekli, orta yoğunlukta ince mikalı ve orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 2.5YR 6/6 light red, dış yüzey mat firnisli.

Katalog No. B14 (BAM.48)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Yandan Akıtacaklı Lekythos
Ölçüler : Ça: 5,2 cm Çk: 8 cm Y: 14 cm
Hamur : 5YR 8/4 pink, az yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta küçük mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 2,5 YR 6/6 light red.

Katalog No. B15 (BAM.42)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Yandan Akıtacaklı Lekythos
Ölçüler : Ça: 6 cm Y: 16,8 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta oldukça küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : 2,5YR 5/8 red ile 2,5YR 2.5/3 dark reddish brown arasında alacalı firnisli.

Katalog No. B16 (BAM.29)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Maşrapa
Ölçüler : Ça: 8,8 cm KY: 9 cm
Hamur : 5YR 7/4 pink, ince gözenekli, az miktarda ince taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 5YR 6/6 reddish yellow firnisli.

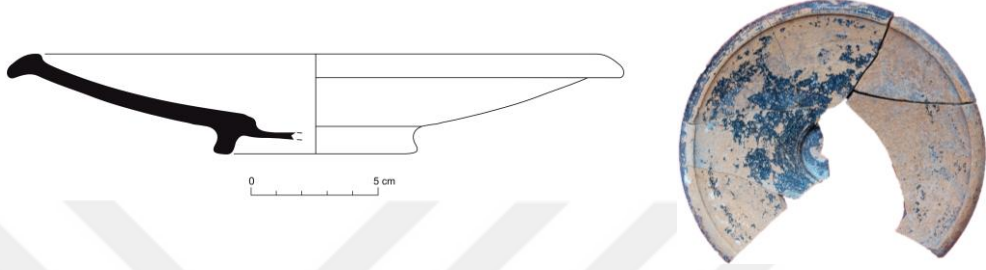
Katalog No. B17 (BAM.27)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Maşrapa
Ölçüler : Ça: 7,6 cm Çd: 4,8 cm Y: 9 cm
Hamur : 5YR 7/4 pink, ince gözenekli, az miktarda ince mikalı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 2.5YR 6/8 light red ile 5YR 6/2 pinkish gray arasında alacalı firnisli.

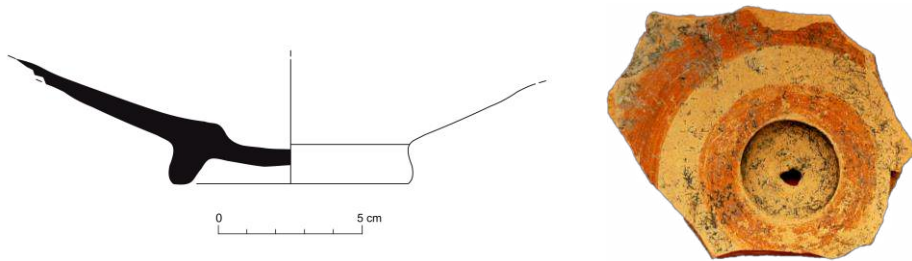
Katalog No. B18 (BAM.4)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 13,5 cm KY: 6,3 cm
Hamur : 10R 6/6 light red, orta yoğunlukta küçük gözenekli, oldukça az yoğunlukta ince mikalı, yoğun küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzey 5YR 7/4 pink, ağız kenarında 10R 3/2 dusky red ile 10R 6/8 light red arasında alacalı firnisli. İç yüzey 10R 7/6 light red.

Katalog No. B19 (BAM.6)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Balık Tabacı
Ölçüler : Ça: 21,6 cm Çk: 8 cm Y: 3,2 cm
Hamur : 7.5YR 8/4 pink, ince gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı ve ince kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 10 YR 3/1 very dark gray, iç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

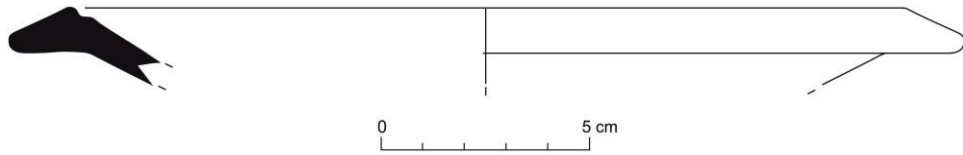
Katalog No. B20 (BAM.61)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Balık Tabacı
Ölçüler : Çk: 8,2 cm KY: 4,4 cm
Hamur : 5YR 6/4 light reddish brown, gözenekli, yoğun ince mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 2.5Y 7/6 yellow, iç yüzeyde 2.5YR 5/8 red firnis bantlı.

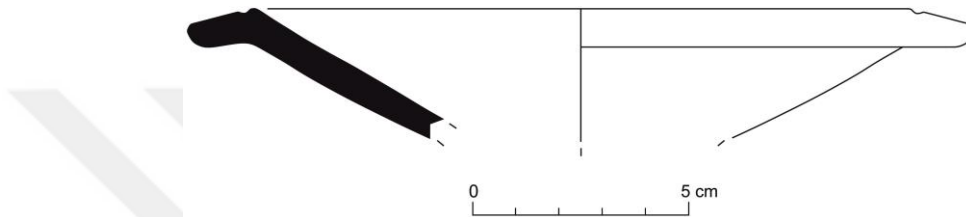
Katalog No. B21 (BAP.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Rezerve Bant Bezemeli Tabak
Ölçüler : Ça: 28 cm KY: 3,7 cm
Hamur : 5YR 6/4 light reddish brown, az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, yoğun küçük boyutlu taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5YR 6/4 light reddish brown, dış yüzeyi 5YR 6/4 light reddish brown, iç yüzeyde 10R 5/6 red firnis bantlı.

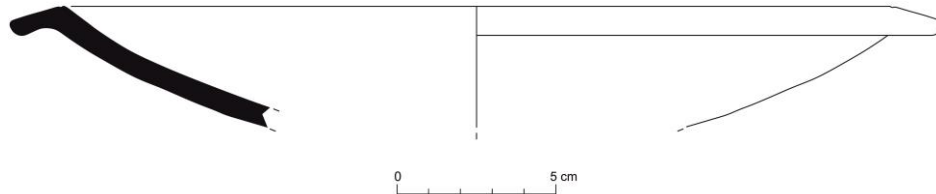
Katalog No. B22 (BAP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Rezerve Bant Bezemeli Tabak
Ölçüler : Ça: 12 (?) cm KY: 1,8 cm
Hamur : 5YR 6/8 light red, yoğun ince ve orta boyutlu gözenekli, az yoğunlukta küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 6/6 light red, ağız kenarı üstü 10R 5/6 red firnisli.

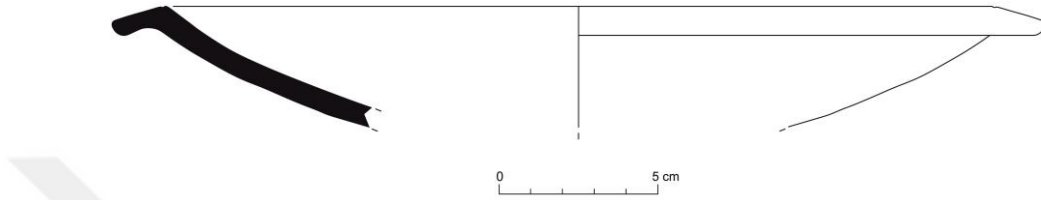
Katalog No. B23 (BAP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Rezerve Bant Bezemeli Tabak
Ölçüler : Ça: 15 cm KY: 3 cm
Hamur : 7.5YR 7/4 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun küçük taşçık, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5YR 7/3 pink. Dış yüzeyi 10YR 8/3 very pale brown. Ağız kenarı üstü 2.5YR 4/3 reddish brown ile 2.5YR 6/4 light reddish brown arasında alacalı firnis bantlı, rezerve alan sonrası 2.5YR 7/4 light reddish brown firnis bantlı.

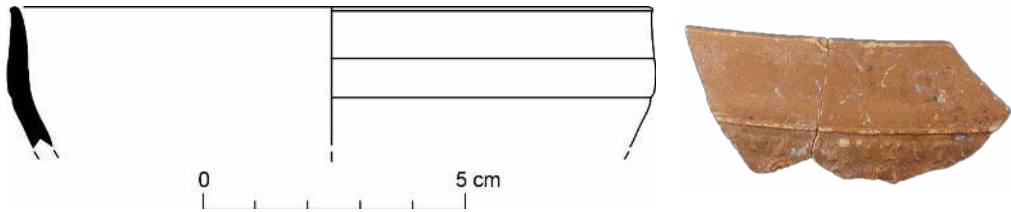
Katalog No. B24 (BAP.13)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Rezerve Bant Bezemeli Tabak
Ölçüler : Ça: 21 cm KY: 3,8 cm
Hamur : 10R 6/6 light red, yoğun küçük gözenekli, yoğun küçük taşçık, az yoğunlukta küçük kireç ve şamot katkılı. Az yoğunlukta küçük mikalı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 7.5YR 6/6 light red, ağız kenarı üstünde 10R 4/3 weak red ile 10R 5/4 weak red arasında alacalı firnis bantlı.

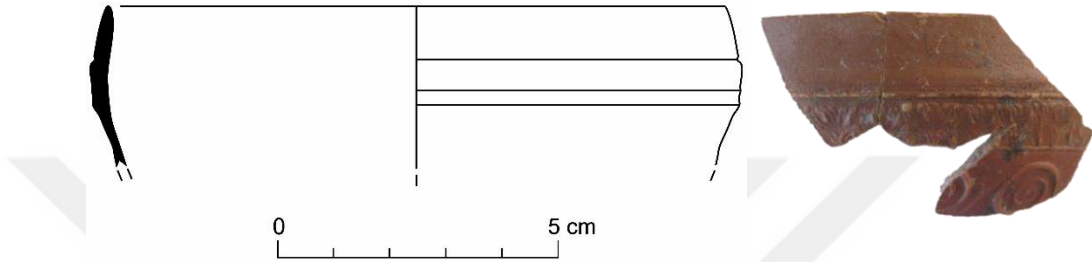
Katalog No. B25 (BAP.12)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Rezerve Bant Bezemeli Tabak
Ölçüler : Ça: 26 cm KY: 3,8 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, yoğun orta boyutlu taşçık ve az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 10R 6/6 light red, dış yüzeyi 10R 6/6 light red ile 10R 6/4 pale red arasında alacalı, 10R 5/6 light red firnis bantlı.

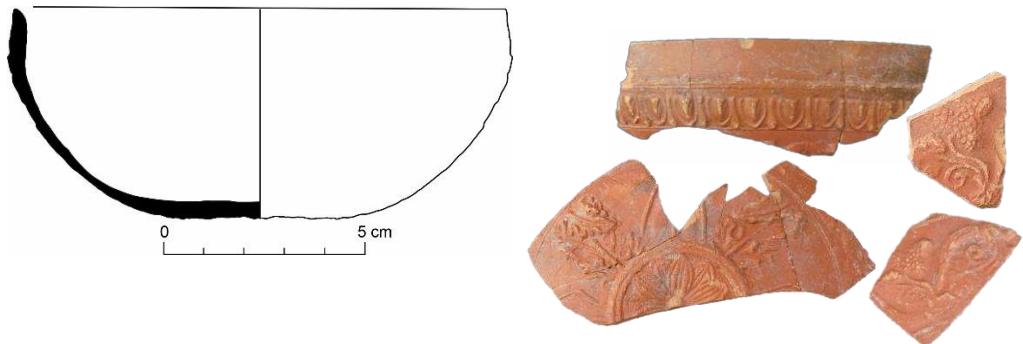
Katalog No. B26 (BAT)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 177 361,50-
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 12 cm KY: 2,6 cm
Hamur : 5YR 6/4 light reddish brown, yoğun irili ufaklı gözenekli, ince mikalı, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 4 YR 4/6 yellowish red firnisli.

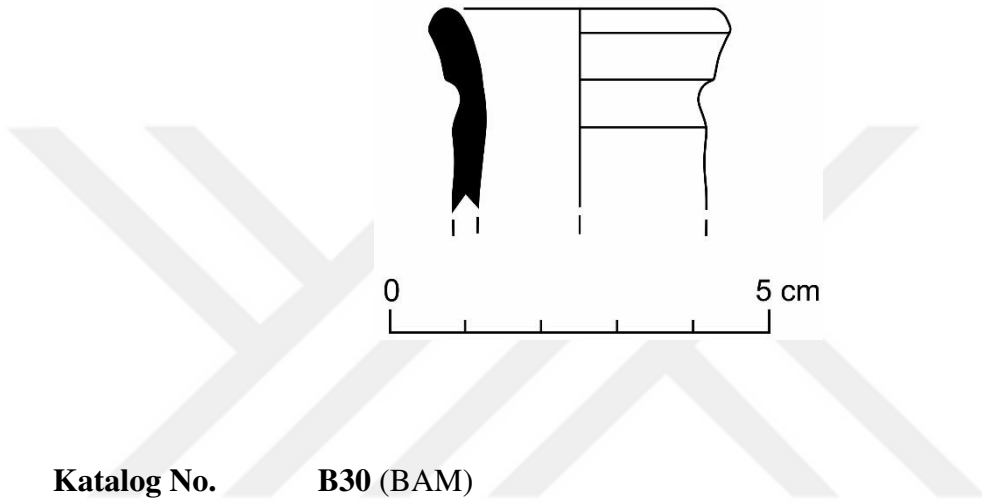
Katalog No. B27 (BAT)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 177 361,50-
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça:11 cm KY: 4,2 cm
Hamur : 2.5 YR 7/6 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, yoğun ince mikalı, az yoğunlukta küçük kireç, orta yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 2.5 YR 5/6 red, iç yüzeyi 10 R 4/8 red firnisli.

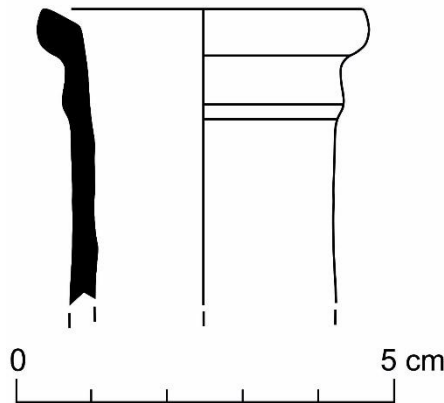
Katalog No. B28 (BAT.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 177 361,50-
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 12 cm Çd: 3,8 cm Y: 5,2 cm
Hamur : 2,5YR 6/8 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 10 R 4/6 red ve 10 R 4/1 dark reddish brown alacalı; iç yüzeyi 10 R 4/6 red firnisli.

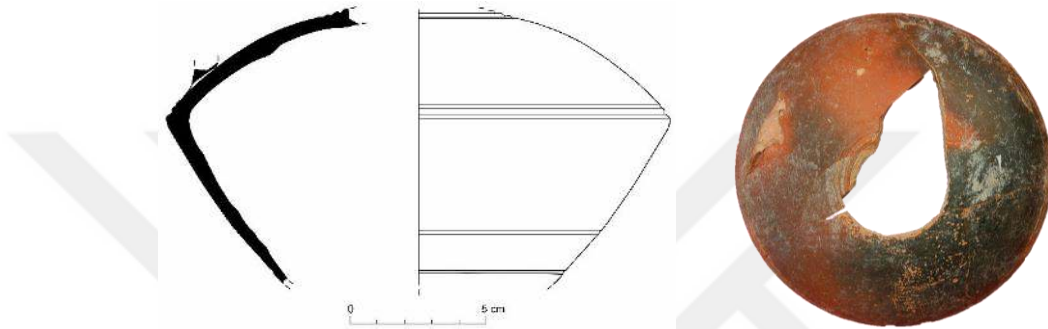
Katalog No. B29 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 3,8 cm KY: 2,7 cm
Hamur : 2.5YR 8/3 pink, az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, yoğun ince mikalı, az yoğunlukta küçük kireç, yoğun oldukça küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5Y 8/4 pale brown, dış yüzeyi 2.5Y 8.5/2 pale yellow (white page).

Katalog No. B30 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye : 4 No.lu Mekân Batı Bölümü Anakaya Çukuru 361,14 – 361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 4,2 cm KY: 3,9 cm
Hamur : 7.5YR 8/3 pink, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, yoğun irili ufaklı mikalı, yoğun orta boyutlu kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5YR 7/4 pink, dış yüzeyi 2.5Y 8/4 pale brown örtü sıvalı.

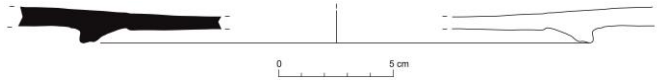
Katalog No. B31 (BAM.74)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m361,14 – 361,04 m
Form : Lagynos
Ölçüler : Ço: 18 cm KY: 10 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta ince mikalı, az yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta orta boyutlu kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5YR 7/6 reddish yellow, dış yüzeyi 5YR 2.5/1 black ile 10R 4/8 red arasında alacalı firnisli.

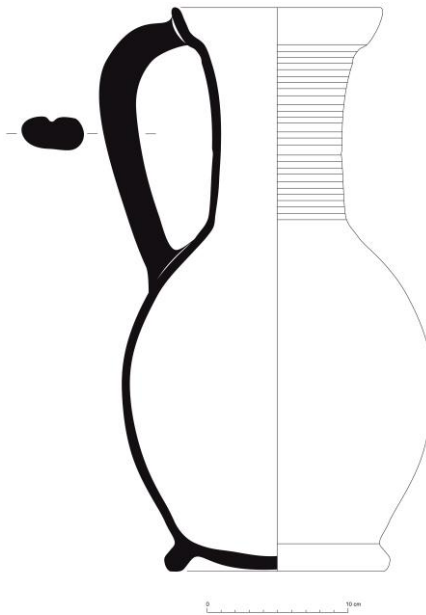
Katalog No. B32 (BAM.70)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Lagynos
Ölçüler : Ça: 2,6 cm Çk: 13 cm Y: 16,9 cm
Hamur : 5YR 6/4 light reddish brown, ince gözenekli, orta yoğunlukta ince mikalı ve orta yoğunlukta irili ufaklı kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 5Y 8/3 pale yellow astarlı.

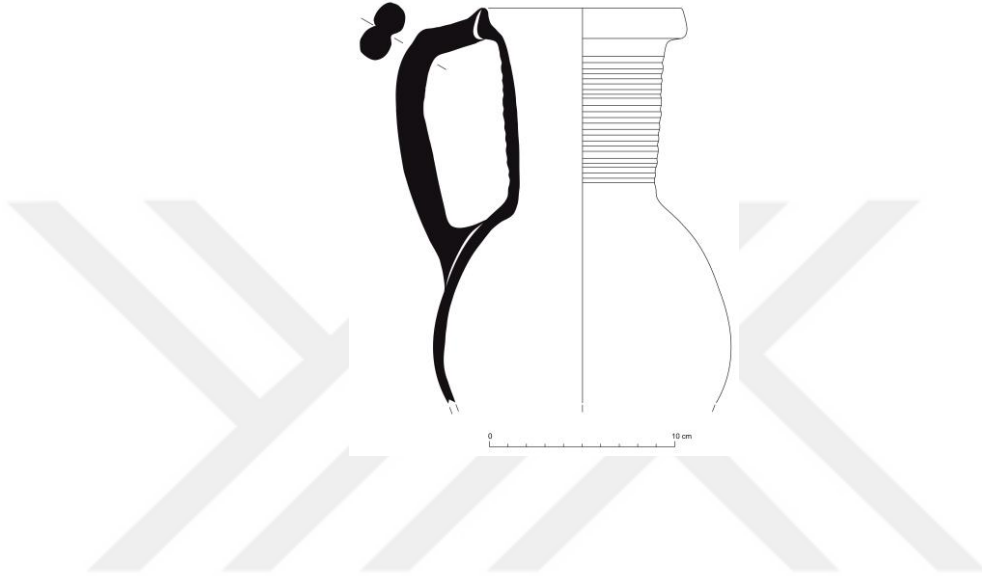
Katalog No. B33 (BAM.64)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Gri Tabak/Tepsi
Ölçüler : Çk: 24 cm KY: 1,4 cm
Hamur : 10YR 5/1 gray, sıkı, oldukça az küçük gözenekli, oldukça yoğun mika, az yoğunlukta oldukça küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5R 3/1 dark reddish gray parlak firnisli, tondoda korunduğu kadarıyla iki yiv arasında dört adet konsantrik rulet çember bulunmaktadır.

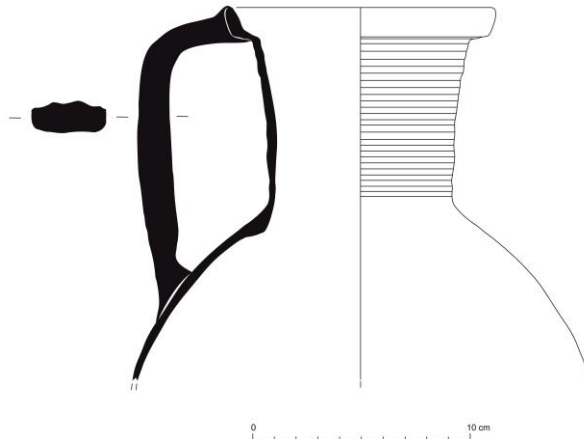
Katalog No. B34 (BAM.73)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 14 cm Çk: 15 cm Y: 39,2 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 2.5YR 7/8 light red.

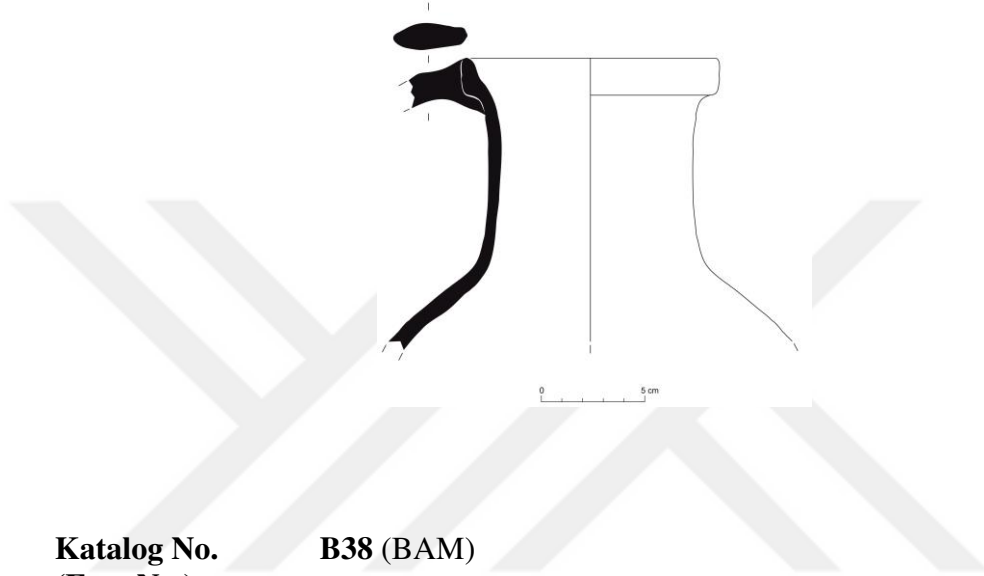
Katalog No. B35 (BAM.39)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 11,6 cm KY: 21,5 cm
Hamur : 5YR 6/6 reddish yellow, küçük gözenekli, orta yoğunlukta ince mikalı ve orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 5Y 8/3 pale yellow mat firnisli.

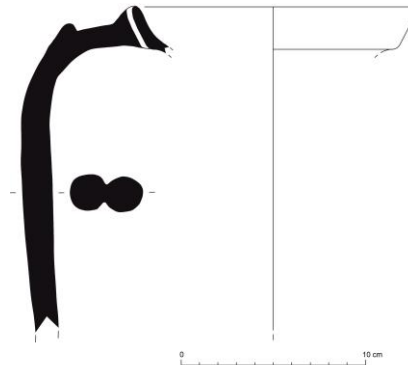
Katalog No. B36 (BAM.41)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 12 cm. KY: 17,5 cm
Hamur : 5YR 6/8 reddish yellow, küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı ve orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis: 5YR 6/8 reddish yellow.

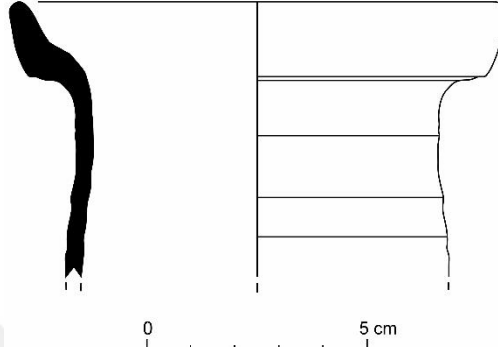
Katalog No. B37 (BAM.36)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 12 cm.Y: 14 cm
Hamur : 7,5YR 7/8 reddish yellow, küçük gözenekli, az yoğunlukta mikalı ve az yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis: İç ve dış yüzeyi 7,5YR 7/8 reddish yellow.

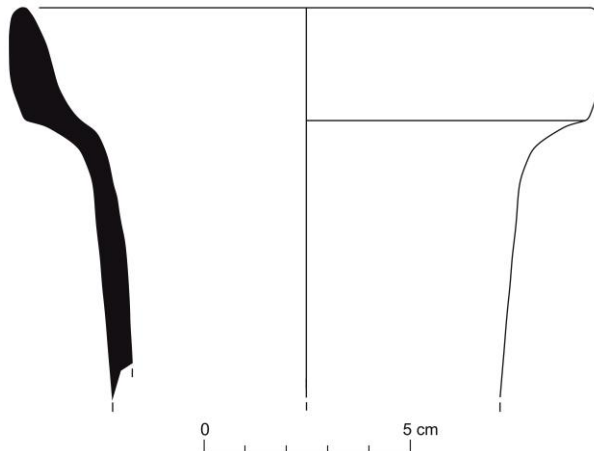
Katalog No. B38 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 15 cm KY: 17,5 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta iri gözenekli, yoğun küçük kireç ve şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 7.5YR 6/2 pinkish gray.

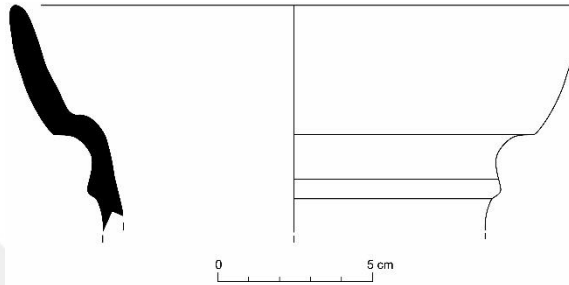
Katalog No. B39 (BAM.7)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 11 cm KY: 6,2 cm
Hamur : 5YR 6/8 reddish yellow az yoğunlukta küçük boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 5YR 6/8 reddish yellow.

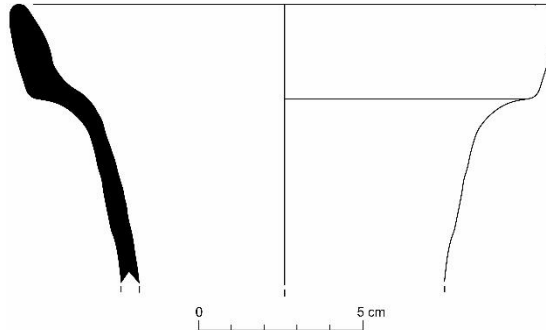
Katalog No. B40 (BAM.8)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 14 cm KY: 8,8 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, yoğun oldukça küçük kireç ve az yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10R 5/6 red.

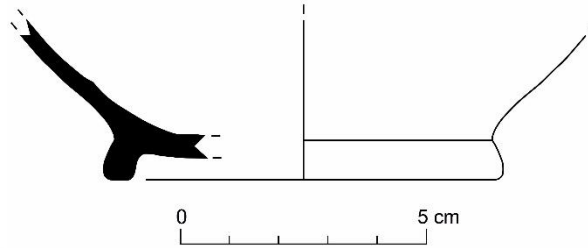
Katalog No. B41 (BAM.68)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 18 cm KY: 7,3 cm
Hamur : 7.5YR 6/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun irili ufaklı kireç ve yoğun küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5YR 6/6 reddish yellow, dış yüzeyi 2.5YR 5/4 reddish brown mat firnisli.

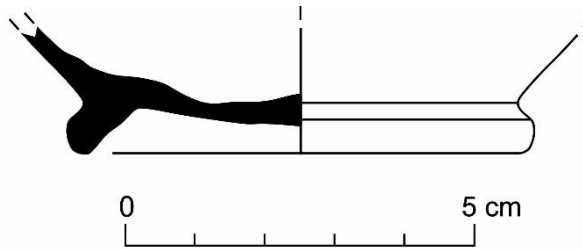
Katalog No. B42 (BAM.69)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 16 cm KY: 8,5 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, orta yoğunlukta küçük boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta orta boyutlu kireç ve taşçık, az yoğunlukta orta boyutlu şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/6 red.

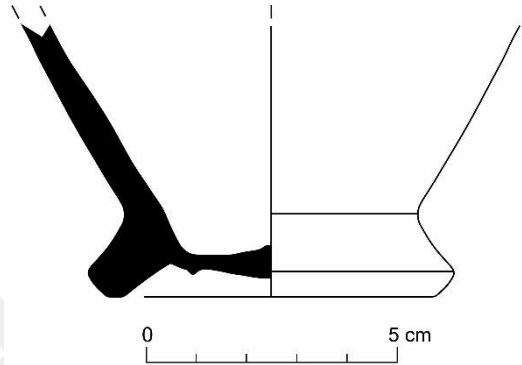
Katalog No. B43 (BAP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 3,3 cm KY: 5,4 cm
Hamur : 5YR 5/6 yellowish red, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, oldukça az yoğunlukta irili ufaklı kireç ve yoğun küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/4 reddish brown.

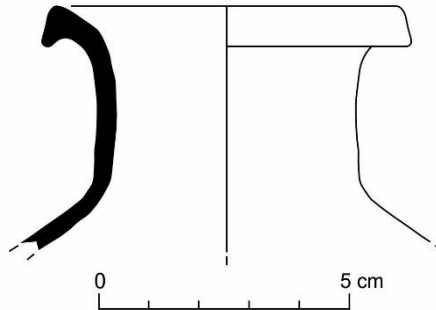
Katalog No. B44 (BAP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 6,8 cm KY: 1,8 cm
Hamur : 2.5YR 7/8 light red, yoğun küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük şamot ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 7/4 light reddish brown, dış yüzeyi 10R 6/6 light red.

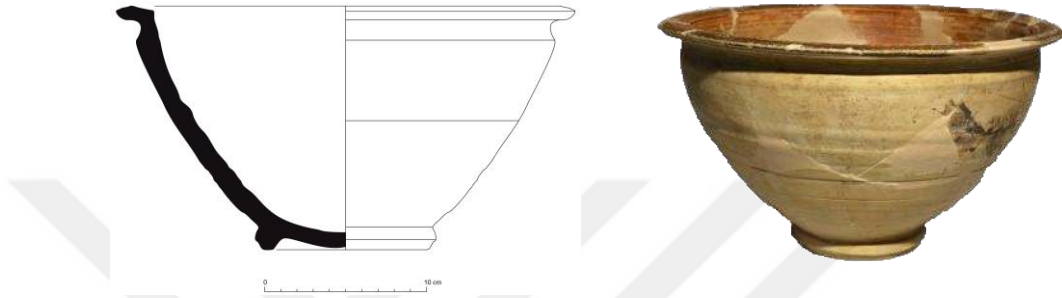
Katalog No. B45 (BAP.4)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Testi
Ölçüler : Çk: 3,3 cm KY: 5,4 cm
Hamur : 5YR 5/6 yellowish red, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta irili ufaklı kireç ve yoğun küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/4 reddish brown.

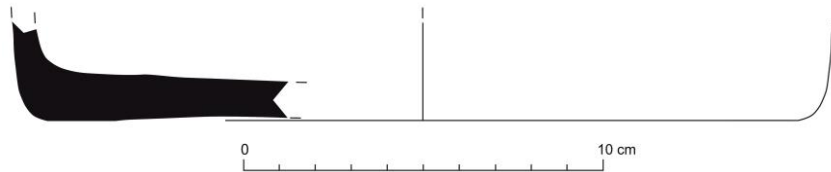
Katalog No. B46 (BAM.55)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 5,2 cm KY: 7 cm
Hamur : 10R 6/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, yoğun küçük taşçık ve az yoğunlukta orta boyutlu şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10R 6/6 light red.

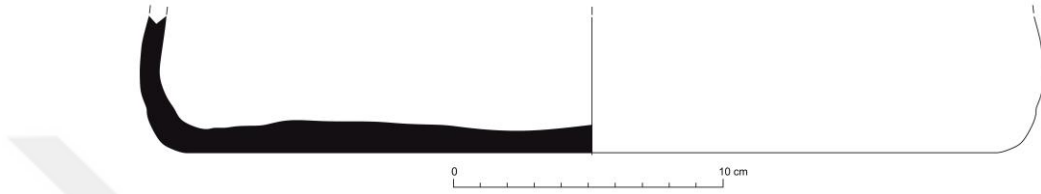
Katalog No. B47 (BAM.72)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Lekane
Ölçüler : Ça: 26,6 cm Çk: 10 cm Y: 14,7 cm
Hamur : 7.5YR 7/3 pink.
Yüzey/Firnis Ağız tablası ve ağzın iç yüzeyinde 2.5Y 8/3 pale yellow ile 2.5Y 7/3 pale yellow arasında alacalı firnisli.

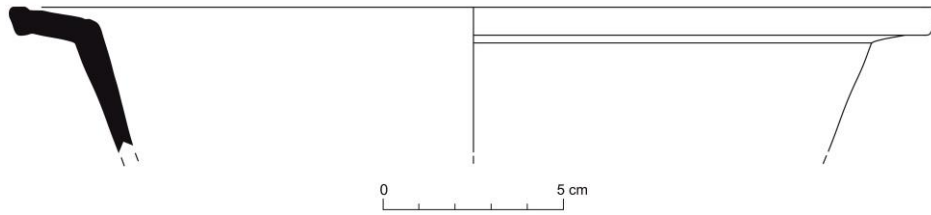
Katalog No. B48 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Lekane
Ölçüler : Çd: 21 cm KY: 2,7 cm
Hamur : 5YR 6/6 reddiah yellow, yoğun irili ufaklı gözenekli, oldukça yoğun iri boyutlu kireç, taşçık ve şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 7.5YR 6/3 light brown, dış yüzeyi 7.5YR 6/4 light brown mat firnisli.

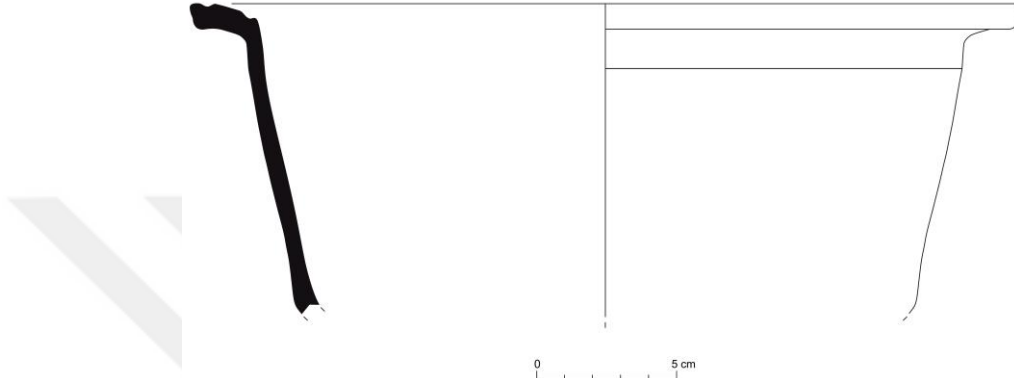
Katalog No. B49 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Lekane
Ölçüler : Çd: 30 cm KY: 5,1 cm
Hamur : 5YR 8/4 pink, yoğun irili ufaklı gözenek, yoğun iri şamot, az yoğunlukta küçük boyutlu kireç, az yoğunlukta küçük taşçık katkılı, orta yoğunlukta orta boyutlu mikalı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 5YR 8/4 pink ve dış yüzeyde 10R 4/6 red mat firnis bulunmaktadır.

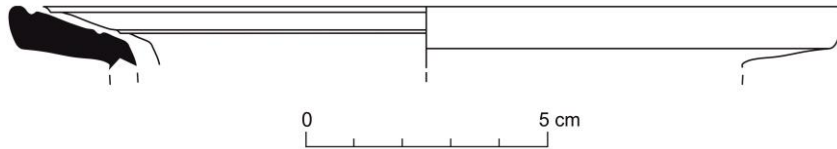
Katalog No. B50 (BAP.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : 4 No.lu Mekân Batı Bölüm Anakaya Çukuru
Form : Lekane
Ölçüler : Ça: 25 cm KY: 4 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, yoğun küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10R 6/6 light red, ağız kenarının üstü 10R 5/6 red firnisli.

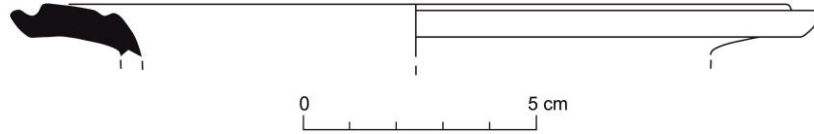
Katalog No. B51 (BAP.3)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Lekane
Ölçüler : Ça: 29 cm KY: 11,2 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta iri gözenekli, orta yoğunlukta iri kireç, şamot ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 10R 6/8 light red, dış yüzeyi 10R 5/6 light red.

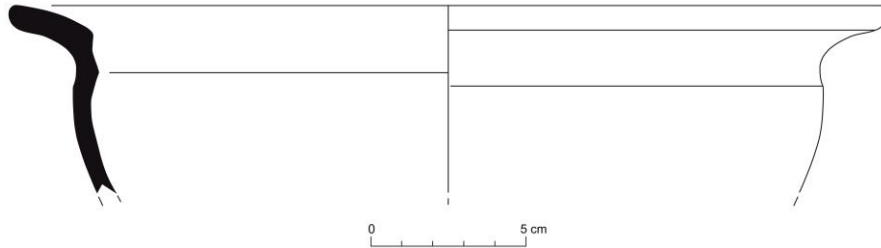
Katalog No. B52 (BAP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Lekane
Ölçüler : Ça: 17 cm KY: 1 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, yoğun küçük taşçık ve az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10R 6/6 light red.

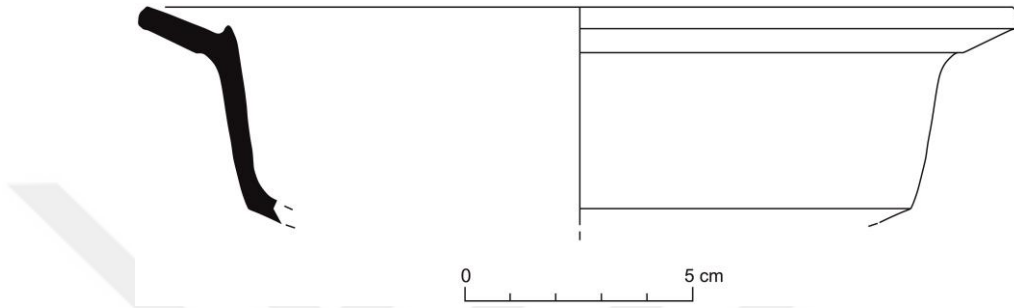
Katalog No. B53 (BAP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Lekane
Ölçüler : Ça: 16 cm KY: 2,1 cm
Hamur : 2.5YR 7/8 light red, az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç ve taçık katkılı. Az yoğunlukta küçük mikalı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.YR 6/8 light red.

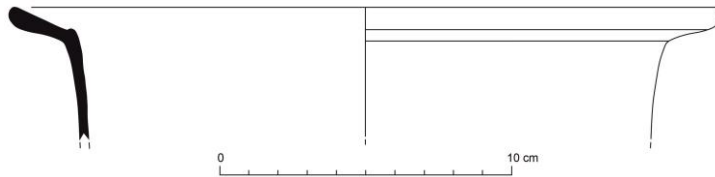
Katalog No. B54 (BAP.1)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 110 361,14-361,06 m
Form : Krater
Ölçüler : Ça: 28 cm KY: 6 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, oldukça az yoğunlukta küçük mika, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Ağız kenarının üst ve dış yüzeyi 2.5YR 6/6 light red ile 2.5YR 5/8 red arasında alacalı firnisli. Dış yüzeyi 10YR 8/2 very pale brown örtü sıvalı.

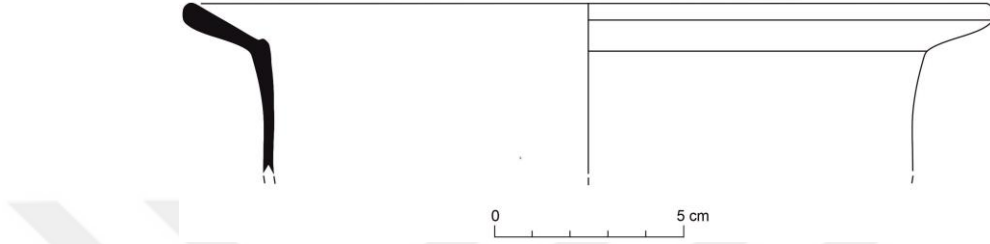
Katalog No. B55 (BAM.50)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Lopas
Ölçüler : Ça:19 cm KY: 4,8 cm
Hamur : 5YR 6/6 reddish yellow, yoğun küçük gözenekli, yoğun küçük taşçık ve kireç, az yoğunlukta küçük şamot katkılı.
Yüzey/Firnis İç ve dış yüzeyi 2.5YR 6/6 light red.

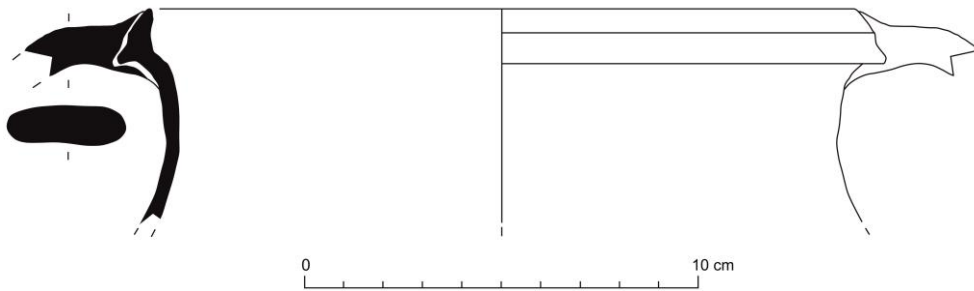
Katalog No. B56 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Lopas
Ölçüler : Ça: 21 cm KY: 4,5 cm
Hamur : 5YR 6/6 reddish yellow, orta yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, yoğun orta boyutlu taşçık ve şamot, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 6/6 light red, dış yüzeyi 10R 5/4 weak red.

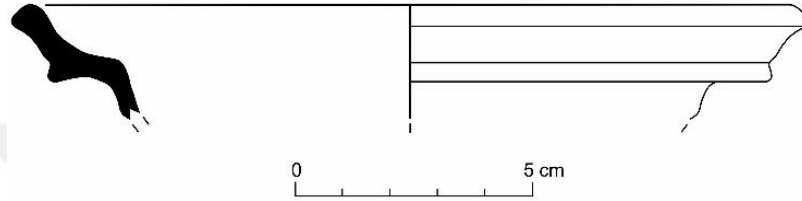
Katalog No. B57 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Lopas
Ölçüler : Ça: 21 cm KY: 4,5 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun küçük taşçık ve az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/4 reddish brown.

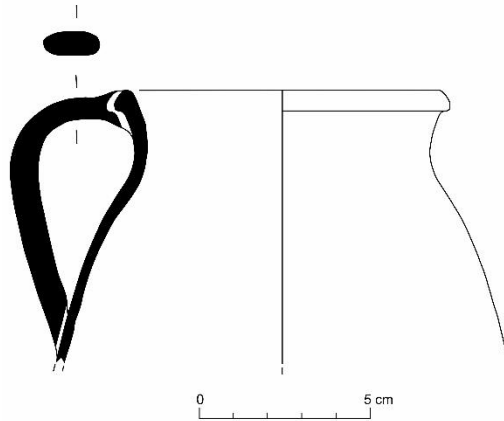
Katalog No. B58 (BAM.52/53)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Khytra
Ölçüler : Ça: 18 cm KY: 5,4 cm
Hamur : 5YR 7/4 pink, az yoğunlukta iri gözenekli, yoğun irili ufaklı taşçık, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 4/4 reddish brown.

Katalog No. B59 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Khytra
Ölçüler : Ça: 16 cm KY: 2,4 cm
Hamur : 10R 5/6 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, orta yoğunlukta küçük boyutlu kireç ve taşçık katkılı. Az yoğunlukta küçük mikalı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 10R 6/8 light red, dış yüzeyi 7.5R 5/4 weak red mat firnisli.

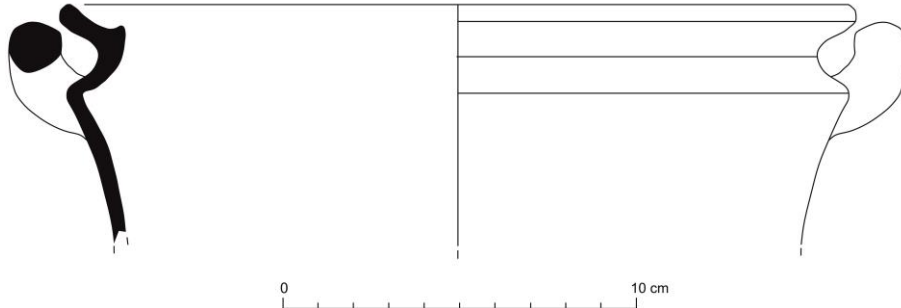
Katalog No. B60 (BAM.60)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Khytra
Ölçüler : Ça: 9 cm KY: 8 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, orta yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun küçük ve orta boyutlu kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis Dış yüzeyi 10R 5/6 red firnisli, iç yüzeyi 2.5YR 6/4 reddish brown.

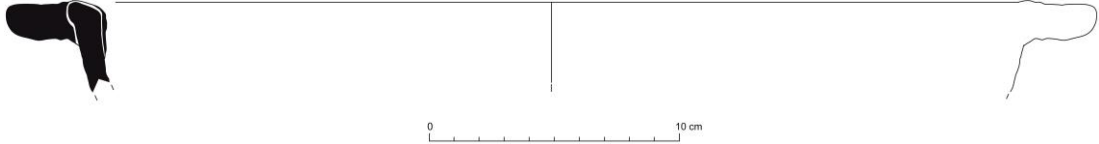
Katalog No. B61 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Khytra
Ölçüler : Ça: 15,2 cm Y: 16,4 cm
Hamur : 2.5YR 5/6 red, yoğun irili ufaklı taşçık ve kireç katkılı, az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 5/6 red, dış yüzeyi 10R 5/6 red ile 10R 4/4 weak red arasında alacalı.

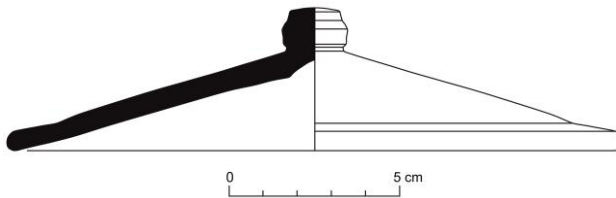
Katalog No. B62 (BAM.48)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Khytra
Ölçüler : Ça: 22 cm KY: 6,8 cm
Hamur : 10YR 7/6 yellow, orta yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta iri mikalı, yoğun irili ufaklı taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5Y 7/1 light gray, dış yüzeyde kullanım kaynaklı Kararma vardır.

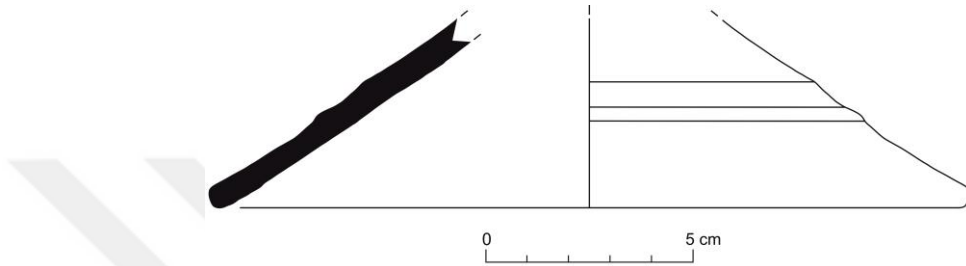
Katalog No. B63 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Yayvan Pişirme Kabı
Ölçüler : Ça: 38 cm KY: 3,2 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta İnce mikalı, yoğun irili ufaklı kireç ve orta boyutlu şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 6/8 light red.

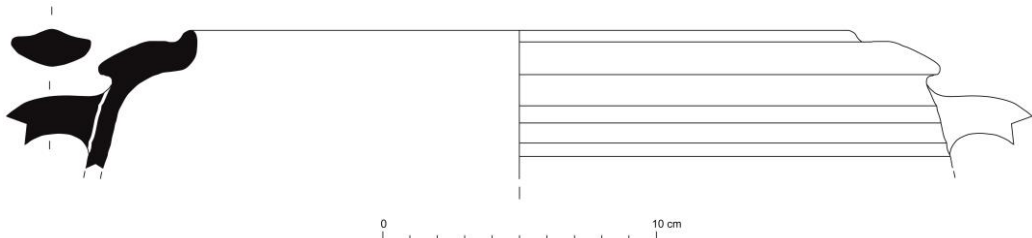
Katalog No. B64 (BAM.67)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Pişirme Kabı Kapağı
Ölçüler : Ça: 18,4 cm KY: 4,1 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, yoğun orta boyutlu gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, yoğun iri kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5YR 7/3 pink ile 10R 6/8 light red arasında, dış yüzeyi 5YR 6/4 light reddish yellow. İç ve dış yüzeyde kullanım kaynaklı kararma vardır.

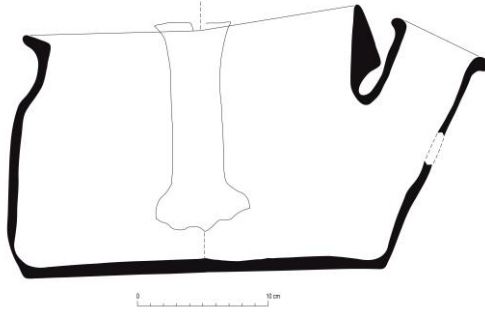
Katalog No. B65 (BAM
(Env. No.) :)
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Pişirme Kabı Kapağı
Ölçüler : Ça: 17 cm KY: 4,5 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, yoğun iri ve düzensiz gözenekli, yoğun iri boyutlu kireç, taşçık ve şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzey 2.5YR 6/6 light red, ağız kısmında kullanım kaynaklı kararma vardır..

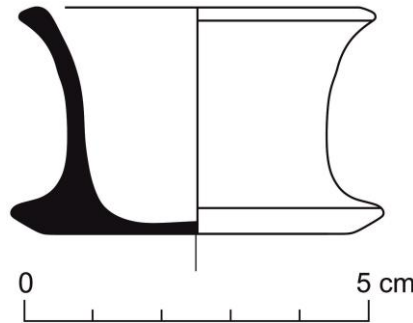
Katalog No. B66 (BAM.46)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Depolama Kabı
Ölçüler : Ça: 24 cm KY: 5,4 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta iri ve orta boyutlu gözenekli, az yoğunlukta orta ve küçük boyutlu kireç ve orta yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 7.5R 5/8 red firnisli, iç yüzeyi 7.5YR 7/1 light gray.

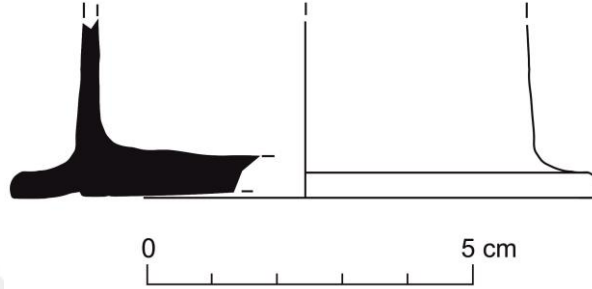
Katalog No. B67 (BAM.44)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Akıtacaklı Kap
Ölçüler : Ça: 25,4 cm Çd: 27,2 cm Y: 18,5 cm
Hamur : 2.5YR 8/3 pink yoğun mikalı, orta yoğunlukta kireç katkılı
Yüzey/Firnis : Gövde altına kadar 2.5YR 3/1 dark reddish gray firnisli.

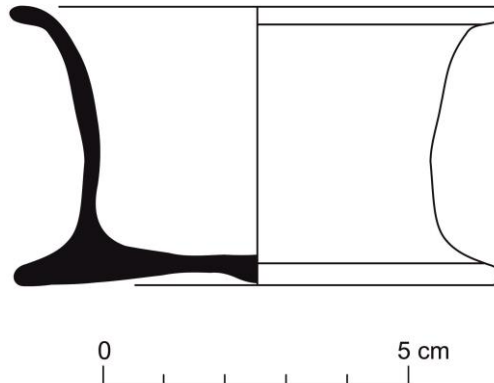
Katalog No. B68 (BAM.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Altık
Ölçüler : Ça: 4,3 cm Çd: 4,4 cm Y: 3,3 cm
Hamur : 7.5YR 7/6 reddish yellow, küçük gözenekli, yoğun ince mikalı, orta yoğunlukta küçük ve orta boyutlu kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 7.5YR 7/6 reddish yellow.

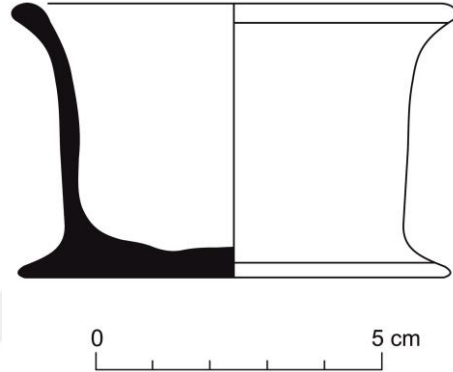
Katalog No. B69 (BAM.19)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m361,14 – 361,04 m
Form : Altlık
Ölçüler : Çd: 9 cm KY: 2,7 cm
Hamur : 5YR 7/4 pink, orta yoğunlukta küçük gözenekli, oldukça az ince mikalı, az yoğunlukta küçük taşçık, ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis: İç ve dış yüzeyi 5YR 7/4 pink.

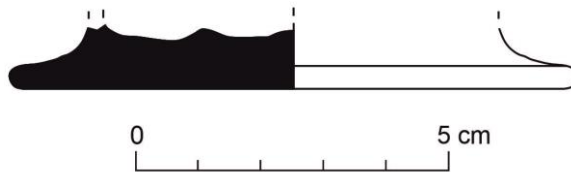
Katalog No. B70 (BAM.20)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Altlık
Ölçüler : Ça: 8,4 cm Çd: 7,6 cm Y: 4,6 cm
Hamur : 5YR 5/6 yellowish red, az yoğunlukta ince mikalı ve ince kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 5YR 5/6 yellowish red.

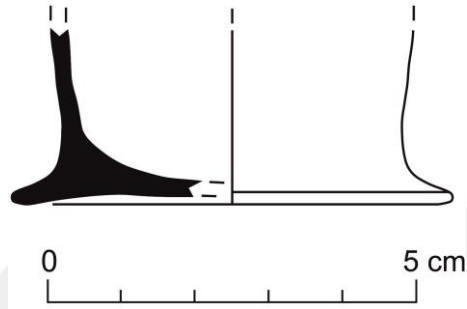
Katalog No. B71 (BAM.22)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Altlık
Ölçüler : Ça: 7,4 cm Çd: 7,4 cm Y: 4,7 cm
Hamur : 5YR 5/6 yellowish red, ince gözenekli, az miktarda ince mikalı ve küçük kireç katkılı
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 5YR 5/6 yellowish red.

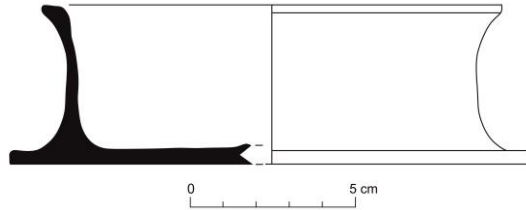
Katalog No. B72 (BAM.23)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Altlık
Ölçüler : Çd: 9,3 cm KY: 1 cm
Hamur : 5YR 7/4 pink, az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç ve az yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10R 6/4 pale red.

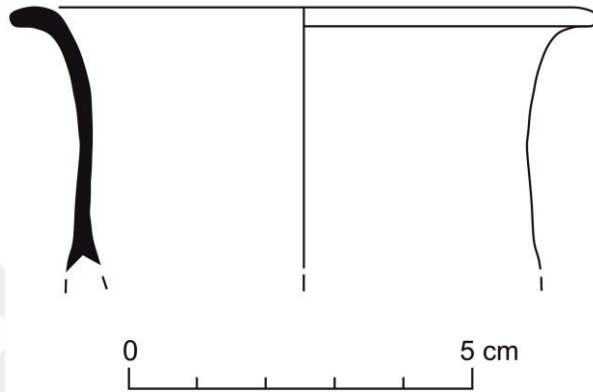
Katalog No.	B73 (BAM.30)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form :	Altlık
Ölçüler :	Çd: 6 cm KY: 2,3 cm
Hamur :	2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta küçük boyutlu gözenekli, az yoğunlukta küçük mikalı, taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis	İç ve dış yüzey 2.5YR 6/6 light red, dış yüzeyde 2.5YR 5/8 red akıntı firnis vardır.

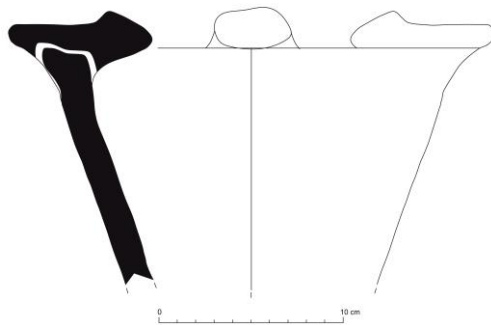
Katalog No.	B74 (BAM.33)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form :	Altlık
Ölçüler :	Ça: 13 cm Çd: 16 cm Y: 4,8 cm
Hamur :	2.5YR 6/6 light red; yoğun küçük boyutlu gözenekli, yoğun küçük taşçık ve kireç katkılı, az yoğunlukta ince mikalı.
Yüzey/Firnis :	İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/6 red.

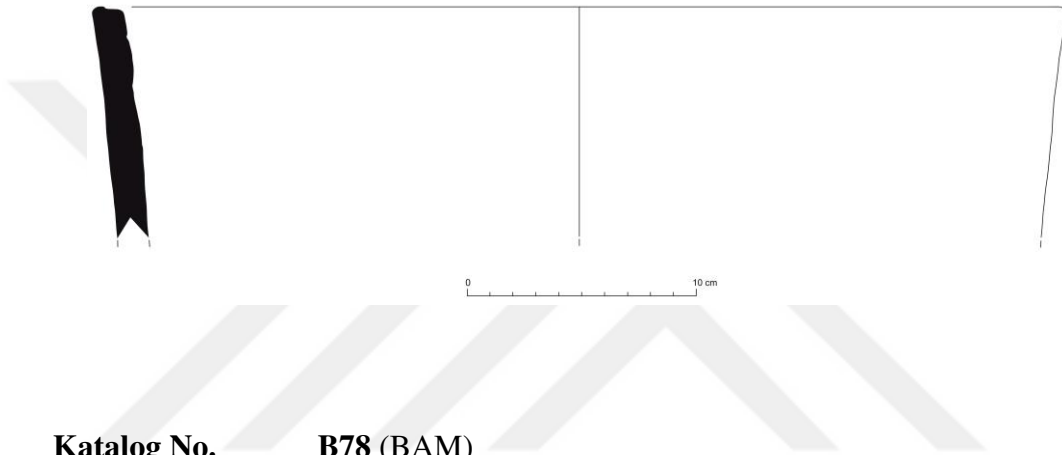
Katalog No. B75 (BAM.54)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Altlık
Ölçüler : Ça: 8 cm KY: 3,8 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 6/6 light red.

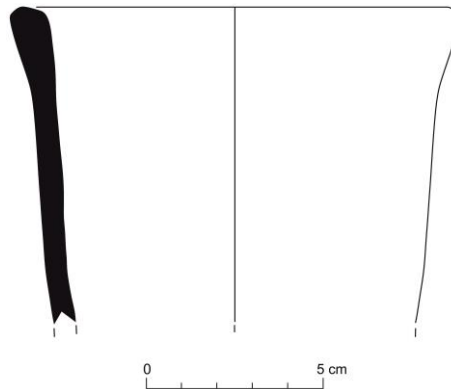
Katalog No. B76 (BAM.6/43)
(Env. No.) :
TN/Seviye : 4 No.lu Mekân Batı Bölümü Anakaya Çukuru
Form : Maltız
Ölçüler : Ça: 22 cm KY: 13,1 cm
Hamur : 5YR 6/4 light reddish brown, orta yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç ve iri boyutlu şamot katkılı, oldukça az yoğunlukta ince mikalı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 5R 6/4 pale red.

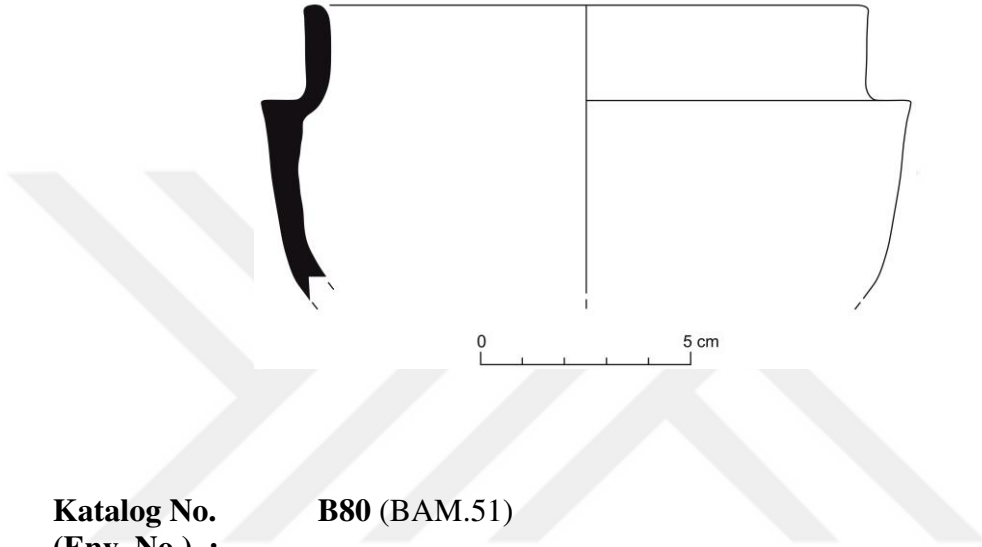
Katalog No. B77 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Pişirme Ayağı
Ölçüler : Ça: 42 cm KY: 10 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, yoğun küçük kireç ve taşçık az yoğunlukta orta boyutlu şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzey 10R 5/3 weak red ile 10R 5/1 reddish gray arasında. İç ve dış yüzeyde kullanım kaynaklı kararma ve yer yer kabuklanma mevcuttur.

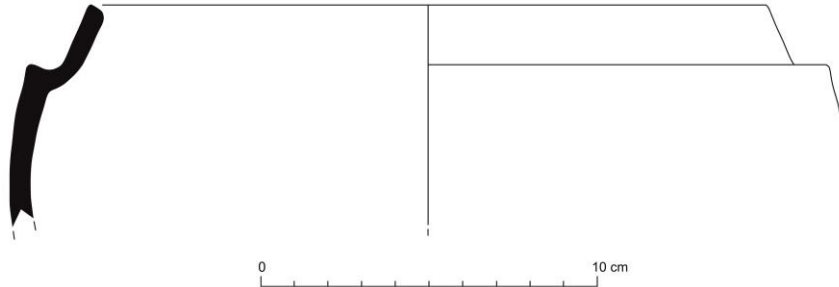
Katalog No. B78 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Pişirme Ayağı
Ölçüler : Ça(?): 12 cm KY: 8,9 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta irili ufaklı kireç ve yoğun irili ufaklı taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis İç ve dış yüzeyi 10R 6/6 light red.

Katalog No. B79 (BAM)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : İçe Kademeli Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 13 cm KY: 6,8 cm
Hamur : 5YR 7/3 pink, yoğunorta boyutlu gözenekli, oldukça yoğun irili ufaklı kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/3 reddish brown.

Katalog No. B80 (BAM.51)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : İçe Kademeli Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 20 cm KY: 6,5 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, yoğun küçük gözenekli, yoğun irili ufaklı kireç ve orta yoğunlukta küçük boyutlu taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/3 reddish brown.

S

Katalog No. B81 (BAM.3)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.06 TN 112 361,14-361,04 m
Form : Fincan
Ölçüler : Ça: 5,4 cm. Çd: 0,7 cm. Y: 4,7 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, küçük gözenekli, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis: İç ve dış yüzeyi 2.5YR 6/8 light red.

3.3 PORTİKO

Eski Bouleuterion ile ilişkili tabakalarda bulunan seramik buluntular da dahil olmak üzere Portiko'dan ele geçen seramikler tezin bu bölümünde incelenecektir. Çoğunluğunu siyah firnisli ince kapların oluşturduğu grup yoğunlukla içki kaplarından oluşmaktadır. Batı Yamacı Seramiği; kısmi firnisli ve kalıp yapımı seramikler ile mutfak ve servis ile ilişkili günlük kullanım kaplarına ait parçalar sırasıyla incelenecektir.

3.3.1 Tamamı Firnisli Seramikler

Portikoda bulunan tamamı firnisli seramikler kalıp yapımı kaideli kantharoslar, skyphos, dışa çekik ağızlı kâseler, içe dönük ağızlı kâseler ve kraterlere ait parçalardan oluşmaktadır. Firnis grubun genelinde siyah, parlak ve kalitelidir ve parçaların hepsinde özenli uygulanmış, tam olarak korunmuştur. Birkaç örnekte alacalı, kahverengi tonlarında firnis görülmektedir.

3.3.1.1 Kantharoslar (C1-C7)

Kantharoslar grupta beş kalıp yapımı kaide ve iki ağız-gövde parçasıyla temsil edilmektedir. Kantharolara ait bu parçalar II No.lu Bothros'taki kantharoslara göre daha erken formlara aittir ve Atina üretimi siyah firnisli ve Batı Yamacı bezemeli kantharoslarla paralellerdir.

Kalıp yapımı kaide parçaları olan **C1**, **C2** ve **C3** 6. yüzyılda ortaya çıkan ve 5. yüzyılın popüler formlarından olan MÖ 4. yüzyıl başlarında kap-skyphos formundan gelişen kap-kantharoslara aittir ve bu form Erken Hellenistik Dönem'de yaygın olarak kullanılmıştır.³⁸² Kalıp yapımı ağızlı ve sade ağızlı olarak iki tipe ayrılan form MÖ yaklaşık 275'e kadar kullanımda kalmış ve zamanla ince uzun bir görünüm kazanmıştır.³⁸³ Kaidenin oturma düzleminin yivle ikiye ayrılması ve yivsiz olarak bırakılması da form gelişimi açısından ve kronolojik değerlendirme için kıstastır. Oturma düzlemi yivli ve kaide altı tamamen firnisli örnekler form için standart uygulama halini almışken, yivsiz örnekler Atina'da MÖ 300 yaklaşık sonrasında

³⁸² Sparkes ve Talcott, ss. 118-119.

³⁸³ Sparkes ve Talcott, s. 120.

nadiren görülmekte, oturma düzlemi rezerve bırakılmış yivli örnekler ise MÖ yaklaşık 325'den sonra görülmemektedir.³⁸⁴

C1 oldukça dar kaide çapıyla, dar ve uzun forma ait bir kaidedir. Kaide altı konik profilde oldukça dik bir açıyla yükselmektedir. Oturma düzlemi eğimli ve yivli olan parçanın dış yüzeyinde keskin geçişli tek kademe bulunmaktadır. Kalıp yapımı kaideden sonra yüksek bir ayak bulunmaktadır. Batı Yamacı bezemeli Atina Agorası benzerleri uzun ve ince formlu, düz ağızlı kap-kantharoslar arasından gelmektedir ve MÖ 300 ile 260 arasına tarihlenmektedirler.³⁸⁵

C2 ve **C3** ise **C1**'e göre daha kalın cidarlı, alçak kaideler olup kaide sonrasındaki ayak kısmı **C2**'de **C3** ve **C1**'e göre çok daha alçaktır. Kaide altı içbükey ve oturma düzlemi yuvarlatılmıştır. Kaidenin dış yüzeyi tek kademeye profillendirilmiştir. Atina Agorası örneklerinin gelişimi ve tarihlendirilmesi göz önünde bulundurulduğunda **C2**'nin daha erken bir örnek olduğu görülmektedir ve MÖ 300 öncesine tarihlenmektedir. **C3**, **C2** ile benzer şekilde profillendirilmiştir ve benzer yüksekliktedir. Oturma düzlemi yuvarlatılmış uçlu, kaide altı içbükeydir. Gövde altında, kaide geçişine kadar inen dikey yivler bulunmaktadır. Klasik kantharoslar, kap-kantharoslar ve özel kulplu kantharoslarda kullanılan bu profillendirilme ilk iki formdaki Batı Yamacı bezemeli örneklerde de görülmektedir.³⁸⁶ Atina benzerleri³⁸⁷ ve form gelişimi göz önünde bulundurularak MÖ geç 4. yüzyıl ile 3. yüzyıl içlerine tarihlenmektedir.

C4 ve **C5** kalıp yapımı geniş ve alçak halka kaide-gövde parçalarıdır. Kaidelerin dış yüzeyleri bant görünümde kalınlaştırılmış ve yatay yiv ile profillendirilmiştir. Kaide-gövde geçişi iki kantharosun da yayvan gövde altına sahip olduğunu göstermektedir. Hellenistik repertuar içindeki torba gövdeli kantharoslar, düz cidarlı kantharoslar ya da köşeli gövdeli kantharos örnekleri arasında benzer kaide-gövde geçişine ve kaide profillerine sahip örnekler bulunmaktadır. Atina³⁸⁸ ve Erythrai³⁸⁹ örnekleri göz önünde bulundurularak MÖ 3. ve MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedirler.

---

³⁸⁴ Rotroff, 1997, s. 86.

³⁸⁵ Rotroff, 1997, ss. 83-85, Figure 4: 12,16.

³⁸⁶ Rotroff, 1997, s. 83,85, 89.

³⁸⁷ Rotroff, 1997, Figure 5: 28-31, 6: 38,46.

³⁸⁸ Rotroff, 1997, ss. 97-98, 100-105, Figure 13-18.

³⁸⁹ Ingrid R. Metzger, **Die Hellenistische Keramik in Eretria - Eretria Ausgrabungen und Forschungen II**, Francke, Bern, 1969, Tafel 13: 14.

C6 sade ağızlı Klasik kantharos ya da kap-kantharosa ait ağız-gövde parçasıdır. Bezemesiz ve siyah firnisli olan parçanın benzerleri Atina Agorası'nda MÖ 325 ile MÖ 260 arasına tarihlenmektedir³⁹⁰.

C7 ince cidarlı, dik yükselen ağıza sahip, dikey şerit kulplu ağız-gövde-kulp parçasıdır. Hafifçe metalik siyah firnisli olan örnek Hellenistik düz cidarlı kantharosa aittir. Atina Agorası örnekleri MÖ erken 3. yüzyılda ortaya çıkmış ve MÖ yaklaşık 290 ile 275 arasında Atina'da görülmektedir.³⁹¹

3.3.1.2 Dışa Çekik Ağızlı Kâseler (C8-C12)

Hellenistik Dönem'in popüler formlarından olan dışa çekik ağızlı kâseler Atina'da ortaya çıkmış ve MÖ 5. yüzyılda yaygınlaşmıştır.³⁹² Diğer Hellenistik kâse formlarından olan içe dönük ağızlı kâseler kadar popüler bir form olmasa da MÖ 3. yüzyılda oldukça yaygın bir form olarak Hellenistik yerleşimlerde MÖ 1. yüzyıl içlerine kadar kullanılmıştır.³⁹³ Form gelişiminde alt ve üst gövde geçişinin keskinliği, üst gövdenin dışa eğimi, ağız profilleri, kaide altı ve tondoda kullanılan bezeme unsurları öne çıkmaktadır fakat Aigai örneklerinin korunma durumları sebebiyle form gelişimine göre tarihlendirme sınırlı olarak yapılabilmektedir ve bu gelişimsel özelliklerden metin içinde bahsedilecektir.

Atina üretimi dışa çekik ağızlı kâseler, Rotroff tarafından üç tipe ayrılmaktadır. Kısmi firnisli tip Portiko'da ele geçmemiştir fakat tamamı firnisli Klasik ve Hellenistik Tipler grupta temsil edilmektedir. **C8-C10** ağız gövde parçası, **C11** tam profil verir ağız-gövde-kaide parçası ve **C12** ise rulet bezemeli tondo-kaide parçasıdır. Örneklerin hepsi tamamı firnislidir ve hem siyah firnisli hem alacalı firnislidirler. Form gelişimi takip edilebilse de çok çeşitli varyasyonların bir arada kullanıldığı ve gelişim evreleri arasında keskin geçişler olmadığı Atina Agorası Hellenistik dışa çekik ağızlı kâseleri göz önünde bulundurulduğunda görülmektedir.

C8-C10 korunduğu kadarıyla tamamı firnisli örneklerdir ve gövde altı geçişlerinin keskin olmaması sebebiyle kısmi firnisli örneklerden form olarak farklıdır ve bu sebeple tamamı firnisli dışa çekik ağızlı kâseler ait olarak

³⁹⁰ Rotroff, 1997, ss. 84-87.

³⁹¹ Rotroff, 1997, s. 93.

³⁹² Sparkes ve Talcott s.128.

³⁹³ John W. Crowfoot, Grace M. Crowfoot ve Kathleen M. Kenyon, **The Objects from Samaria - Samaria-Sebaste III**, Palestine Exploration Fund, Londra, 1957, s. 244-245.

değerlendirilmişlerdir. **C8** yuvarlatılmış uçla sonlanan, dış yüzeyde içbükey kademeyle belirginleştirilmiş ağıza sahiptir. Üst gövde dışa doğru eğimli ve üst gövde ile alt gövde geçişi yumuşak kavislidir. Önce içbükey sonra dışbükey profilli gövde ve üst gövdenin eğimi MÖ 3. ve 2. yüzyıllara işaret etmektedir.³⁹⁴

C9 kalınlaştırılıp yuvarlatılmış uçla sonlanan, dış yüzeyde içbükey kademeyle belirginleştirilmiş ağıza sahiptir. Alt ve üst gövde geçişi, dışbükey olarak kalınlaştırılarak sağlanmış oldukça şişkin bir görünümündedir. Gövde üstü dik yükselirken gövde altında kavis bu şişkin görünümün devamı olarak sağlanmıştır. **C10** ise daha gergin görünümlü neredeyse dik yükselen, dışa doğru kalınlaştırılıp yuvarlatılmış uçla sonlanan ağıza sahiptir. Gövde altına geçiş ve gövdede görülen içbükey-dışbükey kavis oldukça hafif ve yumuşaktır. Form gelişimine göre **C9** ve **C10**, **C8**'den daha erkendir ve MÖ geç 4. yüzyıl özellikleri göstermektedir.³⁹⁵

C11 tam profil veren ve tamamı firnisli tek örnektir. Dışa doğru inceltirilip uzatılmış, yuvarlatılmış uçla sonlanan ağız kenarına, eğimli olarak dışa doğru hafifçe açılan, düz cidarlı üst gövdeye ve yine eğimli olarak kaideye doğru daralan, düz cidarlı gövde altına sahiptir. Kaide dışbükey profillidir ve hafifçe dışa doğru açılmaktadır. Firnis rengi kırmızı ile kahverengi tonlarında alacalıdır. Küçük boyutlu kâsenin tondosunda rulet ya da palmet bezeme bulunmamaktadır. Gövde geçişi diğer örneklerle göre daha keskindir fakat MÖ geç 2. yüzyılda yaygınlaşan iç yüzeyde gövde ve tondoyu ayıran plastik görünümlü keskin ayrım **C8**'de görülmemektedir. Ağız hafifçe dışarı çekik olan kâse bu özelliğiyle de geç örneklerden ayrılmaktadır. Atina Agorası örnekleri MÖ 3. ve 2. yüzyıla tarihlenmektedir.³⁹⁶

C12'nin gövde geçişi derin bir profillendirilmeye vurgulanmış dışbükey profille sahip halka kaideli, tamamı firnisli ve tondosunda tek sıra rulet bezemelidir. Kaide profili ve rulet bezeme sebebiyle Klasik Dışa Çekik Ağızlı Kâseler ile benzerlik göstermektedir. Benzer örnekler Atina Agorası'nda MÖ yaklaşık 300 ile MÖ 125 arasına tarihlenmektedir.³⁹⁷

---

³⁹⁴ Rotroff, 1997, s. 157.

³⁹⁵ Rotroff, 1997, s. 157.

³⁹⁶ Rotroff, 1997, ss. 158-159.

³⁹⁷ Rotroff, 1997, s. 157.

3.3.1.3 İçe Dönük Ağzlı Kâseler (C13-C18)

İçe dönük ağzlı kâseler Portiko’da altı örnekle temsil edilmektedir. Tamamı firnisli olan örneklerden üçü ağz-gövde parçası diğerk üçü ise kaide-tondo parçasıdır. Ağz-gövde parçalarından biri siyah firnisli diğerk ikisi alacalı firnislidir. Siyah firnisli örnek sığ gövdeli ve küçük boyutluyken diğerk iki örnek derin gövdelidir.

C13 hafifçe inceltilip yuvarlatılmış uçla sonlanan ağza ve oldukça kavisli dışbükey gövdeye sahiptir. Dışbükey gövdesi sığ olan kâse form ve firnis özellikleriyle I No.lu Bothros grubundaki **A2** ile benzer olup MÖ geç 4. yüzyıl ile MÖ erken 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

C14 ve **C15** derin gövdeli, alacalı firnisli örneklerdir. Cidarları ince olan iki örnekten **C14** dış bükey formlu konik gövdeye sahipken **C15** düz cidarlı konik gövdelidir. İki kâsede de ağz oldukça içeri çekik ve yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. **C15**’in ağz-gövde geçişı dışbükey profilli ve oldukça belirginken **C14**’de bu geçiş kâsenin yuvarlak hatlı formunun devamı olarak daha yumuşaktır. **C14** boyutları ve gövde formuyla Rotroff’un “Hellenistik Sığ İçe Dönük Ağzlı Kâseler”i olarak adlandırdığı grupla benzerdir ve bu Atina Agorası örnekleri MÖ yaklaşık 325 ile 250 arasına tarihlenmektedir.³⁹⁸ **C15** konik gövdesi ile I No.lu Bothros grubundaki **A3** ile benzer olup MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyıl arasına tarihlenmektedir.

C16-C18 kaide profilleri sebebiyle içe dönük ağzlı kâse kaideleri olarak değerlendirilmiştir. Dış yüzeyleri dışbükey profilli, dışa doğru açılan kaidelerin tamamı firnislidir ve tondoları rulet bezemesiz örneklerdir. Kaide çapları 5 ile 7 cm arasında değışen örnekler boyutları sebebiyle “Hellenistik Derin İçe Dönük Ağzlı Kâseler” grubuna girmekte ve **C15** ile aynı tarih aralığına tarihlenmektedirler.

3.3.2 Batı Yamacı Seramiğı

Portiko’da bulunan seramikler arasında Batı Yamacı Seramiğı kantharoslar, iç yüzeyi bezemeli tabak, kraterler ve guttus formlarındadır. Örnekler arasında oldukça kaliteli üretilmiş örnekler de daha özensiz üretim örnekler de bulunmaktadır.

---

³⁹⁸ Rotroff, 1997, s. 162.

3.3.2.1 Kantharoslar (C19-C21)

Batı Yamacı bezemeli iki kantharos örneği olan **C19** ve **C20** ağız-gövde parçası, **C21** ise gövde parçasıdır. Üç örnekte de üst gövdede pendant motifi bulunmaktadır. Pendant motifi Klasik Dönem ile MÖ 10 yılları arasında Batı Yamacı seramiğinde yaygın olarak kullanılan motiflerden biridir ve farklı üretim merkezlerinde de sıklıkla kullanılmıştır.³⁹⁹ **C19** ve **C20**'de bezemenin kurdelesı beyaz ek boya, pendant motifleri pembe ek boyayla uygulanmışken **C21**'de bezeme sadece deve tüyü renginde ek boya yapılmıştır. Rotroff beyaz ek boyanın MÖ 275'de, kazıma çizginin ek boyayla beraber kullanılmasının MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreğinde Batı Yamacı Seramiğinde standartlaştığını belirtmektedir.⁴⁰⁰ Bu sebeple **C21**'in diğer iki örneğe göre daha erken bir örnek olduğu görülmektedir. Bezeme özellikleri dışında da **C21**, firnis kalitesi, hamurun kalitesi ve cidar kalınlığı göz önünde bulundurulduğunda daha özenli ve kaliteli bir kap olup Atina üretimi Batı Yamacı Seramiğinin erken örneklerine benzemektedir.

C19 ağız yuvarlatılmış uçla sonlanan, içbükey cidarlı ağız-gövde parçasıdır. Pergamon⁴⁰¹ ve Ephesos⁴⁰² benzerleri MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

C20 inceltilmiş ve yuvarlatılmış uçla sonlanan ağız-gövde parçasıdır. Neredeyse düz cidarlı olan parça düz cidarlı kantharos formuna aittir. Form 5. yüzyılda Boiotia'da ortaya çıkmakla birlikte Batı Yamacı bezemeli örnekleri Atina Agorası'nda MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğine sınırlı olarak görülmektedir.⁴⁰³

C21 gövde parçası olup yukarıda belirtildiği gibi oldukça ince ve kaliteli bir kaba aittir. Pendant askısı üzerinde ek boyayla uygulanmış “phi/φ” harfi, Atina örnekleri göz önünde bulundurulduğunda, parçanın bir içki kabına, olasılıkla kantharosa ait olduğunu göstermektedir. Batı Yamacı Seramiğinde yazı uygulaması, istisnalar hariç çoğunlukla içki kaplarında, Klasik Dönem ile MÖ 250 arasında görülmektedir.⁴⁰⁴ Atina Agorası buluntuları arasındaki on beş örnekte arkadaşlık anlamına gelen “philiās” ibaresine rastlanılmış olup bu gibi soyut kelimelerin içki ya

³⁹⁹ Rotroff, 1997, s. 58.

⁴⁰⁰ Rotroff, 1997, s. 43.

⁴⁰¹ Schäfer, s. 55, Tafel 15: D52, D55, D61, D64, D65.

⁴⁰² Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 25: B20.

⁴⁰³ Rotroff, 1997, ss. 99-100, Figure 13-14: 177-182.

⁴⁰⁴ Rotroff, 1997, s. 68.

da kabın özelliğine atıf yaptığı Rotroff tarafından belirtilmektedir. Yine Rotroff'un çalışmasına göre isim yazılı içki kaplarına Atina dışındaki üretim merkezlerinde de rastlanılırken, soyut kavramlar sadece Atina Üretimi kaplarda görülmektedir.

3.3.2.2 İç Yüzeyi Batı Yamacı Bezemeli Kâse (C22)

Batı Yamacı Seramiği ile ilişkili kâse tondo-kaide parçası olan **C22**'nin tondosunda rezerve tekniğiyle yapılmış spiral benzeri motif etrafına atlamalı olarak yerleştirilmiş beyaz ek boyayla yapılmış ve rezerve olarak bırakılmış ovaler bulunmaktadır. Parçanın dış yüzeyi ve kaide altı da siyah firnislidir. İç yüzeyi Batı Yamacı stilinde bezemeli kâseler⁴⁰⁵ Batı Yamacı Seramiği üretimi boyunca kullanılmış formlar olmakla birlikte rezerve tekniğinin bezemede kullanıldığı ve **C22** ile aynı forma sahip kaideli örnek tespit edilememiştir. Ephesos buluntusu örnekler⁴⁰⁶ hem iç yüzeyi bezemeli kâselerin çok farklı formlarda üretildiğini göstermeleri hem de en yakın bezeme şemasına sahip olmaları sebebiyle önemli örneklerdir.

C22'nin kalınlığı ve küçük kaide çapı Atina Agorası geniş kaideli küçük kâselerine oldukça benzemektedir. Bu kâseler Klasik Dönem ve Erken Hellenistik Dönem'de kullanımda kalmıştır ve bezemeli olan birkaç örnekte baskı yoluyla uygulanmış rulet ve palmet bulunmaktadır.⁴⁰⁷ Tondosunda Batı Yamacı bezeme bulunan örneği olmayan tip sadece form açısından **C22** ile benzerdir.

3.3.2.3 Krater (C23)

Antik Dönem'de su ile şarabın karıştırıldığı kaplar olan kraterler Klasik Dönem'de çeşitli formlarda üretilmiştir. Hellenistik Dönem'de ise sınırlı form repertuarında ve Batı Yamacı stili bezemeli örneklerle kraterler kullanımda kalmışlardır.

Batı Yamacı bezemeli kratere ait **C23** kalıp yapımı halka kaide-gövde parçasıdır. Kaide altı firnissizdir ve tondosunda tek yivle sınırlandırılmış beyaz ek boya ağırlıklı floral bezeme bulunmaktadır. Kalın, dışa doğru açılan kaidenin oturma düzlemi düz ve geniştir. Dış yüzeyi çok yüksek olmayan kademeyele

⁴⁰⁵ Gassner, Tafel 12; Schäfer, s. 47, Tafel 10: D2-D3, Tafel 11.

⁴⁰⁶ Yakın benzer bezeme örneği için bkz.: Gassner, Tafel 12: 196.

⁴⁰⁷ Rotroff, 1997, s. 165, Figure 65: 1050-1063.

profillendirilmiştir. Benzer örnekler Sardis'te⁴⁰⁸ MÖ 240 ile MÖ 175 arasına, Pergamon'da⁴⁰⁹ MÖ erken 2. yüzyıla ve Ephesos'da⁴¹⁰ MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir. Tespit edilen benzerler göz önünde bulundurularak **C23** bezeme ve form özellikleri sebebiyle olasılıkla Pergamon üretimidir ve MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.

3.3.2.4 Masa Amphorası (C24)

Hellenistik Dönem'de ortaya çıkan Batı Yamacı bezemeli masa amphoraları İtalya ile Anadolu arasındaki birçok merkezde ele geçmiş yaygın kullanım görmüştür ve farklı form özelliklerine sahip üç tipe ayrılmaktadır.⁴¹¹ Bu tipler bikonik gövdeli ve şerit kulplu Gnathia tipi, kaburgalı gövdeli, kalıp yapımı kaideli ve yine şerit kulplu Anadolu ve Karadeniz tipi ve sade gövde ve ağızlı, burgu kulplu Attika tipidir.

Grup içinde ve tez kapsamındaki seramiklerde masa amphoraları tek bir kaide-tondo parçasıyla temsil edilmektedir. Dışa doğru açılan masif, kalıp yapımı halka kaide yüksektir ve amphoranın orijini için Atina ya da Anadolu'yu işaret etmektedir. Düz ve geniş oturma düzleminden sonra, dışbükey olarak yükselen kaide kavisli bir dönüşle düz olarak devam etmekte, keskin bir kademedan sonra geniş derin bir içbükey profil ve yine keskin bir kademeye kaide-gövde geçişi başlamaktadır. İç ve dış yüzeyi siyah firnisli olan parçanın benzerleri Korint, Tarsus, Delos gibi birçok Hellenistik merkezde karşımıza çıkmaktadır ve bu örnekler Batı Yamacı Stili bezemeli boyun ve omuza sahip amphoralardır.⁴¹² Bu sebeple **C24** Batı Yamacı Seramiği başlığı altında incelenmiş olup olasılıkla Batı Yamacı stili bezemeli bir amphoraya aittir.

Batı Yamacı Stili bezemeli amphoralar, başta formun ortaya çıktığı Atina⁴¹³ olmak üzere Pergamon'da⁴¹⁴ da üretilmiştir.⁴¹⁵ Rotroff tarafından Atina üretimi için MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreği ile MÖ geç 2. yüzyıl – MÖ erken 1. yüzyıl aralığı verilmektedir.⁴¹⁶ Pergamon için ise Behr üretimin Atina'dan daha geç olarak MÖ 2.

⁴⁰⁸ Rotroff ve Oliver, ss. 43-44, Plate 27: 182.

⁴⁰⁹ Conze, 1913, Beiblatt 38: 2; Zieganus ve de Luca, 1968, s. 130, Tafel 44: 191.

⁴¹⁰ Mitsopoulos-Leon, 1991, s. 39.

⁴¹¹ Rotroff, 1997, ss. 121-123.

⁴¹² Edwards, 1975, s. 44; Jones, 1950, ss. 149-296, s. 219; Bruneau ve diğerleri, s. 251.

⁴¹³ Rotroff, 1997, ss. 120-123, Figure 24-33.

⁴¹⁴ Behr, ss. 170-173, Abbildung 21: 95, 22: 96; Schäfer, s. 50, Tafel 17-20: D67-D71.

⁴¹⁵ Volkan Yıldız, "Akhisar Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Hellenistik Seramik", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 40, ss. 223-224, Resim 2a-2b.

⁴¹⁶ Rotroff, 1997, ss. 120-122; Rotroff ve Oliver, s. 43.

yüzyılda başladığını belirtmektedir.⁴¹⁷ Sardis'ten ele geçen benzerler ise MÖ 2. yüzyıl ortasına tarihlenmektedir.⁴¹⁸ **C24**, tespit edilen benzerler göz önünde bulundurularak MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.3.2.5 Guttus (C25)

Guttus yağ, bal ya da parfüm gibi az miktarda kullanılan sıvıların dökülmesinde kullanılan küçük boyutlu kaplardır.⁴¹⁹ MÖ 4. yüzyılın başında gelişen form Sparkes ve Talcott tarafından askos formunun alt grubu olarak değerlendirilmiştir.⁴²⁰ Klasik Dönem'de ortaya çıkan bu ince ve uzun boyun üstünde dışa sarkık ağız kenarlı, halka kaideye doğru genişleyen torba gövdeli ve tek kulplu form MÖ 3. yüzyılın başına kadar kullanılmıştır.⁴²¹ Gövdenin yükselmesi, halka kaidenin genişlemesi ve daralması, kaide altı uygulamaları form gelişiminde ve tarihlendirmede yararlanılan özelliklerdir.⁴²² MÖ 3. yüzyılın erken yıllarında formun köşeli gövdeli, yükseltilmiş ve içbükey kaideli, yiv ve kademelerle vurgulanmış omuz-boyun geçişli örnekleri ortaya çıkmıştır fakat ele geçen Batı Yamacı bezemeli az sayıdaki boyun-ağız parçaları değerlendirildiğinde ağız profilinde belirgin bir değişim tespit edilmemiştir ve hem bu Hellenistik guttuslar hem de Klasik formlu örneklerde Batı Yamacı bezeme görülmektedir. Batı Yamacı bezemeli Hellenistik guttuslar MÖ geç 2. yüzyıl/MÖ erken 1. yüzyıla kadar kullanımda kalmıştır.⁴²³

C25 oldukça kaliteli siyah firnisli, boyun kısmında beyaz ek boyayla uygulanmış asma dal motifi bulunan guttus ağız-boyun parçasıdır. Ağız dışbükey kavisli olarak aşağı doğru uzatılmış ve yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. Boyun silindirik ve uzundur. Batı Yamacı stilinde bezemeli guttus örnekleri Atina Agorası⁴²⁴, Pergamon⁴²⁵, Ephesos⁴²⁶ gibi merkezlerde bulunmuştur. Atina Agorası örneklerinin boyun kısmı korunmamış olup bezeme omuz üzerinde yer almaktadır fakat Rotroff daha az olmakla birlikte boyunun da bezeme alanı olarak kullanıldığını belirtmektedir.

⁴¹⁷ Behr, s. 170.

⁴¹⁸ Rotroff ve Oliver, ss. 42-43, Plate 24: 169-173.

⁴¹⁹ Sparkes ve Talcott, s. 157.

⁴²⁰ Sparkes ve Talcott, ss. 157-158, 160-162.

⁴²¹ Rotroff, 1997, ss. 172-173.

⁴²² Rotroff, 1997, s. 173.

⁴²³ Rotroff, 1997, s. 174.

⁴²⁴ Rotroff, 1997, ss. 173-174, Figure 71: 1143-1151.

⁴²⁵ Schäfer, Tafel 19: D73- D74.

⁴²⁶ Mitsopoulos-Leon, 1991, Taf 58: B125, B128.

Atina Agorası örneklerinin çoğunluğu MÖ 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Pergamon buluntusu iki örnekte de boyun korunmamıştır. Gövde formundaki değişiklikler ve gelişim, örnekleri tarihlendirmede bir kıstas olarak kullanıldığından **C25**'in korunma durumu daha dar bir tarihleme yapabilmek için yeterli değildir.

3.3.3 Kısmi Firnisli Seramikler

Portiko grubundaki kısmi firnisli seramiklerin hepsi tabaklara ait olup, ağız-gövde parçalarıdır. Rezerve bant bezemeli ya da sadece iç yüzeyi firnisli olan tabaklarda farklı ağız profilleri ve gövde formları görülmektedir. II No.lu Bothros grubundaki kısmi firnisli tabaklar gibi konik ve çukur gövdeli örneklerle birlikte daha sığ gövdeli bir tabak da ele geçmiştir. II No'lu Bothros bölümünde bahsedildiği üzere konik ve çukur gövdeli tabaklar çağdaş olarak kullanılmıştır ve Portiko grubu için gövde tipindense ağız kenarı ayırt edici özelliktir. Portiko örnekleri sayıca az olmakla birlikte II No.lu Bothros tabaklarından daha ince cidarlı, ağız kenarı daha sarkık ya da dışa uzatılmış örneklerdir. Firnis bant renklerinin siyah ve kahverengi tonlarında olması da II No.lu Bothros tabaklarıyla farklılıklarındandır.

3.3.3.1 Balık Tabağı (C26)

Gruptaki tek balık tabağı örneği olan **C26** aşağı doğru kavisli bir şekilde uzatılmış ağız kenarlıdır ve tabağın sadece iç yüzeyi firnislidir. Tabağın dış yüzeyinde ağız kenarı altında oldukça az olarak firnis izleri görülmektedir. İnce bir tabaka halinde uygulanmış mat kahverengi firnislidir. Tondosu korunmamış olan tabak çukur gövdelidir ve kaide geçişinde kalın bir kademe bulunmaktadır. Tondo ve kaide kısmı korunmasa da benzer ağız kenarına sahip örnekler balık tabakları olduğu için **C26** de balık tabağı olarak sınıflandırılmıştır.

C26'nın oldukça kavisli ağız kenarı Atina Agorası'nda bulunan ithal ve rezerve bant bezemeli bir balık tabağıyla benzerlik göstermekte ve bu örnek MÖ geç 2. yüzyıla tarihlenmektedir.⁴²⁷ Paphos buluntusu benzer bir balık tabağı ise MÖ erken 2. yüzyıla tarihlenmektedir.⁴²⁸ Söz konusu benzerler yardımıyla firnis özellikleri de göz önüne bulundurulduğunda **C26** MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

⁴²⁷ Rotroff, 1997, s. 222, Figure 102: 1718.

⁴²⁸ Hayes, 1991, Figure 42: 46.

3.3.3.2 Rezerve Bant Bezemeli Tabaklar (C27-C29)

Gruptaki diğer kısmi firnisli tabaklar ağız-gövde parçalarıyla temsil edilmektedir. Farklı ağız kenarı profillerine sahip örnekler bu özelliklerine göre sınıflandırılıp incelenmiştir. Aşağı doğru kavisli olarak uzatılmış ağız kenarlı tabak olan **C27** düz cidarlı ve konik gövdelidir. Firnis rengi gruptaki diğer örneklerden farklı ve II No.lu Bothros örneklerine benzer olarak açık kırmızı renklidir fakat ağız kenarı profili bu örnekler gibi keskin ve düz değil dışbükeydir ve yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. Dış yüzeyde firnis uygulaması yoktur. Gövde altı ve kaidesi korunmayan tabağın tespit edilen benzerleri düz tondoludur.

C27 ile benzer ağız kenarına sahip düz tondolu ve halka kaideli örnekler James tarafından düz ağız kenarlı tabaklar olarak adlandırılmaktadır ve form Korint'te MÖ 200 civarında ortaya çıkmıştır.⁴²⁹ **C27**'nin yakın benzeri Korint'te MÖ 2. yüzyılın ilk çeyreğinin sonu ile MÖ 2. yüzyılın ikinci çeyreğinin başına tarihlenmektedir.⁴³⁰

C28 ve **C29** dışa çekik ağız kenarlı rezerve bezemeli tabaklara ait olup iki örnek de dışa doğru uzatılmış ve yuvarlatılmış uçla sonlanan ağıza sahip, ağız-gövde parçasıdır. Rezerve bant bezemeli örneklerin birinde iç yüzeyde yiv bulunmaktadır. Örneklerden biri düz olarak dışa çekilmiş ve ağız kenarının yüzeyi dış bükeydir. Diğer örnek ise hafifçe aşağıya doğru çekilmiştir. farklı olarak siyah firnise sahip **C28** ve **C29** hem ağız kenarı profilleriyle hem de firnis renkleriyle tez kapsamındaki diğer rezerve bant bezemeli tabaklardan ayrılmaktadır.

Benzer bir örnek Pergamon'da MÖ 190-175 arasına tarihlenmektedir.⁴³¹ Atina Agorası benzeri ise ithal olarak değerlendirilmiş olup MÖ 110 ile MS erken 1. yüzyıl arasına tarihlenen kontekstten ele geçmiştir.⁴³² Rezerve bantlı, dışa çekik ağızlı tabakların siyah firnisli Phokaia⁴³³ benzerleri MÖ 4. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen kontekstten gelmektedir.

---

⁴²⁹ James, s. 120.

⁴³⁰ James, Figure 36: 277.

⁴³¹ Zieganus ve de Luca, 1968, s. 137, Tafel 48: 237.

⁴³² Rotroff, 1997, s. 417, Plate 136: 1712.

⁴³³ Ömer Özyiğit, "1994 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları", **Kazı Sonuçları Toplantısı XVII**, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 1995, ss. 8-9, Çizim 8.

3.3.4 Kalıp Yapımı Kâseler (C30-35)

Beş ağız-gövde parçası ve bir kaide parçasından oluşan grubun firnis renkleri, gövde formları ve üretim kalitesi çeşitlilik göstermektedir. Firnis renkleri siyahtan kırmızıya kadar değişmektedir.

C30 ve **C31** hafifçe dışa çekik ağızlıdır ve ağız kenarı yivle profillendirilmiştir. Ağız bordür arası oldukça geniştir. İki parçada da İyon kymationu bordür bulunmaktadır. **C30** kırmızı firnisliken **C31** kahverengi ile kırmızı arasında alacalı firnislidir. Formda ağızdan boyuna geçişte hafif bir s profili görülmektedir. Form ve bezeme olarak Kyme üretimi kâselerle oldukça benzerlerdir ve Kyme üretimi benzerleri MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir.⁴³⁴

C32 iç yüzeyde eğimli, dış yüzeyde yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ve bir yivle belirginleştirilmiş ağız kenarına ve yuvarlatılmış uçla sonlanan ağıza sahiptir. Dik olarak yükselen ağız kısmından sonra gövde geçişinde keskin olarak içe doğru dönmektedir. Sadece bordür kısmı korunan parçada ion kymationu bordür görülmektedir. Dik ağız profili Ephesos üretimi kâselerde görülmekte ve üretim aralığı MÖ 2. yüzyıl ortası ile MÖ 1. yüzyılın ilk yarısına sınırlandırılmaktadır.⁴³⁵ Ephesos benzerleri ve firnis özellikleri yardımıyla **C32** MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

C33 ağız hafifçe dışa çekilip, kalınlaştırılıp sivriltilerek profillendirilmiştir. Gövde geçişi dış bükey ve dike yakındır. Keskin bir dönüş sonrası gövde başlamaktadır. Korunmuş olan tek bezeme alanı olan ağız altı bordüründe sekiz yapraklı çiçek rozetleri dizisi bulunmaktadır. Teze alınan kalıp yapımı kâseler arasındaki tek gri hamurlu olan örnek hem hamur rengi hem de form olarak Daskyleion buluntusu örneklerle oldukça benzerdir.⁴³⁶ Bezeme benzerliği göz önüne alındığında, korunan bezeme motifi olan sekiz yapraklı çiçek rozeti Delos kalıp yapımı kâselerde bordür olarak sıklıkla karşımıza çıkmakta ve stil açısından da **C33**'de bulunan motifler ile birebir aynı motiflere sahip kâseler arasında gri hamurlu örnekler de bulunmaktadır.⁴³⁷ Delos örnekleri sebebiyle MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

⁴³⁴ Bouzek ve Jansová, ss. 52-54, 55-57, Figure 9-10.

⁴³⁵ Ladstätter, s. 93, Tafel 171; Gassner, s. 80, Tafel 18: 240.

⁴³⁶ Emel Dereboyu, **Daskyleion Hellenistik Devir Seramiği**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1994, s. 30, 50-51, Çizim 6: KA29, 1: KA2.

⁴³⁷ Laumonier'in Delos yayınında birçok kâsede söz konusu motif bulunmaktadır. Laumonier, Plate 1: 1971, 2: 1917 (gri hamurlu), Plate 4: 1341.

C34 iç yüzeyde dışa doğru keskin bir şekilde eğimli, dış yüzeyi yuvarlatılmış ve tek yivle profillendirilmiş uçla sonlanan dışa çekik ağızlı, yarı küresel gövdeli ağız gövde parçasıdır. İç ve dış yüzeyde mat kırmızı firnislidir. Sadece bezemenin bordür kısmı korunmuş olan parçada ion kymationu bezemesi kullanılmıştır. Çark yapımı ağız kısmı yüksektir.

C35 oturma düzlemi sekiz yapraklı çiçek rozeti madalyon etrafında, kademeli olarak yükseltilmiş gövde altı ile oluşturulmuş halka kaideli madalyon-gövde altı parçasıdır. Oldukça yüksek ve stilize kabartmalara sahip parçanın kalyxinde eğrelti otu motifleri vardır. Oldukça kalın cidarlı ve kaba olan kâsenin firnisi kabın dış yüzeyinde korunmamış olup iç yüzeyinde parçalı olarak korunmuştur. İç yüzeydeki firnis kırmızı kahverengidir ve mattır. Gövde olasılıkla yarı küresel formdadır. Hamur İyonya atölyelerine öykünür şekilde yoğun mika katkılıdır. Yerel ya da bölgesel üretim olduğu anlaşılan kâse MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.3.5 Kalıp Yapımı Gövdeli Testicik (C36)

C36 tama yakın olarak ele geçmiş gövdesi kalıp yapımı, boyun ve ağız kısmı çark çekimi olan tek kulplu testiciktir. Gövdede ışınlı çevrili tek çiçek motifli madalyon etrafında atlamalı uzun taç yaprak ve madalyona kadar inen uzun saplı çiçek motifi ve kalyxi sınırlandıran İyon kymationu bordür bulunmaktadır. Bordürün üstünde iki adet kalın, iç bükey yiv görülmektedir. Tamamı siyah firnisli olan testiciğin boyun geçişinin hemen altına beyaz ek boyayla oval motifler uygulanmıştır. Farklı yayınlarda aryballos ya da küçük testi, testicik olarak isimlendirilmiştir.

Formun öncülü tespit edilememiş olmakla birlikte Atina Agorası buluntularını değerlendiren Rotroff hem çark yapımı hem de kalıp yapımı örneklerin Atina'da yerel olarak üretildiğini belirtmektedir.⁴³⁸ Erken Atina Agorası örnekleri MÖ 3. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmektedir.⁴³⁹ Bu örneklerde **C30**'da olduğu gibi siyah firnis, boyunda beyaz ek boyayla uygulanmış oval motifler bulunmaktadır. Yine Atina Agorası buluntusu, MÖ 200 ile geç 1. yüzyıl arasına tarihlenen kontekstten gelen bir benzer⁴⁴⁰ ithal olarak değerlendirilmiş olup kalıp yapımı gövdenin bezeme şeması **C30** ile oldukça benzerdir.

⁴³⁸ Rotroff, 1997, s. 120, Figure 38: 515-519.

⁴³⁹ Rotroff, 1982, s. 39, Plate 69: 406.

⁴⁴⁰ Rotroff, 1997, s. 423, Figure 105: 1788.

Samothrake nekropolis kazılarında bulunan kalıp yapımı gövdeli benzer bir testicik ise MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.⁴⁴¹ Gövdesinde uzun taç yaprağı bezemesi bulunmaktadır. Formun tespit edilen diğer benzerleri Ephesos ve Delos buluntusu olup formun daha geç örnekleri Pergamon'da MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreği ile MS 1. yüzyılda çark yapımı olarak üretilmiştir.⁴⁴²

3.3.6 Mutfak ve Servis ile İlişkili Seramikler

Portiko'dan ele geçen mutfak ve servisle ilişkili, günlük kullanım kapları sayıca az olmakla birlikte I ve II No.lu Bothros gruplarındakilerle aynı formlardır. Depolama kabı, içe dönük ağızlı kâse örneklerinde boya bezeme kullanılmış, lagynos benzeri testilerde ise örtü sıva görülmektedir. Bu başlık altında sırasıyla testiler, içe dönük ağızlı kâse ve depolama kabı incelenecektir.

3.3.6.1 Testiler (C37-C39)

C37-C39 testi ağız-boyun parçalarıdır. **C37** ve **C38** tek kulplu örnekler olup, kulpların bir kısmı korunmuştur. **C39**'un kulbu ya da kulp çıkışı korunmamıştır.

C37 ve **C38** I No.lu Bothros grubundaki lagynos benzeri testi ağız-boyun parçaları olan **A15** ve **A16** ile aynı formdadır. **C37**, **A16** ile benzer, sivriltilmiş uçla sonlanan ağıza sahiptir. **C38**'in ağız profili yuvarlatılmış uçla sonlanmakta ve dışa doğru kalınlaştırılmış ağız kenarı da yuvarlatılmıştır. I No.lu Bothros örnekleri gibi **C37** ve **C38** de Ephesos benzerleri sebebiyle MÖ 2. ile MÖ 1. yüzyıllara tarihlendirilmektedirler.

C39 ağız kenarı dışarı doğru çekilmiş ve ağzı yuvarlatılıp kalınlaştırılarak sonlandırılmış testi ağız-boyun parçasıdır. Ağız kısmı dışarı çekilip, kalınlaştırılıp, dik ya da eğimli olarak yükselen testiler Hellenistik Dönem boyunca kullanılmıştır. **C39** I No.lu Bothros ve II No.lu Bothros grubunda incelenen dışa çekik ağızlı testilerle görülmektedir fakat **C39** iki grup örneklerinden farklı profilli ağıza sahiptir ve hamur katkıları daha iridir.

---

⁴⁴¹ Dusenbery, s. 761.

⁴⁴² Gassner, ss. 74-75, Tafel 15: 217 (Ephesos); Laumonier, Figure 131: 313 (Delos); Meyer-Schlitmann, s. 177, Figure 36: 400, 403, 404 (Pergamon).

3.3.6.2 Depolama Kabı (C40)

C35, yuvarlatılmış uçla sonlanan içe dönük ağızlı, ağız kenarı dışa doğru uzatılmış olan ağız altında yivler bulunan, firnis bant bezemeli depolama kabıdır. Kapaklı olarak kullanılmış olan kap, II No.lu Bothros örneği **B66** ile benzerdir ve Tekkök'ün tipolojisi göz önüne alındığında gelişimsel olarak **A30** ile **B66** arasında yer alan bir tiptir. Troia'daki en yakın benzerleri MÖ erken 1. yüzyıla tarihlenen kontekstlerde bulunmuştur.⁴⁴³ Atina Agorası örnekleri MÖ 325 ile MS 20 yılları arasına tarihlenmektedir.⁴⁴⁴ Benzerler göz önüne alındığında **C40** MÖ geç 2. yüzyıl ile MÖ erken 1. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.3.7 Değerlendirme

Portiko tabakalarından ele geçen ve yukarıda analogik olarak incelenen Hellenistik Dönem seramikleri, günlük kullanım kapları ve ince seramiklerden oluşmaktadır. Tama yakın ele geçen tek örnek olan kalıp yapımı gövdeli testicik, Eski Bouleuterion tabanı altından gelmektedir. Gürbüzler'in tartıştığı üzere erken yapıyla ilişkili olarak Eski Bouleuterion'un doğu bölümündeki iki mekânın arasındaki kapının eşik taşının yanına yerleştirilmiştir.⁴⁴⁵ Aynı şekilde Eski Bouleuterion'un batı bölümünün güney mekânındaki sekinin toprak tabanı altından ele geçen sikke de kalıp yapımı gövdeli testicik ile aynı tarih aralığına MÖ 3. yüzyıl ve 2. yüzyıla tarihlenmektedir. Bu buluntular sebebiyle Eski Bouleuterion'un inşası için önerilen MÖ geç 4. yüzyıl ile MÖ erken 3. yüzyıl aralığını MÖ erken 3. yüzyıl olarak daraltmak ya da buluntuları sonraki bir yapı evresiyle ilişkilendirmek mümkündür. III No.lu Bothros başlığında değinildiği üzere orkestra dolgusu ve bothrosundan ele geçen siyah firnisli ince seramikler MÖ 4. yüzyıl içlerini işaret ettiği için iki olasılık hakkında küçük buluntulardan yararlanarak kesin bir sonuca varmak mümkün değildir.

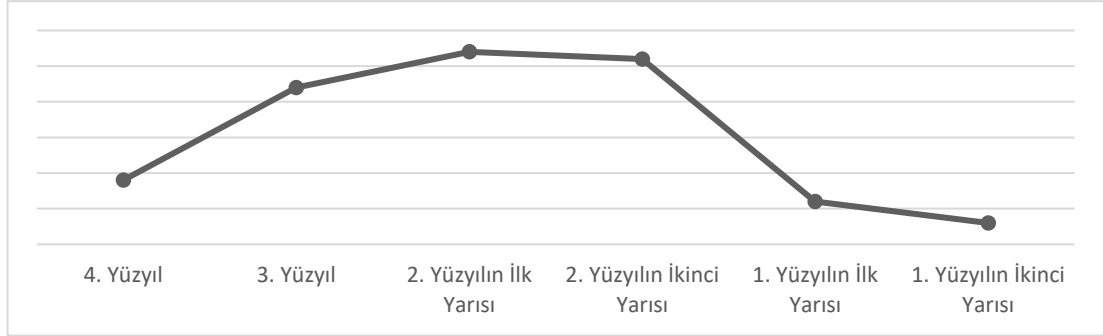
Portiko'daki seramiklerin çoğunluğu erken Hellenistik Dönem formları olmakla birlikte diğer merkezlerdeki tarihlenebilen örnekler göz önüne alındığında en erken seramiklerin MÖ 3. yüzyıla tarihlendiği, en geç tarihli seramiklerin ise MÖ 2. yüzyıla tarihlendiği görülmektedir (**Tablo 3, Grafik 9**). Portikoda taban altı

⁴⁴³ Tekkök-Bıçken, s. 67, Figure 30: A161-A162.

⁴⁴⁴ Rotroff, 1997, s. 94, Figure 24-26.

⁴⁴⁵ Gürbüzler, s. 81.

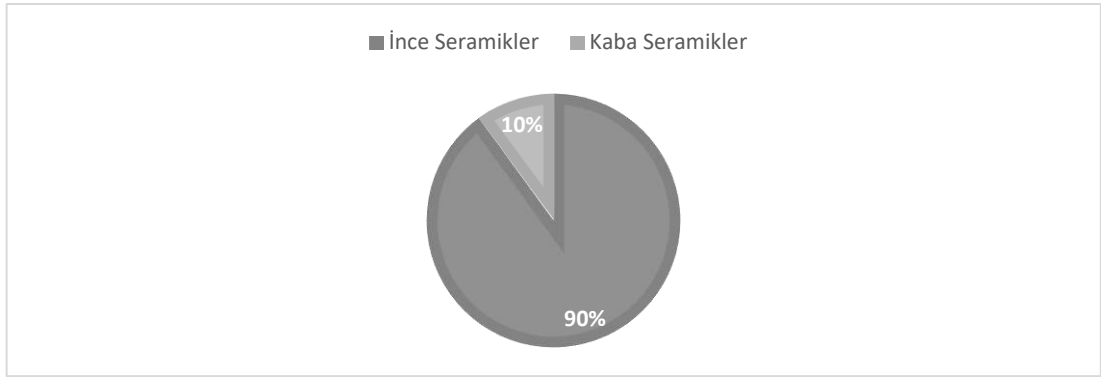
dolgunundan gelen seramiklerin tarih aralığı, yapının inşası sırasında oluşturulduğu düşünülen I No'lu Bothros'un belirlenen kapanış tarihini destekler niteliktedir.

Grafik 9: Portiko Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı

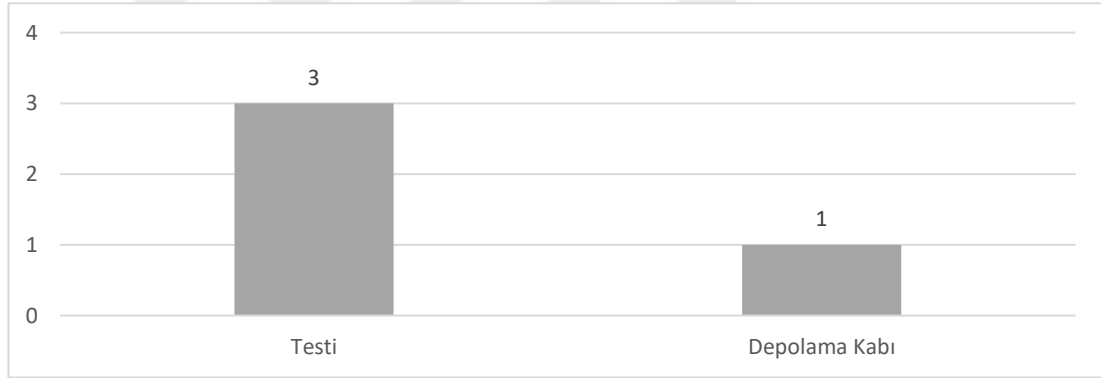
	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
C1						
C2						
C3						
C4						
C5						
C6						
C7						
C8						
C9						
C10						
C11						
C12						
C13						
C14						
C15						
C16						
C17						
C18						
C19						
C20						
C21						
C22						
C23						
C24						
C25						
C26						
C27						
C28						
C29						
C30						
C31						
C32						
C33						
C34						
C35						
C36						
C37						
C38						
C39						
C40						
	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı

Tablo 3: Portiko Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları

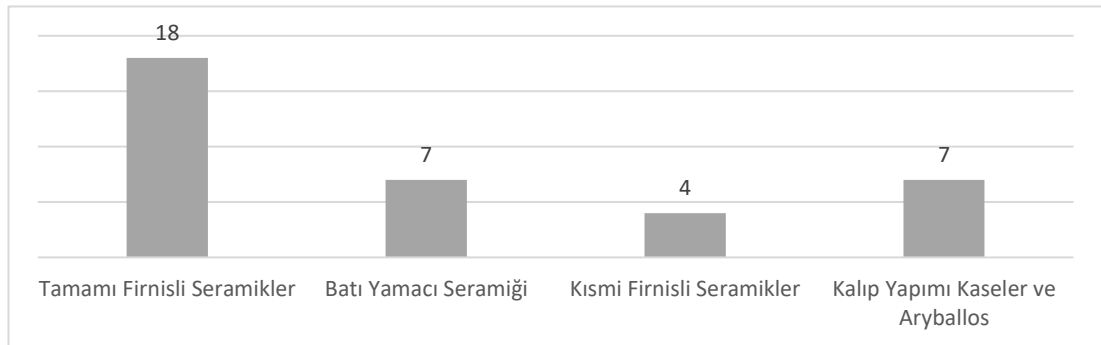
Grafik 10: Portiko Seramiklerinin İşlev Dağılımı

Portiko seramiklerinin işlev dağılımı (**Grafik 10**) ince seramiklerin sayıca daha yoğun olduğunu göstermektedir. Bu yoğunluğun sebebi ince seramiklerin kaba kaplara göre daha dayanıksız olmasıdır. Toprak dolguyla alana taşınan seramiklerden yola çıkılarak Hellenistik Dönem içinde kent genelinde kullanılan seramik ile ilgili istatistiksel bir veriye ulaşmak mümkün değildir.

Grafik 11: Portiko Kaba Seramiklerinin Form Dağılımı

Mutfak ve servisle ilişkili seramikler üç testi ve bir depolama kabı örnekleriyle temsil edilmektedir (**Grafik 11**). İki form için de I No.lu Bothros ve II No.lu Bothros örnekleriyle iki formda da benzerlikler tespit edilmiştir.

Grafik 12: Portiko İnce Seramiklerinin Bezemeye Göre Dağılımı

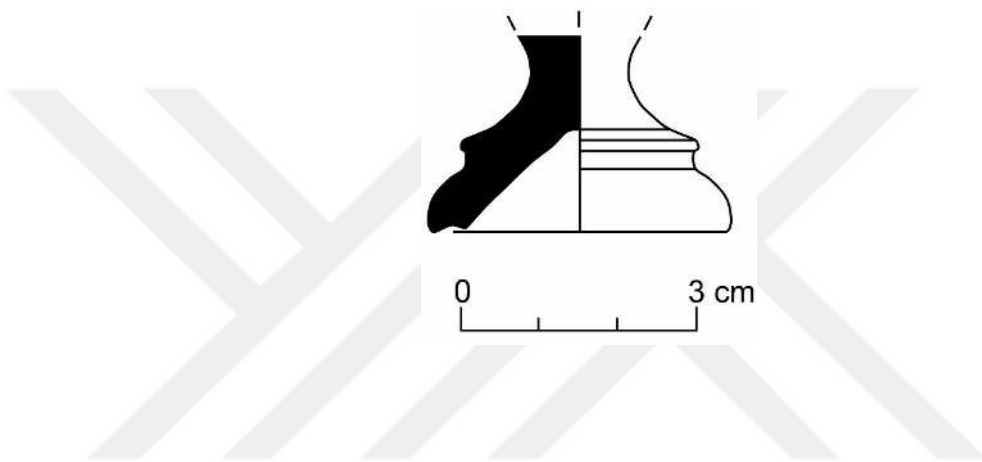
Gruptaki ince seramikler ise çeşitli bezeme stillerinde ve formlardadır (**Grafik 12**). Tamamı firnisli örnekler bu grupta da çoğunlukta; sırası ile Batı Yamacı Seramiği ve kalıp yapımı seramikler; sonrasında ise kısmi firnisli seramikler grubu oluşturmaktadır.

Gruptaki seramiklerin analogik değerlendirmeleri sonucunda Batı Yamacı bezemeli kantharoslar ve guttus ile tamamı firnisli kantharoslar olan **C1**, **C2** ve **C3** Atina üretimi örneklerle oldukça yakın benzerlerdir. **C21** ise Atina üretimi olmalıdır. Kalıp yapımı kâseler değerlendirildiğinde Kyme, Pergamon, Delos ve Daskyleion benzerlikleri öne çıkmaktadır. Genel olarak grup, Atina ve Batı Anadolu yerleşimleri Hellenistik Dönem seramiği buluntuları ve üretimleri ile paraleldir.

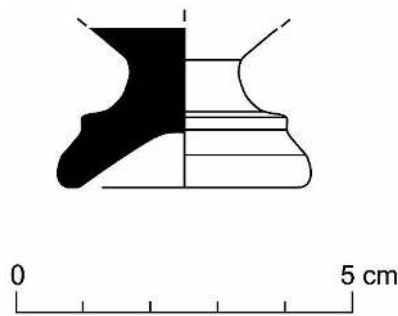

3.3.8 Portiko Kataloğu

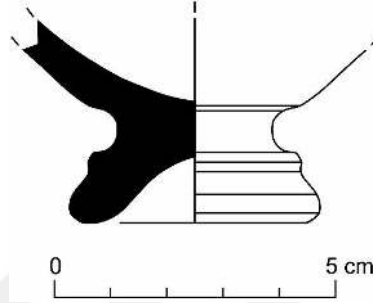
Katalog No.	C1 (BOO.42)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Çk 3,7 cm KY: 2,5 cm
Hamur :	2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis :	Tamamı GLEY1 2.5/10Y greenish black firnisli.

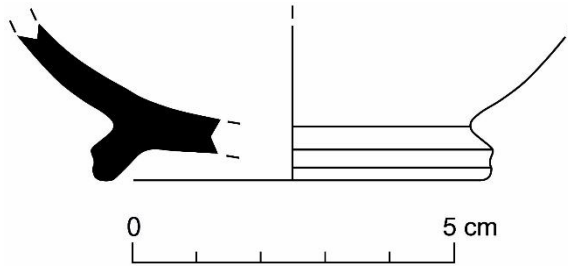
Katalog No.	C2 (BOO)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Çk: 3,4 cm KY: 2,5 cm
Hamur :	10YR 8/3 very pale brown, yoğun küçük gözenekli, yoğun ince mikalı, büyük boyutlu kireç ve küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis :	Tamamı 2.5YR 3/4 dark reddish brown firnisli.

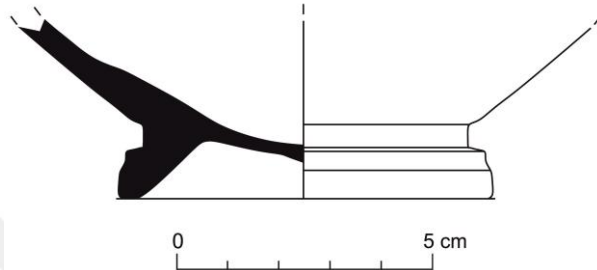
Katalog No. C3 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Çk: 4 cm KY: 2,6 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 2.5YR 2.5/1 reddish black firnisli.

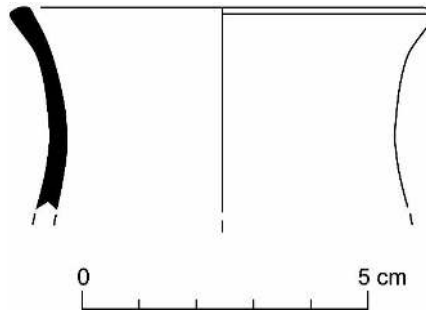
Katalog No. C4 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Çk: 6 cm KY: 2,4 cm
Hamur : 2.5YR 7/4 light reddish brown, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç ve yoğun küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 5Y 2.5/1 black firnisli.

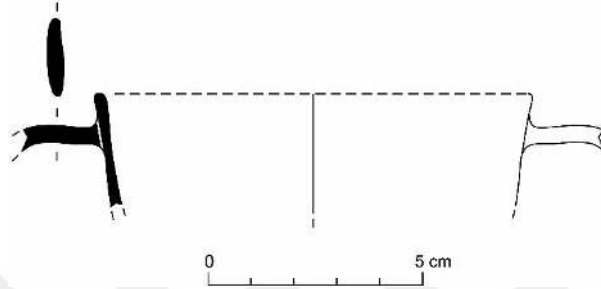
Katalog No. C5 (BOO.54)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Çk: 7,4 cm KY: 3,5 cm
Hamur : 5YR 5/6 yellowish red, az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, az yoğunlukta küçük taşçık ve orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10R 5/8 red ile 10R 3/1 dark reddish gray arasında alacalı firnisli.

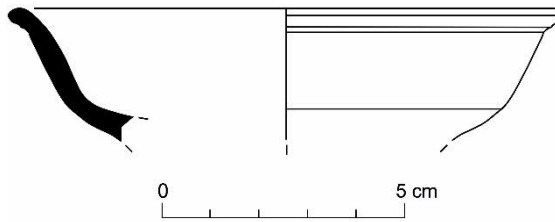
Katalog No. C6 (BOS)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 703 368,08-367,76 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 3,5 cm
Hamur : 2,5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 10R 2,5/1 reddish black, iç yüzeyi 2,5YR 3/6 dusky red ile 10R 2,5/1 reddish black arasında firnisli.

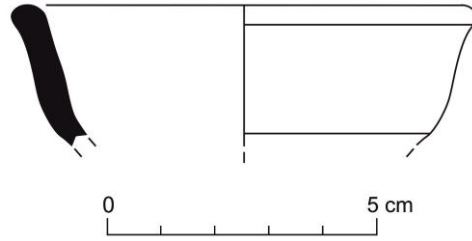
Katalog No. C7 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 2,8 cm
Hamur : 7.5YR 8/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 7.5YR 2.5/1 black firnisli.

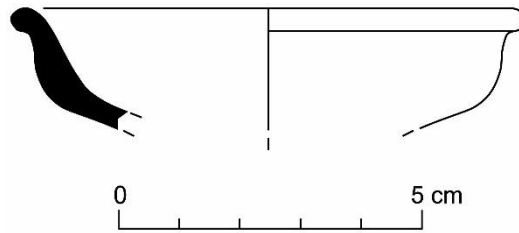
Katalog No. C8 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 11 cm KY: 2,7 cm
Hamur : 5YR 6/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı GLEY1 2.5/N black firnisli.

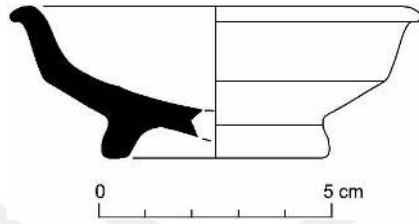
Katalog No. C9 (BOO.20)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 8 cm KY: 2,6 cm
Hamur : 5YR 7/4 reddish yellow, az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı GLEY1 5G 2.5/1 greenish black firnisli.

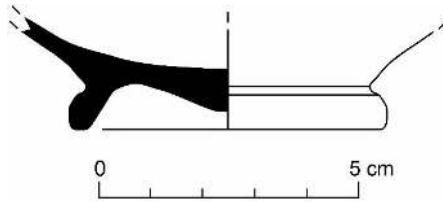
Katalog No. C10 (BOP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 202 368,32-368,08 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 8 cm KY: 2 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı, orta yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı GleyI 2.5/N black firnisli.

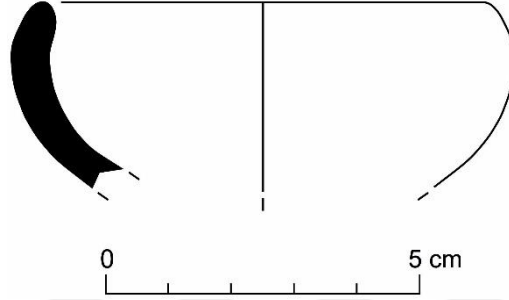
Katalog No. C11 (BOP.7)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 202 368,32-368,08 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 8 cm Çk: 4 cm Y: 3,1 cm
Hamur : 10R 6/6 light red, az yoğunlukta ince mikalı, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10R 4/4 weak red, 10R 4/8 red ile 10R 2.5/1 reddish black arasında alacalı firnisli.

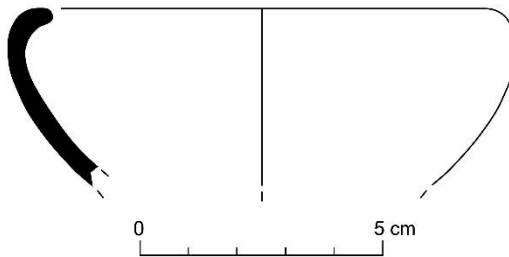
Katalog No. C12 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Çk: 6 cm KY: 1,9 cm
Hamur : 5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, oldukça az yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Kaide altı dışında tamamı 10YR 2/1 black firnisli. Kaide altındaki yüzey 2.5YR 6/4 light reddish brown.

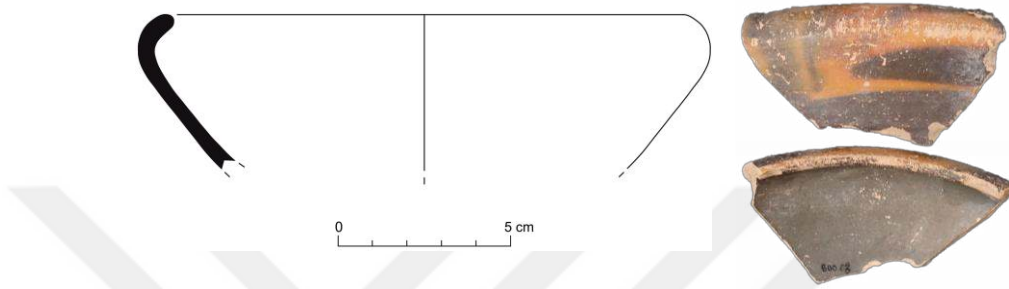
Katalog No. C13 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 3 cm
Hamur : 10R 7/6 light red, az yoğunlukta küçük kireç ve yoğun küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı GLEY1 2.5/N black firnisli.

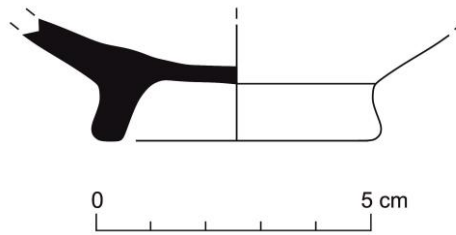
Katalog No. C14 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 9 cm KY: 3,6 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 4/6 red, dış yüzeyi 10R 3/2 dusky red firnisli.

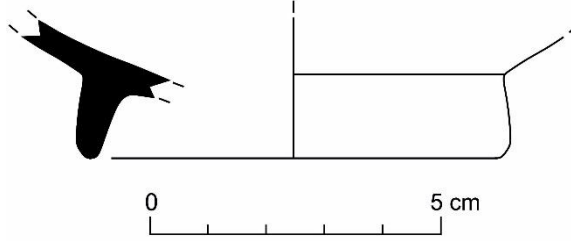
Katalog No. C15 (BOO.53)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 15 cm KY: 4,5 cm
Hamur : 5YR 8/4 pink, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta oldukça küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 5Y 5/1 gray, dış yüzeyi 5YR 5/8 yellowish red ile 5Y 4/1 dark gray arasında alacalı firnisli. firnisli.

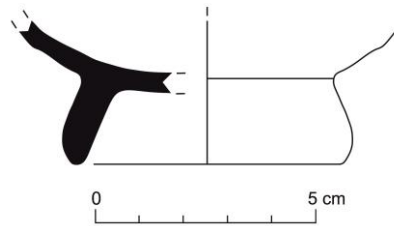
Katalog No. C16 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Çk: 5 cm KY: 2,1 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, yoğun irili ufaklı gözenekli, orta yoğunlukta küçük taşçık ve az yoğunlukta oldukça küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 2.5Y 2.5/1 black ile 2.5YR 4/6 red arasında alacalı firnisli.

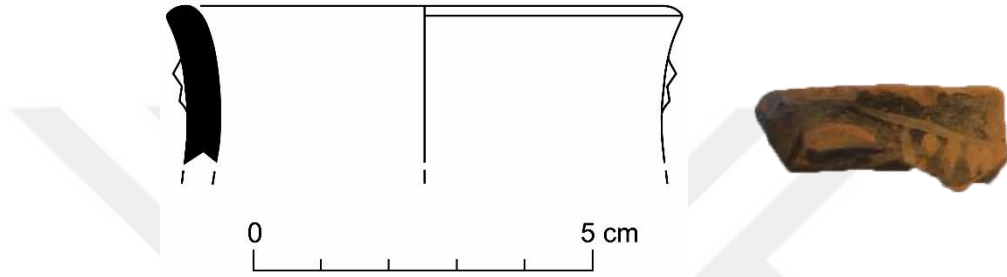
Katalog No. C17 (BOO.12)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Çk: 7 cm KY: 2,4 cm
Hamur : 10R 6/8 light red, oldukça az yoğunlukta oldukça küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük taşcık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 5YR 2.5/1 black firnisli.

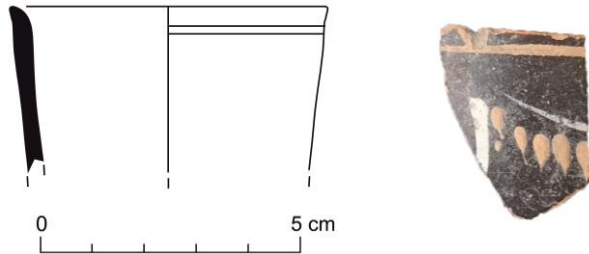
Katalog No. C18 (BOO.34)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Çk: 6 cm KY: 3 cm
Hamur : 2.5Y 7/1 light gray, orta yoğunlukta oldukça küçük taşcık ve küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi GLEY1 2.5/N black, iç yüzeyi 10YR 3/2 very dark grayish brown firnisli.

Katalog No. C19 (BOO.7)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Batı Yamacı Bezemeli Kantharos
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 2,3 cm
Hamur : 10R 7/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç ve az yoğunlukta taşçık katkılı
Firnis : Tamamı GLEY1 2.5/N black firnisli.
Ek Boya : 2.5Y 8/1 white ve 10R 7/6 light red.

Katalog No. C20 (BOP. 2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 202 368,32-368,08 m
Form : Batı Yamacı Bezemeli Kantharos
Ölçüler : Ça: 6 cm KY: 3,2 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Firnis : Tamamı GLEY1 2.5/N black firnisli.
Ek Boya : 9.5N/2 white (white page) ve 2.5YR 7/6 light red.

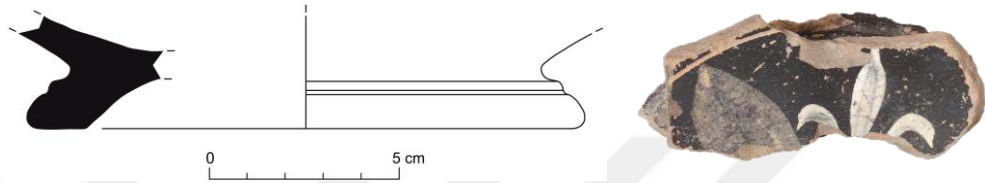
Katalog No. C21 (BOP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 202 368,32-368,08 m
Form : Batı Yamacı Bezemeli Kantharos
Ölçüler : -
Hamur : 5YR 7/4 pink, az yoğunlukta oldukça küçük kireç ve taşçık katkı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10YR 1/2 black firnisli.
Ek Boya : 5YR 7/4 pink.

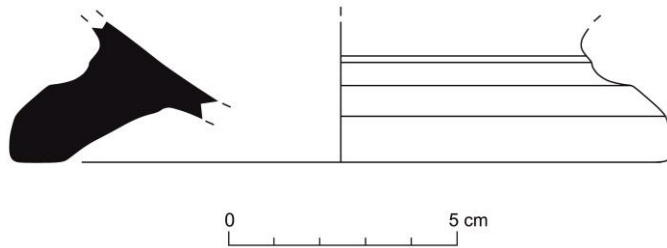
Katalog No. C22 (BOP)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 202 368,32-368,08 m
Form : İç Yüzeyi Batı Yamacı Bezemeli Kâse
Ölçüler : Çk: 3 cm Y: 0,9 cm
Hamur : 10R 6/6 light red, yoğun küçük boyutlu kireç katkı, yoğun küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : GLEY1 2.5/N black firnisli. İç yüzeyde rezerve alanlar 2.5YR 7/4 light reddish brown.
Ek Boya : 7.5YR 8.5/2 (white page).

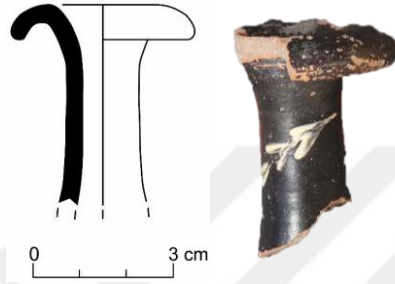
Katalog No. C23 (BOO.55)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Batı Yamacı Bezemeli Krater
Ölçüler : Çk: 14 cm KY: 3 cm
Hamur : 5YR 8/4 pink, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı ve küçük taşçık katkı.
Yüzey/Firnis : Kaide altı dışında tamamı GLEY2 2.5/10G greenish black firnisli.
Ek Boya : 10YR 9.5/1 white (white page).

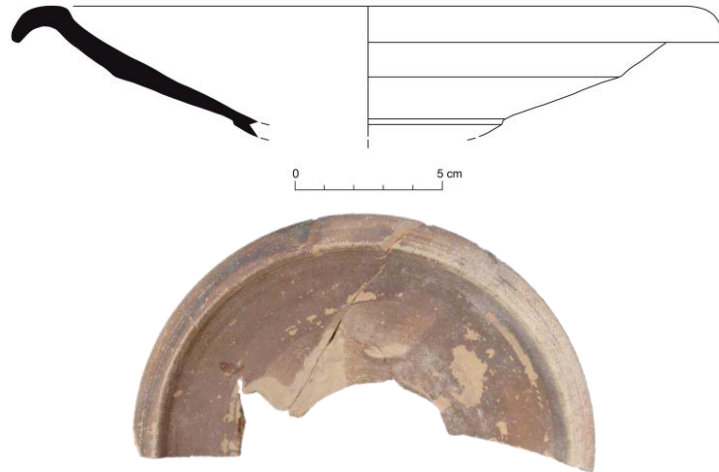
Katalog No. C24 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Masa Amphorası
Ölçüler : Çk: 14 cm KY: 3 cm
Hamur : 5YR 7/8 light red, az yoğunlukta irili ufaklı kireç ve küçük taşçık katkı.
Firnis : Tamamı 5Y 2.5/1 black firnisli.

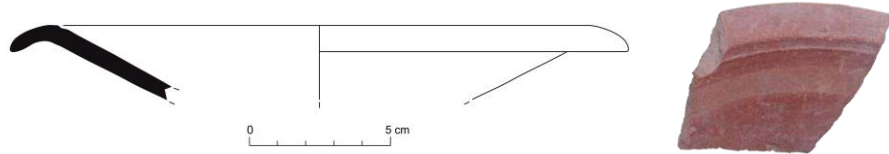
Katalog No. C25 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Batı Yamacı Bezemeli Guttus
Ölçüler : Ça: 3 cm KY: 4,1 cm
Hamur : 10R 6/6 light red, sıkı, oldukça az yoğunlukta oldukça küçük taşçık katkılı.
Firnis : Tamamı 10YR 2/1 black parlak firnisli.
Ek Boya : 2.5Y 9.5/2 very pale yellow.

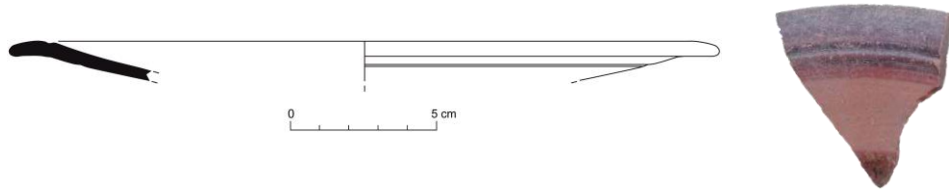
Katalog No. C26 (BOY-1)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 204 368,08-367,76 m
Form : Balık Tabağı
Ölçüler : Ça:21 cm KY: 4,4 cm
Hamur : 7.5YR 7/6 reddish yellow, orta yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun ince mikalı, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyin tamamı ve dış yüzeyde ağız kenarı altına kadar 7.5YR 5/3 brown ile 7.5YR 3/2 dark brown arasında alacalı firnisli.

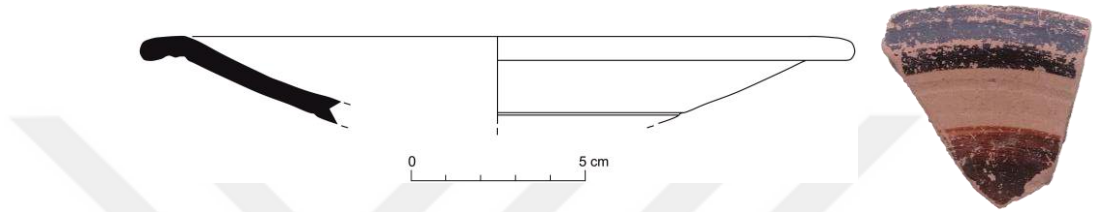
Katalog No. C27 (BOO.57)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Rezerve Bant Bezemeli Tabak
Ölçüler : Ça: 19 cm KY: 2,2 cm
Hamur : 5YR 7/8 redish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli,yoğun küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey veFirnis : İç ve dış yüzeyi 10R 6/6 light red, iç yüzeyi 10R 5/6 red firnis bantlı.

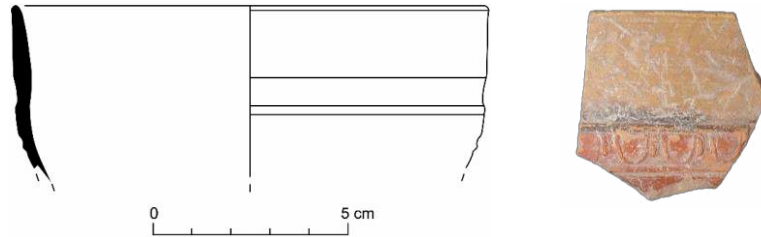
Katalog No. C28 (BOO.40)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Rezerve Bant Bezemeli Tabak
Ölçüler : Ça: 22 cm KY: 1,3 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, oldukça az küçük şamot ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi 2.5YR 7/6 light red, iç yüzeyde rezerve bantlarla ayrılan 5YR 3/2 dark reddish brown ve 2.5YR 5/6 red firnis bantlar bulunmaktadır.

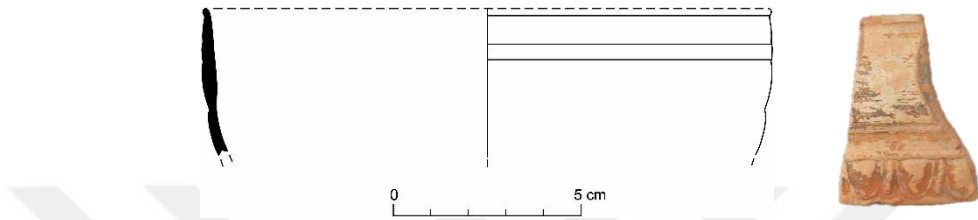
Katalog No. C29 (BOO.58)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Rezerve Bant Bezemeli Tabak
Ölçüler : Ça: 18 cm KY: 2,5 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, yoğun büyük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyi ağız altındaki rezerve bant dışında GLEY1 2.5/10Y black firnisli. İç yüzeyde ağız üstü ve gövde geçişi GLEY1 2.5/10Y black, rezerve bant sonrasında 2.5YR 3/2 dusky red ile 2.5YR 5/6 red arasında alacalı firnisli.

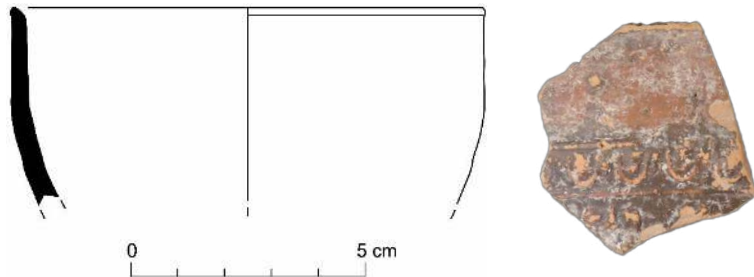
Katalog No. C30 (BOP.24)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 202 368,32-368,08 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 12 cm KY: 4,4 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, yoğun küçük boyutlu kireç katkılı, yoğun ince mikalı ve az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10R 5/8 red ile Gley1 2.5/N black arasında alacalı firnisli.

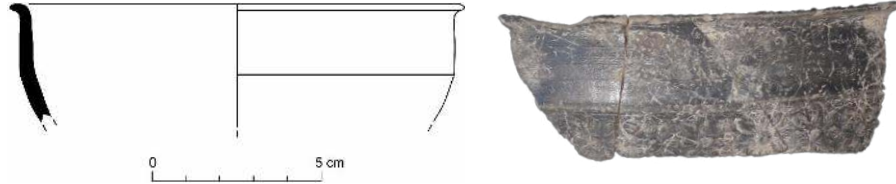
Katalog No. C31 (BOZ)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 205 367,76-367,68 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça:18 – 15 (?) cm KY: 3,9 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun ince mika, oldukça az yoğunlukta küçük taşcık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 10 R 5/6 red, dış yüzeyi 7.5YR 3/3 dark brown, 2.5YR 7/6 light red ile 10R 5/6 red arasında alacalı firnisli.

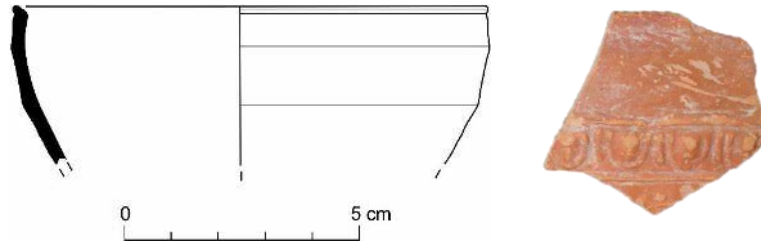
Katalog No. C32 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 4,1 cm
Hamur : 2.5YR 7/4 light reddish brown, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Bordüre kadar 2.5YR 4/4 reddish brown, bordürde 5YR 2.5/2 dark reddish brown firnisli.

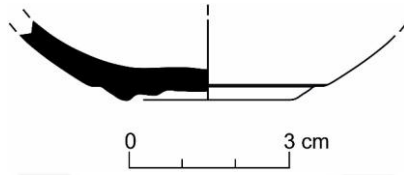
Katalog No. C33 (BOP.12)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 202 368,32-368,08 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 13 cm KY: 3,6 cm
Hamur : 10YR 5/1 gray, yoğun mikalı, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı, az yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı Gley1 2.5N/1 black firnisli.

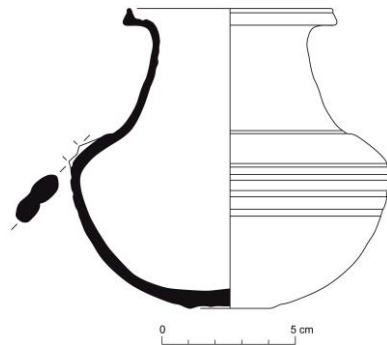
Katalog No. C34 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 8 cm KY: 3,3 cm
Hamur : 10R 6/6 light red, orta yoğunlukta oldukça küçük mikalı, orta yoğunlukta küçük taşçık ve az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10R 5/6 red firnisli.

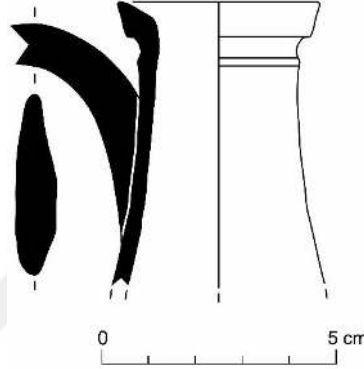
Katalog No. C35 (BOS)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 703 368,08-367,76 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Çd: 3 cm KY: 1,5 cm
Hamur : 10 YR 8/3 very light brown, yoğun küçük gözenekli, yoğun irili ufaklı mikalı, yoğun küçük taşçık ve orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyde firnis izi vardır, iç yüzeyi 10 R 4/6 red firnisli.

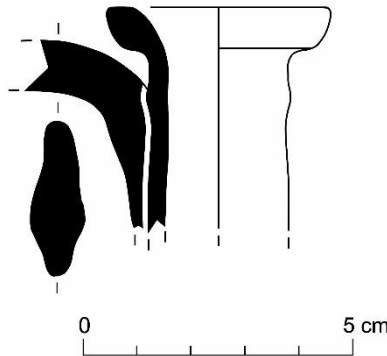
Katalog No. C36 (BPV.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 209 367,68-367,48 m
Form : Kalıp Yapımı Gövdeli Testicik
Ölçüler : Ça: 7,6 cm Çk: 3,4 cm Y: 10,4 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red.
Yüzey/Firnis : Tamamı 7.5YR 4/1 dark gray mat firnisli.
Ek Boya : 10YR 9.5/1 white (white page).

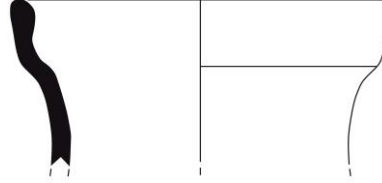
Katalog No. C37 (BOO.27)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 4,2 cm KY: 6,1 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, yoğun küçük gözenekli, yoğun ince mikalı, orta yoğunlukta küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzey 10YR 8/3 very pale brown.

Katalog No. C38 (BOO)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 201 368,68-368,32 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 4 cm KY: 4,1 cm
Hamur : 5YR 6/8 reddish yellow, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük mikalı, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzey 7.5YR 7/4 pink.

atalog No. (Env. No.) : C39 (BPD.2)
TN/Seviye : AİG 09 TN 206 367,76-367,56 m.
Form : Testi
Ölçüler : Ça:10 cm KY: 4,4 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, yoğun orta boyutlu gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta irili ufaklı kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10 YR 7/3 very pale brown örtü sıvalı.

0 5 cm

Katalog No. (Env. No.) : C40 (BOY.12)
TN/Seviye : AİG.09 TN 204 368,08-367,76 m
Form : Depolama Kabı
Ölçüler : Ça: 34 cm KY: 11,8 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç, yoğun irili ufaklı mika, yoğun küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 7.5YR 8/3 pink, dış yüzeyi 10YR 8/3 very pale brown.
Ağzın üst ve iç yüzeyi ile kulp ve gövdenin dış yüzeyi GLEY1 4/1 dark gray ile 7.5R 5/8 red arasında alacalı firnisli.

0 10 cm

3.4 ORKESTRANIN GÜNEYİ

Yeni Bouleuterion dolgusunun yanında Eski Bouleuterion'a ait tabanlardan ve taban altından ele geçen seramikler önem arz etmektedir. İki grup da incelendiğinde Hellenistik Dönem'den daha geç bir malzemeye rastlanmamış olup Geometrik ve Arkaik Dönem'e ait buluntular ele geçmiştir. Tez kapsamında incelenecek olan Hellenistik Dönem'e ait; hem yukarıda bahsedilen theatronu destekleyen mimari dolgudan ele geçen buluntular hem de toprak ve kireç tabanların taban içi ve taban altı buluntuları incelenecektir.

Tez kapsamında incelenen Orkestranın Güneyi'nden ele geçen tamamı firnisli formlar, Batı Yamacı Seramiği, kalıp yapımı kâseler; kısmi firnisli, yemek ve servisle ilişkili seramiklerden oluşmaktadır. Grup içinde ince seramiklerin çoğunlukta olduğu yirmi altı buluntu incelenecektir. Bölümün önceki başlıkları altında incelenen gruplarla olan benzerlikleri göz önüne alındığında Yeni Bouleuterion tabakalarından gelen seramiklerle benzer gruplar ve formlar Orkestranın Güneyi'nde de bulunmaktadır. I No.lu Bothros buluntusu seramiklerle sadece Batı Yamacı Seramiği içermesiyle benzer olan grubun II No.lu Bothros grubunda da bulunan ve görece geç olan küresel gövdeli kâse formuna ait parça içermesine ise Değerlendirme başlığı altında değinilecektir.

3.4.1 Tamamı Firnisli Seramikler

Orkestranın Güneyi açmasından ele geçen tamamı firnisli seramikler kantharos, çeşitli formlardaki kâseler, tabaklar ve lagynos formlarıdır. Bu formlara ait parçaların bir kısmında firnis kaliteli ve tam olarak korunmuşken bir kısmında firnisin kalitesiz olduğu ve yer yer korunduğu ya da firnis izi olarak takip edilebildiği görülmektedir. Farklı üretim yerlerine işaret eden bu durum firnis renklerindeki farklılıklarla da desteklenmektedir. Bir parabolik/konik kâse ağız-gövde parçasındaki firnis altına uygulanmış insize rulet bezeme, firnis dışında kullanılmış tek farklı bezeme ögesidir.

3.4.1.1 Kantharos (D1)

Kantharos formu Orkestranın Güneyi grubunda kaide-gövde parçasıyla temsil edilmektedir. Dış yüzeyde dışbükey profillendirme sonrasında derin ve kalın bir içbükey yiv ve keskin bir kademe bulunmaktadır. Kademedan sonra düz cidarla ve içe doğru eğimli olarak yükselen kaide, dışbükey profilli gövde altı geçmektedir. Tamamı tek renk tonunda, siyah firnislidir. Kalıp yapımı kaide oldukça kaliteli olarak üretilmiştir. Dar bir çapa sahip kaide ince uzun görünümlü bir kantharosa ait olmalıdır.

Benzer kalıp yapımı, kısa, dışa doğru hafifçe açılan kaideli ve kaide gövde geçişi dışbükey profilli olan örnekler Atina Agorası buluntusu düz cidarlı ve köşeli kantharos formlarında görülmektedir. İkinci form ilk formdan gelişmiştir ve MÖ 285 ile 250 arasına tarihlenen erken örneklerin⁴⁴⁶ kaideleri **D1** ile benzerdir. Düz cidarlı örnekler daha erken olmakla birlikte köşeli gövdeli kantharoslara göre daha az sayıda ele geçmiştir.⁴⁴⁷ Bu formdaki en yakın benzerler MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Atina Agorası örneklerinin çoğunluğunda Batı Yamacı Stili bezeme bulunmakta ve olaslıkla **D1** de bu stilde bezemeye sahip bir kantharosa aittir. Atina benzerleri göz önünde bulundurularak **D1** MÖ 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.4.1.2 İçe Dönük Ağızlı Kâse (D2)

Gruptaki tek içe dönük ağızlı kâse parçası olan **D2** kaide-gövde parçasıdır. Kaide dışbükey profillidir ve dışa doğru açılmaktadır. Oturma düzlemi eğimlidir. İçe dönük ağızlı kâselerin karakteristik kaide profillerine sahip parçanın tondosu da eğimlidir. Benzer örnekler Atina Agorası Klasik sığ içe dönük ağızlı kâselerinde⁴⁴⁸ görülmekte ve bu örnekler MÖ 300 ile MÖ 275 civarına tarihlenmektedir.

3.4.1.3 Dışa Çekik Ağızlı Kâse (D3)

D3 gruptaki tek dışa çekik ağızlı kâse ağız-gövde parçasıdır. Tamamı mat siyah firnisli olan parça gövde altı geçişine kadar korunmuş olup dış yüzeyde yivlerle profillendirilmiştir. Ağız kenarı formda yaygın olarak görülen; dışa doğru uzatılarak

⁴⁴⁶ Rotroff, 1997, s. 101, Figure 14: 187-199.

⁴⁴⁷ Rotroff, 1997, s. 99, Figure 13-14: 173-180.

⁴⁴⁸ Rotroff, 1997, ss. 161-162, Figure 62: 965-992.

kalınlaştırılıp, yuvarlatılmış uçla sonlanan profilde değildir. Hafifçe dışa doğru kalınlaştırılmış hem iç yüzeyde hem dış yüzeyde keskinleştirilmiş uçla sonlanmaktadır. Bu sebeplerle kâse, klasik dışa çekik ağızlı kâse formundan farklı bir görünümündedir. Üst gövde kavissiz, alt gövdeye geçiş yumuşak ve kavislidir.

Benzer üst gövde ve gövde geçişi profili erken Hellenistik Dönem'e ait dışa çekik ağızlı kâselerde görülmektedir.⁴⁴⁹ Portiko grubu dışa çekik ağızlı kâselerinden olan **C9** ve **C10** ile benzer olan **D3** Atina Agorası benzerleri göz önünde bulundurularak MÖ geç 4. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.4.1.4 Küresel Gövdeli Kâse (D4)

Küresel gövdeli kâseye ait ağız-gövde parçası olan **D4**, II No.lu Bothros grubundaki **B8** ve **B9** ile aynı formdadır. Dışa doğru çekilip, inceltip, yuvarlatılmış uçla sonlanan ağızlı; gövdeye geçişte iç bükey profilli ve küresel, şişkin gövdelidir. Korunduğu kadarıyla tamamı firnisli olan parçanın dış yüzeyi alacalı siyah; iç yüzeyi ise istifleme sebebiyle kırmızı tonlarında firnislidir. Ele geçtiği merkezlerde Pergamon üretimi olarak değerlendirilen form daha önce de belirtildiği üzere farklı yerleşimlerde MÖ 2. yüzyıl sonuna tarihlenmekte ve Pergamon üretim aralığı Meyer-Schlittmann tarafından MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl olarak verilmektedir.

D4 diğer iki örneğe göre daha küçük boyutlu ve ince cidarlıdır. Tamamı siyah firnislidir fakat firnisin korunma durumu oldukça kötüdür. Diğer merkezlerdeki siyah firnisli örnekler göz önüne alındığında MÖ 2. yüzyıl sonuna tarihlenmektedir.

3.4.1.5 Parabolik/Konik Kâseler (D5-D7)

Parabolik (Mastos) ya da konik gövdeli kâseler grupta üç örnekle temsil edilmektedir. Geniş ağızlı, kaideye ya da dibe doğru daralan gövdeli bu kâseler kaide ya da dibe sahip olmaları durumunda farklı isimler almaktadır. Orkestranın Güneyi açmasından ele geçen bu üç örneğin korunma durumları sebebiyle hangi formda olduklarını saptamak mümkün değildir. Bu sebeple kâselerin her iki formda da olabileceği unutulmamalıdır.

⁴⁴⁹ Rotroff, 1997, s. 157, Figure 59: 866-904.

D5 içe doğru kalınlaştırılmış ve şişkin olarak profillendirilmiş uçla sonlanan, dışa doğru çekik ağızlıdır. İ yüzeydeki şişkin profil kalın içbükey yiv ile vurgulanmıştır. İ yüzeydeki yiv M 2. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenen Atina Agorası parabolik kselerinde oldukça yaygındır.⁴⁵⁰ Yine i yüzeyi yivli, gövde altı korunmamış yakın bir benzer Troia'da⁴⁵¹, Pergamon retimi, geç Hellenistik/Erken Roma Dönemi'ne ait yarı küresel gövdeli kâse olarak değerlendirilmiştir. Benzer şekilde Ephesos⁴⁵² buluntuları da Geç Hellenistik Dönem retimi konik gövdeli kâse olarak Pergamon'la ilişkilendirilmiştir. Pergamon buluntusu benzerler ise M geç 2. yüzyıl ile M 1. yüzyıl ortasına tarihlenen kontesktlerden ele geçmiştir.⁴⁵³ **D5** benzerler yardımıyla M 2. yüzyıl ile M erken 1. yüzyıla tarihlenmektedir.

D6 ve **D7** firnis ve hamur olarak **D5**'ten ve birbirlerinden farklı olsalar da form olarak benzer konik gövdeye ve dışa açılan geniş ağıza sahiptirler. **D6** yuvarlatılmış uçla sonalanan hafifçe ie çekilmiş ağıza sahiptir. Dış yüzeyde siyah firnis altına uygulanmış rulet bezeme bulunmakta ve i yüzeyde istif sebebiyle firnis kırmızıdır. Yer yer korunan firnis kaltiesiz ve mattır. **D7** inceltilip yuvarlatılmış uçla sonlanan ağıza sahiptir ve ağız kenarı ince bir yivle profillendirilmiştir. Sadece gövde altı korunmamış olan parça oldukça az alanda korunmuş parlak ve kaliteli turuncu firnislidir.

Firnis zellikleri ve ağız profilleri oldukça farklı olan iki örnek için de yakın paralel tespit edilememiştir. Atina Agorası yarı küresel gövdeli ve kaideli kseleri⁴⁵⁴ de form için benzer olarak ele alınabilir. M 2. yüzyıl ortalarında Atina'da üretimi başlayan bu formun bazı örnekleri konik gövde görünümüne yakın özellikler göstermektedir ve M 110 ile M 86 arasına tarihlenen kontekstlerden ele geçmişlerdir. Firnis zellikleri göz önünde bulunarak iki parça da M 2. yüzyılın ikinci yarısı ve M erken 1. yüzyıla tarihlenmektedir fakat **D7** daha geç bir örnek olmalıdır.

⁴⁵⁰ Rotroff, 1997, ss. 109-110, Figure 20: 328-330.

⁴⁵¹ Tekkök-Biçken, s. 42, Figure 13: A71.

⁴⁵² Ladsttter, s. 93: K152.

⁴⁵³ Doris Pinkwart ve Wolf Stammnitz, **Peristylhuser Westlich der Unteren Agora - Altertümer von Pergamon XIV**, Walter de Gruyter, Berlin, 1984, s. 131, Plate 36: K104-K105; Meyer-Schlittmann, s. 78, Tafel 9: B3.

⁴⁵⁴ Rotroff, 1997, s. 164, Figure 64: 1039-1044.

3.4.1.6 Balık Tabacı (D8)

D8 ağız kenarı dışbükey profille aşağı doğru uzatılmış olan, ağızda bir adet yiv bulunan ve ağız kenarı gövdeyle dike yakın bir açıda birleşen Klasik Dönem balık tabacı formunun devamı niteliğindeki Erken Hellenistik Dönem balık tabaklarındandır. Firnis kalitesiz ve kap üzerine eşit kalınlıkta uygulanmamış olması sebebiyle gri ile siyah arasında geçişlidir.

Atina Agorası benzerlerinden, ağız kenarının altında gövdenin bir kısmının ve kaidenin görülür olan balık tabakları MÖ 275 sonrasına ve ağız kenarı ile gövde birleşimi keskin, dik açığa yakın bir açıyla birleşen örnekler MÖ 225 öncesine tarihlenmektedir.⁴⁵⁵ Atina’da tespit edilen form gelişimi göz önüne alındığında **D8**’in MÖ 225 öncesine tarihlenen tabaklarla benzer olduğu görülmektedir. Asklepion’un MÖ 201/190’da sonlanan “Hellenistik II” evresi buluntularından olan Pergamon⁴⁵⁶ benzeri ve Sardis⁴⁵⁷ benzeri iç yüzeyde, ağız altındaki yiv ve ağız kenarı profiliyle oldukça yakın benzerlerdir. Benzerler yardımıyla **D8** MÖ 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.4.1.7 Sarkık Ağız Kenarlı Tabak (D9)

Orkestranın Güneyi’nden ele geçen bir diğer tabak parçası olan **D9**, tamamı parlak siyah firnisli ağız-gövde parçasıdır. Ağız kenarı eğimli olarak dışa uzatılmış ve yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. İç yüzeyde, ağız altında yiv bulunmaktadır. II No.lu Bothros grubundaki **B24** ve **B25** ile ağız kenarı profili olarak benzerdir fakat bu iki örnek rezerve bant bezemeli örnekler olup iç yüzeyde yivli değildirler. Bu benzerlikten yola çıkılarak **D9**’un da dışbükey profilli çukur gövdeli bir tabağa ait olduğu söylenebilir. Hem firnis rengi ve kalitesi hem de **D8**’de de görülen iç yüzeydeki yiv sebebiyle **D9** II No.lu Bothros benzerlerinden daha erken bir örnek olarak görülmektedir. Atina Agorası⁴⁵⁸, Korinth⁴⁵⁹ ve Smyrna⁴⁶⁰ benzerleri göz önünde bulundurularak MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

⁴⁵⁵ Rotroff, 1997, ss. 147-148.

⁴⁵⁶ Schäfer, ss. 32-33, 43, Tafel 1-2: C4.

⁴⁵⁷ Rotroff ve Oliver, ss. 25-26, Plate 10: 54.

⁴⁵⁸ Rotroff, 1997, ss. 146-150, Figure 52: 739, 744, 750.

⁴⁵⁹ Edwards, 1975, s., Plate 5: 131.

⁴⁶⁰ Alkan, s. 15: Katalog No. (Env. No.) 148.

3.4.1.8 Lagynos (D10)

Gruptaki lagynos formuna ait tek buluntu olan **D10**, tamamı kahverengi firnisli ağız-boyun parçasıdır. Ağız kenarı önce dışarı doğru kalınlaştırılmış sonra sivriltilip inceltilerek üçgenimsi profil verilmiş uçla sonlanmakta ve boyun; gövde geçişine doğru açılan konik formdadır. II No.lu Bothros buluntusu, gövde parçası olan **B31** de firnisli lagynos formu örneğidir ve formun firnisli versiyonlarının kullanım alanları, gelişimi ve tarihlendirilme problemi tezin II No.lu Bothros bölümünde açıklanmıştır.

Erken örnekleri arasında Eretria'da⁴⁶¹ MÖ geç 4. yüzyıla tarihlenen benzerler ele geçmişse de Retroff Atina Agorası için MÖ yaklaşık 275 ile MS erken 1. yüzyıl aralığını vermektedir⁴⁶². **D10** Atina Agorası benzerleri göz önünde bulundurularak MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

3.4.1.9 Tuzluk (D11)

Hellenistik seramik repertuarında küçük boyutlu kâseler tuzluk olarak isimlendirilmektedir.⁴⁶³ Atina Agorası'nda içbükey gövdeli, makara gövdeli ve içe dönük ağızlı kâsecik olmak üzere üç farklı tip görülmektedir. Retroff tarafından içbükey gövdeli tipin Klasik Dönem'de ortaya çıktığı ve MÖ 315 civarında yerini makara gövdeli tipe bıraktığı belirtilmektedir. Makara gövdeli örnekler tamamı siyah firnisli ya da Batı Yamacı bezemeli olarak üretilmiş olup siyah firnisli makara tipli tuzlukların gövde cidarları neredeyse dike yakındır. MÖ 350 ile MÖ 250 arasında, diğer tuzluk tipleriyle çağdaş olarak kullanılan içe dönük ağızlı tuzluklar daha geniş bir tarih aralığında ve daha yaygın olarak kullanılmıştır.

D11 tamamı siyah firnisli, düz dip-gövde parçasıdır. Oldukça küçük boyutlu olan kap hafifçe dışbükey cidarlı gövdeye sahiptir. Yakın paraleli tespit edilememiş olan form tuzluk olarak adlandırılan forma benzemektedir. İç yüzeyinde de firnis olduğu firnis izlerinden anlaşılan kap açık bir kaptır ve küçük boyutu sebebiyle tuzluk olarak değerlendirilmiştir.

⁴⁶¹ Karl Reber, *Die Klassischen und Hellenistischen Wohnhäuser im Westquartier - Eretria Ausgrabungen und Forschungen X*, Editions Payot, 1998, s. 185, Abbildung 225: 103.

⁴⁶² Retroff, 1997, ss. 82-83, Figure 16-18: 101-114.

⁴⁶³ Retroff, 1997, ss. 165-167.

Tespit edilen yakın benzeri Atina Agorası'ndan ele geçen, siyah firnisli makara tipi tuzluk varyantı olarak değerlendirilmiş düz dipli bir örnektir ve MÖ 3. yüzyıl ortasına tarihlenmektedir.⁴⁶⁴

3.4.2 Batı Yamacı Seramiği

Orkestranın Güneyi açmasından ele geçen Batı Yamacı Seramiği örnekleri olan **D12**, **D13** ve **D14** sırasıyla kantharos, skyphos ve kraterlere ait parçalardır.

3.4.2.1 Kantharos (D12)

Grupta Batı Yamacı stili bezemeli kantharos formu ağız-gövde-kulp çıkışı parçası olan **D12** ile temsil edilmektedir. İnceltilmiş uçla sonlanan dışa çekik ağızlı parçanın üst gövdesi içbükeydir. Parlak siyah firnis üzerine, ağız altında pendant askısı bezeme bulunmaktadır. Kurdele kısmı beyaz, pendant motifleri deve tüyü renginde ek boya ile uygulanmıştır.

İçbükey üst gövdeye sahip olduğu anlaşılan kantharos, Portiko grubundaki **C19** ile benzerdir ve diğer merkezlerdeki benzerlere göre MÖ 3. ve 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.4.2.2 Skyphos (D13)

Orkestranın Güneyi'nden ele geçen bir diğer Batı Yamacı bezemeli parça olan **D13** skyphosa aittir. Parlak, kaliteli siyah firnis üzerinde, ağız altında deve tüyü rengi ek boyayla uygulanmış sarmaşık dalı motifi bulunmaktadır. Ek boya bezemeli, düz gövde üstünden sonra dikey yivlerle profillendirilmiş alt gövdenin başladığı görülmektedir. Ağız ve üst gövdenin duruşu dike yakındır, parça görece düz cidarlıdır. Ağız kenarı oldukça belirgin bir yiv ile profillendirilmiştir ve tespit edilen benzerlerde de aynı tür bir ya da iki yiv bulunmaktadır.

---

⁴⁶⁴ Rotroff, 1997, s. 166, Figure 65: 1074.

Skyphos olarak tanımlanan Pergamon⁴⁶⁵ ve Ephesos⁴⁶⁶ üretimi, benzer bezeme şemasına sahip, gövde altları dikey yivlerle profillendirilmiş çift kulplu örnekler oldukça yakın benzerler olup MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir. Atina Agorası'ndan ele geçmeyen form Batı Anadolu üretimi olmalıdır. **D13**'ün korunma durumu sebebiyle kulp hakkında yorum yapılamamaktadır.

3.4.2.3 Krater (D14)

D14 kraterine ait ağız kenarı üzerinde ağız kenarının dönmeye başladığı alanda iki adet kazıma yivle sınırlandırılmış, kazıma çizgiyle birleştirilmiş deve tüyü rengi ek boyayla uygulanmış sarmaşık yaprağı bezemesi bulunan; dışbükey olarak uzatılıp sarkıtılmış, yuvarlatılmış uçla sonlanan krater ağız kenarı parçasıdır.

Pergamon'da birçok örnekle temsil edilen Batı Yamacı Stili bezemeli kraterlerin birden çok örneğinde aynı bezeme şeması ve motifi sınırlayan çift kazıma yiv bulunmaktadır.⁴⁶⁷ Schäfer tarafından MÖ 200 civarına tarihlenen bu örnekler **D14** için yakın benzerlerdir. Ephesos'dan da ele geçen örneklerde⁴⁶⁸ benzer bezeme şeması görülmekte fakat çift yiv detayı görülmemektedir. Ephesos benzerleri ise - Schäfer'in tarihlendirmesinin diğer merkezlerde ele geçen benzerlere göre geç olduğu ve Eretria'da MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenen bir parçanın da olduğu belirtilerek- MÖ 2. yüzyıl içine tarihlenmektedir.⁴⁶⁹

3.4.3 Kısmi Firnisli Seramikler

Orkestranın Güneyi açmasında bulunan ve tez kapsamına alınan seramikler arasındaki kısmi firnisli seramikler içe dönük ağızlı kâse formuna ait parçalardır. Firnis renkleri ve kaliteleri farklı olan parçalar aşağıda incelenmiştir.

---

⁴⁶⁵ Behr, Abbildung 13: 55, 56.

⁴⁶⁶ Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 28: B30, 29: B33, 31: B36, 44: B87; Gassner, ss. 61-62, Tafel 11: 176, 181.

⁴⁶⁷ Schäfer, s. 48, Tafel 13: D33, D35, D37.

⁴⁶⁸ Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 50: B105.

⁴⁶⁹ Mitsopoulos-Leon, 1991, ss. 39-40.

3.4.3.1 İçe Dönük Ağzlı Kâseler (D15-D16)

D15 küçük boyutlu içe dönük ağzlı kâse ağz-gövde parçasıdır. Gövde altı korunmamış olsa da korunduğu kadarıyla gövdenin konik profilde olduğu anlaşılmaktadır. Düz cidarlı, konik gövdeli kâsenin ağzı içe doğru dönüş yaptığı kısımda hem ie hem de dışa doğru kalınlaştırılmıştır. İe çekilen ağz, sivriltilip inceltilmiş uçla sonlanmaktadır. İ yüzeyin tamamında, dış yüzeyin ise ağz kenarında kalın bir bant görünümünde siyah firnis olduğu anlaşılmaktadır. Daldırma yöntemiyle uygulanmış firnisin kalitesi ve korunma durumu oldukça düşük olduğundan büyük bir kısımda firnis iz olarak takip edilebilmektedir.

Küçük boyutlu benzer kâseler, daha öncede bahsedildiği gibi tuzluk olarak isimlendirilmektedir. **D15** ile benzer profile sahip, kalınlaştırılmış ve az eğimli ağzlı, konik gövdeli örnekler MÖ 300 civarına tarihlenmektedir.⁴⁷⁰ Parçanın kısmi firnisli olması ve firnisin korunma durumu da göz önünde bulundurularak kâse MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

D16 iç yüzeyi turuncu firnisli dış yüzeyi ise firnissiz açık kap kaide-gövde parçasıdır. Benzer kısmi firnisli kâseler Hellenistik Dönem boyunca doğu yerleşimlerinde 3. yüzyıldan itibaren yaygın olarak kullanılmıştır.⁴⁷¹ Halka kaide dış yüzeyde dışbükey profilli, oturma düzlemi içe doğru eğimli tek yivle profilendirilmiş, kaide altı içbükey profilden sonra merkezde dışbükeydir. Bu özellikleriyle içe dönük ağzlı kâse kaideleriyle oldukça benzer olan parçanın gövde geçişinin yayvan olması ise kâsenin geniş ağzlı ve sığ gövdeli olduğunu göstermektedir.

3.4.4 Kalıp Yapımı Kâseler (D17-D20)

Gruptaki kalıp yapımı seramik buluntular kalıp yapımı kâseler aittir. Grupta incelenecek olan **D17-D20** dört farklı kâseye ait, farklı form ve firnis özellikleri gösteren ağz-gövde parçalarıdır. Örneklerin sadece çark yapımı ağz kısmı ve gövde bezemesini çevreleyen bordür kısımları korunmuştur. Parçaların bordürlerinde ion kymationu, yumurta dizisi, altı yapraklı çiçek rozeti dizisi ve boncuk dizisi bezemeleri kullanılmıştır. Örneklerin kabartmalarının yüksekliği ve keskinliği farklılık göstermektedir.

⁴⁷⁰ Rotroff, 1997, s. 167, Figure 1079-1080.

⁴⁷¹ Rotroff ve Oliver, ss. 24-25.

Parçaların ağızları dik yükselip hafifçe dışarı çekilmiş, kalınlaştırılarak keskin bir dönüşle dışarı çekilmiş, ya da gövdeden dışa doğru açılmaktadır. Hem ağız profili hem de gövde formu diğer örneklerden oldukça farklı olan **D20**'nin gövdesi alt gövdeye doğru daralmaktadır ve diğer örneklerin gövde formu ise yarı küreseldir. Yarı küresel gövdeli parçaların ise bazılarının sığ gövdeli, basık tipte olduğu anlaşılmaktadır.

Firnis bir örnek dışında hepsinde kaliteli ve iyi uygulanmıştır. Kaliteli firnisli örneklerde cidar inceyken firmisi mat ve yer yer korunmuş olan **D17** ise kalın cidarlıdır ve çark yapımı üst gövde diğer örneklerle daha kaba bir görünümündedir. Firnis renkleri ise koyu gri, siyah ve kahverengi tonlarındadır.

D17 diagonal olarak alt gövdeden yükselen, hafifçe dışa çekik, inceltilmiş ve yuvarlatılmış uçla sonlanan ve dış yüzeyde yivle profillendirilmiş ağıza sahip ağız-gövde parçasıdır. Çark yapımı ağız kısmı oldukça yüksek olan parçanın sadece bordürü kısmen korunmuştur. Oldukça kalın cidarlı ve kaba görünümlü olan parçanın ağız kısmındaki mat kahverengi firmisi korunmuştur ve bordür üzerinde turuncu firnis görülmektedir. Bordür bezemesi olan ion kymationu İyonya atölyelerinde sıklıkla kullanılmaktadır. S kıvrımına sahip parça Kyme, Pergamon ve Myrina üretimi kâselerle benzerdir. Bordür üzerindeki çift yiv Kyme atölyelerini işaret etmektedir.

D18 hafifçe dışa çekik inceltilmiş uçla sonlanan ağızlı, ağız altındaki yivle profillendirilmiş ağız-gövde parçasıdır. Bordür kısmı korunmuştur ve altı yapraklı çiçek rozeti dizisi bezemeye sahiptir. Firnis mat siyah renktedir ve korunma durumu iyidir. Yarı küresel gövdeye sahip olduğu anlaşılan kâse Delos tipindedir ve altı ya da yedi yapraklı çiçek rozeti motifi Delos üretimi kâselerde sıkça bordürde ve daha az örnekte kalyxde doldurma elemanı olarak görülmektedir. Delos benzerleri⁴⁷² göz önünde bulundurularak MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.

D19 kalın cidarlı, dik olarak yükselip kalınlaştırılarak dışa çekilmiş, sivriltilerek üçgenimsi görünüm verilmiş uçla sonlanan ağıza sahip ağız-gövde parçasıdır. Sadece bordürü korunmuş olan parçada boncuk dizisi altında floral motiflerden oluşan bezeme görülmektedir. Firnis kahverengi tonlarında ağzın üst kısmında koyu parçanın geri kalanında açık ve parlaktır. Yarı küresel gövdeye sahip olduğu anlaşılan kâse yarı küresel gövdesi ile Delos/İyonya Tipindedir. Formun yakın

---

⁴⁷² Laumonier, Plate 1: 79, 2: 604, 608, 1957, 9033.

benzerleri Kibyra'dan ele geçmiş kalıp yapımı kâseler arasından gelmektedir.⁴⁷³ Kâse MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

D20 derin ve konik gövde yapısına sahiptir. Firnis koyu gri, parlak ve kalitelidir. Ağız profili inceltilmiş uçla sonlanmakta ve iç yüzeyde kavisli olarak yükselmektedir. Formun benzerleri Atina üretimi, literatürde Attika Tipi olarak adlandırılan kalıp yapımı kâseler⁴⁷⁴ arasından gelmektedir ve kâse üzerindeki firnis de bu durumu desteklemektedir. Ayrıca bordür motifinin benzeri yine Atina üretimi figürlü kâselerde görülmektedir.⁴⁷⁵ Atina'da figürlü kâselerin üretimi MÖ geç 3. yüzyılda başlayıp MÖ 2. yüzyılın yarısına kadar devam etmiş ve Homerik kâseler olarak adlandırılan belli bir mitolojik olayı konu alan sahnelerin betimlendiği kâseler ya da tekil figürlerin tekrar edilerek kullanıldığı kâseler olarak iki farklı tiptedir.⁴⁷⁶ Atina örnekleri göz önünde bulundurularak MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen kâse olasılıkla Atina üretimi ya da oldukça yakın bir taklittir.

3.4.5 Mutfak ve Servis ile İlişkili Seramikler

Gruptaki mutfak ve servisle ilişkili seramikler farklı testi formlarına ait ağız-boyun parçaları ve lekaneye ait ağız-gövde parçasıdır. Tez kapsamındaki diğer gruplarda incelenen formlarla aynı formlar bu grupta da görülmektedir. Orkestranın Güneyi açmasında ince seramiklerden sayıca az olan mutfak ve servisle ilişkili seramikler Testiler ve Lekane başlıkları altında incelenecektir.

3.4.5.1 Testiler (D21-D23)

Gruptaki testilere ait parçaların hepsi ağız-boyun parçası olup sadece birinde kulbun bir kısmı korunmuştur. Diğer üç parçada kulpla ilgili bilgi verecek bir ibare bulunmamaktadır.

Dışa çekilip kalınlaştırılan ağıza sahip testilere ait ağız-boyun parçaları olan **D21** ve **D22** ağızlarının profillendirilişi itibariyle farklılık göstermektedir. **D21**'in

⁴⁷³ Başak Saygılı, **Kibyra Kalıp Yapımı Kâseleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2011, Çizim III: 8, Çizim XI: 41, Çizim XII: 48.

⁴⁷⁴ Benzer forma sahip Atina üretimi kâseler için bkz.: Rotroff, 1982, Plate 29, 78: 155, Plate 44, 84: 227, Plate 45, 84: 235.

⁴⁷⁵ Rotroff, 1982, s. 171, Plate 29: 155.

⁴⁷⁶ Rotroff, 1982, s. 19; Courby, ss. 281-282.

yumuşak bir kavisle dışa çekilmiş ağzı kalınlaştırılıp yuvarlatılmış uçla sonlanmaktayken **D22**'nin ağzı keskin bir dönüşle dışarı çekilmiştir ve II No.lu Bothros grubundaki testilerde olduğu gibi önce kalınlaştırılıp sonra inceltilerek oluşturulmuş, yuvarlatılmış uçla sonlanan, üçgenimsi profildedir. **D21** dış yüzeyde yer yer korunmuş olan gri örtü sıvalıdır. Daha önce de belirtildiği gibi dışa çekik ağızlı testiler II No.lu Bothros bölümünde incelendiği üzere Hellenistik Dönem boyunca birçok yerleşimde ele geçmiş ve yaygın olarak kullanılmış formlardandır ve **D21** ve **D22** tez kapsamında incelenen diğer örnekler gibi MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

D23 bant görünümünde, kalınlaştırılıp yuvarlatılmış ve derin bir yivle profillendirilmiş ağızdan sonra içbükey profilli boyuna ve belirgin bir dönüşten sonra genişleyen, yayvan gövde üstüne sahiptir. Direkt olarak ağız üzerinden bağlanan tek kulp ortası içbükey profile inceltilmiş oval kesitlidir. Kulp ağıza dik olarak bağlanmakta ve kavis yaparak aşağı dönmektedir. Testinin dış yüzeyine yer yer mat ve ince kırmızı firnis uygulandığı görülmektedir. Benzer kulba sahip testiler Atina Agorası buluntuları arasında Hellenistik Testi Form 3⁴⁷⁷ örneklerinde görülmektedir. MÖ yaklaşık 270 ile MÖ 160 arasına tarihlenen örnekler için Retroff formun olasılıkla yerel bir form olduğunu ve ölçü olarak kullanıldığını belirtmektedir. Yafo (İsrail), 'Akko (Mısır) ve Samaria Sebaste'den de ele geçen benzerler⁴⁷⁸ formun geniş bir coğrafyada kullanıldığını göstermektedir.

3.4.5.2 Lekane (D24)

Ağız-gövde parçası olan **D24** tez kapsamındaki diğer lekane parçalarına göre daha kalın cidarlıdır. Dışa doğru uzatılmış ağız eğimli olarak yükselmektedir ve kalın, yüksek bir yiv görünümünde yuvarlatılıp kalınlaştırılmış uçla sonlanmaktadır. I No.lu Bothros grubundaki **A26** ile benzer ağız profiline sahiptir.

I No.lu Bothros bölümünde incelendiği üzere tespit edilen benzer örnekler farklı yerleşimlerde MÖ 5. yüzyıl ile MS 2. yüzyıl arasında görülmektedir. **D24** benzerler doğrultusunda MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

⁴⁷⁷ Retroff, 2006, ss. 77-78, Figure 12: 52-59; Thompson, Figure 8: A52, B12.

⁴⁷⁸ Gendelman, s. 417, Figure 5: 6-7.

3.4.6 Değerlendirme

Orkestranın Güneyi başlığı altında incelenen seramiklerin diğer merkezlerdeki tarihlendirilmeleri değerlendirildiğinde, seramikler için MÖ geç 4. yüzyıl ile MÖ erken 1. yüzyıl aralığı ortaya çıkmaktadır. En yoğun aralık MÖ 3. ve 2. yüzyıllar olarak gözükmektedir. MÖ geç 2. yüzyıl ile MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilen ve II No.lu Bothros grubunda da iki örnek ile temsil edilen küresel gövdeli kâse parçası **D3** ve parabolik kâselere ait olan **D4-D7** gruptaki en geç tarihli seramiklerdir. Mimari dolgunun ortalama olarak ilk 20 cm’lik katmanından ele geçen bu parçalar grubun geneline göre geç bir tarih vermeleri, gevşek taş dolgudan ele geçmeleri ve alanın hali hazırda tahrip olmuş olması sebebiyle dışarıdan gelmiş parçalar olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeple grubun tarih aralığı MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyıl olarak daralmıştır (**Tablo 4, Grafik 13**).

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı
D1					
D2					
D3					
D4					
D5					
D6					
D7					
D8					
D9					
D10					
D11					
D12					
D13					
D14					
D15					
D16					
D17					
D18					
D19					
D20					
D21					
D22					
D23					
D24					
	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı

Tablo 4: Orkestranın Güneyi Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları

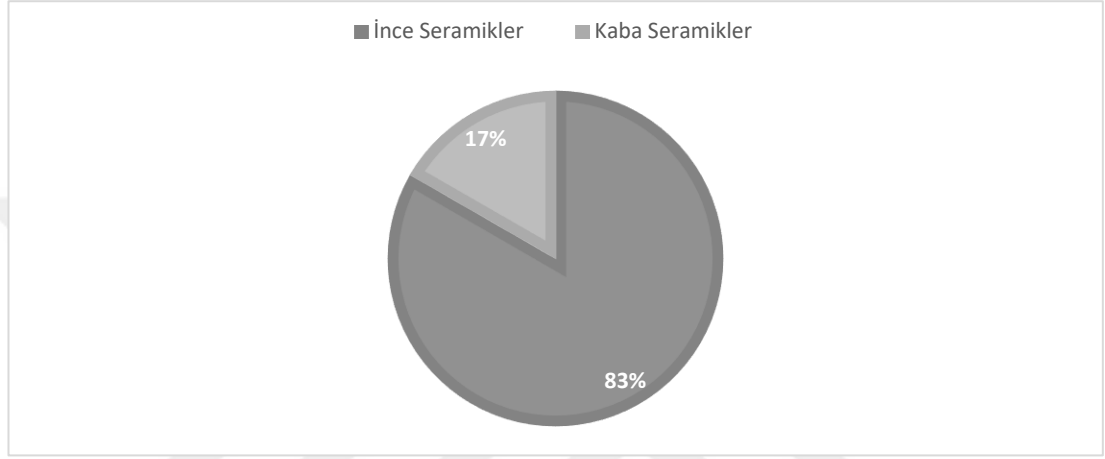

Grafik 13: Orkestranın Güneyi Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı

Daha önce bahsedildiği üzere Eski Bouleuterion tabakalarına, theatronu destekleyen dolgu altında ulaşılmış olsa da tahrip edilen tabakalardan karışık malzeme gelmektedir. Bu sebeple Eski Bouleuterion ile ilgili bir veri elde edilememiştir. Bu tabakalardan gelen tarihlendirilebilir seramik buluntular olan **D9, D10, D19, D20** ve **D24** MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir. Söz konusu

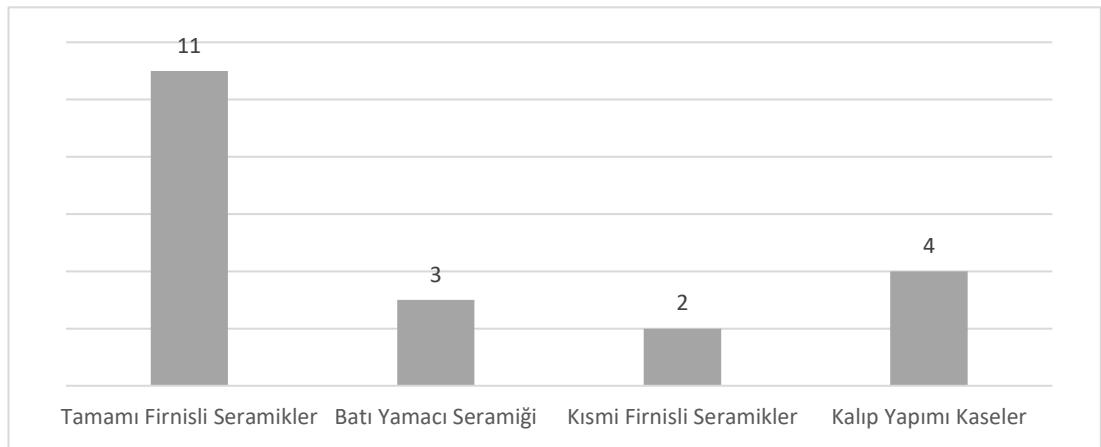
tabakalardan ele geçen sikkeler de MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyılın ilk yarısı aralığına tarihlenmektedir. Sikkelerin tabanın korunduğu alanlardan geldiği kesin olarak bilinmektedir. Portiko örneğiyle aynı tipte olan ve aynı aralığa tarihlenen bu sikkeler de yapının tabakalanmasında tutarlılık olduğunu gösterdiği için Portiko başlığı altındaki Değerlendirme bölümünde bu konuyla ilgili belirtilen argümanlar Orkestranın Güneyi için de geçerlidir.

Orkestranın Güneyi grubunda ince seramikler kaba seramiklere oranla daha

Grafik 14: Orkestranın Güneyi Seramiklerinin İşlev Dağılımı

yoğundur (Grafik 14). Kaba seramikler diğer gruplardaki örneklerle yakın benzerler olan üç testi ve bir lekane örneğinden oluşmaktadır. İnce seramikler ise yirmi örnekle temsil edilmekte ve bezemeye göre sınıflandırılan seramiklerin yoğunlukları sırasıyla tamamı firnisli seramikler, kalıp yapımı kâseler, Batı Yamacı Seramiği ve kısmi firnisli seramiklerdir (Grafik 15).

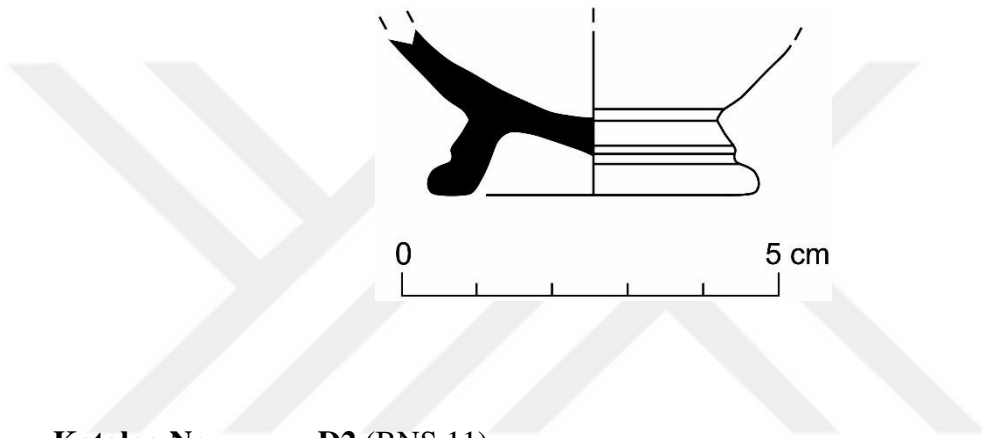
Grafik 15: Orkestranın Güneyi İnce Seramiklerinin Bezemeye Göre Dağılımı

Analojik değerlendirme sonucunda gruptaki seramiklerin Atina, Levant ve Batı Anadolu yerleşimlerinden ele geçen seramiklerle benzerlikler olduğu tespit edilmiştir.

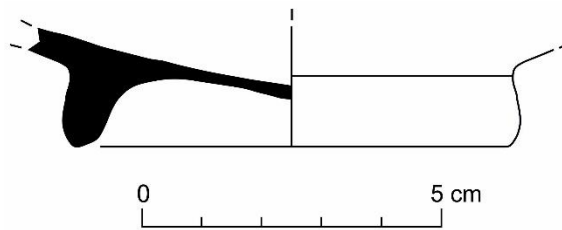

3.4.7 Orkestranın Güneyi Kataloğu

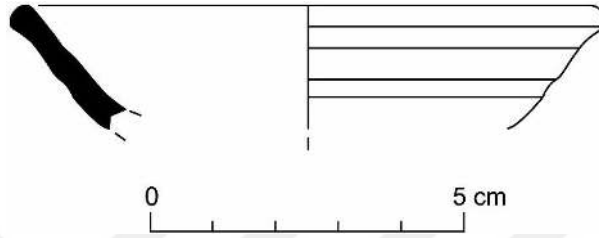
Katalog No.	D1 (BNS.19)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Çk: 4,4 cm KY: 2,2 cm
Hamur :	2.5YR 7/6 light red, sıkı, oldukça az yoğunlukta ince mikalı, az yoğunlukta orta boyutlu kireç ve az yoğunlukta oldukça küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis :	Tamamı 5YR 2.5/1 black firnisli.

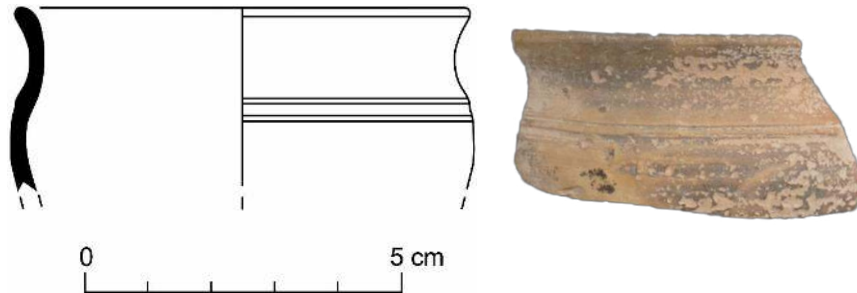
Katalog No.	D2 (BNS.11)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form :	İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler :	Çk: 7 ,4 cm KY: 2,2 cm
Hamur :	5YR 7/8 reddish yellow, az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta küçük kireç ve az yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis :	Tamamı GLEY1 2,5/5GY greenish black firnisli.

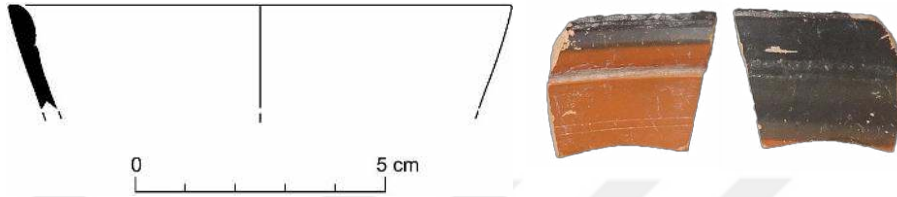
Katalog No. D3 (BPJ.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 09 365,32 / 365,13 / 365,11-365,09 / 365,03 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 9 cm KY: 1,9 cm
Hamur : 5YR 6/4 light reddish brown, az yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta ince mika, orta yoğunlukta oldukça küçük taşcık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10 R 4/6 red firnisli.

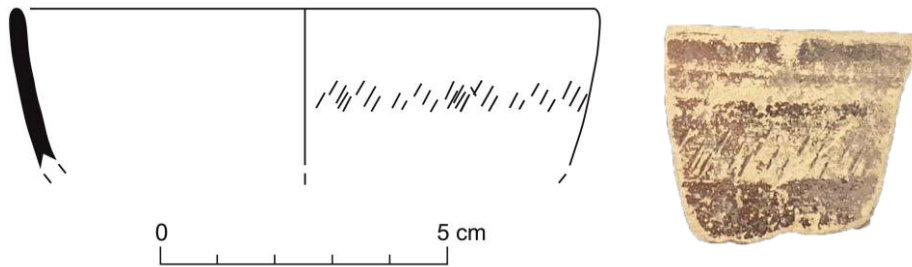
Katalog No. D4 (BOF)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 04 366,06-365,80 m
Form : Küresel Gövdeli Kâse
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 2,8 cm
Hamur : 7.5YR 7/2 pinkish gray, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta oldukça küçük kireç ve taşcık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10 YR 3/1 very dark gray ile 2.5YR 5/6 red arasında alacalı firnisli.

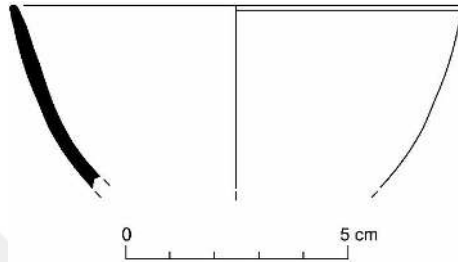
Katalog No. D5 (BNS.17)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form : Parabolik/Konik Kâse
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 2,1 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, oldukça sıkı, oldukça az yoğunlukta küçük gözenekli, oldukça az yoğunlukta oldukça küçük taşçık ve kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : 2.5YR 2.5/1 reddish black ve 2.5YR 5/8 red.

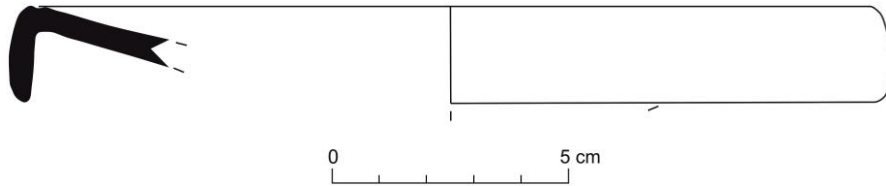
Katalog No. D6 (BNZ)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 03 367,51-367,31 m
Form : Parabolik/Konik Kâse
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 2,7 cm
Hamur : 7.5YR 8/4 pink, az yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun ince mikalı, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 2.5YR 4/8 red, dış yüzeyi 10 R 3/1 dark reddish gray ile 10 R 4/3 light red arasında alacalı firnisli.

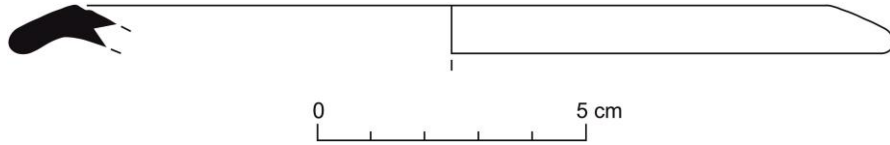
Katalog No. D7 (BOF)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 04 366,06-365,80 m
Form : Parabolik/Konik Kâse
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 4,1 cm
Hamur : 7,5YR 8/4 pink, oldukça az orta boyutlu gözenekli, oldukça yoğun irili ufaklı mika, az yoğunlukta küçük kireç, orta yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : 2.5YR 5/8 red

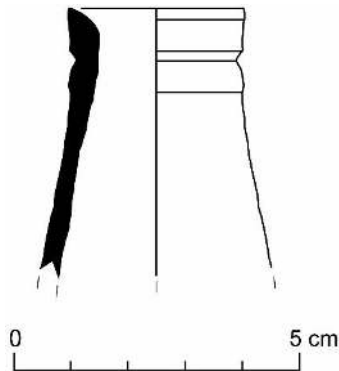
Katalog No. D8 (BNS.5)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form : Balık tabağı
Ölçüler : Ça: 18 cm KY: 1,4 cm
Hamur : 2.5YR 8/3 pink, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Firnis : Tamamı Gley1 2,5/N black firnisli.

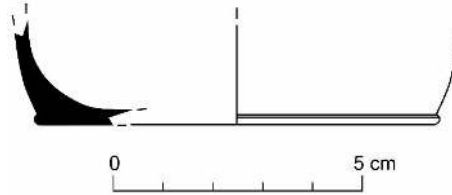
Katalog No. D9 (BSY.17)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 21 365,09 [batı] / 365,04 [doğu]-365,06 [batı] / 364,91 [doğu] m
Form : Tabak
Ölçüler : Ça: 14 cm KY: 0,8 cm
Hamur : 5YR 8/4 pink, az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, yoğun orta boyutlu mikalı, az yoğunlukta küçük kireç, taşçık ve şamot katkılı.
Firnis : Tamamı Gley1 2.5/N black firnisli.

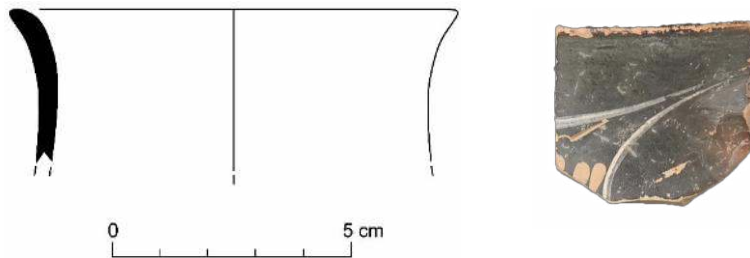
Katalog No. D10 (BSY.4)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 21 365,09 [batı] / 365,04 [doğu]-365,06 [batı] / 364,91 [doğu] m
Form : Lagynos
Ölçüler : Ça: 3 cm KY: 4,6 cm
Hamur : 2.5YR 8/4 light red, sıkı, oldukça az küçük kireç ve orta yoğunlukta küçük taşçık katkılı.
Firnis : Dış yüzeyi 2.5YR 4/2 weak red ve 2.5YR 4/4 reddish brown arasında, iç yüzeyi pişirme kaynaklı 2.5YR 4/8 red ile 2.5YR 4/4 reddish brown arasında firnislidir.

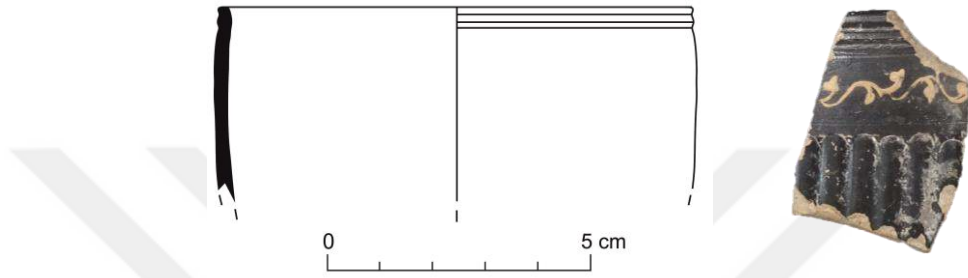
Katalog No. D11 (BNS)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form : Tuzluk
Ölçüler : Çd: 8 cm KY: 2 cm
Hamur : 10YR 7/3 very pale brown, az küçük yoğunlukta taşçık katkılı.
Firnis : Dış yüzeyi GLEY1 2.5/N black firnisli.

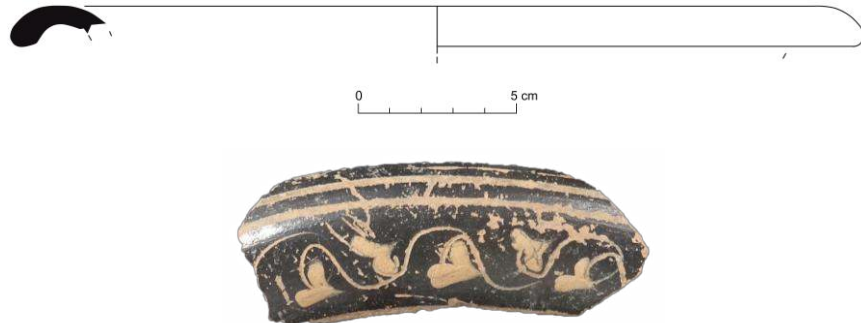
Katalog No. D12 (BNS.12)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form : Batı Yamacı Bezemeli Kantharos
Ölçüler : Ça: 9 cm KY: 3,4 cm
Hamur : 2.5YR 8/3 pink, oldukça az küçük gözenekli, oldukça az ince taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı Gley1 3/10GY very dark greenish gray firnisli.
Ek Boya : 2.5YR 8/4 pink ve 10 YR 9/1 white (white page).

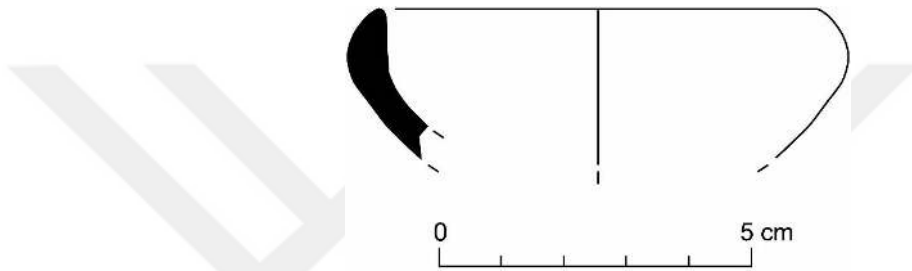
Katalog No. D13 (BNS.11)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form : Batı Yamacı Bezemeli Skyphos
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 4,3 cm
Hamur : 5YR 6/8 reddish yellow, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı Gley1 2,5/N black parlak firnisli.
Ek Boya : 5YR 7/6 reddish yellow.

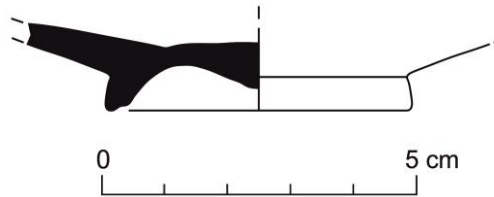
Katalog No. D14 (BNS.20)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form : Batı Yamacı Bezemeli Krater
Ölçüler : Ça: 24 cm KY: 1,5 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı ve küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10YR 2/1 black firnisli.
Ek Boya : 5YR 7/4 pink.

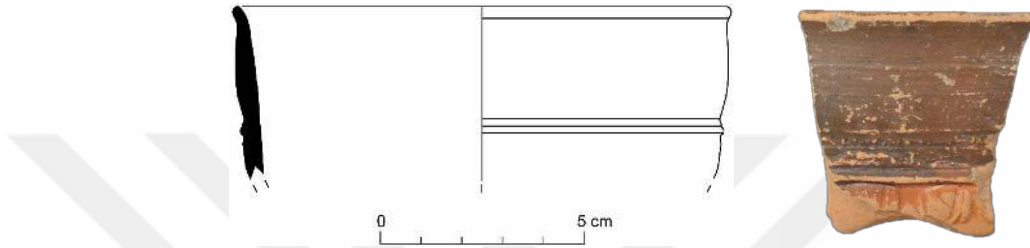
Katalog No. D15 (BOF)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 04 366,06-365,80 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 2,4 cm
Hamur : 2,5YR 7/6 light red, orta yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, yoğun irili ufaklı mikalı, yoğun küçük kireç ve taşçık, az yoğunlukta küçük şamot katkılı.
Yüzey/Firnis : İç yüzeyi 7.5YR 8/4 pink; dış yüzeyi 2.5Y 7/4 pale yellow. Ağız kenarının dış yüzeyinde siyah firnis bant izi, iç yüzeyinde 2.5YR 4/3 reddish brown ile 2.5/1 reddish black arasında alacalı ince firnis bant vardır.

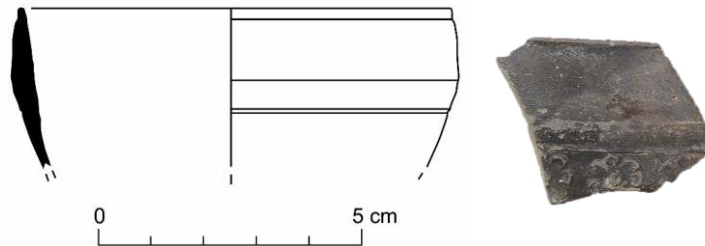
Katalog No. D16 (BPJ.1)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 09 365,32 / 365,13 / 365,11 - 365,09 / 365,03 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Çk: 4,6 cm Y: 1,3 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, yoğun küçük gözenekli, yoğun küçük kireç katkılı.
Yüxey/Firnis : İç yüzeyi 10 R 4/6 light red firnisli.

Katalog No. D17 (BNS)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 12 cm KY: 4,2 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, yoğun ince mikalı, az yoğunlukta irili ufaklı kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Dış yüzeyde ağızdan bordüre kadar 7.5YR 3/2 dark brown; bordürde 2.5YR 5/8 red firnisli. İç yüzeyi 7.5YR 3/2 dark brown ile 2.5YR 5/8 red alacalı firnisli.

Katalog No. D18 (BNS.9)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 02 368,26-366,06 m
Form : Kalıp Yapımı Kâse
Ölçüler : Ça: 8,4 cm KY: 3 cm
Hamur : 10 YR 4/1 dark gray, sıkı, orta yoğunlukta ince mikalı, yoğun küçük taşçık, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı Gley2 2.5/10G greenish black firnisli.

Katalog No.

D19 (BSY)

(Env. No.) :

TN/Seviye :

Ante Temelinin (?) Batısı, Batı Kısım (365,09 [batı] / 365,04 [doğu] – 365,06 [batı] / 364,91 [doğu] m)

Form :

Kalıp Yapımı Kâse

Ölçüler :

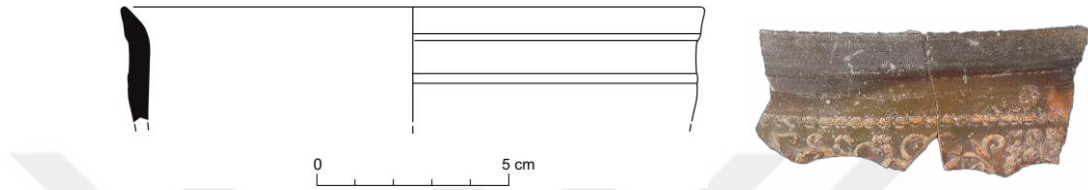
Ça: 13 cm KY: 4,4 cm

Hamur :

10YR 6/6 reddish yellow, az yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta küçük taşçık katkılı.

Firnis :

Tamamı 5R 2.5/1 reddish black ile 5YR 2.5/1 black arasında alacalı firnisli.

Katalog No.

D20 (BSY)

(Env. No.) :

TN/Seviye :

AİG.09 TN 21 365,09 [batı] / 365,04 [doğu]-365,06 [batı] / 364,91 [doğu] m

Form :

Kalıp Yapımı Kâse

Ölçüler :

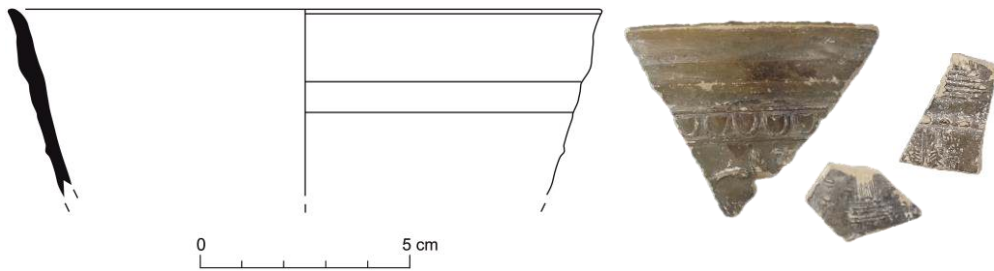
Ça: 14 cm KY: 4,4 cm

Hamur :

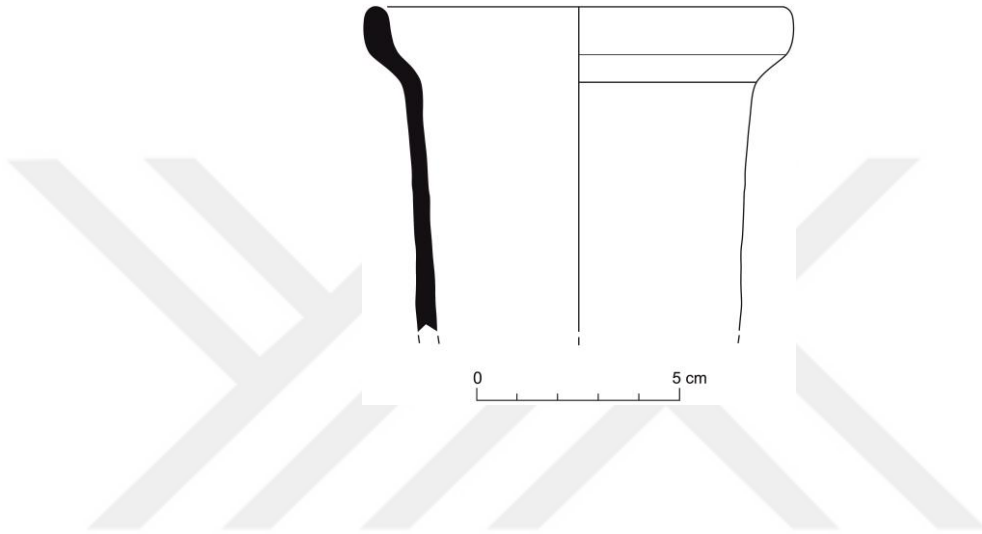
5YR 7/1 light gray, orta yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta küçük taşçık ve kireç katkılı.

Yüzey/Firnis :

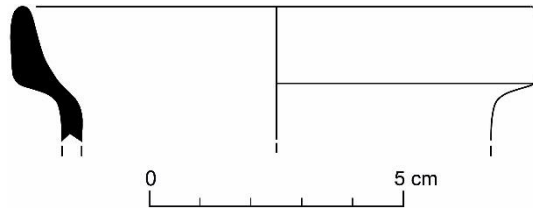
Tamamı 7.5YR 3/2 dark brown ile 7.5YR 4/2 brown arasında alacalı parlak firnisli.

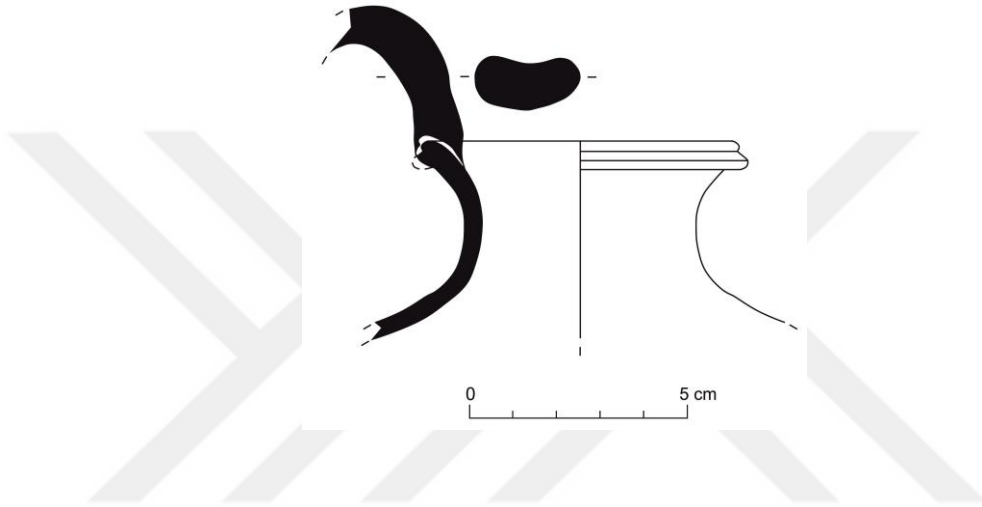
Katalog No. B21 (BOF.1)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 04 366,06-365,80 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 8 cm
Hamur : 10 R 6/6 light red, az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, orta yoğunlukta irili ufaklı kireç katkılı.
Yüzey/Firnis Dış yüzeyin tamamı 10YR 6/2 light brownish gray örtü sıvalı, iç yüzeyin bir kısmı örtü sıvasız 10R 6/4 pale red.

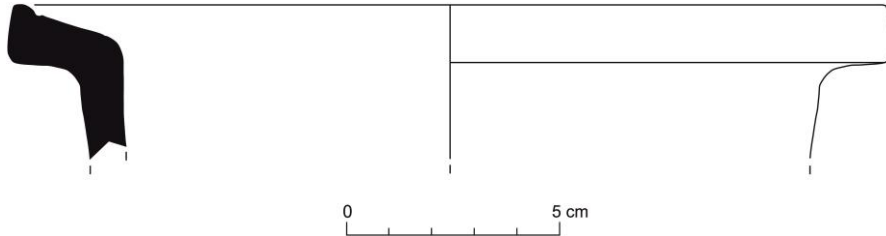
Katalog No. D22 (BOF.4)
(Env. No.) :
TN/Seviye : AİG.09 TN 04 366,06-365,80 m
Form : Testi
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 2,8 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli, az yoğunlukta ince mikalı, yoğun küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : İç ve dış yüzeyi 10R 6/6 light red.

Katalog No.	D23 (BRV.1)
KEnv. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.09 TN 11 365,17-364,98 m
Form :	Testi
Ölçüler :	Ça: 7 cm KY: 4,5 cm
Hamur :	5YR 5/6 yellowish red, yoğun orta boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta ince mikalı, oldukça yoğun orta boyutlu kireç ve küçük taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis :	Dış yüzey 2.5YR 6/8 light red firnisli, iç yüzeyi 7.5YR 7/4 pink.

Katalog No.	D24 (BSY)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.09 TN 21 365,09 / 365,04 -365,06 / 364,91 m
Form :	Lekane
Ölçüler :	Ça: 20 cm KY: 3,7 cm
Hamur :	5YR 5/4 reddish brown, yoğun orta boyutlu gözenekli, yoğun iri ve orta boyutlu kireç, taşçık ve şamot katkılı.
Yüzey/Firnis :	İç ve dış yüzeyi 2.5YR 5/6 red.

3.5 MERDİVEN ALTI

Merdiven Altı'nda gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda herhangi bir tabakalanma tespit edilmemiştir. Çoğunluğunu orta ve büyük boyutlu taşların oluşturduğu gevşek dolgudan gelen seramik buluntuların yoğunluğu oldukça azdır. Ele geçen seramikler arasında erken dönemlere ait seramikler görülmektedir. Hellenistik Dönem'den daha geç tarihli malzeme ele geçmemiştir ve bunların içinden Hellenistik Dönem'e ait profilli seramikler seçilmiştir. Tez kapsamına alınan iki parça, Merdiven Altı başlığı altında incelenecektir. Bu parçalar tamamı siyah firnisli kantharoslara aittir.

3.5.1 Kantharoslar (E1-E2)

Merdiven Altı grubunda incelenecek olan seramikler siyah firnisli kantharoslara ait kalıp yapımı kaide parçası ve ağız-gövde parçasıdır. Firnis ve hamur özellikleri farklı olan iki parça farklı kaplara aittir. Kalıp yapımı kaide olan **E1** yer yer kızıl renge dönük mat siyah firnislidir. Firnis ince bir katman olarak uygulanmıştır. **E2** mat siyah firnislidir ve firnis kalın bir şekilde uygulanmış ve tamamen korunmuştur.

E1'in kaide altı içbükey profilli ve yüksektir. Oturma düzlemi düzdür. Kaidenin dış yüzeyi dışbükey ve şişkin olarak profillendirilmiş ve sivriltilmiş dışbükey çıkıntılı kademe sonrası orta kısmında dışa doğru dışbükey bir yiv bulunan ayak yükselmektedir. Kaide form itibarıyla Atina örnekleriyle paraleldir. Atina üretimi kantharoslarda ayak bölümünün kabartma yivle profillendirilmesi sadece kâse-kantharos formunda görülmekte olup bu form MÖ geç 3. yüzyıla tarihlenmektedirler.⁴⁷⁹

E2 dışa doğru yuvarlatılarak kalınlaştırılmış, üst yüzeyi düzleştirilmiş uçla sonlanan hafif dışa çekik ağızlı ve gövde altına doğru içbükey olarak inen, gövde altı geçişine doğru dışa açılan üst gövdeli ağız-gövde parçasıdır. **E2**'nin form özellikleri de Atina üretimi Hellenistik kantharoslarla paraleldir. Kantharosun içbükey profilli gövde üstünün Atina örneklerine göre oldukça kısa olduğu anlaşılmaktadır. Benzer kısa ve basık kantharoslar düğümlü kulp gibi kantharoslarda yaygın kullanılan kulplardan farklı kulplara sahip örnekler⁴⁸⁰ ve sade ağız kenarlı klasik

⁴⁷⁹ Rotroff, 1997, ss. 92-93, Figure 11: 134-135.

⁴⁸⁰ Rotroff, 1997, ss. 89-90, Figure 10: 94-100.

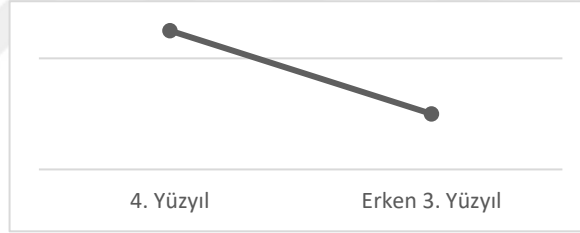
kantharoslarda⁴⁸¹ görülmektedir. Batı Yamacı bezemeye sahip olmayan parçanın Atina örnekleri MÖ geç 4. yüzyıl ile 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.5.2 Değerlendirme

Merdiven Altı buluntusu kantharoslara ait kaide ve ağız parçaları Erken Hellenistik Dönem'e ait, MÖ 4. yüzyıl ile MÖ erken 3. yüzyıl aralığına tarihlenen Atina üretimi kantharos formlarıyla paralel örneklerdir (**Tablo 5, Grafik 16**). İncelenen iki parça alandaki dolgu için terminus post quem vermektedir.

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl
E1		
E2		
	4. yüzyıl	3. yüzyıl

Tablo 5: Merdiven Altı Seramikleri
Tespit Edilen Tarih Aralıkları

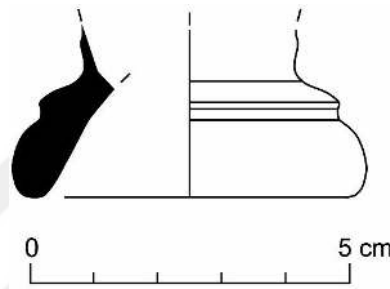

Grafik 16: Merdiven Altı Seramiklerinin Tarihleme
Dağılımı

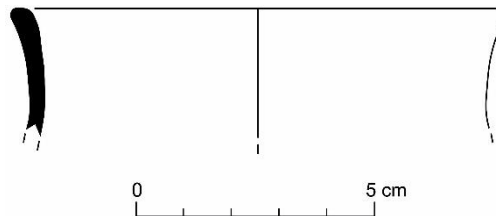
⁴⁸¹ Rotroff, 1997, ss. 84-85, Figure 1-6: 1-35.

3.5.3 Merdiven Altı Kataloğu

Katalog No.	E1 (AİG.11 TN 104.2)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.11 TN 104 (Batı) 364,40-364,19 m.
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Çk: 5 cm KY: 2,6 cm
Hamur :	2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta küçük gözenekli, orta yoğunlukta küçük taşçık, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Firnis :	Tamamı 2.5Y 2.5/1 black firnisli.

Katalog No.	E2 (AİG.11 TN 101.3.)
(Env. No.) :	
TN/Seviye :	AİG.11 TN 101 365,22/365,05-364,86 m
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Ça: 10 cm KY: 2,7 cm
Hamur :	2,5YR 6/6 light red, orta yoğunlukta küçük ve az yoğunlukta orta boyutlu gözenekli, orta yoğunlukta küçük taşçık ve az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Firnis :	Tamamı 5YR 2.5/1 black firnisli.

3.6 III NO.LU BOTHROS VE ORKESTRA DOLGUSU

Orkestra dolgusu altında açığa çıkarılan III No.lu Bothros'tan ele geçen seramikler diğer bothroslarda olduğu gibi ince sofra kapları ve pişirim kaplarından oluşmaktadır. Fakat buluntular değerlendirildiğinde seramiklerin diğer merkezlerde MÖ 5. yüzyıl ile MÖ geç 4.- MÖ erken 3. yüzyıla tarihlendiği görülmüş ve bothrosun bu tarih aralığında kesintisiz olarak kullanım gördüğü tespit edilmiştir.⁴⁸² Gruptaki en geç tarihli seramikler siyah firnisli Klasik Dönem ve Erken Hellenistik Dönem'e ait formlardan oluşmaktadır. Orkestra dolgusunda da MÖ geç 4.- erken 3. yüzyıldan geç tarihli buluntu ele geçmemiş olduğundan orkestra dolgusu ve III No.lu Bothros Eski Bouleuterion ile ilişkilendirilmiş ve kapanışı için MÖ 300 civarı önerilmiştir. Bu sebeple orkestra dolgusu ve III No.lu Bothros buluntusu; Hellenistik Dönem'e ait siyah firnisli ince seramikler tez kapsamına tek grup olarak incelenmiştir.

Bothros ve mimari dolgudan ele geçen ve çoğunluğu MÖ 5. yüzyıl ve MÖ 4. yüzyıl içlerine tarihlenen mutfak, servis ve pişirme ile ilişkili seramikler ise tezin önceki başlıklarında açıklandığı üzere geniş tarih aralıkları sağladıkları ve içinde bulundukları konteksteki ince seramiklere göre bu tarih aralığı daraldığı için tez kapsamına alınmamıştır. Grupta incelenecek olan on dört tamamı siyah firnisli seramik buluntular kantharos, içe dönük ağızlı kâse, dışa çekik ağızlı kâse, tuzluk ve balık tabağı formlarından oluşmaktadır. Formların hepsi Attika siyah firnisli seramiğiyle paraleldir.

3.6.1 Kantharoslar (F1-F6)

Gruptaki kantharos örnekleri Rottrof tarafından Klasik kantharos, Sparkes ve Talcott tarafından kap-kantharos olarak isimlendirilen forma ait ağız-gövde, ağız-kulp ve kaide parçalarıdır. Hepsi kaliteli, parlak siyah firnisli olan parçalar III No.lu Bothros ve orkestranın taban altı dolgusu buluntusudur.

Ağız-gövde parçaları olan **F1**, **F2** ve **F3** farklı ağız profillerine sahiptir. **F2** dışa doğru kalınlaştırılmış, yumuşatılmış köşeli ve üst kısmı dışbükey uçla sonlanan ağıza sahiptir. Kulp çıkışı korunmuş olan parça şerit kulpludur. **F2** dışa doğru çekilerek inceltilmiş, dış yüzeyde kademeyele belirginleştirilmiş uçla sonlanan ağızlıdır. İki parça

---

⁴⁸² Gürbüz, ss. 59-68.

da içbükey profilli olup alt gövde geçişine kadar korunmamıştır. **F3**'ün ağzı **F2** ile benzer olarak yumuşatılmış köşeli ve üst kısmı düz ve dışa doğru eğimli uçla sonlanmaktadır. Gövde altı geçişi de korunmuş olan parçanın gövde altı dikey yivlerle profillendirilmiştir. Görece küçük boyutlu kantharoslara ait parçalardır. Basık ve küçük örnekler kantharosların form gelişimi göz önüne alındığında MÖ 4. yüzyıl ile MÖ erken 3. yüzyıl özellikleri göstermektedir. **C3**, **C6** ve **C7** ile benzer olan örnekler MÖ geç 4. yüzyıl ile MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

F4 de ağız-gövde parçasıdır diğer örneklerden kalıp yapımı ağızıyla ayrılmaktadır. Kalıp yapımı ağızlı kap-kantharoslar düz ağızlı olanlardan daha erken ortaya çıkmış olup MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmektedir.⁴⁸³ Oldukça kalın ve şişkin bir çıkıntıdan sonra yuvarlatılmış uçla sonlanan ağıza sahiptir. Atina Agorası örnekleri MÖ 390 ile MÖ 300 arasına tarihlenmektedir.⁴⁸⁴

F5 grup içindeki tek mahmuzlu kulplu örnektir. Korunma durumu sebebiyle ağız hakkında bilgi vermeyen parçanın üst gövdesinin belirgin şekilde içbükey olduğu anlaşılmaktadır. Mahmuz kantharosun ağzından yukarıya doğru eğimli olarak yükselmektedir ve köşeli profilli yuvarlatılmış uçla sonlanmaktadır. I No.lu Bothros grubundaki kantharos kulp kalıbıyla (**A5**) benzer özellikler gösteren **F5** benzerler yardımıyla MÖ geç 4. yüzyıl ile MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

Gruptaki tek kaide örneği olan **F6** oldukça küçük kaide çapına sahiptir. Kaide altı içbükey kavisli, oturma düzlemi düz; dış yüzeyde yüksek, köşeli profilli kademelidir. Portiko grubu kantharos kaideleri **C2** ve **C3** ile yakın benzer olan parça MÖ geç 4. yüzyıl ile MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.6.2 İçe Dönük Ağızlı Kâseler (F7-F9)

Hem III No.lu Bothros hem de orkestra dolgusundan gelen içe dönük ağızlı kâselere ait parçalar olan **F7**, **F8**, **F9** ağız-gövde parçalarıdır. Kaliteli, parlak siyah firnisli olan kâselerden **F8** ve **F9** inceltilerek sivriltilmiş ve yuvarlatılmış uçla sonlanan ağıza sahipken **F7** önce dışa doğru kalınlaştırılıp sonra inceltilmiş daha şişkin uçla sonlanan ağıza sahiptir. Üç örnek de sığ ve dışbükey gövdeye sahiptir. Bu özellikleriyle Klasik içe dönük ağızlı kâse formuna giren örnekler I No.lu Bothros

⁴⁸³ Sparkes ve Talcott, s. 120.

⁴⁸⁴ Rotroff, 1997, s. 85, 87, Figure 6: 36-44, 8: 81-83; Sparkes ve Talcott, s. 128, Figure 7: 652-666.

grubu örneği **A2** ve Portiko örneği **C13** ile yakın benzerlerdir. Klasik Dönem özellikleri gösteren kâseler MÖ geç 4. yüzyıl ile MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.6.3 Dışa Çekik Ağızlı Kâseler (F10-F12)

Dışa çekik ağızlı kâse formu orkestrada üç örnekle temsil edilmektedir. Üçü de ağız-gövde parçası olan örnekler parlak, kaliteli siyah firnislidir. Üç parça da alt gövde geçişine kadar korunmuştur. Hem III No.lu Bothros hem de orkestra dolgusundan ele geçmişlerdir.

F10, **F11** ve **F12** dışa doğru kalınlaştırılmış; inceltilerek üçgenimsi profil verilmiş uçla sonlanan ve dış yüzeyde içbükey kademeyele belirginleştirilmiş ağıza sahiptir. Üst gövde ve ağız neredeyse dik yükselmekte ve düz cidarlıdır. Alt gövde geçişi yumuşak bir kavisle verilmiş olup üç örnek de dışbükey yuvarlak hatlı gövdelidir. Bu form özellikleriyle Portiko ve Orkestranın Güneyi gruplarındaki dışa çekik ağızlı kâse örneklerinden olan **C9**, **C10** ve **D3** ile yakın benzerler olup Atina Agorası ve diğer merkezlerdeki benzerleri göz önünde bulundurularak MÖ geç 4. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.6.4 Tuzluk (F13)

F13 gruptaki tek tuzluk örneği olup ağız-gövde parçasıdır. III No.lu Bothros buluntusu olan parça yuvarlatılmış uçla sonlanan ağızlı; şişkin ve tam dışbükey kavis yapan gövdelidir. Firnis siyah ile turuncu arasında alacalıdır.

İçe dönük ağızlı tuzluklar daha önce belirtildiği gibi MÖ 350 civarında görülmeye başlanmıştır. MÖ 4. yüzyıla tarihlenen örneklerde ağıza doğru kalınlaştırılmış cidar ve keskin ağız kenar dönüşü görülmektedir.⁴⁸⁵ MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreği itibarıyla cidar incelmış ve gövde daha konik bir görünüm almıştır. Bu form gelişimi göz önüne alındığında **F13** erken örneklerden olup MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Tespit edilen en yakın benzeri ise MÖ 300 civarına tarihlenmektedir.⁴⁸⁶

⁴⁸⁵ Rotroff, 1997, s. 167, Figure 65: 1075-1089; Sparkes ve Talcott, Figure 9: 942-949.

⁴⁸⁶ Rotroff, 1997, Figure 65: 1079.

3.6.5 Balık Tabacı (F14)

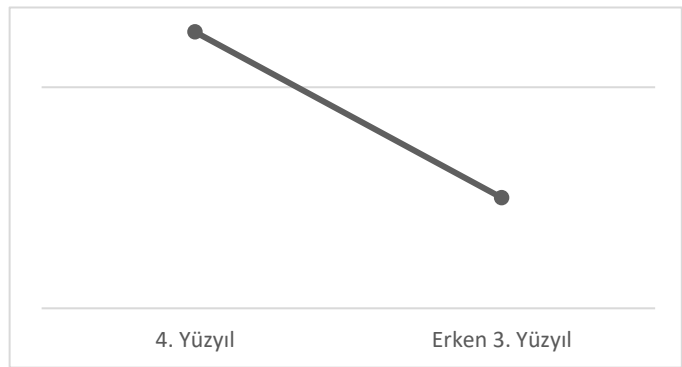
Grupta balık tabacı formu orkestra dolgusundan ele geçen kaide-gövde parçasıyla temsil edilmektedir. Tamamı kahverengi tonlarında alacalı firnislidir. Dışarı doğru açılan şişkin profilli kaideli, yuları doğru eğimli olarak düz cidarlı gövdeli; sığ ve geniş soslukludur. Sosluk geçişi kalın içbükey yivle belirginleştirilmiş; kalın ve yüksek dışbükey yivlidir. Benzer sosluk bölümü geçişine sahip örnekler Retroff tarafından MÖ 225 öncesine tarihlenmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi MÖ 4. yüzyıl örnekleri yivli kaide altına sahipken MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğinde yivin kaybolup kaide altının düzleşmiştir. Bu form gelişimine göre **F14** MÖ erken 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.6.6 Değerlendirme

Grup içindeki çeşitli formlara ait parçaların hepsi Atina üretimi siyah firnisli seramik repertuarında bulunan formlara ait olup MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ erken 3. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir (**Tablo 6, Grafik 17**). III No.lu Bothros ve orkestra dolgusundan ele geçen parçalar iki kontekstteki en geç tarihli örnekler olmaları sebebiyle orkestra dolgusunun oluşturulması için terminus ante quem sağlamaktadır.

	4. yüzyıl	Erken 3. yüzyıl
F1		
F2		
F3		
F4		
F5		
F6		
F7		
F8		
F9		
F10		
F11		
F12		
F13		
F14		

Tablo 6: III No.lu Bothros ve Orkestra Dolgusu Seramikleri Tespit Edilen Tarih Aralıkları

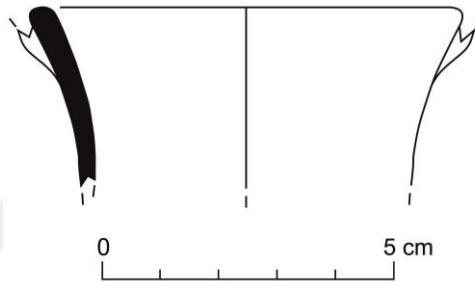
Grafik 17: III No.lu Bothros ve Orkestra Dolgusu Seramiklerinin Tarihleme Dağılımı

Tezin önceki bölümlerinde açıklandığı üzere dar bir tarih aralığı sağlanması amacıyla sadece benzerleri tespit edilebilen ve form gelişimi takip edilebilen on dört seramik buluntu tez kapsamına alınmıştır. Bu sebeple işlev dağılımından söz etmek mümkün değildir. Seçilen örneklerin hepsi tamamı firnisli seramikler olup Atina üretimi formlarla paraleldir.

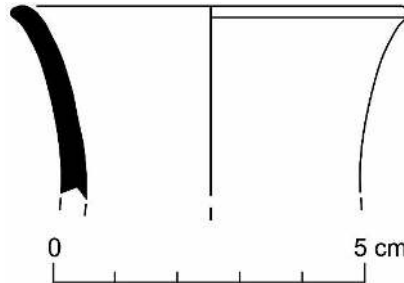

3.6.7 III No.lu Bothros ve Orkestra Dolgusu Kataloğu

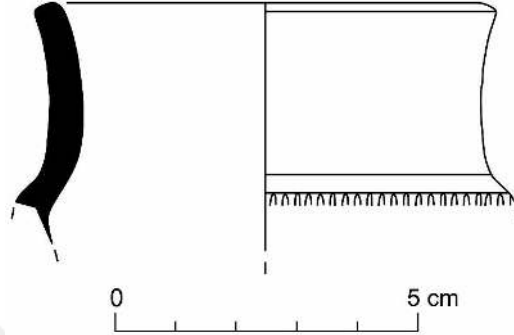
Katalog No.	F1 (BRE.21)
(Env. No.) :	
TN/Seviye:	AİG.09 TN 311 363,75-363,58 m
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Ça: 7 cm KY 4,1 cm
Hamur :	2.5YR 7/6 light red, orta yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis :	Tamamı 10YR 2/1 black ile yer yer 7.5YR 6/6 reddish yellow arasında alacalı firnisli.

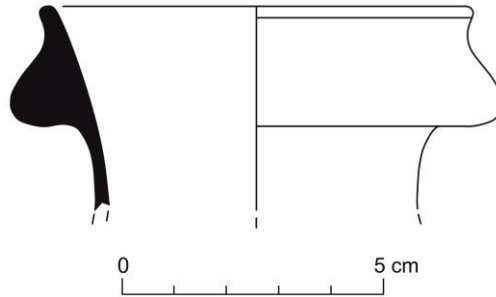
Katalog No.	F2 (BRE.22)
(Env. No.) :	
TN/Seviye:	AİG.09 TN 311 363,75-363,58 m
Form :	Kantharos
Ölçüler :	Ça: 6 cm KY: 3,2 cm
Hamur :	2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta küçük kireç katkılı, az yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis :	Tamamı 10YR 2/1 black firnisli.

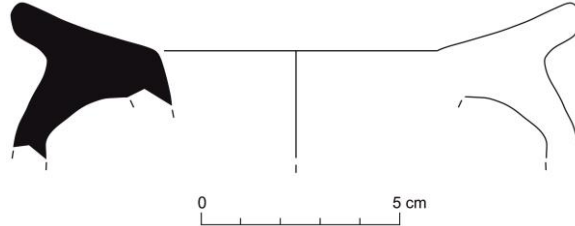
Katalog No. F3 (BRF.10)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 312 363,58-363,46 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 4,1 cm
Hamur : 2.5YR 6/8 light red, az yoğunlukta oldukça küçük taşçık katkılı, az yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı Gley1 2.5/N black firnisli.

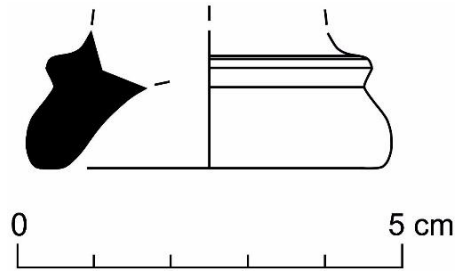
Katalog No. F4 (BPK.4)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 303 364,45-364,37 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 8 cm KY: 3,9 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, az yoğunlukta küçük kireç ve taşçık katkılı, az yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı Gley1 2.5/N black firnisli.

Katalog No. F5 (BPB)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 301 365,37-364,80 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 4,1 cm
Hamur : 5YR 6/6 reddish yellow orta yoğunlukta küçük kireç katkılı, az yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı Gley1 2.5/N black firnisli.

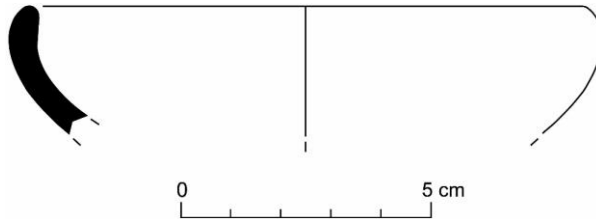
Katalog No. F6 (BPB)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 301 365,37-364,80 m
Form : Kantharos
Ölçüler : Ça: 4 cm KY: 1,6 cm
Hamur : 5YR 6/6 reddish yellow yoğun küçük boyutlu taşçık ve kireç katkılı, az yoğunlukta irili ufaklı gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10YR 2/1 black firnisli.

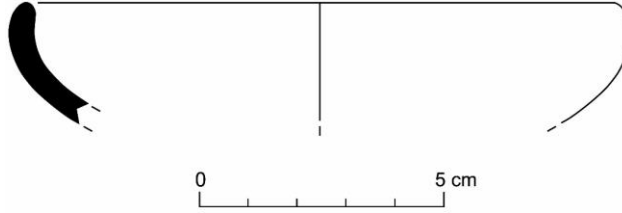
Katalog No. F7 (PBP)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 301 365,37-364,80 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 7 cm KY: 1,8 cm
Hamur : 7.5YR 7/4 pink, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10YR 2/1 black firnisli.

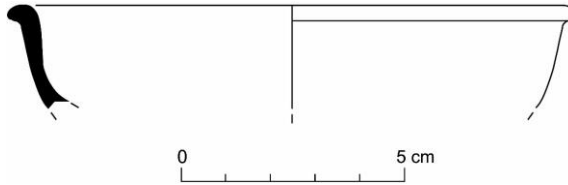
Katalog No. F8 (BRE.2)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 311 363,75-363,58 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 12 cm KY: 2,4 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük kireç katkılı, az yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10YR 2/1 black firnisli.

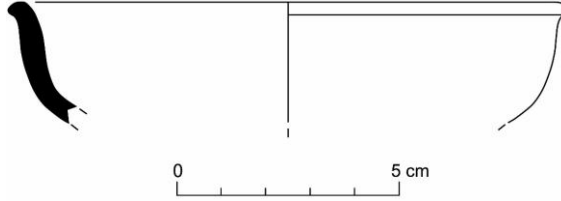
Katalog No. F9 (BPK)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 303 364,45-364,37 m
Form : İçe Dönük Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 11 cm KY: 2,6 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, orta yoğunlukta oldukça küçük kireç ve taşçık katkılı. Az yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10YR 2/1 black firnisli.

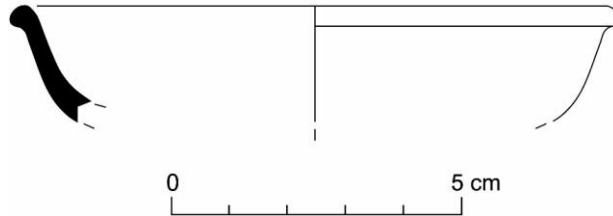
Katalog No. F10 (BPK)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 303 364,45-364,37 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 12 cm KY: 2,3 cm
Hamur : 5YR 6/8 reddish yellow, yoğun küçük kireç katkılı, orta yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı GLEY1 2.5/N black firnisli.

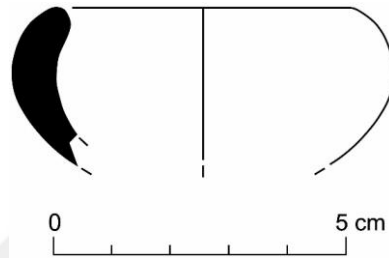
Katalog No. F11 (BPK.3)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 303 364,45-364,37 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 12 cm KY: 2,7 cm
Hamur : 5YR 7/6 reddish yellow, az yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10YR 2/1 black firnisli.

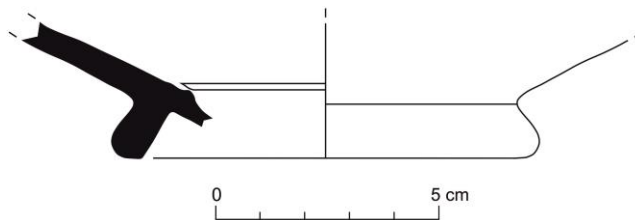
Katalog No. F12 (BRE.24)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 311 363,75-363,58 m
Form : Dışa Çekik Ağızlı Kâse
Ölçüler : Ça: 10 cm KY: 2 cm
Hamur : 2.5YR 7/6 light red, orta yoğunlukta küçük kireç katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10YR 2/1 black firnisli.

Katalog No. F13 (BRO.16)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 316 363,46-363,21 m
Form : Tuzluk
Ölçüler : Ça: 5 cm KY: 2,6 cm
Hamur : 2.5YR 6/6 light red, orta yoğunlukta iri kireç ve az yoğunlukta küçük taşçık katkılı, az yoğunlukta küçük gözenekli.
Yüzey/Firnis : Tamamı Gley1 2.5/N black, 2.5YR 6/8 light red ile 7.5YR 4/6 strong brown arasında alacalı firnisli.

Katalog No. F14 (BPK.11)
(Env. No.) :
TN/Seviye: AİG.09 TN 303 364,45-364,37 m
Form : Balık Tabağı
Ölçüler : Çk: 10 cm KY: 3 cm
Hamur : 5YR 7/4 pink, orta yoğunlukta küçük mikalı, yoğun küçük boyutlu gözenekli, yoğun küçük boyutlu kireç ve taşçık katkılı.
Yüzey/Firnis : Tamamı 10R 4/4 weak red ile 2.5YR 4/4 weak red arasında alacalı firnisli.

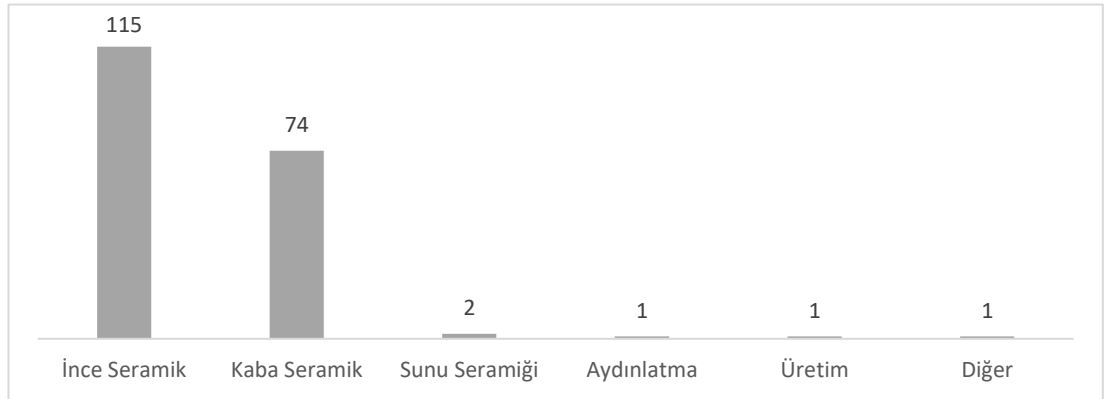
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SERAMİKLERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ VE BOULEUTERİON TABAKALARININ TARİHLENMESİ

4.1 SERAMİKLERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Tez kapsamında Eski Bouleuterion ve Yeni Bouleuterion'un mimari dolgu tabakalarından ve yapıların inşasıyla ilişkili bothroslardan ele geçen 194 buluntu, ele geçtiği alanlara göre gruplanarak tipolojik ve analogik olarak incelenmiş, kontekst olarak değerlendirilmiş ve tarihlemeleri yapılmıştır. Bu bölümde ise bu grupların genel değerlendirmesi yapılacak olup ince ve kaba seramiklerin form dağılımı, grup içindeki oranları, üretim yerleri hakkındaki veriler derlenerek elde edilen sonuçlara değinilecektir.

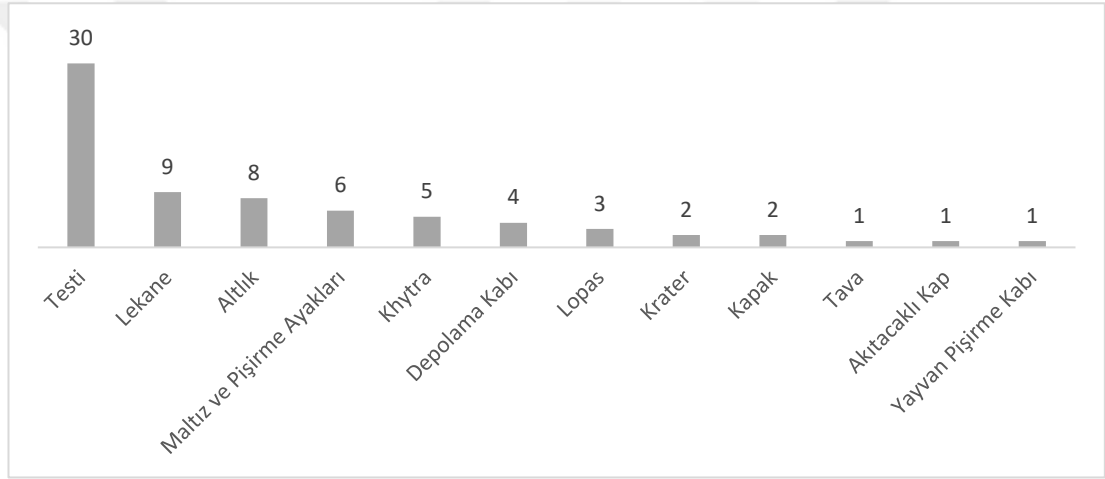
Seramiklerin işlev dağılımına göre ince seramiklerin kaba seramiklere oranla daha yoğun olduğu görülmektedir (**Grafik 18**). I ve II No.lu Bothros gruplarında mutfak, servis ve pişirme ile ilişkili kaba seramikler grup içinde çoğunlukta olmasına rağmen tez kapsamına alınan tüm seramiklerin genel değerlendirmesinde tam tersi bir oran tespit edilmiştir. Bunun nedeni mimari dolgu tabakalarından gelen seramiklerin çabuk kırılan, dayanıksız ince seramiklerin çoğunlukta olması ve daha zor kırılan kaba seramiklerin dolgu tabakalarında oldukça az ele geçmesidir. Mimari dolgudaki toprağın ince seramik içeren alanlardan yapıya getirildiği görülmektedir. Aynı zamanda mimari dolguda az yoğunlukta ele geçen kaba seramiklerin bothroslardaki yoğunluğu, anakaya çukurlarının kurban yemeğinde kullanılan kapları içerdiğini de kanıtlamaktadır.

Grafik 18: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramiklerinin İşlev Dağılımı

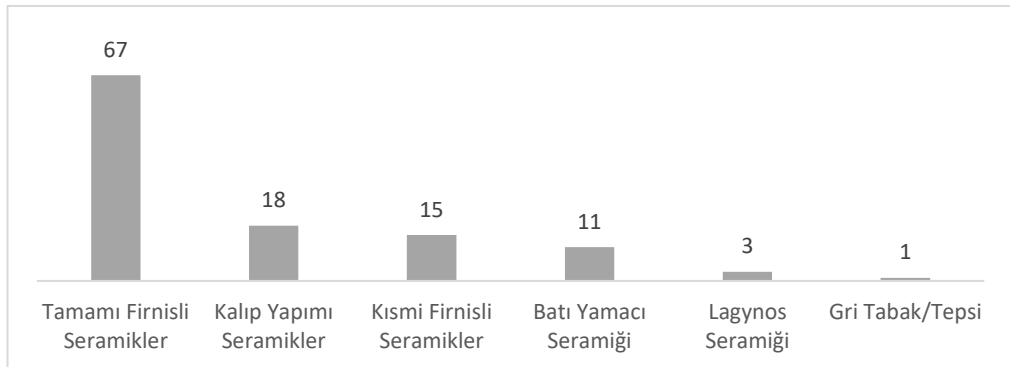
Bouleuterion buluntusu diğer seramik buluntular ise sunu seramiği, kandil, kantharos kulp kalıbı ve işlevi kesin olarak belirlenememiş olan kap eklentisi/figürin olarak sıralanmaktadır.

Mutfak, servis ve pişirmeyle ilişkili kaba seramikler on bir formdadır (**Grafik 19**). Bu formlar sırasıyla testi, lekane, altlık, maltız ve pişirme ayakları, khytra, depolama kabı, lopas, krater, kapak, tava, akıtacaklı kap ve yayvan pişirme kaplarıdır. Sayıca en fazla olan form testilerdir. Akıtacaklı kap ve depolama kabı dışındaki formların hepsi yemek hazırlama ve pişirmeyle ilişkili olup genel toplamda testilerden sayıca fazladır. Grup sulu, az sulu ve kızartma benzeri yemeklerin tüketildiğine işaret etmektedir. Olasılıkla lekaneler hem yemeklerin hazırlanmasında hem de ekmek hamurunun yoğurulmasında kullanılmıştır.

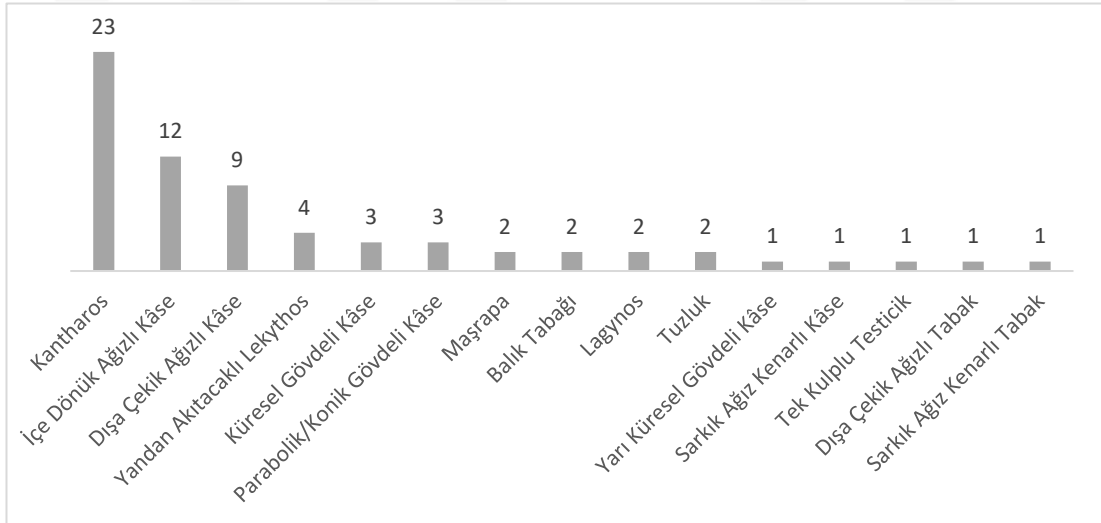
Grafik 19: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri Kaba Seramiklerin Form Dağılımı

İnce seramiklerin bezemeye göre dağılımında yoğunluk sırası tamamı firnisli seramikler, kalıp yapımı seramikler, kısmi firnisli seramikler, Batı Yamacı Seramiği, Lagynos Seramiği ve Gri Tabak/Tepsi (Grafik 20).

Grafik 20: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri İnce Seramiklerin Bezemeye Göre Dağılımı

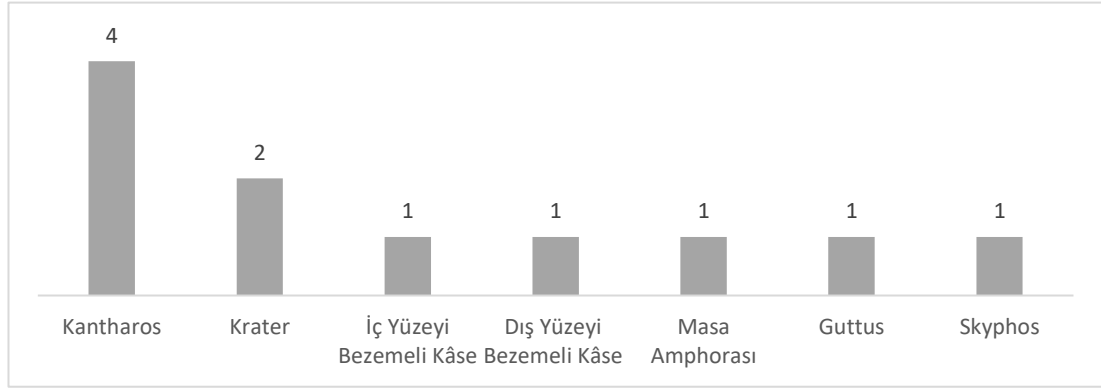
Tamamı firnisli seramik formlarında servisle ilişkili lekythos, lagynos ve testicik formları grup genelinde yeme ve içmeyle ilişkili kantharos, kâse ve tabaklara oranla oldukça az sayıda ele geçmiştir (**Grafik 21**). Örneklerin büyük kısmı Atina üretimi siyah firnisli seramiklerle paraleldir. Doğrudan ithal edilmiş seramiklerden çok taklit üretimlerdir. I No.lu Bothros buluntusu kantharos kulp kalıbı da göz önünde bulundurulduğunda Atina taklidi üretimin Aigai'da da gerçekleştiği ve taklit örneklerin yerel üretim olduğu da öne sürülebilir fakat kentte devam eden kazılarda bu argümanı doğrulayacak bir veriye erişilememiştir. Yine I No.lu Bothros grubundan firnisi yüksek ısı sebebiyle kabuklanmış ve ağız altında bant şeklinde içe doğru basılarak cidarı bozulmuş olan içe dönük ağızlı kâse de üretimi hatalı olup Aigai Hellenistik Dönem seramik üretimi için başka bir örnektir. Kâsenin sunu çukurundan ve iki büyük parça halinde ele geçmiş olması kullanıldığına işaret etmektedir. Aynı şekilde I No.lu Bothros buluntusu olan tek kulplu testicik formunun büyük ve firnissiz örneklerinin MS 3. yüzyıl kontekstinden ele geçmesi de Aigai'nın Hellenistik Dönem'de firnisli seramik ürettiği ve bu atölyenin Roma İmparatorluk Dönemi'nde de faaliyetlerine önceki gelenekleri de kısmen sürdürerek devam ettiği söylenebilir. Fakat daha sağlam bir argüman için bir işlik ya da işliğe ait çöp çukuruna ulaşılması gerekmektedir.

Grafik 21: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri İnce Seramiklerin Form Dağılımı

Batı Yamacı Seramiği yedi formla temsil edilmektedir ve bunlar sırasıyla kantharos, krater, iç yüzeyi bezemeli kâse, dış yüzeyi bezemeli kâse, masa amphorası, guttus ve skyphostur (**Grafik 22**). Yeme, içmeyle ilişkili formlar bu grupta da sayıca fazladır. Batı Yamacı Seramiğinde özellikle kantharoslarda ve guttus örneğinde

Atikka üretimiyle paralellikler görülmekte; kâseler, krater ve masa amphorası formlarında Pergamon ve Ephesos benzerlikleri öne çıkmaktadır.

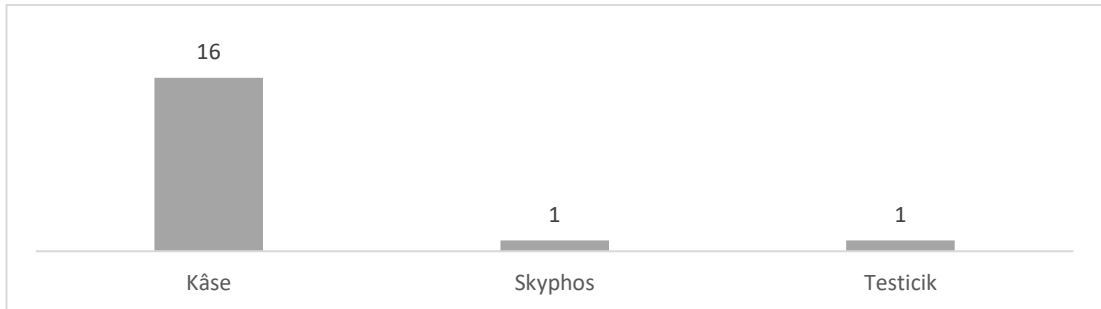
Grafik 22: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri Batı Yamacı Seramiği Form Dağılımı

Kısmi firnisli seramik formları sırasıyla rezerve bant bezemeli tabak, içe dönük ağızlı kâse ve balık tabağıdır (**Grafik 23**). Sayıca az olan grup içindeki en yoğun form diğer Batı Anadolu yerleşimlerinde de yaygın olarak görülen rezerve bant bezemeli tabaklardır.

Grafik 23: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri Kısmi Firnisli Seramiklerin Form Dağılımı

Kalıp yapımı seramikler ise kâse, skyphos ve testicik formlarıyla temsil edilmektedir (**Grafik 24**). En yoğun form ise kalıp yapımı kâselerdir. Kâselerin form ve bezeme motiflerinde Kyme, Pergamon, Delos benzerlikleri öne çıkmaktadır ve tekil örneklerde de Daskyleion, Kibyra ve Atina benzerlikleri tespit edilmiştir. Testicik Atina, Samothrake, Delos ve Ephesos'ta ele geçmiş olup skyphos ise Pergamon üretimleriyle ilişkilendirilmiştir.

Grafik 24: Bouleuterion Hellenistik Dönem Seramikleri Kalıp Yapımı Seramiklerin Form Dağılımı

Seramik buluntuların geneli için tespit edilen tarih aralığı MÖ geç 4. yüzyıl ile MÖ 1. yüzyıldır. Hellenistik Dönem boyunca kentte kullanılan hem ince hem de kaba seramiklerden oluşan grup, dönem geneli için kentte kullanılan seramikler hakkında kesin bilgiler vermese de çıkarım yapmamıza izin vermektedir.

Tamamı firnisli kantharoslar Klasik ve Hellenistik formlar da dönem boyunca kullanılmıştır. Diğer içki kapları olan kalıp yapımı gövdeli skyphos, ince cidarlı maşrapalar, Batı Yamacı bezemeli kantharos ve skyphos örnekleri de tamamı firnisli kantharoslardan sayıca az olmakla birlikte repertuardadır (**Tablo 7**).

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
T.F. Kantharos						
B.Y. Kantharos						
B.Y. Skyphos						
K.Y. Skyphos						
T.F. Maşrapa						

Tablo 7: İçki Kabı Formlarının Tarih Aralıkları

İçe dönük ağızlı ve dışa çekik ağızlı kâseler ise MÖ 2. yüzyılda popülaritesini kaybedip yerini küresel, yarı-küresel ve parabolik/konik gövdeli kâselere ve grup içinde tek örnekle temsil edilse de sarkık ağız kenarlı kâseye bırakmıştır. Tek örnekle temsil edilen dış yüzeyi Batı Yamacı bezemeli kâse de MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyılın ilk yarısında repertuardadır. Kalıp yapımı kâselerin kentte kullanımının başlangıcı için tez kapsamındaki örneklerle kesin bir sonuca varmak mümkün olmasa da MÖ 1. yüzyıl içlerine kadar kullanıldıklarını söyleyebiliriz. İçe kademeli ağızlı kâseler ise MÖ 1. yüzyılda diğer kâselerle çağdaş olarak kullanılmıştır. Kısmi firnisli kâseler ise en azından bouleuterion örneklemini için MÖ 150 ile MÖ 50 arasına sınırlıdır. Buna göre Batı Anadolu geleneğindeki firnis bant bezemeli bu kâselerin tamamı firnisli içe dönük ağızlı kâselerin popülaritesini kaybetmesinden sonra kısa bir süre daha kullanımda kalmış olduğu öne sürülebilir (**Tablo 8**).

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
T.F. İçe Dönük Ağızlı Kâse						
T.F. Dışa Çekik Ağızlı Kâse						
B.Y. Dış Yüzeyi Bezemeli Kâse						
K.Y. Kâse						
T.F. Küresel Gövdeli Kâse						
K.F. İçe Dönük Ağızlı Kâse						
T.F. Parabolik/Konik Gövdeli Kâse						
T.F. Yarı Küresel Gövdeli Kâse						
T.F. Sarkık Ağız Kenarlı Kâse						
İçe Kademeli Ağızlı Kâse						

Tablo 8: Kâse Formlarının Tarih Aralıkları

Tabak formlarının tarih aralıkları değerlendirildiğinde tamamı firnisli dışa çekik ağızlı tabak, tamamı firnisli balık tabağı ve tamamı firnisli sarkık ağız kenarlı tabaklar çağdaş olarak kullanılmış fakat MÖ 3. yüzyıl sonu itibariyle kısmi firnisli tabaklar tamamı firnisli tabakların yerini almıştır. (**Tablo 9**).

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
T.F. Dışa Çekik Ağızlı Tabak						
T.F. Balık Tabağı						
K.F. Balık Tabağı						
T.F. Sarkık Ağız Kenarlı Tabak						
K.F. Rezerve Bant Bezemeli Tabak						
Gri Tabak/Tepsi						

Tablo 9: Tabak Formlarının Tarih Aralıkları

Sıvı servisinde kullanılan ince seramik formları olan lagynos, tek kulplu testicik ve yandan akıtacaklı lekythoslar çağdaş olarak kullanılmış olup bütün örneklerin bothroslardan ele geçmesi ve örneklemin sayıca az olması sebebiyle kent geneli için bir yorumda bulunmak mümkün değildir (**Tablo 10**).

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
Lagynos Seramiği						
T.F. Tek Kulplu Testicik						
T.F. Yandan Akıtacaklı Lekythos						

Tablo 10: Sıvı Servisinde Kullanılan İnce Seramik Formlarının Tarih Aralıkları

Tekil örneklerle temsil edilen tuzluk, Batı Yamacı bezemeli krater ve masa amphorası; guttus ve kalıp yapımı testicik diğer merkezlerde de genellikle tekil ya da az sayıdaki örneklerle temsil edilmeleri sebebiyle daha özel ve lüks tüketime yöneliktir. Bu formların Aigai'da da ele geçmesi kentin MÖ 4. yüzyıldan MÖ 50 arasında (**Tablo 11**) diğer merkezlerdeki lüks tüketim ürünlerine ya da kaliteli taklitlere erişimi olduğunu ve Hellenistik Dönem'de Aigailıların sınırlı da olsa dönemin prestij ürünlerini alabilecek refah düzeyinde olduğunu göstermektedir.

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
T.F. Tuzluk						
B.Y. Krater						
B.Y. Masa Amphorası						
B.Y. Guttus						
K.Y. Testicik						

Tablo 11: Diğer İnce Seramik Formlarının Tarih Aralıkları

Olasılıkla Pergamon üretimi olan beyaz astarlı lagynos ve Atina üretimi philiyas yazılı kantharos gövde parçası da bu argümana başka örneklerdir.

Mutfak, servis ve pişirmeyle ilişkili seramikler analogik değerlendirmelerde bahsedildiği üzere uzun yıllar kullanımda kalan formlardan oluşmaktadır (**Tablo 12**). Tespit edilen tarih aralıkları form gelişimini ya da hangi formların hangi tarih aralıklarında görüldüğünü saptamaya yönelik veri vermemektedir.

	4. Yüzyıl	3. Yüzyıl	2. Yüzyılın İlk Yarısı	2. Yüzyılın İkinci Yarısı	1. Yüzyılın İlk Yarısı	1. Yüzyılın İkinci Yarısı
Testi						
Krater						
Lekane						
Kapak						
Lopas						
Khytra						
Tava						
Yayvan Pişirme Kabi						
Depolama Kabi						
Maltız ve Pişirme Ayağı						
Altlık						
Akıtacaklı Kap						

Tablo 12: Kaba Seramik Formlarının Tarih Aralıkları

4.2 BOULEUTERION TABAKALARININ TARİHLENMESİ

Tez boyunca analogik değerlendirmeleri ve tarihlendirilmeleri yapılan seramik buluntular Eski Bouleuterion ve Yeni Bouleuterion ile ilgili önemli veriler vermektedir. İki yapının da mimari tabakalarından ele geçen ve yapıların inşası ile mimari evre/tadilatlarla da ilişkili buluntu grupları mimari için tarihsel öneriler sunmaya da imkân sağlamaktadır. Grupların çalışılmasındaki en önemli amaç da bu önerilerin oluşturulması ve hali hazırda önerilmiş olan tarihlendirilmelerin desteklenip desteklenmeyeceğinin test edilmesidir. Mimari evreler ve tabakaların tarihlenmesi, grupların kontekst içindeki işlevleri ve tarihlendirilmelerinin Relatif (Göreceli) Kronoloji yöntemi esas alınarak kronolojik olarak saptanabilmektedir.

III No.lu Bothros ve orkestra dolgusundan ele geçen seramikler kontekstteki en geç tarihli örnekler olmaları sebebiyle Bothros'un MÖ geç 4. yüzyıl – MÖ erken 3. yüzyılda kapatıldığını ve orkestra dolgusu ile tabanının inşa edildiğini göstermektedir. Eski Bouleuterion'a ait olan dolgu ve bothros bu anlamda yapı için de bir inşa tarihi sağlamaktadır.

I No.lu Bothros ise mimari veriler de göz önüne alındığında Yeni Bouleuterion ile organik olarak ilişkilidir. Grubun analogik değerlendirmesi ve tarihlendirmesi göz önüne alındığında diğer bothroslardan farklı olduğu tespit edilmiştir. Yeni Bouleuterion'un inşasıyla ilişkili olduğu açıkça görülen bothros MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısının başlarında kapatılmış ve bothrosun üzerine Hestia heykel kaidesinin taşıyıcı podyumu inşa edilmiştir.

II No.lu Bothros buluntuları ise diğer bothroslardan daha geç bir aralığa tarihlenmektedir ve Yeni Bouleuterion hali hazırda kullanımdayken kapatıldığı görülmektedir. Hem tarihlendirme hem de analogik değerlendirme sonucunda I No.lu Bothros grubundan farklı olduğu görülen grup MÖ geç 2. yüzyıl – MÖ erken 1. yüzyıl tarihini vermektedir. Daha önce de değinildiği üzere çukurun kendisi prytaneion ocağıyla; bothrosun oluşturulması ise prytaneionun işlevini kaybetmesi ve alanın odalara bölünmesiyle ilişkili olmalıdır.

Portiko Grubu farklı formlarda Batı Yamacı Seramiği içermesi sebebiyle bothros gruplarından farklılık göstermektedir. I No'lu Bothros grubundaki Batı Yamacı bezemeli bordürlü kalıp yapımı kâse ve skyphos ile çark yapımı dış yüzü bezemeli kâse bu iki grup arasında bir bağlantı kurmamızı sağlamakta ve I No.lu Bothros'un yeni yapının inşasıyla ilişkili olduğu görüşünü desteklemektedir. Ayrıca II No.lu Bothros'un Yeni Bouleuterion'un dolgu tabakalarında ve inşasıyla ilişkili bothrosta görülen Batı Yamacı bezemeli hiçbir örnek içermemesi, II No.lu Bothros'un yapının inşasından sonraya ait olduğunu destekleyen bir diğer veridir.

Portiko'da kalıp yapımı gövdeli testicik dışında tama yakın korunan seramik buluntu görülmemektedir ve seramik buluntular Yeni ve Eski Bouleuterion'un taban altı dolgu toprağı içinde alana getirilmiştir. Bu bağlamda Arkaik seramik de içeren dolgu, yapının bulunduğu konumda Arkaik Dönem'de de yapılaşma olduğunu göstermekte ve alanda ya da yakınlarında bouleuterion öncesinde bir kutsal alan ya da tapınım alanı olduğu görüşünü desteklemektedir.

Kalıp yapımı gövdeli testiciğin tarihlendirilmesi göz önüne alındığında ise Eski Bouleuterion'dan daha geç bir tarih aralığı vermesi sebebiyle Eski Bouleuterion'da gerçekleştirilen bir tadilat tabakasıyla ilişkili olmalıdır. Açmada Eski Bouleuterion'a ait taban altından gelen sikke de aynı tarih aralığı olan MÖ 3. yüzyıl ve MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir. Bu sebeple söz konusu yapı evresi de bu tarih aralığında gerçekleşmiş ve olasılıkla yapının tabanını da etkileyerek gerçekleşmiş olmalıdır.

Orkestranın Güneyi açmasından ele geçen seramikler MÖ 3. yüzyıl – MÖ 2. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir. Eski Bouleuterion’a ait tabakalar tahrip edildiği için bu tabakalardan karışık malzeme gelmesi sebebiyle Eski Bouleuterion’a ait sağlıklı veri sadece sikkelerden elde edilmiştir. Böylece açmadaki buluntulara göre, daha önce tespit edilen Yeni Bouleuterion’un inşası için MÖ 2. yüzyıl içleri; Eski Bouleuterion için ise yapı ya da tadilat evresi -portikoda olduğu gibi- MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyılın ilk yarısı tarihi desteklenmektedir.

Merdiven Altı açmasında, yoğunluğunu farklı boyutlardaki taşların oluşturduğu mimari dolgudan ele geçen ve tez kapsamına alınmayan az sayıdaki seramik buluntular da değerlendirildiğinde dolgunun MÖ 3. yüzyıl içinde ya da sonrasında oluşturulduğu kesin olarak söylenebilmektedir. Bu tarih, tez kapsamında incelenen diğer seramik gruplarının verdiği verilerle çelişmemekte ve Yeni Bouleuterion’un inşası için önerilen MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısının başları tarihini desteklemektedir.

Sonuç olarak Bouleuterion tabakalarından ele geçen seramik buluntular yardımıyla iki yapının inşa tarihleri ve yapı evrelerinin tarihleri tespit edilmiştir. Tezin üçüncü bölümünde açıklanan verilere göre Eski Bouleuterion MÖ geç 4. yüzyıl - MÖ erken 3. yüzyılda inşa edilmiş, MÖ 3. yüzyıl - MÖ 2. yüzyılın ilk yarısında tadilat ya da yenileme geçirmiştir. Yeni Bouleuterion ise eski yapının mimari öğelerinin bazılarının kullanılmasıyla MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısının başlarında inşa edilmiş ve MÖ geç 2. yüzyıl - MÖ erken 1. yüzyıl aralığında gerçekleştirilen tadilat/yenileme faaliyetleri sonucunda ikinci bir evreye sahiptir.

SONUÇ

Günümüzde Manisa ili Yunusemre ilçesi sınırları içinde bulunan Aigai Antik Kenti Aiolis Bölgesi'nde yer alan ve geçmişi MÖ 8. yüzyıla dayanan, bölgenin önemli ve deniz kıyısından en uzak kentlerinden biridir. Kazılar sonucunda kentin MS 3. yüzyıla kadar kesintisiz olarak yerleşim gördüğü ve daha sonrasında ise daha küçük gruplar tarafından iskân edildiği anlaşılmıştır.

Tarihi boyunca kentin belki de en etkin ve zengin olduğu dönem olan Hellenistik Dönem'de kentteki önemli ve maliyetli kamusal yapılar inşa edilmiş ve savunma sisteminden de anlaşıldığı üzere kentin alanı genişlemiştir. Bouleuterion hem kültle ilişkisi sebebiyle hem de kentin meclisinin toplandığı yapı olarak siyasi ve politik öneme de sahipti.

Tezin konusu olan, yapıda gerçekleştirilen arkeolojik kazılar sırasında ele geçen Hellenistik Dönem'e ait seramik buluntular bu dönemde kentteki yaşama dair çıkarımlar yapmamızı sağlayan önemli buluntulardır. Seramik buluntular ışığında yapının tabakalarının ve dolayısıyla eski ve yeni yapının tarihlenmesi; hali hazırda tespit edilmiş olan tarihlerin ise detaylı olarak açıklanarak doğrulanması amaçlanmıştır. Ayrıca seramik buluntuların kentte hangi aralıklarda kullanıldığı, hangi formların ne zaman yerini başka formlara bıraktığı ve üretim merkezlerinin tespiti ile olası ticari ilişkilerin tespitinin de yapılması amaçlanmış ve buluntu grubunun el verdiği ölçüde sağlanmıştır. Hellenistik Dönem'de kentte kullanılmış olan seramikler hakkında sınırlı da olsa çıkarımlarda bulunulmuştur.

Tez kapsamında 194 seramik buluntu tipolojik ve analogik olarak değerlendirilip hem seramik grupları hakkında bilgiye hem de formların üretildiği ve kullanıldığı tarih aralıklarına ulaşılmıştır. Kontekst gruplarda üretim ya da kült uygulamalarıyla ilişkili bilgi sağlayan buluntuların yorumlanması da grup başlıkları altındaki Değerlendirme alt başlığında açıklanmıştır. Elde edilen veriler yardımıyla kontekst tarihlenmesi yoluna gidilmiş ve Eski Bouleuterion ve Yeni Bouleuterion tabakaları ve kontekst grupları tarihlendirilmiştir.

Aigai'da Hellenistik Dönem boyunca kullanım gören seramikler Pergamon, Attika, Ephesos ve Kyme üretimleri etkisindedir. Bouleuterion örnekleminde yer alan Batı Yamacı Seramiklerinin Anadolu'daki önemli üreticilerden olan ve Hellenistik Dönem'de Aigai ile yakın ilişkiler içindeki Pergamon'un aksine Atina üretiminin

etkisinde olması ilgi çekicidir. Kaba seramikler ise Atina, Paphos ve Batı Anadolu yerleşimleriyle paraleldir.

I No.lu Bothros buluntusu kulp kalıbı, üretim hatalı içe dönük ağızlı kâse ve MS 3. yüzyılda da kentte kullanıldığı görülen testi formlarından birinin daha küçük boyutlu ve firnisli örneğinin MÖ 250 sonrasına tarihlenen I No.'lu Bothros'tan ele geçmesi sonraki çalışmalarla desteklenerek incelenmesi gereken; kentin ekonomisi ve sosyoekonomik veriler sağlayabilecek önemli bir sorunsal olan Aigai'da Atina siyah firnisli seramiği taklidi üretim ihtimali ve Roma Dönemi'nde de Hellenistik Dönem geleneğini devam ettiren bir atölyeden söz etmemizi sağlamıştır. Kentten ele geçen üretim hatalı seramiklerin arkeometrik yöntemlerle birlikte çalışılması hali hazırda en kısa sürede bu soruna ışık tutacak araştırma olacaktır.

Bouleuterion buluntusu seramikler arasında, tercih değişiminden söz edebilmemizi sağlayan gruplardan biri kâseler olmuştur. Atina'da da tespit edildiği üzere içe dönük ağızlı kâseler MÖ 150 civarında popülaritelerini diğer formlara bırakmıştır. Bu değişimin yerel bir tercihten çok Atina üretimindeki bir değişim olarak görmek gerekmekte ve en önemli seramik üreticilerinden olan Atina'nın kentteki etkisi olarak yorumlayabiliriz. Tabaklarda da benzer bir durum görülmektedir fakat formsal değişiklikten çok bezeme tercihinde bir değişim söz konusudur.

Bu grup içinde yer alan ve üretimini yapan merkezler dışındaki yerleşimlerde nadir ya da görece az sayıda karşılaşılan seramiklerden olan kalıp yapımı testicik, Batı Yamacı bezemeli guttus, masa amphorası ve krater gibi buluntular ve tarihlendirmeleri göz önüne alındığında dönem boyunca Aigai'nın prestij ürünlere ya da yakın benzerlerine erişimi olduğunu göstermektedir.

Seramik buluntuların kontekst olarak değerlendirilmeleri ve tarihlendirmeleri yardımıyla Bouleuterion yapısı ve öncülü hakkında yaptığımız çıkarımlar önceden tespit edilen tarihlendirmeleri desteklemekte ve bazı noktalarda farklı bakış açılarıyla başka sonuçlara varmamızı sağlamaktadır. Çalışma sonucunda Eski Bouleuterion'un MÖ geç 4. yüzyıl/ MÖ erken 3. yüzyıl arasında inşa edildiği ve Yeni Bouleuterion'un inşasının MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı başlarında gerçekleştiği görülmektedir. Seramikler ve sikkeler yardımıyla da Eski Bouleuterion'un MÖ 3.- MÖ 2. yüzyıl başlarında yapının tabanını etkileyen bir tadilat geçirdiği ve Yeni Bouleuterion'un Agora Caddesi düzlemindeki doğu bölümünün olasılıkla MÖ erken 1. yüzyıla kadar prytaneion işlevi gördüğü ve bu tarihte odalara bölünerek bu işlevini kaybettiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

Alkan, Gizem. **Smyrna Agorası Bouleuterion Seramikleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir, 2019.

Anderson-Stojanovic, Virginia R. **Stobi Volume I. The Hellenistic and Roman Pottery**, Princeton University Press, New Jersey, 1992.

Anlağan, Tanju. **Sadberk Hanım Müzesi Kalıplı Kâseler ve Kabartmalı Kaplar**, Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul, 2000.

Armağan, Eda. “Aigai’in (Aiolis) Bizans Dönemi Piskoposluk Tarihi”, **Arkeoloji Dergisi**, Sayı: 19, 2014, ss. 209-219.

Aydemir, Ahmet. **Phokaia Erken Roma Dönemi Pişirme Kapları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1995.

Başaran, Sait “Ainos'un Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi Seramik Buluntuları” **Varia Anatolica 15**, (Ed. Catherine Abadie-Reynal), Institut Français d'Études Anatoliennes, İstanbul, 2003, ss. 71-77.

Behr, Doris. “Neue Ergebnisse zur Pergamenischen Westabhangkeramik”. **Istanbul Mitteilungen**, Sayı: 38, 1988, ss. 97-178.

Benndorf, Otto. **Griechische und sizilische Vasenbilder**, Berlin, 1869-1883.

Bohn, Richard ve Carl Schuchhardt. **Altertümer von Aegae**, Reimer, Berlin, 1889.

Borowski, Oded. “The Pomegranate Bowl from Tell Hālif”, **Israel Exploration Journal**, Cilt: 45, Sayı: 2/3, Israel Exploration Society, 1995, ss. 150-154.

Bounegru, Octavian. “La Production des Ateliers de Céramique de Pergame (vallée de Kestel): un Aperçu Général”, **Varia Anatolica 15** (Ed. Catherine Abadie-Reynal), Institut Français d'Études Anatoliennes, İstanbul, 2003, ss. 137-140.

Bouzek, Jan ve Libuse Jansová. “Megarian Bowls.”, **Anatolian Collection of Charles University-Kyme I** (Jan Bouzek Ed.), Charles University, Prague, 1974, ss. 14-81.

Brann, Eva T. H. **Late Geometric and Protoattic Pottery: Mid 8th to Late 7th Century B.C. - The Athenian Agora VIII**, The American School of Classical Studies at Athens, 1962.

Bruneau, Philippe, Claude Vatin, Ulpiano Bezerra de Meneses, Guy Donnay, Lévy Edmond, Anne Bovon, Gérard Siebert, Virginia. R. Grace, Maria Savvatianou-Pétropoulakou, Elisabeth Lyding Will ve Tony Hackens, **L'îlot de la Maison des Comédiens - Exploration Archéologique de Délos 27**, Diffusion de Boccard, Paris, 1970.

Coldstream, John Nicholas. **Knossos The Sanctuary of Demeter Kore - British School at Athens Supplementary 8**, British School of Archaeology at Athens, 1973.

Conze, Alexander. **Stadt und Landschaft - Altertümer von Pergamon I:II**, Walter de Gruyter, Berlin, 1913.

Courby, Fernand. **Les Vases Grecs à Relief**, Diffusion de Boccard, Paris, 1922.

Crowfoot, John W., Grace M. Crowfoot ve Kathleen M. Kenyon. **The Objects from Samaria -Samaria-Sebaste III**, Palestine Exploration Fund, Londra, 1957.

Çorbacı, Hatice. “Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi Kalıp Yapımı Kâseler ve Kalıplı Skyphos”, **Anadolu Araştırmaları**, Sayı: 27, 2022, ss. 221-242

Dereboylu, Emel. **Daskyleion Hellenistik Devir Seramiği**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1994.

Dereboyu, Emel. "Weissgrundige Keramik Und Hellenistische Reliefbecher aus dem Hanghaus 2 in Ephesos", **Studien Zur Hellenistischen Keramik in Ephesos**, Österreichisches Archäologisches Institut, Viyana, 2001, ss. 21-147.

Dereboyu, Emel. **Aigai Pişmiş Toprak Figürinleri**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012.

Doğer, Ersin. **Klazomenai Kazısındaki Arkaik Dönem Ticari Amphoraları**, (Doktora Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1988.

Doğer, Ersin. "First Observations Regarding The Establishment of Aigai (Aeolis)", (Ed. Antonio La Marca) **Studi su Kyme eolica VI**, Università della Calabria Dipartimento di Studi Umanistici, Rende, 2017, ss. 325-331.

Doğer, Ersin, Lale Doğer, Şükrü Tül, Yusuf Sezgin, Mehmet Önder, Sevgiser Akat, M. Hamdi Kan, Barış Yener, Emel Dereboyu, Ünal Türkan, Elif Atay, Münteza Şahan, Funda Genç, O. Kürşad Serttürk ve İ. Sabri Çakır. "Aigai 2004-2006 Yılı Kazıları", **29. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:1, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 2008, ss. 207-232.

Doğer, Ersin Yusuf Sezgin, Şükrü Tül, Baykal Başdemir, Mehmet Gürbüz, Mesut Eroğlu, Esen Kaya, Mehmet Hamdi Kan ve Uğur Özışık. **Aigai I: Aigai (Aiolis) 2004-2016 Çalışmaları**, Ege Yayınları, İstanbul, 2021.

Dusenbery, Elsbeth B. Necropoleis: **Catalogues of Objects by Categories - Samothrace II:II**, Princeton University Press, New Jersey, 1998.

Edwards, Charles M. "Corinth 1980: Molded Relief Bowls.", **Hesperia**, Sayı: 50, Cilt: 2, The American School of Classical Studies at Athens, 1981, ss. 189-210.

Edwards, G. Roger. "The Hellenistic Pottery from the Shipwreck of Antikythera", **Antikythera Shipwreck Reconsidered**, American Philosophical Society, 1965, ss. 18-27.

Edwards, G. Roger. **Corinthian Hellenistic Pottery - Corinth VII:III**, American School of Classical Studies at Athens, 1975.

Frasca, Massimo. “Aiolic Kyme: A Hellenistic-Roman Cistern on the South Hill”, **Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan/ Studies in Honour of Ömer Özyiğit**, Ege Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 181-190.

Gal, Zvi. “Two Kernoï from Lower Galilee”, **Atiqot**, Cilt: 22, Israel Antiquities Authority, 1993, ss. 121-124.

Gassner, Verena. **Das Südtor der Tetragonos-Agora Keramik und Kleinfunde**, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 1997.

Gendelman, Peter. “Pottery Vessels and Oil Lamps from the Iron Age, Persian, Hellenistic, Roman and Byzantine Periods from Ben Gamli’el Street, Yafo (Jaffa)”, **Atiqot**, Cilt: 100, 2020, ss. 403-436.

Gürbüzer, Mehmet. **Aigai Bouleuterionu**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2015.

Gürler, Binnur. **Metropolis’in Helenistik Dönem Seramiği**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1994.

Hayes, John W. “The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The Pottery”, **The Annual of the British School at Athens**, Cilt: 78, British School at Athens, 1983, ss. 97-169.

Hayes, John W. **The Hellenistic and Roman Pottery - Paphos III**, Imprinta LTD., Nicosia, 1991.

Hayes, John W. **Handbook of Mediterranean Roman Pottery**, British Museum Press, London, 1997.

Hayes, John W. "Hellenistic and Roman Pottery Deposits from the 'Saranda Kolones' Castle Site at Paphos." **The Annual of the British School at Athens**, Cilt: 98, 2003, ss. 447-516.

Hayes, John W. **Roman Pottery: Fine-Ware Imports - The Athenian Agora XXXII**, American School of Classical Studies at Athens, 2008.

Heath, Sebastian ve Billur Tekkök. **Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia)**, (dijital yayın), <http://classics.uc.edu/troy/grbpottery/>, 2007.

Hutchinson, R. W. "Bothroi", **The Journal of Hellenic Studies**, Sayı: 55, 1935, ss. 1-19.

Immerwahr, Sara A. "The Pomegranate Vase: Its Origins and Continuity." **Hesperia**, Cilt: 58, Sayı: 4, The Journal of the American School of Classical Studies at Athens, 1989, ss. 397-410.

Ingrid R. Metzger, **Die Hellenistische Keramik in Eretria - Eretria Ausgrabungen und Forschungen II**, Francke, Bern, 1969, Tafel 13: 14.

Isler, Hans Peter. **Das Archaische Nordtor und seine Umgebung im Heraion von Samos -Samos IV**, Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1978.

James, Sarah A. **Hellenistic Pottery: The Fine Wares - Corinth VII:7**, The American School of Classical Studies at Athens, 2018.

Jones, Frances. F. **The Pottery -Tarsus Vol. I The Hellenistic and Roman Period Excavations at Gözlü Kule**, (Ed. Hetty Goldman), Princeton University Press, New Jersey, 1950.

Schäfer, Jörg. **Hellenistische Keramik aus Pergamon**, Walter de Gruyter, Berlin, 1968.

Kassab-Tezgör, Dominique ve Tahsin Sezer. “İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu, Cilt 1. Protohistorik, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemler”, **Varia Anatolica** 6, Institut Français d'Études Anatoliennes, İstanbul, 1995.

Kögler, Patricia. “Table Ware From Knidos: The Local Production During the 2nd and 1st centuries BC.” **Black Sea Studies** 16, Aarhus University Press, Lancaster, 2014, ss. 157-173.

Krauss, Friedrich ve Erich Boehringer, **Das Temenos für den Herrscher kult - Altertümer von Pergamon IX**, Walter de Gruyter, 1937.

Küçük, Tuncay. **Ege Gübre Kazısı Hellenistik Dönem Seramikleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir, 2006.

Ladstätter, Sabine. “Keramik”, **Das Prytaneion in Ephesos - Funde**, (Ed. Barbara Beck-Brandt ve Andrea M. Pülz), Austrian Academy of Sciences Press, Viyana, 2010, ss. 85-192.

Laumonier, Alfred. **Delos XXXI: La ceramique hellenistique a reliefs, 1, Ateliers 'ioniens'**, Diffusion de Boccard, Paris, 1977.

Lissarague, François. "Identity and Otherness: The Case of Attic Head Vases and Plastic Vases", **Notes in the History of Art**, Cilt: 15, Sayı: 1, 1995, ss. 4-9.

Malay, Hasan ve Marijana Riel. “Two New Hellenistic Decrees from Aigai in Aiolis”, **Epigraphica Anatolica. Zeitschrift für Epigraphik und historische Geographie Anatoliens**, Sayı: 42, 2009, ss. 39-60.

Mitsopoulos-Leon, Veronika. **Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos. Kleinfunde 1. Teil: Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit - Forschungen in Ephesos IX/2:2**, Schindler, Wien, 1991.

Mitsopoulos-Leon, Veronika ve Claudia Lang-Auinger. **Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos 2. Teil: Funde Klassischer bis Römischer Zeit - Forschungen in Ephesos Volume IX/2/3**, 2007.

Moevs, Maria Teresa Marabini. “The Roman Thin Walled Pottery: From Cosa (1948-1954)”, **Memoirs of the American Academy in Rome 32**, University of Michigan Press for the American Academy in Rome, 1973.

Munsell Color, **Munsell® Soil Color Book**, Grand Rapids, United States, 2013.

Ökse, A. Tuba. **Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2015.

Özdilek, Banu. “Letoon Teras Duvarı Kazısından Ele Geçen Hellenistik Seramikler”, **Cedrus**, Sayı: 7, 2019.

Özyiğit, Ömer. “1994 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **Kazı Sonuçları Toplantısı XVII**, Cilt: 2, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 1996, ss. 1-26.

Pinkwart, Doris ve Wolf Stammnitz. **Peristylhäuser Westlich der Unteren Agora - Altertümer von Pergamon XIV**, Walter de Gruyter, Berlin, 1984.

Pseudo-Herodotos, **The Life of Homer**, Living Poets: https://livingpoets.dur.ac.uk/w/Pseudo-Herodotus,_Life_of_Homer.

Radt, Wolfgang. **Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları**, (Çev. Suzan Tammer), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.

Reber, Karl. **Die Klassischen und Hellenistischen Wohnhäuser im Westquartier - Eretria Ausgrabungen und Forschungen X**, Editions Payot, 1998.

Robinson, Henry S. **Pottery of the Roman Period: Chronology - The Athenian Agora VI**, American School of Classical Studies at Athens, 1959.

Rotroff, Susan I. **Hellenistic Pottery Athenian and Imported Moldmade Bowls - The Athenian Agora XXII**, The American School of Classical Studies at Athens, 1982.

Rotroff, Susan I. "Attic West Slope Vase Painting", **Hesperia**, Sayı: 60, Cilt: 1, 1991, ss. 59-102.

Rotroff, Susan I. **Hellenistic Pottery Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material - The Athenian Agora XXIX**, American School of Classical Studies at Athens, 1997.

Rotroff, Susan I. "West Slope in the East", **Ceramique Hellenistiques et Romaines, Productions et Diffusion en Mediterranee Orientale**, Travaux de la Maison De L'Orient Meditteranean, Bordeaux, 2001.

Rotroff, Susan I. ve Andrew Oliver. **The Hellenistic Pottery from Sardis: Finds Through 1994**, Mass. Harvard University Press, London, 2003.

Rotroff, Susan I. **Hellenistic Pottery: The Plain Wares - The Athenian Agora XXXIII**, American School of Classical Studies at Athens, 2006.

Ryan Leonard, Marie. "Braziers in the Bodrum Museum", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 77, Sayı: 1, Archaeological Institute of America, 1973, ss. 19-25.

Rykwert, Joseph. **The Idea of a Town: The Anthropology of Urban Form in Rome, Italy and the Ancient World**, Faber and FaberPress, Londra, 1976.

Saygılı, Başak. **Kibyra Kalıp Yapımı Kâseleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2011.

Sezgin, Yusuf. "Antik Dönemde Pergamon-Aigai İlişkileri", **Arkeoloji Dergisi**, Sayı: 17, 2012, ss. 81-96.

Sezgin, Yusuf. **Arkaik Dönem İonia Üretimi Ticari Amphoralar**, Ege Yayınları, İstanbul, 2012.

Sezgin, Yusuf. “Manisa’da Antik Döneme Ait Endüstriyel Bir Alan: Aigai Sanayi Mahallesi”, **Manisa Organize Sanayi Bölgesi Dergisi**, Sayı: 1, 2019, ss. 20-21.

Sezgin, Yusuf. **Aigai: An Archaeological Guide**, Homer Kitabevi, İstanbul, 2022.

Sparkes, Brian A. “The Greek Kitchen”, **The Journal of Hellenic Studies**, Cilt: 82, 1962, ss. 121-137.

Sparkes, Brian A. ve Lucy Talcott. **Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th Centuries BC - The Athenian Agora XII**, American School of Classical Studies at Athens, 1970.

Steskal, Martin ve Sabine Ladstätter. “Asia’nın Metropolis’nde Yer Alan Ana Kült Yapısındaki Son Araştırmalar: Ephesos Prytaneion’u”, **Anadolu /Anatolia**, Sayı: 35, 2009, ss. 127-149.

Şahin, Mustafa. “Hellenistische Kohlenbecken mit figürlich verzierten Attaschen aus Knidos”, **Knidos-Studien 3**, Bibliopolis Verlag, Möhnesee, 2003, ss. 103-113.

Şahin, Reyhan “Miletos’tan Ele Geçen İnce Cidarlı Keramikler ve Üretim Yerleri Sorunu”, **Mediterranean Journal of Humanities**, Sayı: 8, Cilt: 1, 2018, ss. 335-353.

Tekkök-Biçken, Billur. **The Hellenistic and Roman Pottery from Troia: Second Century B.C. to Sixth Century A.D.**, the Faculty of the Graduate School University of Missouri-Columbia, 1996.

Thompson, Homer A. “Two Centuries of Hellenistic Pottery”, **Hesperia**, Cilt: 3, Sayı: 4, 1934, ss. 311-477.

Tolle-Kastenbein, Renate. **Das Kastro Tigani: Die Bauten und Funde Griechischer, Romischer, und Byzantinischer Zeit Samos XIV**, Rudolf Habelt Verlag, Bonn, 1974.

Tsakirgis, Barbara. “Fire and Smoke: Hearths, Braziers and Chimneys in the Greek House.” **British School at Athens Studies** 15, 2007, ss. 225–31.

Tuluk, Gamze Günay. “İonia Bölgesindeki Hellenistik Döneme Ait Kandiller”, **Varia Anatolica** 15, (Ed. Catherine Abadie-Reynal), Institut Français d'Études Anatoliennes, İstanbul, 2003, ss. 17-25.

Uzun, Kozan. **Klazomenai Dalgalı Çizgi Bezekli Seramiği**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007.

Waldner, Alice. “Keramik”, **Hanghaus 2 in Ephesos die Wohneinheit 7: Baubefund, Ausstattung, Funde**, (Ed. Johanna Auinger ve Susanne Lorenz), Austrian Academy of Sciences Press, Viyana, 2016, ss. 311-424.

Waldner, Alice. “Keramik und Glasfunde”, **Das Theater von Ephesos: Archäologische Befunde, Funde und Chronologie** (Ed. Friedrich Krininger ve Peter Ruggendorfer), Austrian Academy of Sciences Press, 2017, ss. 133-228.

Watzinger, Carl. “Vasenfunde aus Athen”, **Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts**, Sayı: 26, 1901, ss. 67-102.

Westholm, Alfred ve Olof Vessberg. “The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus”, **Swedish Cyprus Expedition IV:3**, Stockholm, 1956.

Wiegand, Theodor ve Hans Schrader. “XI. Die Einzelfunde aus den Priväthäusern”, **Priene: Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895-1898**, G. Reimer, Berlin, 1904, ss. 329-468.

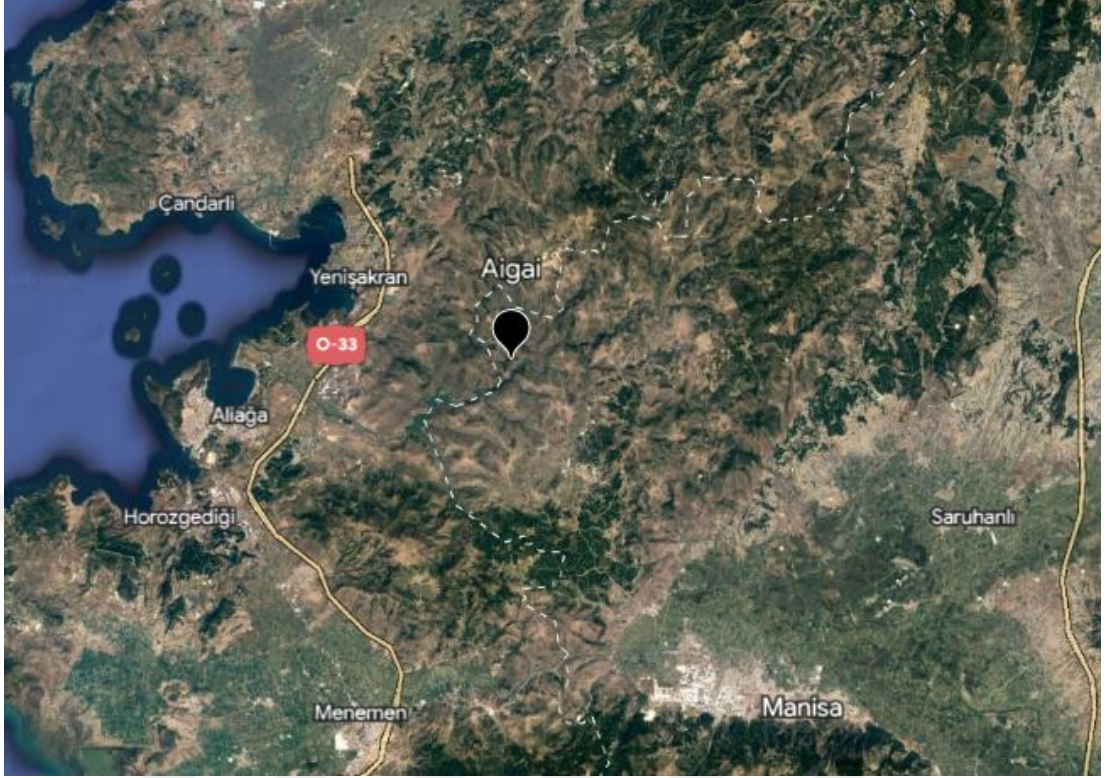
Yıldız, Volkan. “Akhisar Arkeoloji Müzesi’nden Bir Grup Hellenistik Seramik”, **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 40, ss. 221-234.

Zabehlicky-Scheffenegger, Susanne, Roman Sauer ve Gerwulf Schneider. “Graue Platten aus Ephesos und vom Magdalensberg”, **Hellenistische und Kaiserzeitliche Keramik des Östlichen Mittelmeergebietes: Kolloquium Frankfurt 24.-25. April 1995**, Archäologisches Institut der Johann Wolfgang Goethe-Universität, Frankfurt, 1996, ss. 41-60.

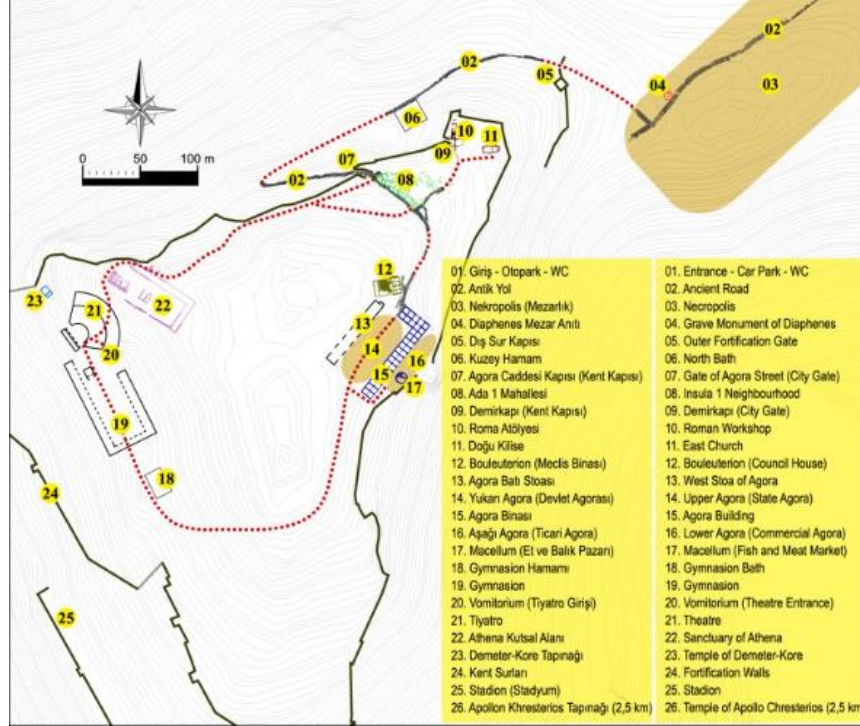
Zieganus, Oskar ve Gioia de Luca, **Das Asklepieion I. Der Südliche Temenosbezirk in hellenistischer und frühromischer Zeit - , Altertümer von Pergamon XI:I**, Walter de Gruyter, Berlin, 1968.

Zieganus, Oskar ve Gioia de Luca, **Das Asklepieion II. Der Südliche Temenosbezirk in Hellenistischer und Frühromischer Zeit - Altertümer von Pergamon XI:II**, Walter de Gruyter, Berlin, 1975.

GÖRSELLER

Görsel 1: Aigai Antik Kentinin Konumu (Google Earth)

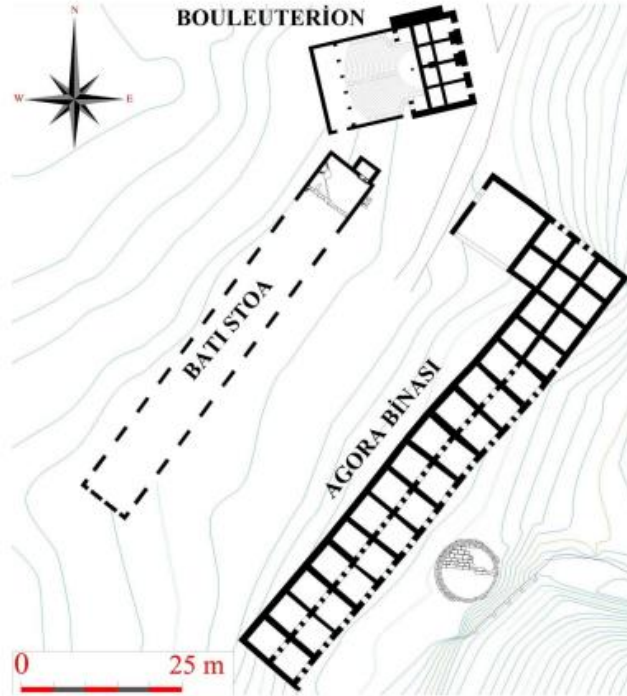

Görsel 2: Aigai Kent Planı (<https://aigai.info/antik-yapilar/>)

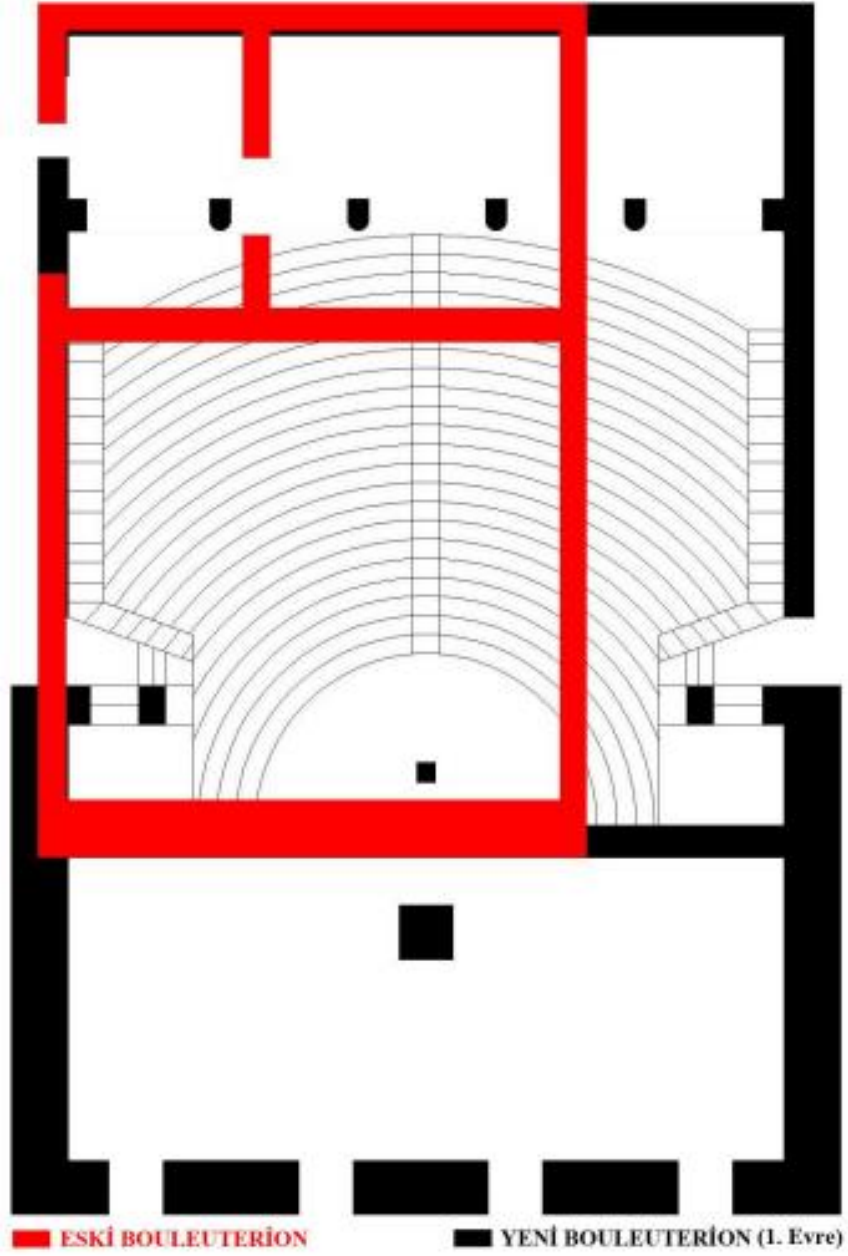
Görsel 3: Batı Anadolu Antik Bölgeler Haritası

(<https://en.wikipedia.org/wiki/Aeolis>)

Görsel 4: Bouleuterion'un Agora Terasındaki Konumu

(Gülbüzer, Levha 20)

Görsel 5: Eski ve Yeni Bouleuterion Yapıları Planı
(Gülbüzer, Levha 30)

PORTİKO

TOPLANTI
SALONU

PRYTANEİON

Görsel 6: Bouleuterion Yapısının Bölümleri
(Aigai Kazı Arşivi)

Görsel 7: Ön Odalar/Prytaneion (?)
(Aigai Kazı Arşivi)

Görsel 8: 2 No.lu Mekân, 3 No.lu Mekân, Podyum ve I No.lu Bothros

Görsel 9: 4 No.lu Mekân, II No.lu Bothros
(Aigai Kazı Arşivi)

Görsel 10: Kazı Çalışması Sırasında Portiko
(Aigai Kazı Arşivi)

Görsel 11: Kazı Çalışması Öncesi Orkestranın Güneyi
(Aigai Kazı Arşivi)

Görsel 12: Kazı Çalışması Sırasında Merdiven Altı
(Aigai Kazı Arşivi)

Görsel 13: Kazı Çalışması Sonrası Orkestra
(Aigai Kazı Arşivi)

Görsel 14: III No.lu Bothros
(Aigai Kazı Arşivi)

Görsel 15: II No.lu Bothros Buluntusu Khytra ve Altlık